

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ

ΣΧΟΛΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ

Τμήμα Κοινωνικής και Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

Ευρωπαϊκή Κοινωνική Πολιτική

«Ευρωπαϊκές και Εθνικές Πολιτικές για την Καταπολέμηση της Έμφυλης βίας στην Οικογένεια: Απόψεις Πολιτών άνω των 18 για την Αντιμετώπιση της Έμφυλης Ενδοοικογενειακής Βίας»

ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΗ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

ΠΑΓΩΝΑ ΚΙΤΣΙΚΟΥΔΗ

Τριμελής Εξεταστική Επιτροπή:

κ. Αγγελάκη Μαρίνα, επιβλέπουσα καθηγήτρια

κ. Φερόνας Ανδρέας, μέλος

κ. Βενιέρης Δημήτριος, μέλος

Κόρινθος, 2023

Copyright © 2023, Κιτσικούδη Παγώνα.

Με την επιφύλαξη παντός δικαιώματος. All rights reserved.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Σκοπός της παρούσας μεταπτυχιακής διπλωματικής εργασίας είναι να προσεγγίσει θεωρητικά και ερμηνευτικά τις ευρωπαϊκές και εθνικές πολιτικές για την καταπολέμηση της έμφυλης βίας στην οικογένεια και τί ενημέρωση υπάρχει στον ενήλικο πληθυσμό για την αντιμετώπιση της. Το θεωρητικό μέρος της εργασίας πραγματεύεται το εννοιολογικό πλαίσιο για την έμφυλη βία, εξετάζοντας τις μορφές-είδη της, την ερμηνεία της από την ακαδημαϊκή κοινότητα ως κοινωνικό φαινόμενο καθώς επίσης και τη θεσμική της κατοχύρωση από την ελληνική και ευρωπαϊκή σκοπιά. Όλα αυτά προσανατολισμένα στο πλαίσιο της οικογένειας πάντα. Στο ερευνητικό μέρος της έρευνας διεξήχθη ποσοτική έρευνα, με τη χρήση του ερωτηματολογίου, ως ερευνητικό εργαλείο. Από το ερωτηματολόγιο αντλήθηκαν πληροφορίες σχετικά με το τι γνωρίζουν οι ερωτώμενοι για την έμφυλη βία γενικά, τους παράγοντες που οδηγούν στην εμφάνιση της μέσα στους κόλπους της οικογένειας καθώς επίσης και τη γνώση που έχουν ως προς την αναζήτηση βοήθειας για την αντιμετώπιση της, όταν αυτή εντοπίζεται στο ενδοοικογενειακό περιβάλλον. Το τέλος της εργασίας ολοκληρώνεται με την παρουσίαση και ερμηνεία των αποτελεσμάτων, τα οποία διαμορφώθηκαν με βάση τις απόψεις των συμμετεχόντων στην έρευνα. Επιπλέον, στο τελευταίο μέρος της εργασίας παρατίθενται και τα συμπεράσματα, τα οποία προέκυψαν μέσα από τη σύνδεση της βιβλιογραφίας που αξιοποιήθηκε και των εμπειρικών αποτελεσμάτων που προέκυψαν μέσα από την ερευνητική διαδικασία.

Λέξεις Κλειδιά: έμφυλη βία, οικογένεια, αντιμετώπιση, παράγοντες, νομοθετικό πλαίσιο, Ελλάδα, Ευρώπη, έρευνα.

ABSTRACT

The purpose of this master's thesis is to theoretically and interpretatively approach the European and national policies to fight gender-based violence in the family and explore what information is available to the adult population to deal with it. The theoretical part of the paper deals with the conceptual framework of gender-based violence, examining its forms-types, its interpretation by the academic community as a social phenomenon as well as its institutionalization from a Greek and European point of view. All this is always examined in the context of the family. In the investigative part of the paper/survey, quantitative research was conducted, employing questionnaire as a research tool. The questionnaire gathered information about what the respondents know about gender-based violence in general, the factors that lead to its occurrence within the family as well as the knowledge they have regarding seeking help to deal with it, when it is observed in the family environment. The end of the paper concludes with the presentation and interpretation of the results, which were formed based on the opinions of the participants. In addition, in the last part of the paper, the conclusions, which were obtained through the connection of the literature used and the empirical results obtained through the research process, are listed.

Keywords: gender-based violence, family, dealing/confrontation, factors, legislative framework, Greece, Europe, research.

Πίνακας Περιεχομένων

ΠΕΡΙΛΗΨΗ	ii
ABSTRACT	iii
ΠΙΝΑΚΑΣ ΣΥΝΤΜΗΣΕΩΝ	vi
ΕΙΣΑΓΩΓΗ	1
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1 ^ο	7
1.1: Ιστορική Αναδρομή.....	7
1.2: Ορισμός της Έμφυλης Βίας.....	10
1.3: Μορφές Έμφυλης Βίας	11
1.3.1: Λεκτική Βία – Ψυχολογική Βία	11
1.3.2: Οικονομική Βία.....	12
1.3.3: Σωματική Βία.....	13
1.3.4: Σεξουαλική Βία.....	14
1.3.5: Διαδίκτυο και έμφυλη βία.....	14
1.4: Η έμφυλη βία στο πλαίσιο της οικογένειας.....	17
1.4.1: Ο ορισμός της ενδοοικογενειακής βίας.....	19
1.4.2: Οι μορφές ενδοοικογενειακής βίας	20
1.5: Παράγοντες εμφάνισης της έμφυλης βίας.....	23
Ανασκόπηση 1ου Κεφαλαίου.....	27
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2 ^ο	28
2. Ερμηνευτικές προσεγγίσεις για την έμφυλη βία	28
2.1: Θεωρία της Κοινωνικής Μάθησης.....	28
2.2: Φεμινιστική Προσέγγιση για τη Βία	29
2.3: Οικολογικό Μοντέλο	30
2.4: Κοινωνικές – Δομικές Θεωρίες.....	32
2.5: Θεωρία των Οικογενειακών Συστημάτων.....	33
2.6: Θεωρία της Υποκουλτούρας της Βίας.....	33
2.7: Θεωρία της Κοινωνικοποίησης των Ρόλων των Φύλων	34
2.8: Η θεωρία της Συμβολικής Βίας του Bourdieu	34
Ανασκόπηση 2 ^{ου} Κεφαλαίου	36
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3 ^ο	37
3. Εθνικό, Ευρωπαϊκό και Διεθνές Νομοθετικό Πλαίσιο για την Πρόληψη και Αντιμετώπιση της Έμφυλης και Ενδοοικογενειακής Βίας.....	37
3.1: Εθνικό Νομοθετικό Πλαίσιο	37
3.2: Εθνικοί Μηχανισμοί και Φορείς για την Πρόληψη και Αντιμετώπιση της Έμφυλης και Ενδοοικογενειακής βίας	40

3.2.1: Φορείς ενάντια στην Έμφυλη βία	40
3.2.2: Εθνικό Δίκτυο Δομών για την Αντιμετώπιση της Έμφυλης και Ενδοοικογενειακής Βίας στην Ελλάδα.....	42
3.2.3: Κομβίον/Κουμπί Πανικού (Panic Button)	43
3.3: Ευρωπαϊκό Νομοθετικό Πλαίσιο	44
3.4: Διεθνές Νομοθετικό Πλαίσιο: Η Σύμβαση της Κωνσταντινούπολης.....	46
3.5: Η Στρατηγική της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την καταπολέμηση της έμφυλης και ενδοοικογενειακής βίας.....	47
3.6: Εθνικό Σχέδιο Δράσης για την Ισότητα των Φύλων (ΕΣΔΙΦ).....	48
Ανασκόπηση 3 ^ο Κεφαλαίου	51
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4 ^ο	52
4.Εξετάζοντας τα Χαρακτηριστικά των Δρώντων Υποκειμένων	52
4.1: Ψυχοκοινωνικό Προφίλ Αντρών και Γυναικών ως Δράστες της Έμφυλης Ενδοοικογενειακής Βίας	52
4.2: Το προφίλ των θυμάτων έμφυλης ενδοοικογενειακής βίας	55
4.3: Εμπόδια στην αναζήτηση βοήθειας από τα θύματα έμφυλης ενδοοικογενειακής βίας	56
4.4: Έρευνες	57
Ανασκόπηση 4 ^ο Κεφαλαίου	59
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5 ^ο	61
5. Ερευνητικό Μέρος	61
5.1: Σκοπός, Στόχοι και Ερευνητικά Ερωτήματα της Έρευνας	61
5.2: Ερευνητικό Εργαλείο	62
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6 ^ο	66
6. Παρουσίαση και Ερμηνεία των Αποτελεσμάτων της Έρευνας.....	66
6.1: Δημογραφικά Στοιχεία	66
6.2: Α Ενότητα: Ορισμός και Εκδήλωση Φαινομένων Έμφυλης Βίας.....	70
6.3: Β΄ Παράγοντες εκδήλωσης φαινομένων έμφυλης βίας στο πλαίσιο της οικογένειας.....	76
6.4: Γ΄ Αναζήτηση βοήθειας για την αντιμετώπιση έμφυλων φαινομένων βίας στο πλαίσιο της οικογένειας	85
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7 ^ο	99
7. Συμπεράσματα.....	99
Βιβλιογραφία.....	105
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ	111

ΠΙΝΑΚΑΣ ΣΥΝΤΥΜΗΣΕΩΝ

Ε.Ε.	Ευρωπαϊκή Ένωση
Α.Μ.Σ	Ανοιχτή Μέθοδος Συντονισμού
ΓΓΔΟΠΠΦ	Γενική Γραμματεία Δημογραφικής και Οικογενειακής Πολιτικής και Ισότητας των Φύλων
ΚΕΘΙ	Κέντρο Έρευνας σε Θέματα Ισότητας
ΦΕΚ	Φύλλο Εφημερίδας της Κυβερνήσεως
ΕΚΚΑ	Εθνικό Κέντρο Κοινωνικής Αλληλεγγύης
IPV	Intimate Partner Violence
GBV	Gender Based Violence
ΕΣΔΙΦ	Εθνικό Σχέδιο Δράσης για την Ισότητα των Φύλων

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Σύμφωνα με τη Γενική Γραμματεία Δημογραφικής και Οικογενειακής Πολιτικής και Ισότητας των Φύλων (ΓΓΔΟΠΦ), ως έμφυλη βία ορίζουμε τη: «*Βία που στρέφεται κατά άτομου εξαιτίας του φύλου, της ταυτότητας φύλου ή της έκφρασης φύλου του εν λόγω ατόμου ή που επηρεάζει δυσανάλογα τα άτομα συγκεκριμένου φύλου...*». Η παρούσα μεταπτυχιακή διπλωματική εργασία έχει ως θέμα: «*Ευρωπαϊκές και Εθνικές Πολιτικές για την Καταπολέμηση της Έμφυλης Βίας στην Οικογένεια: Απόψεις Πολιτών άνω των 18 για την αντιμετώπιση της Έμφυλης Ενδοοικογενειακής Βίας*» (ΓΓΔΟΠΦ, 2022).

Σκοπός παρούσας μεταπτυχιακής διατριβής είναι να μελετήσει, να καταγράψει και να προσπαθήσει να ερμηνεύσει τη γνώση που υπάρχει μεταξύ των ενήλικων πολιτών, ανεξαρτήτου φύλου, σχετικά με την πρόληψη και την αναζήτηση βοήθειας σε θέματα γύρω από την έμφυλη βία στο οικογενειακό πλαίσιο. Ο λόγος επιλογής της συγκεκριμένης θεματικής για διπλωματική εκπόνηση έγκειται στο γεγονός ότι πρώτον, ολοένα και περισσότερα ζητήματα έμφυλης βίας απασχολούν τη σύγχρονη πραγματικότητα εδραιώνοντας τη ως κοινωνική παθογένεια και δεύτερον, λόγω της περιορισμένης ερευνητικής καταγραφής που εντοπίζεται γύρω από την ενημέρωση που υπάρχει για την αναζήτηση βοήθειας από πλευράς των πολιτών.

Η εργασία χωρίζεται σε δύο μέρη καθένα από τα οποία περιλαμβάνει επιμέρους κεφάλαια. Στο πρώτο μέρος της εργασίας αναπτύσσονται τα κεφάλαια που θα βοηθήσουν στη θεωρητική τεκμηρίωση του θέματος. Ειδικότερα, η θεωρητική τεκμηρίωση ξεκινά με το πρώτο κεφάλαιο (1^ο) να έχει να καλύψει ως θεματική την εννοιολόγηση του φαινομένου της έμφυλης βίας. Έτσι λοιπόν γίνεται μια ιστορική αναδρομή για να βρούμε τη βιβλιογραφική απαρχή της έμφυλης βίας. Για τα ελληνικά δεδομένα αφετηρία είναι το 1984, όταν ξεκίνησε η μελέτη γύρω από αυτό το φαινόμενο, με την Τάκαρη να θέτει ως χρονολογική αρχή της ερευνητικής της ανασκαφής, την αρχαία Ελλάδα. Τα ευρήματα για το ρόλο των δύο φύλων από την αρχαιότητα ως το σήμερα διαφέρουν σημαντικά, με τη γυναίκα να εδραιώνεται όλο και περισσότερο ως ο κύριος αποδέκτης των έμφυλων φαινομένων και με τον άντρα στο ρόλο του θύτη. Ωστόσο, αν και πενιχρές, υπάρχουν και αναφορές στην έμφυλη κακοποίηση των αντρών. Η μελέτη γύρω από το κοινωνικό φαινόμενο της έμφυλης βίας απασχόλησε και απασχολεί την ακαδημαϊκή κοινότητα γεγονός που αποδεικνύεται μέσα τον εντοπισμό των διαφορετικών μορφών και τρόπων έκφρασης, που έχουν διατυπώσει οι μελετητές, με τους οποίους εκδηλώνεται η έμφυλη βία. Όπως θα δούμε και στις ενότητες 1.3-1.3.5 μπορεί να εκδηλωθεί μέσω της λεκτικής βίας,

της ψυχολογικής βίας, της σωματικής βίας, της οικονομικής βίας και της σεξουαλικής βίας ενώ, ολοένα και περισσότερο η έμφυλη βία καταλαμβάνει και το χώρο του διαδικτύου. (Τάκαρη, 1984), (European Women's Lobby, 2017), (ΓΓΔΟΠΦ, 2020), (ΚΕΘΙ, 2003)

Αναφορικά με την περίπτωση της οικογένειας και σύμφωνα με την βιβλιογραφία, μπορούμε να εντοπίσουμε δύο μορφές με τις οποίες μπορεί να εκδηλωθεί: με τη συντροφική βία και τη βία κατά των παιδιών. Ως προς τους τρόπους έκφρασης, οι δύο μορφές της ενδοοικογενειακής βίας μπορούν να εκδηλωθούν με τα είδη που ήδη έχουμε αναφέρει και παραπάνω. Για την επιστημονική κοινότητα, η ενδοοικογενειακή βία καθώς και οι μορφές και οι τρόποι εκδήλωσης της, την καθιστούν ενδεχομένως την πιο δύσκολα καταγράψιμη και παρατηρήσιμη μορφή βίας καθώς ακροβατεί ανάμεσα στο φάσμα της ιδιωτικής και δημόσιας ζωής. Στην προσπάθεια να οριοθετηθούν οι παράγοντες εμφάνισης της διαπιστώθηκε πως πρόκειται για μια εξαιρετικά δύσκολη διαδικασία γιατί πρόκειται για ένα πολυπαραγοντικό φαινόμενο με πολυεπίπεδες διαστάσεις στους οποίους θα πρέπει να εξετάζουμε ταυτόχρονα για να διατυπώσουμε τους λόγους. Πολυπαραγοντικό φαινόμενο καθώς συνηγορούν περισσότεροι από ένας παράγοντες που οδηγούν στην εκδήλωση φαινομένων έμφυλης βίας και πολυεπίπεδο καθώς θα πρέπει να λάβουμε υπόψη μας το ατομικό, το κοινοτικό, το κοινωνικό, το πολιτισμικό, το οικονομικό κλπ από το οποίο επηρεάζεται ένας άνθρωπος και εκδηλώνεται κατ' αυτό τον τρόπο (UNFPA & WAVE, 2014), (Καραμεσίνη Μ., 2021).

Στο δεύτερο κεφάλαιο (2^ο) η σκυτάλη περνά στην ερμηνευτική τεκμηρίωση της έμφυλης βίας. Να αναζητηθούν δηλαδή οι ερμηνευτικές προσεγγίσεις που προσπαθούν να εξηγήσουν το φαινόμενο της έμφυλης βίας στην οικογένεια μέσα από τα διάφορα ερμηνευτικά ρεύματα. Ανάμεσα στις θεωρίες που θα παρουσιαστούν είναι η θεωρία της κοινωνικής μάθησης, η φεμινιστική προσέγγιση για τη βία, η θεωρία της υποκουλτούρας της βίας, των οικογενειακών συστημάτων, κοινωνικές και δομικές θεωρήσεις περί βίας και η θεωρία της κοινωνικοποίησης των ρόλων των φύλων. Επιπλέον, παρουσιάζεται και η θεώρηση του Bourdieu, ο οποίος διατυπώνει τον όρο Συμβολική βία δίνοντας μια διαφορετική διάσταση στην ερμηνεία περί βίας. Αυτό που αναδύεται μέσα από τη διαδικασία της ανασκόπησης των ερμηνευτικών προσεγγίσεων είναι για άλλη μια φορά ο πολυδιάστατος χαρακτήρας στις έμφυλης βίας καθώς η ερμηνεία της χρήζει τη συμβολή και παρατήρηση πολλών παραμέτρων αλλά και τη βαρύτητα (με αρνητική χροιά) που οι έχουν οι κοινωνικές αντιλήψεις και τα στερεότυπα περί φύλων στην εμφάνιση της έμφυλης βίας. Με την ολοκλήρωση αυτού του κεφαλαίου ολοκληρώνεται επί της ουσίας και η εννοιολόγηση του φαινομένου της έμφυλης βίας. Ανατρέχουμε στον ορισμό και τις μορφές της, εστιάζουμε στο πλαίσιο της οικογένειας που είναι η παράμετρος που μελετάμε,

αναζητούμε τους παράγοντες συμβάλουν στην εμφάνιση της και αναπτύσσουμε και τις ερμηνευτικές διαστάσεις του φαινομένου. Εκείνο που έπεται είναι η θεσμική του ερμηνεία για να εξετάσουμε πως ερμηνεύεται το φαινόμενο της έμφυλης ενδοοικογενειακής βίας υπό το πρίμα της νομικής οδού (Bourdieu, 1999), (ΚΕΘΙ, 2003).

Στον τρίτο κεφάλαιο (3^ο) της εργασίας η μελέτη στρέφεται γύρω από το νομοθετικό πλαίσιο, εθνικό και ευρωπαϊκό, που έχει αναπτυχθεί για την καταπολέμηση της έμφυλης βίας. Επιτομή όλων των εργαλειακών νομοθετικών κειμένων σε ευρωπαϊκό, εθνικό αλλά και διεθνές επίπεδο αποτελεί η Σύμβαση της Κωνσταντινούπολης. Η φιλοσοφία πίσω από αυτό το νομοθετικό επίτευγμα ήταν η δημιουργία ενός οργάνου με θεσμική υπόσταση που θα προλαμβάνει την εκδήλωση φαινομένων έμφυλης βίας, θα μεριμνά και θα επικρίνει θύματα και θύτες αντιστοίχως αλλά και θα συμβάλει στην αντιμετώπιση του φαινομένου. Με τη σκέψη γύρω από τη σύσταση της Σύμβαση της Κωνσταντινούπολης, τα θεσμικά όργανα της ΕΕ αρχίζουν να αντιλαμβάνονται τις αρνητικές διαστάσεις που ξεκίνησε να έχει το φαινόμενο. Με την εισχώρηση και προσυπογραφή της σύμβασης, τα επιμέρους εθνικά κράτη, καλούνται να εναρμονίσουν το εθνικό νομοθετικό τους πλαίσιο με τις προταγές της σύμβασης. Εστιάζοντας στα ελληνικά δεδομένα, πρώτη φορά το 2006 σε θεσμικό επίπεδο δημιουργείται νομοθετικό πλαίσιο που αφορά στην κακοποίηση και από κει και έπειτα ακολούθησαν επιπλέον τροποποιήσεις και νομοθετικές ρυθμίσεις που εστίαζαν περισσότερο στην έμφυλη βία και την αντιμετώπιση της. Το ελληνικό σύστημα αντιμετώπισης εναρμονίζεται με το ευρωπαϊκό (σύμβαση της Κωνσταντινούπολης). Ως προς τη μέριμνα για αντιμετώπιση του φαινομένου το ελληνικό καθεστώς διαθέτει ένα καλά οργανωμένο δίκτυο δομών και υπηρεσιών. Άξιο αναφοράς είναι το ρυθμιστικό εργαλείο Panic Button, μια καινοτόμα ηλεκτρονική εφαρμογή, που βρίσκεται σε πιλοτικό στάδιο ακόμη, η οποία έχει ως στόχο την πρόληψη και προστασία των θυμάτων της έμφυλης ενδοοικογενειακής βίας που βρίσκονται σε κίνδυνο. Με την ολοκλήρωση του τρίτου κεφαλαίου έχει καλυφθεί το μεγαλύτερο μέρος της μελέτης για την έμφυλη βία σε μακρο-επίπεδο. Για να έχουμε μια ολιστική προσέγγιση για την εξέλιξη της εργασίας είναι δόκιμο να εστιάζουμε περισσότερο στα δρώντα υποκείμενα (θύτες και θύματα) (ΦΕΚ Ν. 4995/2022 Α'16, 2022), (ΓΓΔΟΠΦ, 2021), (Συμβούλιο της Ευρώπης, 2011).

Η ολοκλήρωση του θεωρητικού μέρους της εργασίας γίνεται με το τέταρτο κεφάλαιο (4^ο) στο οποίο γίνεται αναφορά σε μικρο-επίπεδο μελετώντας δηλαδή, θύματα και θύτες. Η ενότητα ξεκινά με το να προσδιοριστούν τα χαρακτηριστικά του συνθέτου το προφίλ των θυτών της έμφυλης ενδοοικογενειακής βίας. Βασικός απόηχος της αναζήτησης αυτής είναι πως, δεν υπάρχουν συγκεκριμένα χαρακτηριστικά στην προσωπικότητα ενός δράστη που να μας

επιτρέπει να τον κατονομάζουμε ως θύτη. Επίσης δεν είναι δεδομένο πως στην εκδήλωση φαινομένων έμφυλης βίας ο άντρας θα έχει το ρόλο του κακοποιητή και η γυναίκα το ρόλο της κακοποιημένης. Εξίσου και τα δύο φύλα μπορούν να εκδηλώσουν αντίστοιχες συμπεριφορές και να βρεθούν και στις δύο θέσεις (θύμα και θύτη). Αυτό που τα διαφοροποιεί (τα φύλα) είναι οι λόγοι που εκδηλώνουν τέτοιου είδους συμπεριφορές. Αντίστοιχα συμβαίνει στην προσπάθεια χαρτογράφησης του προφίλ ενός θύματος, δύσκολα μπορούμε να καταδείξουμε μια ομάδα χαρακτηριστικών της προσωπικότητας που να οικοδομούν το προφίλ του θύματος. Αυτό στο οποίο αξίζει να μείνουμε είναι πως δε λαμβάνεται υπόψη ο άντρας στο ρόλο του κακοποιημένου, καθώς σύμφωνα με τα κοινωνικά στεγανά η κακοποίηση είναι «προνόμιο» των γυναικών, αντίληψη εσφαλμένη καθώς οι λιγοστές αναφορές που έχουμε περί αντρικής έμφυλης βίας μας επιτρέπουν να χαρακτηρίζουμε ως επιτακτική την συμπερίληψη του άντρα κακοποιημένου σε θεωρητικό και ερευνητικό επίπεδο. (Rode, Januszek & Rode, 2013), (Pereira, Azeredo, Moreira etc, 2011) (Costa, Soares, Lindert etc , 2014).

Στο δεύτερο μέρος της εργασίας θα παρατεθεί η ερευνητική αποτύπωση της διπλωματικής διατριβής. Ειδικότερα, στο πέμπτο κεφάλαιο (5^ο) γίνεται λεπτομερής αναφορά στην πορεία της ερευνητικής διαδικασίας. Συγκεκριμένα αναφερόμαστε στη φιλοσοφία γύρω από την οποία υπήρχε για την «οικοδόμηση» του ερωτηματολογίου, η κατασκευή του οποίου στηρίχθηκε στα όσα αναπτύχθηκαν στα προηγούμενα κεφάλαια της βιβλιογραφικής ανασκόπησης αλλά και στα ερευνητικά ερωτήματα που τέθηκαν εξ αρχής στην έρευνα. Επιπλέον, αναφέρεται στο τρόπο και τα μέσα για τη διάχυση του ερωτηματολογίου στο γενικό πληθυσμό για τη συλλογή των δεδομένων. Η ερευνητική διαδικασία ολοκληρώθηκε με τη συλλογή εκατόν είκοσι οκτώ (128) ερωτηματολογίων.

Στο κεφάλαιο που ακολουθεί την περιγραφή της ερευνητικής διαδικασίας (6^ο κεφάλαιο) παρατίθενται τα αποτελέσματα της έρευνας. Κάθε μια από τις ερωτήσεις του ερωτηματολογίου παρουσιάζεται με διαγραμματική απεικόνιση και αναλύονται οι απαντήσεις που έδωσαν οι συμμετέχοντες στην έρευνα. Η ανάλυση των αποτελεσμάτων ακολουθεί τη ροή του οδηγού και τα αποτελέσματα αναλύονται ανά θεματική ενότητα. Επιπροσθέτως, γίνεται και προσπάθεια σύνδεσης των ευρημάτων με όσα έχουν απαντηθεί και σε βιβλιογραφικό επίπεδο. Τέλος, στο έβδομο κεφάλαιο (7^ο) της εργασίας που είναι και το τελευταίο, γίνεται η παράθεση των συμπερασμάτων που προέκυψαν από την έρευνα με σκοπό να δούμε το βαθμό στον οποίο τα ερευνητικά ερωτήματα απαντώνται σε ερευνητικό και θεωρητικό επίπεδο αλλά και να δούμε αν και σε ποιο βαθμό εκπληρώνεται ο σκοπός της παρούσας ερευνητικής εργασίας που δεν είναι άλλος από αν οι συμμετέχοντες έχουν γνώση για την αντιμετώπιση της έμφυλης βίας στο

πλαίσιο της οικογένειας. Αυτό που προκύπτει μέσα από την ερευνητική διαδρομή και συγκριτικά με τα ευρήματα που προέκυψαν είναι πως δεν υπάρχει ενημέρωση μεταξύ του πληθυσμού και γνώση για την αντιμετώπιση της έμφυλης ενδοοικογενειακής βίας.

Α΄ ΜΕΡΟΣ: ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^ο

1. Θεωρητική προσέγγιση του φαινομένου της έμφυλης βίας

1.1: Ιστορική Αναδρομή

Η έννοια της έμφυλης βίας, η βία δηλαδή που ασκείται στα άτομα με βάση το φύλο τους, δεν προσδιορίζει μόνο τη βία σε βάρος του γυναικείου φύλου αλλά αναφέρεται και στους άντρες. Ωστόσο, όταν αναφερόμαστε σε φαινόμενα έμφυλης βίας, σχεδόν πάντα η έννοια αυτή είναι συνυφασμένη με τη βία κατά των γυναικών και δικαίως καθώς αριθμητικά, με βάση τις ερευνητικές μελέτες για την αποτύπωση της βίας, το ποσοστό κακοποίησης των γυναικών υπερτερεί έναντι του ποσοστού κακοποίησης των αντρών. Η παραδοχή αυτή όμως δε σημαίνει πως πρέπει να εστιάζουμε κυρίως προς τις γυναίκες καθώς η κακοποίηση, αν και γένους θηλυκού, αφορά και τα δύο (βιολογικά) φύλα.

Στην ελληνική πραγματικότητα, το 1984 η Τάκαρη θέτει ως χρονολογική αφετηρία την Αρχαία Ελλάδα για να μελετήσει την έμφυλη βία. Σύμφωνα λοιπόν με την Τάκαρη (1984), στην αρχαϊκή εποχή το μοντέλο που κυριαρχούσε ήταν αυτό της μητριαρχίας, με τη γυναίκα να είναι «ο αρχηγός» του σπιτιού. Ο ρόλος και η θέση της γυναίκας κοινωνικά ήταν ανώτερος από του άντρα, με τις σχέσεις ανάμεσα στα δύο φύλα ωστόσο να είναι αρμονικές. Σταδιακά, με το πέρασμα των ετών και ερχόμενοι προς τη σύγχρονη εποχή, οι μητριαρχικές κοινωνίες άρχισαν να υποχωρούν και η κοινωνική θέση του αντρικού φύλου να εδραιώνεται περισσότερο, κάνοντας έτσι τη μετάβαση από μητριαρχικές σε πατριαρχικές κοινωνίες. Παρόλα αυτά, με τη μετάβαση στις πατριαρχικές κοινωνίες, δε διατηρήθηκαν οι αρμονικές και κοινωνικά ισορροπημένες σχέσεις που υπήρχαν μεταξύ των δύο φύλων στις μητριαρχικές κοινωνίες, ενώ αντιθέτως, ο ρόλος και η θέση της γυναίκας άρχισε να υποτιμάτε όλο και περισσότερο φτάνοντας να γίνεται λόγος πια για κακοποίηση και βία σε βάρος των γυναικών. Αυτά στη σφαίρα της ιδιωτικής ζωής (Τάκαρη, 1984).

Στη σφαίρα του δημοσίου βίου, όπως είναι ο χώρος της εργασίας, συγκριτικά με όσα αναφέραμε και παραπάνω για τη θέση της γυναίκας στον οικογενειακό χώρο, δεν έχουμε κάποια ιδιαίτερη διαφοροποίηση. Και στον εργασιακό τομέα ο ρόλος και η θέση της γυναίκας θεωρήθηκε υποδεέστερος από εκείνο των ανδρών. Η όποια εργασιακή απασχόληση των γυναικών επικεντρωνόταν είτε στις αγροτικές εργασίες για τις γυναίκες τις υπαίθρου, είτε για έμμισθη εργασία, για τις γυναίκες της εργατικής τάξης των αστικών κέντρων, η οποία έπαυε μετά το γάμο. Οι κοινωνικές προσταγές της εποχής προωθούσαν το οικογενειακό μοντέλο του άντρα κουβαλητή και τροφοδότη της οικογένειας και τη γυναίκα να ασχολείται με τις

οικοκυρικές εργασίες. Το τοπίο γύρω από το πρότυπα γυναικείας εργασίας άρχισε να διαφοροποιείται μετά τη λήξη του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου, αλλαγή που συνδέθηκε στενά με την ταυτόχρονη αλλαγή που συντελούνταν στον τομέα της εκπαίδευσης για τις γυναίκες. Παρόλη την πρόοδο που υπάρχει γύρω από την είσοδο των γυναικών στον εργασιακό τομέα, η γυναικεία φύση παραμένει ασυμβίβαστη με τον εργασιακό χώρο ειδικά αν αναλογιστούμε τη συμμετοχή τους και ενεργώ δράση τους σε κλάδους όπως αυτοί των φυσικών επιστημών (χώρος ανδροκρατούμενος κυρίως) αλλά φυσικά και τη γενικότερη απουσία του γυναικείου φύλου στην ηγεσία κάποιου εργασιακού κλάδου (Καραμεσίνη Μ., 2021), (Karammessini M., 2012), (Lamble L., 2019), (Κορδή Μ., 2019).

Μέχρι τη δεκαετία του 1970 δεν υπήρχε κάποια συστηματική καταγραφή της βίας. Οι μέχρι τότε έρευνες και μελέτες ήταν περιστασιακές χωρίς να εμβαθύνουν, περιορίζονταν κυρίως στην παρατήρηση παρά στην ανάλυση του φαινομένου. Από τη δεκαετία του 1970 και έπειτα ξεκινά μια πιο επιτακτική ενασχόληση κυρίως, με το φαινόμενο της κακοποίησης των γυναικών. Οι επιστήμονες της ψυχικής υγείας, ψυχολόγοι και ψυχίατροι, ήταν εκείνοι που προσπάθησαν να ερμηνεύσουν τους λόγους εμφάνισης της βίας κατά των γυναικών και την απέδιδαν ως «σύμπτωμα ψυχοπαθολογίας του θύτη». Απέδωσαν λοιπόν την εμφάνιση κακοποιητικής συμπεριφοράς σε ψυχολογικούς-ψυχιατρικούς λόγους λογίζοντας επί της ουσίας το θύτη ως ψυχικά ασθενή. Το φεμινιστικό κίνημα της εποχής εκείνης συμπλήρωσε τη θεώρηση αυτή περί ψυχικής ασθενείας του θύτη, επισημαίνοντας πως δε θα πρέπει να σταθούμε αποκλειστικά στην ψυχική αρρώστια που ανθρώπου που φέρεται κακοποιητικά απέναντι στη σύντροφό του αλλά και σε ολόκληρη την κοινωνία που ασθενεί, δίνοντας κατά τον τρόπο αυτό μια επιπλέον διάσταση, πιο κοινωνική για τη βία κατά των γυναικών(Γατσάς Β.,2006)(Χατζηφωτίου Σ., 2005).

Η βία αποτελεί ένα από τα σημαντικότερα προβλήματα σε παγκόσμια κλίμακα καθώς πρόκειται για παραβίαση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Σύμφωνα με έκθεση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής το 2017 περίπου 35% των γυναικών δηλώνουν πως τουλάχιστον μια φορά κατά τη διάρκεια της ζωής τους έχουν υποστεί κάποια μορφή βίας, ποσοστό που μπορεί να διπλασιαστεί και να αγγίξει το 70% σε ορισμένες χώρες. Συνιστά λοιπόν η βία κατά των γυναικών ένα πρόβλημα ιδιαίζουσας σημασίας καθώς αποτελεί τροχοπέδη στην ισότητα μεταξύ των δύο φύλων και στη χειραφέτηση και ανεξαρτητοποίηση των γυναικών (Επίσημη ιστοσελίδα Ευρωπαϊκής Επιτροπής, 2017).

Σύμφωνα με τη Γενική Γραμματεία Δημογραφικής και Οικογενειακής Πολιτικής και Ισότητας των Φύλων (2019) για να μπορέσουμε να προσδιορίσουμε την ύπαρξη ή μη ισότητας των δύο φύλων καθορίζεται με βάση έξι κατηγορίες¹. Μία εξ' αυτών είναι και η έμφυλη βία για την οποία οι στατικές αποτυπώσεις δείχνουν πως είναι απογοητευτικές οι καταγραφές για περιστατικά έμφυλης βίας, γεγονός που επιβεβαιώνει την επιτακτική ανάγκη για επίλυση του προβλήματος. Σύμφωνα με στοιχεία που υπάρχουν για την Ευρώπη, μία (1) στις τρεις (3) γυναίκες στην ΕΕ έχει δεχτεί ή κινδυνεύει να υποστεί σωματική βία σε ηλικία μεταξύ 15-20 ετών, ενώ μια (1) στις είκοσι (20) γυναίκες στην ΕΕ έχει πέσει θύμα βιασμού από το σύντροφο της. Ακόμα, σε ποσοστό 20% ανέρχεται η παρενόχληση μέσω διαδικτύου που έχει υποστεί μια γυναίκα στην ηλικιακή ομάδα των 18-29 ενώ μελέτες δείχνουν πως πάνω από το 50% των γυναικών δέχεται λεκτική-ψυχολογική βία από το σύντροφό τους (Κέντρο ΔΙΟΤΙΜΑ, 2018).

Η Οικουμενική Διακήρυξη των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων αποτελεί την επιτομή των επιτευγμάτων του σύγχρονου κόσμου για την κατοχύρωση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Στις 10 Δεκεμβρίου 1948 έπειτα από έγκριση της Γενικής Συνέλευσης των Ηνωμένων Εθνών, εγκρίνεται και υπογράφεται η Οικουμενική Διακήρυξη των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, μια δήλωση μέσα στην οποία αναγράφονται οι προτάσεις γύρω από τα ανθρώπινα δικαιώματα σε παγκόσμιο επίπεδο. Η δήλωση αυτή αποτελείται από τριάντα (30) άρθρα και στο πρώτο (1) άρθρο της αναφέρει: « Όλοι οι άνθρωποι γεννιούνται με ίση αξιοπρέπεια και δικαιώματα. Έχουν λόγο και συνείδηση και οφείλουν να αντιμετωπίζουν ο ένας τον άλλον με πνεύμα αδερφικότητας». Από το πρώτο κιόλας άρθρο της δήλωσης αυτής διαφαίνεται ότι η αντιμετώπιση και της κοινωνίας προς τους ανθρώπους αλλά και των ανθρώπων μεταξύ τους θα πρέπει να γίνεται με γνώμονα τον ίδιο τον άνθρωπο, γυναίκες και άντρες δηλαδή να αντιμετωπίζονται με ισότητα ανεξάρτητα από το βιολογικό τους φύλο ή οποιοδήποτε άλλο χαρακτηριστικό (Οικουμενική Διακήρυξη των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, 1948)

Τη Διακήρυξη περί Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων έχουν υιοθετήσει και προσυπογράψει και κράτη-μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης, μεταξύ των οποίων και η Ελλάδα, και πλέον τα δικαιώματα αυτά αποτελούν αναπόσπαστο κομμάτι των δικαιωμάτων των εθνικών κρατών. Μολαταύτα, παρατηρούμε ότι τη σήμερα εποχή τα δικαιώματα αυτά, στην περίπτωση των γυναικών κυρίως, τείνουν να καταπατώνται μέσω της βίας που υφίστανται εντός ή εκτός του

¹ Οι έξι κατηγορίες σύμφωνα με τη ΓΓΔΟΠΦ για την ύπαρξη ή μη ισότητας των φύλων είναι οι εξής: ισότιμη αντιμετώπιση των γυναικών απέναντι σε πολλαπλές διακρίσεις, οι διακρίσεις σε βάρος των γυναικών στον εργασιακό χώρο, οι διακρίσεις σε βάρος των γυναικών στην υγεία, η έμφυλη βία, οι διακρίσεις σε βάρος των γυναικών στην εκπαίδευση και τέλος η συμμετοχή τους και η θέση τους στην πολιτική εξουσία.

οικογενειακού τους περιβάλλοντος. Σύμφωνα με την Πανευρωπαϊκή έρευνα του ΟΗΕ που διεξήχθη για τις χώρες της Ευρώπης το 2014, μία στις τέσσερις γυναίκες μέσα στην περίοδο της ζωής της έχει υποστεί τουλάχιστον μια φορά κάποια μορφή βίας και μια στις τρεις έχει πέσει θύμα κάποιας μορφής σωματικής ή σεξουαλικής κακοποίησης από την ηλικία των 15 ετών και άνω. Μέσα και αποτελέσματα της έρευνας αυτό που συμπεραίνουμε είναι πως η έμφυλη βία και η καταπάτηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων εξακολουθούν να υφίστανται και στη σύγχρονη εποχή παρ' όλες τις κοινωνικές διεκδικήσεις και θεσμικές κατοχυρώσεις που έχουν γίνει από την πλευρά της κοινωνίας των πολιτών. Χρειάζονται επομένως πολλές ακόμα προσπάθειες εξάλειψης του φαινομένου της έμφυλης βίας και κυρίως προς την πλευρά των γυναικών χωρίς όμως να παραβλέπουμε το ποσοστό έμφυλης βίας σε βάρος των ανδρών και ως υπάρχουν λιγότερες αναφορές προς την έμφυλη κακοποίηση των ανδρών (Βία κατά των Γυναικών, Πανευρωπαϊκή έρευνα, 2014)

Η καταπολέμηση οποιασδήποτε μορφής βίας λόγω του φύλου, αποτελεί μια από τις μεγαλύτερες, αν όχι τη μεγαλύτερη, προτεραιότητα προς επίλυση για το Συμβούλιο της Ευρώπης ενώ ταυτοχρόνως η έμφυλη βία θεωρείται και ως μια από τις πιο σημαντικές κοινωνικές προκλήσεις που καλούνται να αντιμετωπίσουν οι σύγχρονες κοινωνίες. Βασική προϋπόθεση ωστόσο για την αποτελεσματική αντιμετώπιση του φαινομένου της έμφυλης βίας είναι να κατανοήσουμε στη βάση του το φαινόμενο αυτό. Οι επιπτώσεις που προκύπτουν από την άσκηση βίας με βάση το φύλο (σε κοινωνικό και ανθρώπινο επίπεδο) καθώς επίσης οι στερεοτυπικές αντιλήψεις και οι πατριαρχικοί ρόλοι που έχουν αποδοθεί από την κοινωνία για τα δύο φύλα θα πρέπει να αποτελέσουν την αφορμή για την οριστική εξάλειψη του φαινομένου. Ειδικά, το φαινόμενο της έμφυλης βίας θα διαιωνίζεται επιδεινώνοντας κατ' αυτόν τον τρόπο την παραβίαση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και για τις νεότερες γενιές (Οργανισμός Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, 2014)

1.2: Ορισμός της Έμφυλης Βίας

Όπως τονίστηκε και στην προηγούμενη ενότητα αυτού του κεφαλαίου, βασική προϋπόθεση για την αποτελεσματική αντιμετώπιση της έμφυλης βίας είναι η ουσιαστική κατανόηση του τι ακριβώς ονομάζουμε ως έμφυλη βία. Με το να την οριοθετήσουμε ερμηνευτικά και να την τεκμηριώσουμε θεωρητικά θα μπορέσουμε να έχουμε μια πιο αντικειμενική και σφαιρική γνώση που θα μας βοηθήσουν στην προσπάθεια εξάλειψής της. Παρακάτω λοιπόν θα παρατίθενται ο ορισμός και οι μορφές που συγκροτούν το φαινόμενο της έμφυλης βίας, όπως αυτά έχουν υποστηριχθεί από την ακαδημαϊκή κοινότητα και τους επίσημους φορείς, που ασχολούνται με το φαινόμενο της έμφυλης βίας.

Ο όρος έμφυλη βία (gender-based violence), η βία δηλαδή που υφίστανται τα άτομα λόγω του βιολογικού τους φύλου ή της έκφρασης φύλου ή της ταυτότητας φύλου, αποτελεί ένα σημαντικό πρόβλημα σε παγκόσμια κλίμακα. Ενέργειες και συμπεριφορές που θίγουν και προσβάλλουν την αξιοπρέπεια και τη γενετήσια ακεραιότητα των ατόμων λογίζονται ως φαινόμενα έμφυλης βίας. Οι συμπεριφορές αυτές μπορούν να εκδηλωθούν τόσο σε δημόσιους όσο και σε ιδιωτικούς χώρους και σχεδόν πάντα γίνονται χωρίς την εκούσια συγκατάθεση του αποδέκτη. Η ορολογία έμφυλη βία και βία κατά των γυναικών είναι δύο όροι που χρησιμοποιούνται από την επιστημονική και ακαδημαϊκή κοινότητα εναλλακτικά καθώς σύμφωνα με έκθεση της Γενικής Γραμματείας Δημογραφικής και Οικογενειακής Πολιτικής και Ισότητας των Φύλων, οι γυναίκες και τα κορίτσια αποτελούν τα περισσότερα θύματα έμφυλης βίας σε παγκόσμιο επίπεδο (Δ/ΟΤΙΜΑ, 2018) (ΓΓΔΟΠΦ, 2020).

Η εν λόγω μορφή βίας διαφέρει από τις υπόλοιπες μορφές καθώς προέρχεται από την ιστορικά και κοινωνικά αποδεδειγμένη ανισότητα που υπάρχει μεταξύ ανδρών και γυναικών. Η ανισότητα αυτή οδήγησε στην καθιέρωση της κοινωνικής κυριαρχίας των ανδρών επί του γυναικείου φύλου, ως το ισχυρό φύλο, και στις διακρίσεις εις βάρος των γυναικών. Σύμφωνα με τον Παγκόσμιο Οργανισμό Υγείας (ΠΟΥ), σχεδόν σε όλες τις κοινωνίες οι γυναίκες είναι πιο πιθανό να δεχτούν έμφυλες συμπεριφορές από άντρες συντρόφους τους ή από άντρες που βρίσκονται στο περιβάλλον τους ανά διαστήματα, ενώ δεν είναι λίγες οι περιπτώσεις όπου και οι άντρες μπορούν να γίνουν αποδέκτες έμφυλης βίας, σε συγκεκριμένες ωστόσο μορφές της όπως η σεξουαλική βία (σε περιβάλλον όπως είναι η φυλακή ή ακόμα και κατά την περίοδο της στρατιωτικής θητείας τους). Παρόλα αυτά, οι μετρήσεις του Παγκόσμιου Οργανισμού Υγείας (ΠΟΥ) δείχνουν πως η πλειοψηφία των θυμάτων έμφυλης βίας είναι γυναίκες με την πλειονότητα των θυτών τους να είναι άντρες (WHO, 2012) (Δ/ΟΤΙΜΑ, 2018).

1.3: Μορφές Έμφυλης Βίας

1.3.1: Λεκτική Βία – Ψυχολογική Βία

Τα όρια διαχωρισμού μεταξύ του τι αναγνωρίζουμε ως λεκτική βία και τι ως ψυχολογική είναι ισχνά, με αποτέλεσμα τις περισσότερες φορές να την οριοθετούμε ως την ίδια μορφή έμφυλης βίας αυτές τις δύο υποκατηγορίες. Η λεκτική βία – ψυχολογική βία αποτελεί ενδεχομένως την πιο επικίνδυνη μορφή βίας καθώς «δρα υπογείως» και τα σημάδια που μπορεί να αφήσει ως κατάλοιπο στα θύματα της χρειάζονται χρόνο για την επούλωση τους. Σκοπός της λεκτικής βίας – ψυχολογικής βίας και του ατόμου που την ασκεί είναι να προκαλέσει στα θύματα του ψυχικό πόνο μέσα από πράξεις που θίγουν την αυτοεκτίμηση, χλευάζουν και

εξευτελίζουν την προσωπικότητα του αποδέκτη. Αυτή η μορφή έμφυλης βίας μπορεί να μην εκδηλώνεται με την ίδια βαρβαρότητα που μπορεί να εκφραστεί η σωματική βία ωστόσο τραυματίζει τον πνευματικό εσωτερικό κόσμο των θυμάτων σε μεγάλο βαθμό. Ορισμένες από τις μορφές έκφρασης της λεκτικής βίας – ψυχολογικής βίας είναι οι εξής ακόλουθες: (Παπαμιχαήλ Σ., 2006) (Σούλη Σ., 2019)

- Ειρωνικοί, χλευαστικοί και εξευτελιστικοί σχολιασμοί
- Κοινωνική απομόνωση και στέρηση της προσωπικής ελευθερίας
- Απειλές, εκβιασμοί, εκφοβισμός και εξαναγκασμός του θύματος σε μη ηθελημένες πράξεις
- Στέρηση ή και επιβολή ύπνου και τροφής
- Απόδοση ανυπόστατων κατηγοριών και δυσφήμιση

Συμπερασματικά λοιπόν, όταν αναφερόμαστε στην έμφυλη βία με τη μορφή της λεκτικής βίας – ψυχολογικής βίας ονομάζουμε τη συμπεριφορά εκείνη που έχει ως στόχο να τραυματίσει την ψυχική ακεραιότητα ενός ατόμου μέσα από τη χρήση λεκτικών σχολίων από το θύτη προς το θύμα (ΓΓΔΟΠΦ, 2020).

1.3.2: Οικονομική Βία

Η οικονομική βία αποτελεί μια από τις μορφές έμφυλης βίας η οποία τείνει να συναντάται κυρίως μεταξύ ατόμων τα οποία συνδέονται μεταξύ τους με συντροφική – συζυγική σχέση. Στην περίπτωση αυτής της μορφής βίας το θύμα, όντας σε συναισθηματική φόρτιση από τη συμπεριφορά του θύτη, δε μπορεί να εκτιμήσει αντικειμενικά τη συμπεριφορά του θύτη απέναντι στην οικονομική διαχείριση της κοινής τους συμβίωσης. Με τον τρόπο αυτό το θύμα κρατά μια παθητική στάση απέναντι στην καταχρηστική στάση των οικονομικών του/της κακοποιητικού/ής συντρόφου. Πράξεις και ενέργειες που νοούνται ως οικονομική βία είναι οι παρακάτω: (Χατζηφωτίου Σ., 2005)

- Ο κακοποιητής έχει την αποκλειστική διαχείριση των οικονομικών (έσοδα – έξοδα) του νοικοκυριού
- Σε περίπτωση που το θύμα εργάζεται, ο θύτης δεν επιτρέπει να διαχειρίζεται μόνος/η το μισθό ή μέρος των εσόδων του κοινού τους νοικοκυριού
- Ο θύτης επιδιώκει το θύμα να είναι οικονομικά εξαρτώμενο από εκείνον
- Ο θύτης προκαλεί ζημία στην ατομική περιουσία του θύματος ή προβαίνει σε κλοπή αυτής

- Σε περιπτώσεις όπου οι σύντροφοι μεταξύ τους βρίσκονται σε διάσταση υπάρχει άρνηση καταβολής της διατροφής

Στα παραπάνω παραδείγματα οικονομικής κακοποίησης μπορούμε να εντάξουμε και την εξής περίπτωση η οποία συναντάται με μεγαλύτερη συχνότητα ανάμεσα σε μια ετερόφυλη συντροφική σχέση με παιδιά. Ο άντρας σε αυτή την περίπτωση είναι ο τροφοδότης της οικογένειας και η κύρια πηγή εσόδων του νοικοκυριού. Ταυτόχρονα επιβάλλει με τη συμπεριφορά του στη σύζυγο-σύντροφο την παραμονή της στο σπίτι με κύρια ασχολία της τη φροντίδα του νοικοκυριού και την ανατροφή των παιδιών καθιστώντας την με αυτό τον τρόπο αποκλειστικά οικονομικά εξαρτώμενη από εκείνον (Mason, Hyman, Berman etc, 2008)

Ως εκ τούτου λοιπόν μπορούμε να αποδώσουμε περιληπτικά τον ορισμό της οικονομικής βίας ορίζοντας την ως τη μορφή έμφυλης βίας κατά την οποία ο θύτης ασκεί έλεγχο στο θύμα όσον αφορά την οικονομική και χρηματική διαχείριση και το επιτυγχάνει μέσω της συνεχόμενης απειλής για οικονομική αποστέρηση πόρων τοποθετώντας το θύμα σε θέση εξάρτησης (οικονομικής) από τη θύτη του (ΓΓΔΟΠΠΦ, 2019).

1.3.3: Σωματική Βία

Η σωματική βία αποτελεί ενδεχομένως την πιο προφανή και επιβλαβής μορφή έμφυλης βίας για τη σωματική ακεραιότητα και τη ζωή των θυμάτων. Η σωματική κακοποίηση μπορεί να περιλαμβάνει από επιφανειακούς σωματικούς τραυματισμούς μέχρι και σκόπιμη θανάτωση των θυμάτων από τον κακοποιητή. Η σωματική βία μπορεί να εκφραστεί ως εξής: (ΚΕΘΙ, 2003) (Σούλη Σ., 2019) (Manson, Hyman, Berman etc, 2008)

- Χαστούκια, κλωτσιές και μπουνιές σε πρόσωπο και σώμα
- Φράξιμο της αναπνοής κλείνοντας τις αναπνευστικές οδούς
- Σπρώξιμο ή πέταγμα σε σκάλα ή μπαλκόνι
- Κακώσεις και σπασίματα στα άκρα
- Τραυματισμοί από πέταγμα αντικειμένων ή από αιχμηρά αντικείμενα (μαχαίρι, λεπίδι, τσεκούρι κλπ)
- Δερματικούς τραυματισμούς από χρήση θερμότητας (τσιγάρα, σίδερο ακόμα και καυτά υγρά)
- Πυροβολισμός με σκοπό το τραυματισμό ή ακόμα και τη θανάτωση

1.3.4: Σεξουαλική Βία

Η σεξουαλική βία ορίζεται ως η οποιαδήποτε σεξουαλική πράξη ή απόπειρα σεξουαλικής πράξης που επιβάλλεται στο θύμα εξαναγκαστικά, δεν έχει τη συναινετική αποδοχή του και παραβιάζει βάνουσα την αξιοπρέπεια (πνευματική και γενετήσια) του ατόμου που την υφίσταται. Οι πράξεις σεξουαλικού περιεχομένου μπορούν να τελεστούν από οποιοδήποτε πρόσωπο ανεξάρτητα από τη σχέση που μπορεί να υπάρχει μεταξύ θύτη και θύματος στη σφαίρα της δημόσιας και ιδιωτικής ζωής του ατόμου. Πέρα λοιπόν από το εργασιακό και οικογενειακό περιβάλλον θύμα σεξουαλικής κακοποίησης μπορεί να γίνει κάποιος στο χώρο του αθλητισμού, στο χώρο της εκπαίδευσης, σε χώρους θρησκευτικής λατρείας αλλά και γενικότερα σε οποιοδήποτε χώρο που εντάσσεται στο πλαίσιο της κοινωνικής ζωής των ανθρώπων (WHO στο Κοινωνική Πολιτική, 2018), (Manson, Hyman, Berman etc, 2008)

Η χειρότερη μορφή έκφρασης της σεξουαλικής βίας είναι ο βιασμός. Όπως αναφέρει το άρθρο 36 της Σύμβασης της Κωνσταντινούπολης η σεξουαλική βία μέσα στην οποία εντάσσεται και ο βιασμός, περιλαμβάνει τα εξής: Πρώτον όλες τις πράξεις μη συναινετικού χαρακτήρα μέσω κολπικής, στοματικής ή πρωκτικής διείσδυσης στο σώμα του θύματος με τη χρήση οποιουδήποτε μέλος του σώματος του θύτη ή τη χρήση άλλου αντικειμένου από το θύτη. Δεύτερον, ο κακοποιητής να επιδίδεται σε πράξεις σεξουαλικού περιεχομένου προς το θύμα χωρίς φυσικά να έχει την εθελούσια έγκριση του και τρίτον, ο θύτης να εξαναγκάζει το θύμα να συμμετάσχει σε πράξεις σεξουαλικού χαρακτήρα, χωρίς τη θέληση του, στο οποίο θα συμμετέχουν επίσης και τρίτα πρόσωπα. Όλα τα παραπάνω αναφέρονται και αναγράφονται ρητώς μέσα στη Σύμβαση της Κωνσταντινούπολης στην οποία υπογραμμίζεται πως πρέπει να υπάρχει η ελεύθερη βούληση με συναίνεση από όλους τους συμμετέχοντες (Σύμβαση της Κωνσταντινούπολης άρθρο 36, 2011).

1.3.5: Διαδίκτυο και έμφυλη βία

Η χρήση του διαδικτύου και των νέων τεχνολογιών αποτελούν μεγάλο μέρος την καθημερινότητάς μας. Το διαδίκτυο παρά την ευκολία που προσφέρει στους χρήστες του για ό,τι εκείνοι αναζητούν σε αυτό, μπορεί να αποτελέσει και το χώρο μέσα στον οποία θα αναπτυχθούν φαινόμενα έμφυλης βίας. Ο θύτης πίσω από την ασφάλεια που του προσφέρει η οθόνη του υπολογιστή ή οποιοδήποτε άλλου ψηφιακού μέσου, επιδίδεται στην άσκηση φαινομένων έμφυλης βίας προς το/τα θύμα/θύματα του. Οι μορφές έμφυλης βίας που μπορούν να αναπτυχθούν στον κυβερνοχώρο του διαδικτύου ή μέσω της χρήσης των νέων τεχνολογιών είναι οι ακόλουθες:

Η εκδικητική πορνογραφία ή όπως αποδίδεται στα αγγλικά revenge porn, συμβαίνει όταν ο δράστης κοινοποιεί στο διαδίκτυο προσωπικές φωτογραφίες και βίντεο σεξουαλικού περιεχομένου του θύματος, χωρίς την έγκριση του και στόχος του δράστη είναι να εξευτελίσει και προσβάλει το θύμα δημοσιοποιώντας υλικό από προσωπικές του στιγμές (European Women's Lobby, 2017) (Ευρωπαϊκό Ινστιτούτο για την Ισότητα των Φύλων, 2017).

Η σεξιστική ρητορική μίσους ή όπως αποδίδεται στα αγγλικά sexist hate speech όπου ο δράστης επιτίθεται διαδικτυακά στο θύμα με λεκτικό τρόπο διαδίδοντας αναλήθειες και ψεύδη που δικαιολογούν το μίσους του με βάση το φύλο (European Women's Lobby, 2017) (Ευρωπαϊκό Ινστιτούτο για την Ισότητα των Φύλων, 2017).

Η διαδικτυακή ηδονοβλεψία ή όπως αποδίδεται στα αγγλικά digital voyeurism αποτελεί την περίπτωση της έμφυλης βίας στο διαδίκτυο όπου γίνεται η λήψη φωτογραφιών των γεννητικών οργάνων των θυμάτων με στόχο τη σεξουαλική ευχαρίστηση του ή των δραστών. Η διαδικασία λήψης του φωτογραφικού υλικού γίνεται συνήθως χωρίς το θύμα να γνωρίζει το σκοπό της χρήσης τους (European Women's Lobby, 2017) (Ευρωπαϊκό Ινστιτούτο για την Ισότητα των Φύλων, 2017).

Στο διαδικτυακό εκφοβισμό ή όπως αποδίδεται στα αγγλικά cyber bullying ο δράστης αποστέλλει συστηματικά στο θύμα κακόβουλα μηνύματα ή άλλου είδους εκβιαστικό-εκφοβιστικό υλικό με στόχο να υπονομεύσει την αυτοεκτίμηση και υπόληψη του θύματος (European Women's Lobby, 2017) (Ευρωπαϊκό Ινστιτούτο για την Ισότητα των Φύλων, 2017).

Η περίπτωση της διαδικτυακής παρενόχλησης ή όπως αποδίδεται στα αγγλικά cyber harassment, συμβαίνει όταν ο θύτης, χρησιμοποιώντας τα ψηφιακά μέσα, παρενοχλεί το θύμα κάνοντας του σχόλια, επιθετικούς, σεξιστικούς και προσβλητικούς χαρακτηρισμούς (European Women's Lobby, 2017) (Ευρωπαϊκό Ινστιτούτο για την Ισότητα των Φύλων, 2017).

Η διαδικτυακή παρενοχλητική παρακολούθηση ή όπως αποδίδεται στα αγγλικά cyber stalking είναι η μορφή της διαδικτυακής έμφυλης βίας κατά την οποία ο δράστης παρακολουθεί κατ' εξακολούθηση διαδικτυακά το θύμα (κυρίως στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης) και συγκεντρώνει πληροφορίες για εκείνο χωρίς τη συναίνεση του (European Women's Lobby, 2017) (Ευρωπαϊκό Ινστιτούτο για την Ισότητα των Φύλων, 2017).

Η ηλεκτρονική παρείσφρηση ή όπως αποδίδεται στα αγγλικά hacking είναι η περίπτωση κατά την οποία ο θύτης παραβιάζει ιδιωτικές επικοινωνίες και δεδομένα του θύματος με τη μορφή της παρείσφρησης σε κάμερα ψηφιακών μέσων (κινητό τηλέφωνο, tablet, ηλεκτρονικό

υπολογιστή) (European Women's Lobby, 2017) (Ευρωπαϊκό Ινστιτούτο για την Ισότητα των Φύλων, 2017).

Η διαδικτυακή πλαστοπροσωπία ή όπως αποδίδεται στα αγγλικά online impersonation αφορά τη μορφή έμφυλης διαδικτυακής βίας που ο δράστης χρησιμοποιεί εν αγνοία του θύματος την ταυτότητα του με σκοπό να το βλάψει, να το εξαπατήσει ή ακόμα και να το απειλήσει (European Women's Lobby, 2017) (Ευρωπαϊκό Ινστιτούτο για την Ισότητα των Φύλων, 2017).

Κακόβουλος διαμοιρασμός ή όπως αποδίδεται στα αγγλικά malicious distribution ορίζεται ως ο διαμοιρασμός κακόβουλου και δυσφημιστικού υλικού μέσω της χρήσης των ψηφιακών εργαλείων στο διαδίκτυο από το δράστη προς το θύμα (European Women's Lobby, 2017) (Ευρωπαϊκό Ινστιτούτο για την Ισότητα των Φύλων, 2017).

Ως ομαδικές διαδικτυακές επιθέσεις ή όπως αποδίδεται στην αγγλική γλώσσα cyber mob νοούνται οι αλληπάλληλες παρενοχλήσεις προς ένα συγκεκριμένο άτομο από μια ομάδα ατόμων μέσα στον διαδικτυακό χώρο με στόχο τον δημόσιο εξευτελισμό του (European Women's Lobby, 2017) (Ευρωπαϊκό Ινστιτούτο για την Ισότητα των Φύλων, 2017).

Όταν αναφερόμαστε στην περίπτωση του κακοποιητικού διαμοιρασμού υλικού με σεξουαλικό περιεχόμενο ή όπως αποδίδεται στην αγγλική μετάφραση abusive sexting πρόκειται για τη δημοσίευση προσωπικών μηνυμάτων σεξουαλικού περιεχομένου του θύματος στον κυβερνοχώρο του διαδικτύου χωρίς να υπάρχει η συναίνεση από όλες τις εκτιθέμενες πλευρές (European Women's Lobby, 2017) (Ευρωπαϊκό Ινστιτούτο για την Ισότητα των Φύλων, 2017).

Στην περίπτωση της διαδικτυακής στρατολόγησης με σκοπό τη σωματεμπορία ή όπως αποδίδεται στην αγγλική γλώσσα recruitment, ο θύτης χρησιμοποιώντας τα ψηφιακά μέσα και εργαλεία εξαπατά και παγιδεύει το θύμα ή τα θύματα του έχοντας ως στόχο του να τα προάγει σε κυκλώματα σωματεμπορίας (European Women's Lobby, 2017) (Ευρωπαϊκό Ινστιτούτο για την Ισότητα των Φύλων, 2017).

Τέλος, η περίπτωση των επιθέσεων στον πραγματικό κόσμο ή όπως αποδίδεται στα αγγλικά in real life attacks/IRL trolling η κακοποίηση των θυμάτων από την εικονική πραγματικότητα της οθόνης, μεταφέρεται σε επιθέσεις στην πραγματική ζωή του/των θύματος/θυμάτων (παρενοχλήσεις, παρακολουθήσεις κλπ) (European Women's Lobby, 2017) (Ευρωπαϊκό Ινστιτούτο για την Ισότητα των Φύλων, 2017).

1.4: Η έμφυλη βία στο πλαίσιο της οικογένειας

Όπως έχει ήδη αναφερθεί και στην εισαγωγή, σκοπός της παρούσας εργασίας είναι να μελετήσει την έμφυλη βία εστιάζοντας λίγο περισσότερο στην έμφυλη βία μέσα στο οικογενειακό περιβάλλον ή όπως χρησιμοποιείται εναλλακτικά ο όρος, ενδοοικογενειακή βία. Η ενδοοικογενειακή βία συνιστά ένα χρόνιο και δυσεπίλυτο θα μπορούσαμε να πούμε, κοινωνικό ζήτημα σε πολλαπλά επίπεδα (ατομικό, κοινωνικό, οικονομικό, πολιτισμικό) και εκφράζεται μέσα από διαφορετικούς τρόπους και συμπεριφορές σε βάρος των μελών της οικογένειας όπως μέσα από τη λεκτική και ψυχολογική κακοποίηση, τη σεξουαλική και σωματική βία καθώς ακόμα και η οικονομική εκμετάλλευση ή παραμέληση που μπορεί να εντοπιστούν στους κόλπους της οικογένειας, να αποτελούν εκφάνσεις της ενδοοικογενειακής βίας (Πανούσης, 1995)

Η βία στην οικογένεια ή ενδοοικογενειακή βία όπως χρησιμοποιείται ευρέως ο όρος είναι ένα κοινωνικό ζήτημα που εξακολουθεί να υπάρχει παρά τις όποιες προσπάθειες γίνονται για την εξάλειψη της, καθώς τροφοδοτείται μέσα από το τρίγωνο της σιωπής-ανοχής και συγκάλυψης των θυτών από τα θύματα. Τα τρία αυτά χαρακτηριστικά καθιστούν την ενδοοικογενειακή βία ως την πιο δύσκολα καταγράψιμη μορφή βίας καθώς τα θύματα σιωπούν απέναντι της. Η αντίληψη αυτή περί αποσιώπησης απέναντι σε οποιοδήποτε φαινόμενο ενδοοικογενειακής βίας βασίζεται στην παραδοσιακή αντίληψη «τα εν οίκω μη εν δήμω». Ειδικότερα, σύμφωνα με την αντίληψη αυτή οι όποιες μορφές βίας αναπτύσσονται μέσα στην οικογένεια αυτομάτως εντάσσονται και μέσα σε ένα πλαίσιο ιδιωτικότητας, άρα αποτελεί ένα προσωπικό ζήτημα στο οποίο δεν μπορούν να επέμβουν η πολιτεία και η νομική επιστήμη αφού όλα συγκαλύπτονται από το πέπλο της σιωπής των θυμάτων (Παπαθεοδώρου, 2007).

Αυτή η παραδοχή περί ανοχής απέναντι στην ενδοοικογενειακή βία μπορεί να επιφέρει μόνο αρνητικές επιπτώσεις. Πρώτον απέναντι στα θύματα διότι με αυτόν τον τρόπο, με την απόκρυψη της αλήθειας δηλαδή, γίνονται παθητικοί αποδέκτες της ενδοοικογενειακής βίας και έρμαια στα χέρια των θυτών τους, αδυνατώντας να αντιδράσουν στις βίαιες συμπεριφορές τους, με αποτέλεσμα το φαινόμενο αυτό της ενδοοικογενειακής βίας σταδιακά να παγιώνεται και διαιωνίζεται. Δεύτερον για τους ίδιους τους θύτες καθώς με τη στάση των θυμάτων απέναντι τους να συγκαλύπτουν τη συμπεριφορά τους, έχουν την αίσθηση της ασφάλειας πως μπορούν να επαναλάβουν τη συμπεριφορά αυτή αφού έχουν εξασφαλίσει τη σιωπή. Με τον τρόπο αυτό τα θύματα τους, τους βοηθούν να εδραιώσουν και να ενισχύσουν τη συμπεριφορά τους σε βάρος τους. Και τρίτον για την ίδια την πολιτεία. Το τρίγωνο ανοχή-σιωπή-συγκάλυψη που αναφέραμε και παραπάνω για την ενδοοικογενειακή βία δεν επιτρέπει στους αρμόδιους φορείς

και τις κοινωνικές υπηρεσίες του κράτους να έχουν μια πραγματική εικόνα απέναντι στα όσα συμβαίνουν με τη βία στην οικογένεια. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα να υπάρχει μια στρεβλή εικόνα απέναντι στο φαινόμενο δυσχεραίνοντας τη θέση του κρατικού μηχανισμού να κατανοήσει τις πραγματικές διαστάσεις του πόσο μάλλον να το αντιμετωπίσει (Καραμόσχογλου, 2010).

1.4.1: Ο ορισμός της ενδοοικογενειακής βίας

Βασική προϋπόθεση για να μπορέσουμε να κατανοήσουμε καλύτερα το φαινόμενο της ενδοοικογενειακής βίας είναι να αποσαφηνίσουμε και να προσδιορίσουμε του πως ακριβώς νοηματοδοτούνται οι όροι από τους οποίους αποτελείται. Η έννοια της ενδοοικογενειακής βίας λοιπόν απαρτίζεται από τους όρους βία και οικογένεια. Με τον όρο βία ονομάζουμε οποιαδήποτε εσκεμμένη πράξη που έχει ως αποτέλεσμα να τραυματίσει την ψυχική, σωματική, σεξουαλική ακεραιότητα ενός ατόμου ή ακόμα να το οδηγήσει και στο θάνατο. Πέρα από τα παραπάνω όταν κάνουμε λόγο για βία μέσα στην οικογένεια εντάσσουμε και τις περιπτώσεις όπου το θύμα ή τα θύματα στερούνται ακόμα και τον βασικών θεμελιωδών δικαιωμάτων τους όπως η πρόσβαση στην ιατροφαρμακευτική περίθαλψη, η τροφή, ο ύπνος κλπ. (Spinellis, 1997).

Ως προς την οικογένεια, της έχουν αποδοθεί διάφοροι ορισμοί που την προσδιορίζουν. Για τον βρετανό κοινωνιολόγο Anthony Giddens η οικογένεια θεωρείται ως ένας τύπος οργάνωσης που άπτεται στη σφαίρα της ιδιωτικής ζωής των ατόμων. Αυτός ο τύπος οργάνωσης αποτελείται από τουλάχιστον δυο μέλη όπου οι σχέσεις που τους ενώνουν είναι είτε δεσμοί εξ αίματος, είτε συναισθηματικοί λόγοι είτε άλλοι κοινωνικά προσδιορισμένοι δεσμοί, όπως αυτός του γάμου. Η σύνδεση που υπάρχει ανάμεσα στα δρώντα υποκείμενα της οικογένεια κατά τον Giddens είναι ένα σύνολο δικαιωμάτων και υποχρεώσεων από όλα τα μέλη προς όλα τα μέλη. Μελετώντας τον όρο του θεσμού της οικογένειας από την κοινωνιολογική σκοπιά παρατηρούμε ότι, η οικογένεια αποτελεί και ένα τρόπο οργάνωσης της ατομικής και κοινωνικής ζωής, ένα συνδετικός κρίκος που καλείται να εναρμονίσει τον κοινωνικό και ατομικό βίο με τον δημόσιο και ιδιωτικό. Όπως αναφέρει και η Μουσούρου (1996) στο βιβλίο της αναφορικά με την οικογένεια, αποτελεί έναν κοινωνικό θεσμό με δημόσια χαρακτηριστικά αφού σχετίζεται με την οργάνωση του συλλογικού βίου ενώ ταυτόχρονα εξαρτάται από συλλογικές και κοινωνικές συνθήκες. Από την άλλη πλευρά όμως και έναν ιδιωτικό χαρακτήρα καθώς ο τρόπος οργάνωσης της εξαρτάται από τον προσωπικό ηθικό και αξιακό κώδικα των μελών που τη συγκροτούν (Giddens, 2002) (Μουσούρου, 1996).

Συνοψίζοντας για τον ορισμό της ενδοοικογενειακής βίας, ο πιο περιεκτικός και παραστατικός ορισμός που διατυπώθηκε για να εννοιολογήσει το φαινόμενο αυτό είναι από τη Σύμβαση της Κωνσταντινούπολης. Όταν λοιπόν αναφερόμαστε στην ενδοοικογενειακή βία ορίζουμε οποιασδήποτε μορφή πράξης με σεξουαλικό, σωματικό, οικονομικό ή ψυχολογικό περιεχόμενο που αναπτύσσεται στο πλαίσιο της οικογένειας και ασκείται εις βάρος του θύματος από τον/την πρώην ή νυν σύζυγο/ σύντροφο ανεξάρτητα από τον αν ο θύτης

μοιράζεται ακόμα ή έχει μοιραστεί κατά το παρελθόν την ίδια στέγη με το θύμα. (UNFPA & WAVE, 2014) (<https://womensos.gr/morfes-vias/> όπως ανακτήθηκε στις 08/02/2023) (Σύμβαση της Κωνσταντινούπολης άρθρο 3, 2011)

1.4.2: Οι μορφές ενδοοικογενειακής βίας

Όπως αναφέρεται και μέσα στην επεξηγηματική έκθεση για τη Σύμβαση της Κωνσταντινούπολης, μέσα στους κόλπους της οικογένειας μπορούν να απαντηθούν δύο διαφορετικές μορφές ενδοοικογενειακής βίας. Η πρώτη είναι η συντροφική βία. Παρόλο που υπάρχουν καταγραφές για περιστατικά που αφορούν σε κακοποίηση των αντρών από τις γυναίκες συζύγους-συντρόφους τους, όταν αναφερόμαστε στη μορφή της συντροφικής κακοποίησης νοείται σχεδόν πάντα η κακοποιητική συμπεριφορά που δέχονται οι γυναίκες από τους άντρες συντρόφους ή και συζύγους τους. Αυτό συμβαίνει καθώς η βία που υφίστανται οι γυναίκες θύματα είναι μεγαλύτερης διάρκειας, έντασης και δυναμικής από αυτή που καταγράφεται για την αντρική κακοποίηση. Η συντροφική βία δεν είναι ένα φαινόμενο που εμφανίστηκε στη σύγχρονη εποχή, αντιθέτως έχει τις ρίζες του από πολύ παλιά. Τα θύματα της συνήθως, δεν είναι να θέση να αξιολογήσουν τη χρονική στιγμή που ξεκινούν να κάνουν την εμφάνιση τους οι βίαιες συμπεριφορές μέσα στη σχέση από την πλευρά του συντρόφου/συζύγου τους ενώ τις περισσότερες φορές τείνουν να υποβαθμίζουν τη συμπεριφορά του, να προσαρμόζονται στις απαιτήσεις του με σκοπό να αποφύγουν κάποια πιο βίαιη μελλοντική του συμπεριφορά. Με την αποσιώπηση του θύματος δημιουργείται ένας φαύλος κύκλος, μια επαναλαμβανόμενη κατάσταση βίας την οποία το θύμα εμμένει να ανέχεται να υφίσταται για προσωπικούς λόγους. Αυτή η μορφή ενδοοικογενειακής βίας μπορεί να εκφραστεί μεταξύ των συντρόφων ή και συζύγων ως οικονομική εκμετάλλευση και αποστέρηση, σεξουαλική κακοποίηση, ψυχολογική και λεκτική κακοποίηση και με τη σωματική βία (UNFPA & WAVE, 2014),(Σύμβαση της Κωνσταντινούπολης άρθρο 3, 2011).

Μελετώντας τη μορφή της συντροφικής βίας στην οικογένεια παρατηρήθηκε από τους ερευνητές ότι ο τρόπος με τον οποίο αυτή εκδηλώνεται από τον κακοποιητή προς το θύμα παρουσιάζεται με τη μορφή ενός νοητού κύκλου. Ειδικότερα, η συμπεριφορά του δράστη αποτελείται από μια σειρά διαφορετικών φάσεων οι οποίες εκφράζονται διαδοχικά και επαναλαμβανόμενα η μία μετά την άλλη δημιουργώντας κατ' αυτόν τον τρόπο ένα μοτίβο κύκλου. Οι φάσεις του νοητού κύκλου της βίας έχει παρατηρηθεί πως είναι τέσσερις διαφορετικές μεταξύ τους και κλιμακούμενης έντασης. Η συμπεριφορά αυτή του θύτη σταδιακά αφομοιώνεται μέσα στη σχέση από το θύμα με αποτέλεσμα να αποτελεί μέρος του τρόπου ζωής και της καθημερινότητας ανάμεσα στους δύο συζύγους/συντρόφους. Αυτό το

οποίο θα πρέπει να επισημάνουμε είναι ότι οι φάσεις του κύκλου βίας που αναφέρουμε δεν είναι απαραίτητο να εμφανιστούν σε όλες τις κακοποιητικές συντροφικές σχέσεις όπως επίσης δεν έχουν όλες την ίδια ένταση και τρόπο εκδήλωσης από το θύτη προς το θύμα. Η κάθε συντροφική/συζυγική σχέση διαφέρει ως προς τον τρόπο εκδήλωσης της βίας (Hirigoyen, 2006), (Huecker, 2020).

Η πρώτη φάση του κύκλου της βίας που εμφανίζεται σε μια συντροφική/συζυγική σχέση είναι αυτή στην οποία η συμπεριφορά του θύτη χαρακτηρίζεται από αυξημένη ένταση. Ο κακοποιητής αντιμετωπίζει με θυμό και νευρικότητα τα προβλήματα της καθημερινότητας και αυτό εκφράζεται μέσα από τα επιθετικά βλέμματα, τις θυμωμένες εκφράσεις προσώπου και την αλλαγή στον τόνο της φωνής του. Στη φάση αυτή ο θύτης τείνει να αποδίδει τις ευθύνες στα προβλήματα που νομίζει πως υπάρχουν στο/στη σύντροφο/σύζυγο του/της. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα το θύμα να αισθάνεται ενοχικά απέναντι στο θύτη στην προσπάθεια του να κατανοήσει τα προβλήματα που αφορούν τον/την σύντροφο/σύζυγο και να επωμίζεται μέρος ή την ευθύνη των προβλημάτων που δεν του/της αναλογούν (Hirigoyen, 2006), (Hendricks, 2014).

Στη δεύτερη φάση του κύκλου η συντροφική βία χαρακτηρίζεται από επιθετικότητα. Ο κακοποιητής σύντροφο/σύζυγος από το στάδιο της έντασης της πρώτης φάσης περνά στα απειλητικά υπονοούμενα και στις υλικές ζημιές σε βάρος του/ της συντρόφου. Βαθμιαία η ένταση αυτή μπορεί να οδηγήσει το θύτη να επιτεθεί και σεξουαλικά στη σχέση του καθώς με αυτόν τον τρόπο νιώθει πως μπορεί να επιβληθεί στο/ σύντροφο/σύζυγο, να εκτονώσει τα αρνητικά συναισθήματα του και να ικανοποιήσει τον εγωισμό του. Το θύμα ανέχεται και υποτάσσεται απέναντι σε αυτή τη συμπεριφορά αδυνατώντας να αμυνθεί και με το φόβο να επαναληφθεί αυτή η συμπεριφορά από τον/τη σύντροφο/σύζυγο. Αυτός ο τρόπος έκφρασης της βίας στην οικογένεια παρατηρείται κυρίως μέσα σε ετεροφυλικές σχέσεις με τον άντρα να έχει συνήθως το ρόλο του κακοποιητή και τη γυναίκα το ρόλο του θύματος (Hirigoyen, 2006), (Huecker, 2020).

Η τρίτη φάση του κύκλου της συντροφικής βίας διαφέρει από τις προηγούμενες δύο. Η όλη επιθετική συμπεριφορά του θύτη προς το θύμα έχει εκτονωθεί και ο θύτης πια έχει το αίσθημα της μεταμέλειας. Ζητά από το θύμα συγχώρεση με την υπόσχεση πως δεν θα επαναληφθούν οι επιθετικές του συμπεριφορές και προσπαθεί να δικαιολογήσει τον εαυτό του για τα βίαια ξεσπάσματα του είτε σε εξωγενείς παράγοντες όπως είναι οι δυσκολίες στο εργασιακό περιβάλλον, οι καταχρήσεις (αλκοόλ, εξαρτησιογόνες ουσίες), είτε στη

συμπεριφορά του/της συντρόφου/συζύγου. Στην περίπτωση αυτή ο/η σύντροφος/σύζυγος αισθάνεται υπεύθυνος/η, δείχνει να αποδέχεται το αίτημα της συγχώρεσης και να προσπαθήσει αλλάζοντας τη δική του/της συμπεριφορά να αποφύγει οποιαδήποτε ενδεχόμενη μελλοντική κακοποιητική συμπεριφορά προς εκείνον/εκείνη (Hirigoyen, 2006), (Hendricks, 2014).

Η τέταρτη και τελευταία φάση του κύκλου της συντροφικής ενδοοικογενειακής βίας είναι και αυτό της συμφιλίωσης. Ο θύτης προσπαθεί να διεκδικήσει το θύμα ξανά με τη συμπεριφορά του προσπαθώντας να θυμίσει όλα τα καλά στοιχεία στη σχέση τους και να αναθερμάνει το αίσθημα του ενθουσιασμού που υπάρχει στην αρχή μιας συντροφικής σχέσης. Η αλλαγή αυτή συνήθως δεν είναι μέρος μιας αληθινής μεταμέλειας αλλά ένας συγκεκριμένος φόβος για εγκατάλειψη. Από την πλευρά του το θύμα έχει την ανάγκη να πιστέψει στην αλλαγή της συμπεριφοράς του θύτη και να δεχτεί τη μεταμέλεια του στο βωμό της αγάπης. Σταδιακά όμως η στοργική συμπεριφορά του κακοποιητή δίνει και πάλι τη σκυτάλη στη φάση της έντασης και έτσι το μοτίβο του κύκλου της συντροφικής βίας ξεκινά από την αρχή. Η κακοποιητική συμπεριφορά του/της συντρόφου/συζύγου αφομοιώνεται και γίνεται μέρος της συνήθειας και της ανοχής του θύματος (Hirigoyen, 2006), (Hendricks, 2014), (Huecker, 2020).

Η δεύτερη μορφή βίας που εντοπίζεται στους κόλπους της οικογένειας ονομάζεται διαγενεακή βία ή βία κατά των παιδιών. Μετά τη συζυγική-συντροφική βία, τα παιδιά αποτελούν τη δεύτερη πληθυσμιακή ομάδα που γίνεται αποδέκτης της ενδοοικογενειακής βίας. Η βία προέρχεται από τα άτομα που έχουν αναλάβει τη φροντίδα και ανατροφή των παιδιών και κατά ένα μεγάλο ποσοστό αυτοί είναι οι γονείς τους. Σύμφωνα με το Χαμόγελο του Παιδιού, στα περισσότερα περιστατικά καταγραφής της βίας κατά των παιδιών, θύτης είναι ο ένας εκ των δύο γονέων και στην περίπτωση αυτή το πιο πιθανό είναι η βία να ασκείται στο παιδί από τη μητέρα του καθώς μέσα σε μια οικογένεια η μητέρα είναι αυτή που αναλαμβάνει το μεγαλύτερο μέρος της ενασχόλησης με την ανατροφή του παιδιού/των παιδιών. Αυτή η παραδοχή συνδέεται κατά κύριο λόγο με τα υψηλά ποσοστά ανεργίας που υπάρχουν για τις γυναίκες αλλά έχει να κάνει και με τα έμφυλα στερεότυπα που αποδίδει η κοινωνία στα φύλα (βιολογικά) ως προς το ρόλο τους και τη θέση τους μέσα στην οικογένεια (ο ρόλος του άντρα ως ο κουβαλητής και τροφοδότης και η θέση της γυναίκας γύρω από τα οικοκυρικά και την ανατροφή των παιδιών) (Καραμεσίνη Μ., 2021), (UNFPA & WAVE, 2014), (Χαμόγελο του Παιδιού, 2020 όπως ανακτήθηκε από: <https://www.hamogelo.gr/>).

Ένα συχνό φαινόμενο που παρατηρείται στη μελέτη για τη βία κατά των παιδιών ως μορφή της ενδοοικογενειακής βίας είναι ότι, αυτός που ασκεί τη βία στο/στα παιδί/παιδιά είναι

ταυτόχρονα και αποδέκτης βίας. Και σε αυτή την περίπτωση οι τρόποι έκφρασης της διαγενεακής βίας συμπίπτουν με τη συντροφική βία με τη διαφορά πως οι αποδέκτες είναι παιδιά γεγονός που την καθιστά την πιο επικίνδυνη μορφή ενδοοικογενειακής βίας. Η βία κατά των παιδιών ως φαινόμενο προς παρατήρηση και αντιμετώπιση άρχισε πρώτα να απασχολεί την παιδιατρική επιστήμη ωστόσο, σύντομα διαπιστώθηκε πως είναι ένα ζήτημα με προεκτάσεις πέραν της ιατρικής επιστήμης (κοινωνικές, νομικές, ψυχολογικές προεκτάσεις). Για το λόγο αυτό απαιτείται η συνδρομή περισσότερων από μία επιστημών που θα συνδράμουν όλες μαζί στην έρευνα για την ουσιαστική αντιμετώπιση του φαινομένου (Πολυμέρου, 2004), (UNFPA & WAVE, 2014).

1.5: Παράγοντες εμφάνισης της έμφυλης βίας

Η έμφυλη βία, η βία δηλαδή που ασκείται στα άτομα με βάση το βιολογικό τους φύλο ή την ταυτότητα φύλου τους, αποτελεί ένα φλέγων θέμα προς αντιμετώπιση σε παγκόσμιο επίπεδο όπως έχει ήδη αναφερθεί στην παρούσα εργασία, πλειστάκις. Έχουν γίνει πολλές προσπάθειες από την ερευνητική, ακαδημαϊκή και επιστημονική κοινότητα ώστε να μπορέσουν να προσδιοριστούν οι λόγοι, οι παράγοντες δηλαδή που οδηγούν στην εμφάνιση των φαινομένων έμφυλης βίας. Το Συμβούλιο της Ευρώπης, ως θεσμικό όργανο της Ευρωπαϊκής Ένωσης που ασχολείται ενεργά με την πρόληψη και αντιμετώπιση της έμφυλης βίας, θεωρεί πως υπάρχουν πολλοί παράγοντες που συνηγορούν στην εμφάνιση της. Σύμφωνα λοιπόν με το Συμβούλιο της Ευρώπης μπορούν να αναγνωριστούν τουλάχιστον τέσσερις διαφορετικοί τύποι παραγόντων (Council of Europe Portal, όπως ανακτήθηκε από: <https://www.coe.int/>) (Brotto, Sinnamon, Petherick, 2017)

Ο πρώτος τύπος αναφέρεται σε πολιτιστικούς παράγοντες. Εντάσσονται δηλαδή όλες οι πατριαρχικές και σεξιστικές απόψεις που νομιμοποιούν τη βία, τα στερεότυπα και οι προκαταλήψεις που αποδίδονται από την κοινωνία στα βιολογικά φύλα καθώς οι αντιλήψεις που εντάσσουν το θεσμό της οικογένεια αποκλειστικά στη σφαίρα του ιδιωτικού βίου και όχι ως μέρος και της δημόσιας σφαίρας μια οργανωμένης κοινωνίας. Ο δεύτερος τύπος περιλαμβάνει νομικούς παράγοντες. Σε πολλές κοινωνίες η βία εξακολουθεί να θεωρείται ως ένα φαινόμενο όπου υπαίτιος εμφάνισης της θεωρείται το θύμα ενώ είναι σημαντικό τα θύματα της έμφυλης βίας να κατανοήσουν πως ποτέ δεν είναι υπεύθυνα τα ίδια για τις πράξεις του δράστη. Αυτό συμβαίνει διότι παρόλες τις προσπάθειες που έχουν γίνει για την πρόληψη και αντιμετώπιση της τα επίπεδα αναφοράς και έρευνας εξακολουθούν να μένουν χαμηλά. Οι μέχρι πρόσφατα νομοθετικές ρυθμίσεις που υπήρχαν για την αντιμετώπιση της έμφυλης βίας και διαχώριζαν τη βία που εκδηλωνόταν σε δημόσιους και ιδιωτικούς χώρους ενίσχυαν τα ποσοστά

αύξησης της ενδοοικογενειακής βίας. Η Σύμβαση όμως της Κωνσταντινούπολης ανέτρεψε αυτό το διαχωρισμό περί άσκησης της βίας διασφαλίζοντας το δικαίωμα όλων να ζουν χωρίς το φόβο της βίας τόσο στη δημόσια όσο και στην ιδιωτική σφαίρα. Ωστόσο, η ελαστικότητα επιβολής του νόμου απέναντι σε θέματα έμφυλης βίας ευνοούν τους θύτες με αποτέλεσμα να επαναλαμβάνουν τις βίαιες συμπεριφορές τους αν και οι περισσότερες μορφές βίας με βάση το φύλο έχουν ποινικοποιηθεί) (Council of Europe Portal, όπως ανακτήθηκε από: <https://www.coe.int/>)(Brotto, Sinnamon, Petherick, 2017)

Ο τρίτος τύπος περιλαμβάνει οικονομικούς παράγοντες. Η έλλειψη πόρων και η οικονομική δυσπραγία που μπορεί να αντιμετωπίζει ένα άτομο μπορεί να το οδηγήσει να εκδηλώσει έμφυλες βίαιες συμπεριφορές. Εστιάζοντας στις γυναίκες που όπως έχει ειπωθεί αποτελούν την πιο ευάλωτη ομάδα απέναντι στη βία δίνεται το παράδειγμα του κακοποιητή άντρα συντρόφου που λόγω οικονομικών δυσκολιών ή και ανεργίας εκφράζεται βίαια προς τη γυναίκα σύζυγο/σύντροφο του προσπαθώντας να επιβεβαιώσει τον ανδρισμό του με βίαια μέσα. Ο τελευταίος τύπος αναφέρεται σε πολιτικούς παράγοντες. Μέσα από το παράδειγμα την κακοποίησης των γυναικών αλλά και γενικότερα των ομάδων που είναι πιο ευάλωτες απέναντι στην έμφυλη βία (LGBT+ κοινότητα) θα γίνει η εξήγηση για τους πολιτικούς παράγοντες. Η πολιτική εκπροσώπηση των ευάλωτων ομάδων (γυναίκες, LGBT+ κοινότητα) απέναντι στην έμφυλη βία υστερεί με αποτέλεσμα να έχουν λιγότερες πιθανότητες να διαμορφώσουν τη συζήτηση και να επηρεάσουν τις αλλαγές στην πολιτική σκηνή ή ακόμα και να υιοθετήσουν μέτρα για την καταπολέμηση της βίας λόγω φύλου και την υποστήριξη σε θέματα ισότητας. Η σημαντικότητα των θεμάτων βίας με βάση το φύλο υποβαθμίζεται με αποτέλεσμα να μην λαμβάνεται η δέουσα προσοχή που της αξίζει (Council of Europe Portal, όπως ανακτήθηκε από: <https://www.coe.int/>),(Brotto, Sinnamon, Petherick, 2017)

Η διεθνής οργάνωση Advocates for Human Rights στη Μινεσότα που αγωνίζεται για την προάσπιση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων σε παγκόσμιο επίπεδο, προχώρησε σε μια διαφοροποιημένη κατηγοριοποίηση των παραγόντων εμφάνισης της έμφυλης βίας. Και σε αυτή την περίπτωση υπάρχει η εκτίμηση πως υπάρχουν περισσότεροι από ένας παράγοντες που συντελούν στη διαίωνιση του φαινομένου της έμφυλης βίας. Για να γίνουν πιο κατανοητοί οι παράγοντες για την εμφάνιση της έμφυλης βίας χρησιμοποίησαν μια σχηματική αναπαράσταση τεσσάρων ομόκεντρων κύκλων οι οποίοι περικλείονται ο ένας μέσα στον άλλο (Advocates for Human Rights, 2003), (Goldner, Sinko, Arnault, 2021)

Η πρώτη κατηγορία και ο εσωτερικός κύκλος της σχηματικής αναπαράστασης, αφορά σε

ατομικούς παράγοντες. Εδώ εντάσσονται αυτοί οι παράγοντες που περιλαμβάνουν την κακοποίηση που μπορεί να έχει δεχτεί ο ίδιος ο θύτης κατά την παιδική του ηλικία, την ενδεχόμενη γονεακή εγκατάλειψη-παραμέληση που μπορεί να είχε ο θύτης στην παιδική του ηλικία αλλά και τη σχέση που μπορεί να έχει ο θύτης με τις εξαρτησιογόνες ουσίες και τη χρήση αλκοόλ. Η δεύτερη κατηγορία και ο αμέσως επόμενος επαπτόμενος κύκλος αναφέρεται κυρίως στην έμφυλη ενδοοικογενειακή βία. Αυτοί οι παράγοντες σχετίζονται με τη σχέση που υπάρχει μεταξύ των συντρόφων αλλά και τον έλεγχο των οικονομικών της οικογενειακής ζωής και το γενικότερο ρόλο του άντρα στη λήψη αποφάσεων που αφορούν την οικογένεια. Στον αμέσως επόμενο κύκλο είναι οι κοινοτικοί παράγοντες μεταξύ των οποίων υπάρχουν η φτώχεια και η ανεργία, η έλλειψη κοινωνικής υποστήριξης απέναντι στα θύματα της βίας από την πλευρά της κοινωνίας αλλά και τη συναναστροφή του θύτη με άτομα που εκφράζονται κατά τον ίδιο βίαιο τρόπο και νομιμοποιούν τη βία, στην προσωπικότητα τους ως τρόπο συμπεριφορά. Τέλος ο εξωτερικός κύκλος της σχηματικής αναπαράστασης των παραγόντων της έμφυλης βίας σχετίζεται με κοινωνικούς λόγους. Σε αυτόν τον κύκλο εντάσσονται όλες οι έμφυλες και στερεοτυπικές αντιλήψεις που επικρατούν στις κοινωνίες για τους ρόλους των φύλων περί αρρενωπότητας και θηλυκότητας. (Advocates for Human Rights, 2003), (Goldner, Sinko, Arnault, 2021)

Μια ακόμα διαφορετική προσέγγιση για τους παράγοντες της έμφυλης βίας παραθέτει και διεθνής οργάνωση «Medical Modiale» στην επίσημη ιστοσελίδα της. Η προσέγγιση αυτή αποτελεί ουσιαστικά ένα κράμα των προηγούμενων δύο προσεγγίσεων για τους παράγοντες της έμφυλης βίας με τη διαφορά πως εδώ υπάρχουν πέντε και όχι τέσσερις ευρύτερες κατηγορίες. Το πρώτο επίπεδο είναι το κοινωνικό στο οποίο περιλαμβάνονται λόγοι που αφορούν την απόδοση στερεοτυπικών αντιλήψεων και προκαταλήψεων για τα φύλα και τους ρόλους τους. Το επόμενο επίπεδο αφορά πολιτικούς λόγους με τη μικρή συμμετοχή των ευάλωτων ομάδων όπως οι γυναίκες στις διαδικασίες λήψης αποφάσεων σε θέματα πρόληψης και αντιμετώπισης της βίας. Η τρίτη κατά σειρά κατηγορία περιλαμβάνει λόγους θεσμικούς, σχετικά δηλαδή με την ελαστικότητα απέναντι στους θύτες από το νόμο με αποτέλεσμα να μην υπάρχει ουσιαστική αντιμετώπιση της βίας και να διαιωνίζεται. Η επόμενη κατηγορία είναι το κοινοτικό επίπεδο στο οποίο εντάσσονται ως λόγοι η έλλειψη οργανώσεων για θέματα πρόληψης της βίας αλλά και η περιορισμένη πρόσβαση στις υπάρχουσες δομές για τα θύματα κακοποίησης. Τέλος, το τελευταίο επίπεδο αναφέρεται σε ατομικούς παράγοντες που σχετίζονται με όλες τις βίαιες και κακοποιητικές συμπεριφορές τις οποίες έχει δεχτεί ο θύτης στην παιδική του ηλικία και τις μεταφέρει στην ενήλικη ζωή και έτσι το θύμα του παρελθόντος

γίνεται ο θύτης του μέλλοντος (Medical Modiale, 2019) (Goldner, Sinko, Arnault, 2021).

Παρά τις και αποκλίσεις που παρουσιάζουν οι παραπάνω προσεγγίσεις μεταξύ τους έχουν μια κοινή βάση σύγκλισης ανάμεσα τους: θεωρούν πως στη ρίζα της έμφυλης βίας υπάρχουν περισσότεροι από ένας παράγοντες που την τροφοδοτούν.

Ανασκόπηση 1ου Κεφαλαίου

Κάνοντας μια ανασκόπηση του πρώτου κεφαλαίου είδαμε πως η έμφυλη βία άρχισε να απασχολεί την ελληνική πραγματικότητα γύρω στα μέσα της δεκαετία του 1980 ενώ ως χρονική αφετηρία για τη μελέτη της ορίσαμε την Αρχαία Ελλάδα. Μέσα από αυτή την ιστορική αναδρομή είδαμε πώς σταδιακά διαφοροποιήθηκαν οι σχέσεις ανάμεσα στα φύλα στο επίπεδο της ιδιωτικής και δημόσιας ζωής αλλά και τη διαδρομή που ακολούθησε μέχρι να γίνει αντιληπτή η σημαντικότητα της. Για την καλύτερη εννοιολογική της πλαισίωση που θα βοηθούσε στην κατανόηση του φαινομένου της έμφυλης βίας έγινε παρουσίαση του ορισμού αλλά και των διαφορετικών μορφών έκφρασης της έμφυλης βίας (λεκτική- ψυχολογική, οικονομική και σωματική) καθώς επίσης και το πώς αυτή αναπτύσσεται μέσα στο χώρο του διαδικτύου, ένα περιβάλλον καινούργιο σχετικά για την ανάπτυξη τέτοιων φαινομένων. Ιδιαίτερη αναφορά έγινε για την έμφυλη βία στο πλαίσιο της οικογένειας, που αποτελεί και κεντρικό άξονα της παρούσας εργασίας, το πώς οριοθετείται αλλά και με ποιες μορφές εκδηλώνεται. Τέλος παρουσιάστηκαν οι διαφορετικές προσεγγίσεις ως προς του ποιοι είναι οι λόγοι που συντελούν στην εμφάνιση της με γενικό συμπέρασμα πως πρόκειται για ένα φαινόμενο με πολυεπίπεδους παράγοντες που τη συναρτούν. Αυτό που κρίνεται σκόπιμο τώρα για την εξέλιξη της παρούσας εργασίας είναι να μελετηθεί το πως εξηγείται το φαινόμενο της έμφυλης βίας και λίγο πιο συγκεκριμένα εντός του οικογενειακού περιβάλλοντος, μέσα από ερμηνευτικές προσεγγίσεις που έχουν διατυπωθεί.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^ο

2. Ερμηνευτικές προσεγγίσεις για την έμφυλη βία

Στην ενότητα αυτή θα παρουσιαστούν οι ερμηνευτικές προσεγγίσεις που έχουν αποτυπωθεί από την ακαδημαϊκή κοινότητα για να εξηγήσουν το φαινόμενο της έμφυλης βίας. Ειδικότερα, θα γίνει αναφορά στη Θεωρία της Κοινωνικής Μάθησης, τη Φεμινιστική Θεώρηση περί Έμφυλης βίας, στο Οικολογικό Μοντέλο, στη Θεωρία της Υποκουλτούρας της βίας, τη Θεωρία της Κοινωνικοποίησης των Ρόλων των Φύλων καθώς επίσης και στη Θεωρία των Οικογενειακών Συστημάτων.

2.1: Θεωρία της Κοινωνικής Μάθησης

Ο θεσμός της οικογένειας αποτελεί μεταξύ άλλων και τον πρώτο φορέα κοινωνικοποίησης των ανθρώπων. Μέσα σε αυτήν πλάθεται ο χαρακτήρας και η προσωπικότητα του ατόμου, υιοθετούνται πρότυπα συμπεριφοράς και οι τρόποι επίλυσης των διαφόρων προβλημάτων και γενικότερα οικοδομείται ο ηθικός και αξιακός κώδικας από πολύ μικρή ηλικία που ακολουθεί τα άτομα και στην ενήλικη ζωή τους. Σύμφωνα με τη θεωρία της Κοινωνικής Μάθησης, ο άνθρωπος ως από φύση μιμητικό ον, από παιδί ακόμα μιμείται πρότυπα συμπεριφοράς και από τα δύο φύλα μέσα σε μία οικογένεια είτε ακόμα και από συμβολικά είδωλα όπως είναι λόγου χάρη οι ήρωες που παρακολουθεί στα παιδικά προγράμματα. Αυτό δηλαδή που υποστηρίζει η εν λόγω θεωρητική προσέγγιση είναι ότι ο τρόπος συμπεριφοράς του ατόμου κατά κύριο λόγο διαμορφώνεται παρατηρώντας τη συμπεριφορά των άλλων ατόμων γύρω του, που εκείνο ονομάζει πρότυπα (Culkin & Perroto, 2008), (Steinmetz & Strauss, Gelles & Steinmetz στη Χατζηφωτίου, 2005), (WAFE στη Χατζηφωτίου, 2005)

Βασικός εκπρόσωπος της θεωρίας της Κοινωνικής Μάθησης θεωρείται ο ψυχολόγος Albert Bandura, ο οποίος για να ενισχύσει την προσέγγιση του περί μίμησης προτύπων για τη διαμόρφωση της συμπεριφοράς των ανθρώπων, προχώρησε σε μια σειρά πειραμάτων μέσω της τεχνικής της παρατήρησης. Διεξήγαγε λοιπόν ο Bandura έρευνες παρατήρησης σε παιδιά που παρακολουθούσαν επιθετικά παιδικά προγράμματα και το συμπέρασμα στο οποίο κατέληξε είναι πως τα παιδιά αυτά, που παρακολούθησαν τα προγράμματα του πειράματος, υιοθέτησαν την επιθετική συμπεριφορά των ηρώων του προγράμματος και την εξέφρασαν και εκείνα με τη σειρά τους όταν βρέθηκαν σε παρόμοια κατάσταση με τους πρωταγωνιστές. Η θεωρία αυτή χρησιμοποιήθηκε επίσης για να ερμηνευτούν και άλλες συμπεριφορές όπως αυτές των σεξουαλικών ρόλων των ατόμων και της βίας μέσα στους κόλπους της οικογένειας αλλά και

ως εργαλείο για να βοηθήσει τους ανθρώπους να διαχειριστούν τις φοβίες που έχουν (Culkin & Perroto, 2008), (Steinmetz & Strauss, Gelles & Steinmetz στη Χατζηφωτίου, 2005), (WAFE στη Χατζηφωτίου, 2005)

Στον αντίποδα των υποστηρικτών υπήρχαν και πολέμοι απέναντι στη θεωρία της Κοινωνικής Μάθησης. Η θεωρία αυτή αμφισβητήθηκε από την ακαδημαϊκή κοινότητα καθώς όπως τόνισαν οι επικριτές της θεωρίας, η βίαιη συμπεριφορά των ατόμων δεν κληρονομείται ούτε μεταδίδεται διαγενεακά ούτε τα άτομα από τόσο μικρή ηλικία είναι σε θέση να διαμορφώσουν είδωλα - πρότυπα που να μιμηθούν τη συμπεριφορά τους. Έκριναν λοιπόν τη θεώρηση περί Κοινωνικής μάθησης ως προβληματική καθώς έχει μεθοδολογικές ελλείψεις και διατυπώνει τα συμπεράσματα της βασιζόμενη σε ανακριβείς αποδείξεις και προβληματικές ερμηνείες. Ένα άλλο σημείο για το οποίο δέχτηκε κριτική η Θεωρία της Κοινωνικής Μάθησης είναι ότι δε λαμβάνει υπόψη της κατά την τοποθέτηση της, τις φυλετικές διακρίσεις και την ανισότητα που εντοπίζεται στις κοινωνίες. Με τον τρόπο αυτό υποστηρίζουν οι επικριτές της πως ενισχύεται η θέση του άντρα, εφόσον τα κοινωνικά πρότυπα τον χρίζουν ως το δυνατό φύλο και τη γυναίκα τα ασθενές, απέναντι στη βία. Υπάρχει εν ολίγοις η πεποίθηση πως οι παραλείψεις για τα στερεότυπα και την κοινωνική ανισότητα μεταξύ των δύο φύλων λειτουργούν ως δικαιολογία για τον τρόπο συμπεριφοράς των αντρών (Culkin & Perroto, 2008), (Steinmetz & Strauss, Gelles & Steinmetz στη Χατζηφωτίου, 2005), (WAFE στη Χατζηφωτίου, 2005)

2.2: Φεμινιστική Προσέγγιση για τη Βία

Οι φεμινιστικές προσεγγίσεις σχεδόν από τις αρχές της παρατήρησης του φαινομένου της έμφυλης βίας προσπάθησαν να προσεγγίσουν ερμηνευτικά το φαινόμενο και να διατυπώσουν τη δική τους θέση. Όπως είδαμε και στην ιστορική αναδρομή του προηγούμενου κεφαλαίου οι φεμινιστικές προσεγγίσεις επιδίωξαν να στρέψουν τα βλέμματα από τα ψυχολογικά-ψυχοπαθολογικά αίτια του θύτη για την εκδήλωση φαινομένων έμφυλης βίας και προς άλλους παράγοντες που αφορούν την κοινωνία και τον τρόπο με τον οποίο αυτή κατανέμει στους ρόλους και τη θέση των φύλων. Για τη φεμινιστική προσέγγιση επομένως, η έμφυλη βία νοείται ως αποτέλεσμα μιας πατριαρχικά οργανωμένης κοινωνίας στην οποία ο άντρας είναι το ισχυρό φύλο και η γυναίκα το ασθενές. Σύμφωνα λοιπόν με τη φεμινιστική προσέγγιση, η κοινωνική δομή ενθαρρύνει τη βία των αντρών σε βάρος των γυναικών καθώς οι δεύτερες θεωρούνται υποδεέστερες από τους άντρες (Ψαρρά, 2008), (Αρτινοπούλου, 2003), (Βιτζιλιάκη, Γκασούκα, Παπαδόπουλος, 2011)

Στην περίπτωση της έμφυλης βίας που εντοπίζεται στο ενδοοικογενειακό περιβάλλον η φεμινιστική προσέγγιση το αποδίδει και πάλι στην ανισότητα που υπάρχει στην κοινωνία μεταξύ αντρών και γυναικών και η ανισότητα αυτή αντανακλά και στις διαπροσωπικές σχέσεις. Η προσέγγιση αυτή υιοθετήθηκε και υποστηρίχθηκε από πολλές διαφορετικές επιστημονικές και ερευνητικές ομάδες σε διεθνές επίπεδο. Για τους άντρες η βία ή οι απειλές για εκδήλωση της βίας λειτουργούν ως εργαλείο ελέγχου απέναντι στις γυναίκες. Έρευνες που έχουν διεξαχθεί σχετικά με την έμφυλη ενδοοικογενειακή βία δείχνουν ότι ο έλεγχος για την οικονομική διαχείριση της οικογένειας και η εξουσία του άντρα σε αυτό το κομμάτι είναι άμεσα συνυφασμένο με την άσκηση βίας. Ειδικότερα μέσα από το παράδειγμα μιας ετεροφυλικής συντροφικής/συζυγικής σχέσης, όσο μεγαλύτερη είναι η οικονομική εξάρτηση της γυναίκας από τον άντρα σύζυγο/σύντροφο της τόσο μεγαλύτερες είναι οι πιθανότητες πρόκλησης βίας εναντίον της. Δυστυχώς οι στατιστικές αποτυπώσεις από την καταγραφή των περιστατικών βίας εντός της οικογένειας επιβεβαιώνουν την παραπάνω τοποθέτηση ότι η οικονομική υπεροχή του άντρα μπορεί να λειτουργεί ως όπλο του για την άσκηση βίας και εξουσίας απέναντι στη σύντροφο/σύζυγο του (Homer, Leonard & Taylor στη Χατζηφωτίου 2005).

2.3: Οικολογικό Μοντέλο

Το Οικολογικό Μοντέλο αποτελεί την ερμηνευτική προσέγγιση που πραγματεύεται να εξηγήσει, να κατανοήσει και να συμβάλει στην πρόληψη της πολυδιάστατης φύσης της έμφυλης βίας. Αυτό το μοντέλο διατυπώθηκε για πρώτη φορά περίπου στα τέλη της δεκαετίας του 1970 και χρησιμοποιήθηκε και χρησιμοποιείται από πολλούς θεωρητικούς για την ερμηνεία της βίας μέσα στην οικογένεια. Αυτή η ερμηνευτική θεώρηση θέτει στη συντροφική βία μέσα στην οικογένεια στο επίκεντρο της και την κατονομάζει ως ένα προϊόν πολλαπλών επιδράσεων καθώς θεωρεί πως αλληλοεπιδρούν περισσότεροι από ένας παράγοντες για την εκδήλωση βίαιης συμπεριφοράς. Διαχωρίζει τις επιδράσεις σε τέσσερα διαφορετικά επίπεδα: το ατομικό, το διαπροσωπικό, το κοινοτικό και το κοινωνικό (Krug, Dahlberg, Mercy etc,2002), (Walby, Towers & Francis, 2014).

Το ατομικό επίπεδο μελετά βιολογικούς, δημογραφικούς και άλλου είδους προσωπικούς παράγοντες που δύναται να επηρεάσουν τη συμπεριφορά ενός ατόμου. Ορισμένοι από αυτούς τους παράγοντες είναι η ηλικία, το μορφωτικό επίπεδο, οι σχέσεις με τις εξαρτήσεις (αλκοόλ, ουσίες, τυχερά παιχνίδια κλπ), η οικονομική κατάσταση καθώς και το (ενδεχόμενο) ιστορικό κακοποίησης της παιδικής ηλικίας και η μελέτη των θεωρητικών επικεντρώνεται στο να εξετάσει πως όλοι αυτοί οι παράγοντες ή έστω ορισμένοι από αυτούς που φέρει ο κάθε σύντροφος, αλληλοεπιδρούν μεταξύ των συντρόφων μέσα στη σχέση. Εν ολίγοις είναι το

μοντέλο που επιχειρεί να εξηγήσει πως τα προσωπικά στοιχεία της συμπεριφοράς των ατόμων μπορούν να συμβάλλουν στην πιθανότητα άσκησης και αποδοχής βίας. Η πρόληψη της βίας σε αυτό το επίπεδο μπορεί επιτευχθεί μέσω της εκπαίδευσης και της κατάρτισης των ατόμων καθώς ο χώρος της εκπαίδευσης αποτελεί ίσως το πιο πρόσφορο έδαφος για να προωθηθούν στάσεις αντιλήψεις και συμπεριφορές που θα προλαμβάνουν τη βία σε γενικότερο επίπεδο (Krug, Dahlberg, Mercy etc,2002) (Walby, Towers & Francis, 2014).

Το διαπροσωπικό επίπεδο εξετάζει το πλαίσιο μέσα στο οποίο είναι πιο πιθανό να εμφανιστούν φαινόμενα βίας και τις σχέσεις που αναπτύσσει το άτομο με τους γύρω του μέσα σε αυτό το πλαίσιο. Αυτό το πλαίσιο μπορεί να είναι της οικογένειας ή της εργασίας αλλά και γενικότερα οποιοδήποτε πλαίσιο βρίσκεται στον άμεσο κύκλο του ατόμου, έχει αναπτύξει στενές σχέσεις εκεί και υπάρχει ο κίνδυνος της πιθανότητας να αναπτυχθούν φαινόμενα βίας. Ίσως το πιο πιθανό πλαίσιο εμφάνισης βίας να είναι αυτό της οικογένεια καθότι ως μέρος της ιδιωτικής ζωής οι κανόνες της δημόσιας ζωής περί βίας να παραβιάζονται με μεγαλύτερη ευκολία χωρίς την προβλεπόμενη από το νόμο τιμωρία, σε σχέση με κάποιο άλλο πλαίσιο που θα εντάσσεται περισσότερο στη σφαίρα της δημόσιας ζωής, ακριβώς γιατί στη δημόσια ζωή υπάρχει υψηλότερος βαθμός κοινωνικού ελέγχου σε σχέση με την ιδιωτική. Και σε αυτό το επίπεδο τονίζεται από του εκπροσώπους του οικολογικού μοντέλου η σπουδαιότητα της εκπαίδευσης (Krug, Dahlberg, Mercy etc,2002) (Walby, Towers & Francis, 2014).

Το τρίτο επίπεδο, το κοινοτικό μελετά τις σχέσεις που αναπτύσσει το άτομο στο έμμεσο περιβάλλον του (σχολείο, δουλειά, κοινωνικά δίκτυα, παρέες συνομήλικων κλπ) αλλά και τα χαρακτηριστικά εκείνα που συμβάλλουν σε κοινοτικό επίπεδο να αναπτυχθούν φαινόμενα βίας. Στο πλαίσιο της οικογένειας και τη μελέτη της συντροφικής σχέσης έχει παρατηρηθεί ότι οι συχνές αλλαγές περιβάλλοντος (πχ μετακομίσεις) και η συνακόλουθη κοινωνική απομόνωση που μπορεί να φέρουν (δεν έχει κάποιο δίκτυο διαπροσωπικών επαφών το άτομο στη νέα περιοχή διαμονής), η συναναστροφή με άτομα που ζουν κοντά στο όριο της παρανομίας και νομιμοποιούν στη συμπεριφορά τους τη βία αλλά και η χαλαρή θεσμική υποστήριξη που παρέχουν οι κοινωνίες στα θύματα, αποτελούν ορισμένα από τα χαρακτηριστικά που συνδέονται με την εμφάνιση της βίας στο ενδοοικογενειακό περιβάλλον (Krug, Dahlberg, Mercy etc,2002) (Walby, Towers & Francis, 2014).

Το τέταρτο και τελευταίο επίπεδο της θεωρητικής προσέγγισης του Οικολογικού Μοντέλου είναι το κοινωνικό. Στο κοινωνικό επίπεδο εξετάζονται όλοι οι ευρύτεροι κοινωνικοί παράγοντες μέσα στο οποίο μπορεί να αναπτυχθεί η έμφυλη βία αλλά και πως οι παράγοντες

αυτοί μπορούν να επηρεάσουν τη συμπεριφορά του ατόμου στο να εκδηλώσει βίαη συμπεριφορά. Εστιάζοντας στην περίπτωση της οικογένειας, εδώ εντάσσονται οι κοινωνικές πεποιθήσεις, αντιλήψεις, νόρμες που υπάρχουν στην κοινωνία για τα φύλα. Οι αντιλήψεις αυτές ομαλοποιούν ή αποδομούν την επικινδυνότητα της βίας με αποτέλεσμα οι βίαιες συμπεριφορές των αντρών κατά των γυναικών (το πιο σύνηθες μοτίβο βίας) να καταλήγουν να παρουσιάζονται ως φυσιολογικές συμπεριφορές. Μέσα από το κοινωνικό επίπεδο της προσέγγισης του οικολογικού μοντέλου μπορούμε να συμπεράνουμε τις εξής δύο παραδοχές: πρώτον ότι μπορούμε να εξηγήσουμε με μεγαλύτερη σαφήνεια τη συντροφική βίας καθώς λαμβάνουμε υπόψη την επιρροή που έχουν τα άτομα από τις κοινωνικές πεποιθήσεις για τα φύλα (άντρας ίσον ο ισχυρός και γυναίκα ίσον υποταγή στον άντρα) και δεύτερον γιατί οι γυναίκες είναι τόσο συστηματικά τα θύματα της συντροφικής βίας (Krug, Dahlberg, Mercy etc,2002) (Walby, Towers & Francis, 2014).

Η παρατήρηση που μπορούμε να κάνουμε για την ερμηνευτική προσέγγιση του Οικολογικού Μοντέλου είναι ότι αναγνωρίζει τον πολυεπίπεδο χαρακτήρα που έχει η βία καθώς την ερμηνεύει μέσα από διαφορετικές σκοπιές. Η πολυπαραγωγική αυτή προσέγγιση θα μπορούσε να πει κανείς πως παρουσιάζει αρκετά κοινά και με την προσέγγιση που χρησιμοποιείται από τους ερευνητικές και την ακαδημαϊκή κοινότητα για να αναζητήσουν τους παράγοντες στους οποίους οφείλεται η έμφυλη βία. Η παράθεση των παραγόντων έχει γίνει στην τελευταία ενότητα (1.5) του προηγούμενου κεφαλαίου.

2.4: Κοινωνικές – Δομικές Θεωρίες

Η παρούσα θεωρία ερμηνεύει την έμφυλη βία και ειδικότερα την έμφυλη ενδοοικογενειακή βία μέσα από παράγοντες που σχετίζονται με την κοινωνική δομή. Σύμφωνα με την προσέγγιση αυτή η βία που μπορεί να εκδηλωθεί μέσα στην οικογένεια είναι αποτέλεσμα άγχους των ατόμων. Ως πηγές άγχους μπορούμε να ορίζουμε την οικονομική κατάσταση, την εργασιακή κατάσταση (είτε αυτό μεταφράζεται με το άγχος της ανεργίας είτε με τις κακές εργασιακές συνθήκες που μπορεί να αντιμετωπίζει κάποιος στο χώρο της εργασίας του) ή ακόμα και το περιβάλλον διαμονής. Οι κοινωνίες έχουν δημιουργήσει κοινωνικά προκαθορισμένες προσδοκίες από τα άτομα μέσα από τις στερεοτυπικές αντιλήψεις που αποδίδουν στους ρόλους των φύλων και έχουν ήδη αναφερθεί παραπάνω, με αποτέλεσμα όταν αυτοί οι στόχοι δεν επιτευχθούν να δημιουργεί στα δρώντα υποκείμενα το αίσθημα του άγχους που εκτονώνεται μέσα από την εκδήλωση φαινομένων βίας στην οικογένεια. Αυτό που αναφέρει και η Χατζηφωτίου στο βιβλίο της (2005) είναι ότι, μπορεί να ερμηνεύουμε το άγχος ως βασικό παράγοντα της βίας στην οικογένεια ωστόσο, μέσα από έρευνες που έχουν διεξαχθεί

καταδεικνύουν ότι είναι συγκριτικά μικρό το ποσοστό της βίας που εντοπίζεται μέσα σε οικογενειακά περιβάλλοντα με τις δυσκολίες που αναφέραμε και παραπάνω (οικονομικές, εργασιακές κλπ). Αντιθέτως, οικογένειες που δεν αντιμετωπίζουν δυσκολίες ως προς το επίπεδο διαβίωσης και στέρισης πόρων παρουσιάζουν μεγαλύτερο ποσοστό ενδοοικογενειακής βίας. Αυτό το οποίο συμπεραίνουμε λοιπόν είναι πως μπορεί το «κοινωνικό» άγχος να μεταφράζεται ως πηγή για την άσκηση βίας μέσα στην οικογένεια δεν είναι όμως απαραίτητο να εκδηλωθεί μέσω της βίας, εκεί που είναι πιο έντονο και το αντίστροφο. (Χατζηφωτίου, 2005) (Walby, Towers & Francis, 2014)

2.5: Θεωρία των Οικογενειακών Συστημάτων

Η θεωρία των Οικογενειακών Συστημάτων αναγνωρίζει τον πολυδιάστατο χαρακτήρα της βίας και προσπαθεί μέσα από το συγκερασμό μικρο-επιπέδου και μακρο-επιπέδου να την ερμηνεύσει. Σε μικρο επίπεδο εξετάζει τις σχέσεις που δημιουργούνται ανάμεσα στα μέλη της οικογένειας και τις συγκρούσεις που αναδύονται μέσα στους κόλπους της από τις προσωπικότητες των μελών, ενώ σε μακρο- επίπεδο εξετάζει τις κοινωνικές μεταβλητές περί ανισότητας των φύλων καθώς τις αδυναμίες των ρυθμιστικών δομών απέναντι στην αντιμετώπιση της βίας. Αυτό που τονίζουν οι υποστηρικτές της προσέγγισης αυτής είναι πως για την ερμηνεία της κακοποίησης στην οικογένεια δεν θα πρέπει να την εξετάσουμε κάθε επίπεδο ξεχωριστά άλλα ταυτόχρονα ειδάλλως ελλοχεύει ο κίνδυνος να υπάρχει αδυναμία στην ερμηνευτική προσέγγιση. Βασική θέση της λοιπόν είναι πως η βία στην οικογένεια μπορεί να ερμηνευτεί μέσα από την εξέταση της συμπεριφοράς των ατόμων σε ατομικό επίπεδο όσο και εξωτερικών παραμέτρων που συνεπικουρούν στην εμφάνιση της βίας. Μια τέτοια ερμηνείας υπό το πρίσμα δηλαδή διαφορετικών οπτικών - διαστάσεων θα μπορέσει να βοηθήσει και στη διαδικασία της πρόληψης, αν όχι εξάλειψης, της βίας στην οικογένεια (ΚΕΘΙ, 2003).

2.6: Θεωρία της Υποκουλτούρας της Βίας

Η προσέγγιση αυτή εξετάζει τη βία στο οικογενειακό περιβάλλον από μια οπτική που διαφοροποιείται από τις υπόλοιπες που έχουν αναφερθεί και παρουσιαστεί σε αυτό το κεφάλαιο. Για τους εκπροσώπους λοιπόν αυτής της θεώρησης περί βίας στην οικογένεια, η βία μέσα σε ένα οικογενειακό περιβάλλον εκδηλώνεται σε συγκεκριμένα περιβάλλοντα από ανθρώπους που προέρχονται από ένα συγκεκριμένο κοινωνικό και οικονομικό status quo, της υποκουλτούρας. Πιο συγκεκριμένα, προέρχονται από εξαθλιωμένα κοινωνικά και οικονομικά στρώματα, με έλλειψη παιδείας και χαμηλό μορφωτικό επίπεδο, από περιβάλλοντα δηλαδή που ευνοούν την ανάπτυξη βίαιης συμπεριφοράς. Δημιουργούν έτσι έναν αξιακό και ηθικό κώδικα συμπεριφοράς στον οποίο η βία είναι «νομιμοποιημένη» και χρησιμοποιούν αυτή τη

«νομιμοποιημένη» κατ' αυτούς βία, ως όπλο με σκοπό την απόκτηση γοήτρου και εξουσίας (Wolfgang & Ferracuti στην Αρτινοπούλου, 2006).

2.7: Θεωρία της Κοινωνικοποίησης των Ρόλων των Φύλων

Η προσέγγιση αυτή που υποστηρίζεται από τις κοινωνικές επιστήμες, ερμηνεύει τη βία μέσα από την κοινωνικοποίηση των ρόλων των φύλων. Ειδικότερα, όπως έχει διατυπωθεί πολλές φορές στην παρούσα ερευνητική εργασία, τα κοινωνικά συστήματα αποδίδουν στα φύλα συγκεκριμένους κοινωνικούς ρόλους με συγκεκριμένα κοινωνικά χαρακτηριστικά τα οποία και απαιτείται τα άτομα να εναρμονίσουν με το χαρακτήρα τους. Στην περίπτωση των αντρών, οι κοινωνικές αντιλήψεις τους θέλουν να εκδηλώνουν πιο επιθετικά χαρακτηριστικά από τις γυναίκες διότι μέσω της επιθετικότητας (κυρίως σεξουαλική) αυξάνεται η αίσθηση του ανδρισμού και ενισχύεται η αρρενωπότητα. Οι κοινωνικές προσταγές δεν αναγνωρίζουν στους άντρες το δικαίωμα στο να εκφράζουν το συναισθηματικό τους κόσμο με αποτέλεσμα να καταφεύγουν στη χρήση βίας προκειμένου να αντιμετωπίσουν τα προβλήματα που προκύπτουν. Η θεωρία αυτή είναι ίσως η πρώτη από όσες έχουν παρουσιαστεί ως τώρα που εστιάζει στην κακοποίηση που δέχονται οι άντρες, όχι μόνο στο οικογενειακό περιβάλλον αλλά γενικότερα, όταν ο ρόλος τους στην κοινωνία παρουσιάζεται με πιο θηλυπρεπή χαρακτηριστικά (Gilgun στην Αρτινοπούλου 2006) (Walby, Towers & Francis, 2014).

2.8: Η θεωρία της Συμβολικής Βίας του Bourdieu

Ο Pierre Bourdieu, ο Γάλλος κοινωνιολόγος και κοινωνικός επιστήμονας στο έργο του «Η αντρική κυριαρχία» (1999) εξετάζει το φαινόμενο της βίας και εισάγει στην ακαδημαϊκή κοινότητα για πρώτη φορά τον όρο *Συμβολική Βία*. Για τον Bourdieu ως συμβολική βία μεταφράζονται όλες εκείνες οι κοινωνικές προσταγές που δρουν υπογείως, επηρεάζοντας τα δρώντα υποκείμενα ως προς τον τρόπο σκέψης τους και αντίληψη τους για τα πράγματα γύρω τους με αποτέλεσμα να τις εσωτερικεύουν ως δικαιολογημένες και ορθές. Τα άτομα επηρεάζονται και ενσωματώνουν ασυνείδητα τις κοινωνικές προσταγές με αποτέλεσμα να διαιωνίζονται. Όπως επισημαίνει ο Bourdieu η παραδοχή αυτή περί αποδοχής της συμβολικής βίας δεν επηρεάζει αρνητικά μόνο τους θύτες της βίας αλλά και τα θύματα καθώς εσωτερικεύουν τη βία ως δικαιολογημένη με αποτέλεσμα τα άτομα να ενοχοποιούν τους εαυτούς τους ως υπαίτιοι της εκδήλωσης φαινομένων βίας ενώ στην πραγματικότητα η επίδραση και η υπαιτιότητα των κοινωνικών προσταγών παραμένουν στο παρασκήνιο. Εδώ δηλαδή ο Bourdieu κρίνει τα θύματα της βίας ως συνεργούς καθώς έχουν εσωτερικεύσει τις κοινωνικές νόρμες, είναι μέρος του habitus, της συνήθειας δηλαδή (άλλος ένας όρος που έχει εισαγάγει ο Bourdieu για να περιγράψει την κοινωνία και τη συμπεριφορά των ατόμων) με

αποτέλεσμα αυτές να αποτελούν αναπόσπαστο κομμάτι της καθημερινότητας τους και του τρόπου σκέψης τους αφού είναι βαθιά ριζωμένες και κατά κάποιο τρόπο τις έχουν σωματοποιήσει (Bourdieu, 1999)

Ανασκόπηση 2^ο Κεφαλαίου

Στο δεύτερο κεφάλαιο της παρούσας εργασίας έγινε μια ανασκόπηση στις θεωρητικές προσεγγίσεις που έχουν διατυπωθεί για τη βία και πιο ειδικά στην οπτική των προσεγγίσεων αυτών σε φαινόμενα βίας μέσα στο οικογενειακό περιβάλλον. Αυτό που μπορούμε να συμπεράνουμε για τις προσεγγίσεις που παρουσιάστηκαν είναι πως όλες τους αναγνωρίζουν τον πολυδιάστατο χαρακτήρα της βίας και για να την ερμηνεύσουν δεν περιορίστηκαν σε μία οπτική γωνία αλλά εξέτασαν πολλά επίπεδα που αλληλοεπιδρούν μεταξύ τους για την εμφάνιση της. Μεταξύ άλλων παρατέθηκαν η θεωρία της κοινωνικής μάθησης, η φεμινιστική προσέγγιση για τη βία, η θεωρία της υποκουλτούρας της βίας, των οικογενειακών συστημάτων, κοινωνικές και δομικές θεωρήσεις περί βίας, η θεωρία της κοινωνικοποίησης των ρόλων των φύλων και τέλος, η θεωρία του Bourdieu ο οποίος κάνει για πρώτη φορά χρήση του όρου Συμβολική Βία. Μετά λοιπόν και από την θεωρητική παράθεση των ερμηνειών που έχουν διατυπωθεί για τη βία και σε συνδυασμό με το πρώτο κεφάλαιο στο ποιο παρατέθηκαν ο ορισμός, οι διαφορετικές μορφές και οι παράγοντες που συνιστούν στην εμφάνιση της, έχουμε διαμορφώσει μια σφαιρική πλαισίωση του, τι είναι η έμφυλη βία γενικά, και πως απαντάται μέσα στους κόλπους της οικογένειας, ειδικά. Αυτό που θα πρέπει να μελετηθεί τώρα είναι το, πώς προσεγγίζεται το φαινόμενο αυτό θεσμικά και πως αποτυπώνεται νομοθετικά στον εθνικό και ευρωπαϊκό χώρο, ώστε να συμβάλλουν στην πρόληψη και την αντιμετώπιση της.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3^ο

3. Εθνικό, Ευρωπαϊκό και Διεθνές Νομοθετικό Πλαίσιο για την Πρόληψη και Αντιμετώπιση της Έμφυλης και Ενδοοικογενειακής Βίας

Όπως αναφέρθηκε και στην ιστορική αναδρομή του πρώτου κεφαλαίου της παρούσας ερευνητικής εργασίας, η ενασχόληση με τον προσδιορισμό του φαινομένου της έμφυλης βίας άρχισε να απασχολεί την ακαδημαϊκή και ερευνητική κοινότητα προς τα τέλη του 20^{ου} αιώνα, τουλάχιστον για τα ελληνικά δεδομένα. Ο βαθμός επικινδυνότητας και το πόσο επιζήμια μπορεί να γίνει σε ατομικό επίπεδο πρωτίστως και για την κοινωνία δευτερευόντως η διαίωνιση της, έκριναν αναγκαία τη θεσμική κατοχύρωση της ώστε τέτοιου είδους φαινόμενα να προλαμβάνονται και να αντιμετωπίζονται στη ρίζα τους. Η θεσμική κατοχύρωση της έμφυλης βίας δεν περιορίστηκε στα μόνο στα ελληνικά σύνορα αλλά και σε ευρωπαϊκό και διεθνές επίπεδο καθώς πρόκειται για ένα κοινωνικό φαινόμενο με διαστάσεις παγκοσμίου βεληνεκούς. Στις παρακάτω ενότητες θα παρουσιαστεί η πρόοδος της νομικής και θεσμικής πρόληψης και αντιμετώπισης του φαινομένου της έμφυλης και ενδοοικογενειακής βίας.

3.1: Εθνικό Νομοθετικό Πλαίσιο

Νόμος 3500/2006

Η βία, και μορφές με τις οποίες αυτή εκδηλώνεται, ως κοινωνικό φαινόμενο προς πρόληψη και αντιμετώπιση, για αρκετές δεκαετίες δεν είχε συμπεριληφθεί με νομοσχέδιο ως μέρος της εθνικής νομοθεσίας και του ποινικού κώδικα. Η πρώτη νομοθετική απόπειρα με ρυθμιστικό νομοσχέδιο έγινε τον Οκτώβριο του 2006, ψηφίστηκε ως νόμος του κράτους και τέθηκε σε ισχύ τον Φεβρουάριο του επόμενου έτους. Ο νόμος αυτός είναι ο εξής: «*Νόμος 3500/2006 Για την αντιμετώπιση της ενδοοικογενειακής βίας και άλλες διατάξεις*». Ο στόχος της ελληνικής κοινωνίας μέσα από αυτή τη νομοθετική πρωτοπορία (για εκείνη την εποχή) ήταν και είναι να συμβάλλει στην πρόληψη και αντιμετώπιση όλων των μορφών βίας που εντοπίζονται μέσα στο οικογενειακό πλαίσιο, στο όνομα της αξίας της ελευθερίας, της αυτοδιάθεσης των ατόμων και της αξιοπρέπειας τους, με σκοπό να επιτευχθεί η ομαλή διαβίωση - συμβίωση μεταξύ των ατόμων που μοιράζονται την ίδια οικογενειακή εστία. Ο νόμος 3500/2006, καθώς επίσης και τα άρθρα του ποινικού κώδικα με αριθμούς 322 και 353, τα οποία αναφέρονται και καταδικάζουν τα εγκλήματα που αφορούν τη σεξουαλική ελευθερία των ατόμων αλλά και εγκλήματα που αφορούν την οικονομική εκμετάλλευση της σεξουαλικής ζωής, αποτελούν τους κύριους κανονιστικούς και θεσμικούς άξονες σε θέματα ενδοοικογενειακής βίας για τη χώρα μας. Οι βασικές διατάξεις του νόμου 3500/2006 είναι πως:

αναγνωρίζει τον ενδοοικογενειακό βιασμό, είτε αυτός αφορά σε συζυγική σχέση είτε σε συντροφική σχέση, ως κακούργημα, αποδοκιμάζει κάθε πράξη σωματικής τιμωρίας προς τα παιδιά, προβλέπει κυρώσεις προς κάθε φαινόμενο βίας που αναπτύσσεται στο ενδοοικογενειακό πλαίσιο και προστασία των κακοποιημένων μελών σε ειδικά διαμορφωμένους ξενώνες για θύματα ενδοοικογενειακής βίας, όταν η ζωή τους βρίσκεται σε άμεσο κίνδυνο, και τέλος στην περίπτωση που θύματα της όποιας μορφής ενδοοικογενειακής βίας είναι παιδιά, προβλέπει την υποχρεωτική αναφορά των περιστατικών αυτών στις αρμόδιες αρχές όταν αυτά γίνονται αντιληπτά από τους εκπαιδευτικούς στο χώρο της εκπαίδευσης (ΦΕΚ Ν.3500/2006, 2006), (ΔΙΟΤΙΜΑ, 2019), (ΓΓΔΟΠΙΦ, 2020)

Νόμος 4351/2018

Η επόμενη κανονιστική ρύθμιση θεσμικού χαρακτήρα, που αφορά σε θέματα βίας είναι ο: *«Νόμος 4351/2018 I) Κύρωση της Σύμβασης του Συμβουλίου της Ευρώπης για την Πρόληψη και την Καταπολέμηση της Βίας κατά των γυναικών και της Ενδοοικογενειακής Βίας και προσαρμογή της ελληνικής νομοθεσίας, II) Ενσωμάτωση της 2005/214/ΔΕΥ απόφασης-πλαίσιο, όπως τροποποιήθηκε με την απόφαση-πλαίσιο 2009/299/ΔΕΥ, σχετικά με την εφαρμογή της αρχής της αμοιβαίας αναγνώρισης επί χρηματικών ποινών και III) Άλλες διατάξεις αρμοδιότητας Υπουργείου Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και λοιπές διατάξεις»*. Πρόκειται επί της ουσίας για τη μετατροπή σε νόμο του κράτους της Σύμβασης της Κωνσταντινούπολης, για την οποία θα γίνει εκτενής αναφορά σε μια από τις παρακάτω ενότητες του κεφαλαίου. Η διαφοροποίηση αυτού του νόμου έγκειται στο γεγονός ότι πρώτον, εισάγει τον όρο της έμφυλης βίας σε θεσμικό πλαίσιο και διευρύνει τον ορισμό της μέσα από την αναγνώριση των φύλων ως κοινωνικά κατασκευασμένα προϊόντα, και δε μένει μόνο στη βιολογική διάσταση και αναφέρεται σε θέματα περί ισότητας φύλων και δεύτερον, εντάσσει περισσότερα νομοθετικά εργαλεία προς αντιμετώπιση της έμφυλης βίας. Σύμφωνα με τη Σύμβαση της Κωνσταντινούπολης, όσα κράτη την προσυπογράφουν και τη νομιμοποιούν στο εθνικό θεσμικό τους πλαίσιο, υποχρεούνται να παρέχουν στα θύματα της έμφυλης βίας τριών ειδών υπηρεσίες. Πρώτον, παροχή υπηρεσιών στα θύματα σε θέματα στέγασης, επανένταξης, εύρεση εργασίας, ενημέρωσης και λοιπές γενικές παροχές. Δεύτερον, παροχή ιατροφαρμακευτικής φροντίδας (η πρόβλεψη του νόμου είναι για όλα τα θύματα και όχι μόνο στα θύματα που φέρουν και σωματικές βλάβες) και ψυχολογικής υποστήριξης και τρίτον, νομικές υπηρεσίες. Αν και τις περισσότερες φορές όπως δείχνουν οι στατιστικές αποτυπώσεις, οι γυναίκες είναι θύματα της έμφυλης και ενδοοικογενειακής βίας, ο νόμος αυτός δε διαχωρίζει τα φύλα και εντάσσει μέσα και τους άντρες ως θύματα έμφυλης και ενδοοικογενειακής

αναγνωρίζοντας πως υπάρχει και η αντρική κακοποίηση και ας μην γίνεται αναφορά συχνά. Ο νόμος αυτός επίσης αναγνωρίζει και επομένως παρέχει στήριξη και σε μετανάστες και πρόσφυγες θύματα έμφυλης και ενδοοικογενειακής βίας που διαμένουν στη χώρα ακόμα και αν δεν έχουν τα απαραίτητα νόμιμα έγγραφα (ΦΕΚ Ν.4531/2018, 2018), (ΔΙΟΤΙΜΑ, 2019), (ΓΓΟΠΠΦ, 2020).

Νόμος 4604/2019

Μια ακόμη κανονιστική ρύθμιση του εθνικού νομικού πλαισίου είναι ο: « *Νόμος 4604/2019 για την «Προώθηση της ουσιαστικής ισότητας των φύλων, πρόληψη και καταπολέμηση της έμφυλης βίας»*. Ο νόμος αυτός καθώς και οι κείμενες διατάξεις που περιλαμβάνει μέριμνα για, τη δημιουργία ενός θεσμικού πλαισίου που θα αφορά αποκλειστικά σε θέμα ισότητας μεταξύ των φύλων και την εξάλειψη των όποιων διακρίσεων εκδηλώνονται σε βάρος αυτών. Μέσα σε αυτό το ρυθμιστικό κανόνα υπάρχει μια αναθεώρηση περί έμφυλων σχέσεων χωρίς το γυναικείο φύλο να αντιμετωπίζεται, θεσμικά τουλάχιστον, ως μια ειδική κατηγορία. Όσον αφορά τις διατάξεις που περιλαμβάνει ο νόμος 4604/2019 προβλέπει ότι η Γενική Γραμματεία Οικογενειακής Πολιτικής και Ισότητας των Φύλων (ΓΓΔΟΠΠΦ) θα αποτελεί την εθνική ρυθμιστική αρχή για τη διαχείριση, την παρακολούθηση, την εξέλιξη και την αξιολόγηση των πολιτικών και των μέτρων πρόληψης και αντιμετώπισης της έμφυλης και ενδοοικογενειακής βίας, όπως αυτές οι πολιτικές έχουν θεσπιστεί και επικυρωθεί από τη Σύμβαση της Κωνσταντινούπολης. Επιπλέον μέσα στο νόμο εντάσσεται και η πρόβλεψη για συνεργασία της ρυθμιστικής αρχής (ΓΓΔΟΠΠΦ), με άλλες δομές ανά την ελληνική επικράτεια τόσο σε περιφερειακό όσο και σε δημοτική επίπεδο με στόχο την πιο άμεση και καλύτερης ποιότητας παροχής υπηρεσιών σε θέματα έμφυλης και ενδοοικογενειακής βίας. Μέσα σε αυτά υπάρχει ρύθμιση για τον τρόπο λειτουργίας των δομών, πρωτόκολλο ως προς τον τρόπο προσέγγισης των θυμάτων καθώς επίσης και τρόπος διασύνδεσης των υπηρεσιών μεταξύ τους αλλά και με την κεντρική συντονιστική ρυθμιστική αρχής. Όλες οι παραπάνω νομοθετικές ρυθμίσεις που παρουσιάστηκαν και εντάσσονται στο εθνικό νομοθετικό πλαίσιο, εστιάζουν περισσότερο σε θέματα έμφυλης βίας και έμφυλης βίας εντός του κόλπου της οικογένειας. Ωστόσο υπάρχουν και άλλες νομοθετικές ρυθμίσεις που επίσης προβλέπουν για θέματα έμφυλης βίας σε άλλους τομείς της δημόσιας ζωής, όπως στον τομέα της εργασίας (ΦΕΚ Ν.4604/2019, 2019), (ΓΓΟΠΠΦ, 2020).

3.2: Εθνικοί Μηχανισμοί και Φορείς για την Πρόληψη και Αντιμετώπιση της Έμφυλης και Ενδοοικογενειακής βίας

Όπως είδαμε και την παραπάνω ενότητα του κεφαλαίου αυτού, ο κρατικός μηχανισμός μέσα από τη νομοθεσία προβλέπει την παροχή υπηρεσιών προς τα θύματα της έμφυλης και ενδοοικογενειακής βίας σε κεντρικό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο. Οι φορείς και οι δομές του κρατικού μηχανισμού είναι υπεύθυνοι για τον σχεδιασμό, υλοποίηση και εποπτεία των δράσεων που αφορούν σε θέματα πρόληψης και αντιμετώπισης των διακρίσεων λόγω φύλου και της βίας που εκδηλώνεται εντός της οικογενειακής δομής.

3.2.1: Φορείς ενάντια στην Έμφυλη βία

Η διαχείριση του φαινομένου της έμφυλης βίας και της ενδοοικογενειακής βίας σύμφωνα με το εθνικό νομοθετικό πλαίσιο και τις αρχές της Σύμβασης της Κωνσταντινούπολης γίνεται σε τρία επίπεδα, σε κεντρικό, σε περιφερειακό και τοπικό επίπεδο. Ο κρατικός μηχανισμός σε κεντρικό επίπεδο περιλαμβάνει: (ΓΓΔΟΠΠΦ, 2020).

- Τη Γενική Γραμματεία Δημογραφικής και Οικογενειακής Πολιτικής και Ισότητας των Φύλων (ΓΓΔΟΠΠΦ), η οποία αποτελεί τη βασική εθνική διαχειριστική αρχή σε θέματα ισότητας των δύο φύλων, σε θέματα που εντάσσονται στο πλαίσιο της κοινωνικοπολιτικής και οικονομικής ζωής. Επιπλέον, μέσα από το Νόμο 4605/2019, η Γενική Γραμματεία Οικογενειακής Πολιτικής και Ισότητας των Φύλων (ΓΓΔΟΠΠΦ) ορίζεται να έχει υπό την αιγίδα της, την εποπτεία των 62 δομών του Εθνικού Δικτύου για την πρόληψη και αντιμετώπιση της έμφυλης βίας (ΓΓΔΟΠΠΦ, 2020).
- Το Κέντρο Έρευνας για Θέματα Ισότητας (ΚΕΘΙ), είναι νομικό πρόσωπο δημόσιου δικαίου, εμπίπτει στη λειτουργία του Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων και εποπτεύεται από τη ΓΓΔΟΠΠΦ. Είναι ο υπεύθυνος φορέας έρευνας σε θέματα ισότητας των φύλων σε όλους τους τομείς της κοινωνικής, οικονομικής, πολιτικής, πολιτισμικής και οικονομικής ζωής. Έχει υπό την εποπτεία του την επίβλεψη των 14 Συμβουλευτικών Κέντρων του Εθνικού Δικτύου που υπάρχουν ανά την Ελλάδα στις 13 περιφερειακές ενότητες της χώρας και κύριος στόχος του φορέα ΚΕΘΙ είναι μέσω της έρευνας, να συμβάλει στην καταπολέμηση των έμφυλων ανισοτήτων και διακρίσεων (ΓΓΔΟΠΠΦ, 2020).
- Το Εθνικό Κέντρο Κοινωνικής Αλληλεγγύης (ΕΚΚΑ) είναι νομικό πρόσωπο του κράτους το οποίο βάση του ιδρυτικού καταστατικού του είναι υπεύθυνο για την παροχή υπηρεσιών και κοινωνικής στήριξης σε ευάλωτες πληθυσμιακές ομάδες που βρίσκονται σε κατάσταση έκτακτης ανάγκης. Έχει υπό την ευθύνη του τη λειτουργία δύο μονάδων

φιλοξενίας για τις ανάγκες των ευάλωτων ομάδων, ένα στην Αθήνα και ένα στη Θεσσαλονίκη, ενώ τρέχει και δύο θεραπευτικά προγράμματα για υποστήριξη των θυτών έμφυλης βίας (ΓΓΔΟΠΠΦ, 2020).

- Το Τμήμα Αντιμετώπισης της Ενδοοικογενειακής Βίας της Ελληνικής Αστυνομίας έχει 73 ενεργούς σταθμούς σε όλη την επικράτεια οι οποίοι είναι υπεύθυνοι για την παρακολούθηση των υποθέσεων σε θέματα ενδοοικογενειακής βίας, την εποπτεία και το συντονισμό των υπηρεσιών για την εφαρμογή του νόμου περί ισότητας των φύλων και αντιμετώπισης της ενδοοικογενειακής βίας καθώς επίσης και την παρακολούθηση της πορείας των αποτελεσμάτων από την εφαρμογή των προαναφερόμενων μέτρων
- Ο Τομέας Ίσης Μεταχείρισης του Συνηγόρου του Πολίτη είναι ο υπεύθυνος φορέας για την παρακολούθηση και προώθηση της εφαρμογής της ισότητας και των ίσων ευκαιριών, ανεξάρτητα το φύλο ή την ταυτότητα του ατόμου, τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του και το σεξουαλικό προσανατολισμού των ατόμων, τόσο στη δημόσια όσο και στην ιδιωτική σφαίρα (ΓΓΔΟΠΠΦ, 2020).
- Το Εθνικό Συμβούλιο Ισότητας των Φύλων είναι ένας συμβουλευτικός εθνικός μηχανισμός που υπάγεται υπό την εποπτεία της ΓΓΔΟΠΠΦ και ο ρόλος του είναι η συνεργασία με οργανώσεις που προάγουν την ισότητα μεταξύ των φύλων και η υποβολή προτάσεων προς τη ΓΓΔΟΠΠΦ με σκοπό τη λήψη πολιτικών και μέτρων που θα ενισχύσουν τις προσπάθειες προώθησης για την ουσιαστική ισότητα μεταξύ των φύλων. Ο ρόλος του όμως δεν περιορίζεται μόνο σε αυτή την αρμοδιότητα αλλά εντάσσεται των αρμοδιοτήτων του και η αξιολόγηση-αποτίμηση των υφιστάμενων πολιτικών περί προώθησης της ισότητας (ΓΓΔΟΠΠΦ, 2020).

Ο εθνικός μηχανισμός σε περιφερειακό επίπεδο περιλαμβάνει τους εξής φορείς για τη διαχείριση θεμάτων έμφυλης βίας: (ΓΓΔΟΠΠΦ, 2020).

- τις Περιφερειακές Επιτροπές Ισότητας των Περιφερειών της ελληνικής επικράτειας
- τα Αυτοτελή Γραφεία Ισότητας που υπάρχουν σε κάθε μία από τις 13 περιφερειακές ενότητες
- τον Τομέα Ισότητας της Ένωσης Περιφερειών
- τα Γραφεία Ισότητας των Φύλων της Ένωσης περιφερειών Ελλάδας

Η μέριμνα του κρατικού μηχανισμού σε τοπικό επίπεδο για τη διαχείριση και πρόληψη σε θέματα έμφυλης βίας περιλαμβάνει τους εξής φορείς: (ΓΓΔΟΠΠΦ, 2020).

- τις Υπηρεσιακές μονάδες Άσκησης Κοινωνικής Πολιτικής και Πολιτικών Ισότητας των Φύλων
- τις Επιτροπές Ισότητας που λειτουργούν οι δήμοι ανά την Ελλάδα
- την Επιτροπή Ισότητας της Κεντρικής Ένωσης Δήμων Ελλάδας

3.2.2: Εθνικό Δίκτυο Δομών για την Αντιμετώπιση της Έμφυλης και Ενδοοικογενειακής Βίας στην Ελλάδα

Η Γενική Γραμματεία Δημογραφικής και Οικογενειακής Πολιτικής και Ισότητας των Φύλων αποτελεί τον εθνικό άξονα σχεδιασμού και υλοποίησης δράσεων για την πρόληψη και αντιμετώπιση της έμφυλης και ενδοοικογενειακής βίας. Από το 2010 έως και σήμερα υλοποιεί το « *Εθνικό Πρόγραμμα για την Πρόληψη και Καταπολέμηση της Βίας κατά των Γυναικών* » και είναι ο αρμόδιος φορέας για το συντονισμό και τη λειτουργία ενός ολοκληρωμένου δικτύου δομών, πανελλαδικής εμβέλειας, σε θέματα σχετικά με την πρόληψη και την αντιμετώπιση φαινομένων όλων των μορφών βίας (ΓΓΔΟΠΠΦ, 2020).

Το δίκτυο δομών που εποπτεύει η ΓΓΔΟΠΠΦ περιλαμβάνει:

- την 24ωρη γραμμή βοήθειας SOS 15900. Η γραμμή 15900 είναι πανελλαδικής εμβέλειας και λειτουργεί καθ' όλη τη διάρκεια του έτος, είκοσι τέσσερις ώρες την ημέρα, επτά ημέρες την εβδομάδα. Στη γραμμή αυτή υπάρχει πρόβλεψη και για την εξυπηρέτηση προσφυγικών πληθυσμών, με την παροχή αραβόφωνων διερμηνέων, προς την καλύτερη εξυπηρέτηση τους. Το κόστος για κλήσεις προς τη γραμμή 15900 είναι δωρεάν από όλους τους παρόχους τηλεφωνίας στην Ελλάδα είτε για κλήσεις από σταθερά είτε για κλήσεις από κινητά τηλέφωνα. Επιπλέον, η γραμμή SOS εξυπηρετεί και μέσω του ηλεκτρονικού της ταχυδρομείου στη διεύθυνση sos15900@isotita.gr ενώ, διαθέτει και ηλεκτρονική ιστοσελίδα στην οποία οι πολίτες μπορούν να βρουν τις πληροφορίες που τους αφορούν (ΓΓΔΟΠΠΦ, 2020).
- 42 συμβουλευτικά κέντρα ανά την ελληνική επικράτεια όπου τα 14 από αυτά βρίσκονται υπό τη μέριμνα του ΚΕΘΙ και τα υπόλοιπα 27 ανήκουν στην εποπτεία των Δήμων ανά τη χώρα. Οι υπηρεσίες τις οποίες μπορεί να λάβει κανείς από αυτά τα κέντρα είναι: α) ενημέρωση και παροχή πληροφοριών σε θέματα αντιμετώπισης φαινομένων έμφυλης βίας και βίας στο οικογενειακό περιβάλλον β) κοινωνική, ψυχολογική και νομική στήριξη καθώς επίσης και εργασιακή συμβουλευτική γ) παραπομπή ή συνοδεία, όπου αυτό κρίνεται απαραίτητο, σε

φορείς και άλλες δομές και τέλος δ) παροχή νομικής βοήθειας σε συνεργασία με τους δικηγορικούς συλλόγους της χώρας (ΓΓΔΟΠΦ, 2020).

- 20 ξενώνες φιλοξενίας για θύματα έμφυλης ενδοοικογενειακής βίας στους οποίους τα θύματα διαμένουν για κάποιο χρονικό διάστημα, μέχρι να επανενταχθούν στην κοινωνική, οικονομική και εργασιακή ζωή. Φυσικά αυτές οι δομές φιλοξενίας λειτουργούν με βάση την αρχή του απορρήτου και την εμπιστευτικότητα απέναντι στα θύματα για λόγους προστασίας από τους θύτες
- Επιπλέον, υπάρχει μέριμνα για το σχεδιασμό και την υλοποίηση ενημερωτικών δράσεων σε τοπικό επίπεδο για θέματα πρόληψης και αντιμετώπισης της έμφυλης βίας ιδίως όταν αυτή εντοπίζεται στο οικογενειακό περιβάλλον με στόχο την ευαισθητοποίηση του γενικού πληθυσμού (ΓΓΟΠΦ, 2020).

3.2.3: Κουμπίον/Κουμπί Πανικού (Panic Button)

Στις 24 Νοεμβρίου 2023 δημοσιεύτηκε στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως η «*Ρύθμιση ειδικότερων θεμάτων της πιλοτικής λειτουργίας του Προγράμματος «**KOMBION PANIKOY**» (Panic Button), σύμφωνα με το άρθρο 19 του νόμου 4995/2022 (Α' 216)*». Το κουμπί πανικού ή panic button, όπως καλείται στην αγγλική γλώσσα, αποτελεί μια καινοτομία της ελληνικής κοινωνίας για την αντιμετώπιση περιστατικών έμφυλης και ενδοοικογενειακής βίας. Η φιλοσοφία γύρω από σχεδιασμό του panic button είναι η δημιουργία μιας εφαρμογής την οποία θα εγκαθιστούν στα έξυπνα κινητά (smart phones) οι πολίτες που βρίσκονται εκτεθειμένοι και αντιμετωπίζουν φαινόμενα έμφυλης και ενδοοικογενειακής βίας, με σκοπό να κάνουν χρήση της όταν βρίσκονται σε κίνδυνο (Ελληνική Αστυνομία, 2023 όπως ανακτήθηκε από: <https://www.astynomia.gr>), (ΦΕΚ Ν. 4995/2022 Α'16, 2022).

Στις 23 Μαρτίου 2023 η εφαρμογή τέθηκε υπό πιλοτική εφαρμογή στις περιφερειακές ενότητες Αθήνας και Θεσσαλονίκης, πριν τη διάθεση της στο γενικό πληθυσμό. Πρόκειται για μια δωρεάν εφαρμογή η οποία, τώρα στο πιλοτικό στάδιο που βρίσκεται, χορηγείται από τα αστυνομικά τμήματα και τα αρμόδια γραφεία αντιμετώπισης της έμφυλης και ενδοοικογενειακής βίας που έχουν θεσπιστεί, ενώ μπορεί να την προμηθευτεί κάποιος και από τα συμβουλευτικά κέντρα που περιλαμβάνει το δίκτυο δομών της Γενικής Γραμματείας Δημογραφικής και Οικογενειακής Πολιτικής και Ισότητας των Φύλων στις αντίστοιχες περιφερειακές ενότητες της πιλοτικής εφαρμογής. Πριν τη χορήγηση της εφαρμογής προς τους χρήστες κρίνεται απαραίτητο, βάση νομοθεσία, οι πολίτες να γνωστοποιήσουν στις αρχές κάποιες πληροφορίες ώστε να ολοκληρωθεί η διαδικασία εγγραφής στην εφαρμογή. Οι

πληροφορίες αυτές είναι οι εξής ακόλουθες: (Ελληνική Αστυνομία, 2023 όπως ανακτήθηκε από: <https://www.astynomia.gr>), (ΦΕΚ Ν. 4995/2022 Α'16, 2022).

- Ο αριθμητικός κωδικός που δίνει αυτόματα η εφαρμογή στον κάθε χρήστη
- Ο προσωπικός αριθμός κοινωνικής ασφάλισης του χρήστη (ΑΜΚΑ)
- Το πλήρες ονοματεπώνυμο
- Η ακριβής διεύθυνση διαμονής (οδός, αριθμός, όρος, διαμέρισμα κλπ)
- Το ονοματεπώνυμο που αναγράφεται στο κουδούνι της κατοικίας
- Το ιστορικό περιστατικών κακοποίησης
- Ενημέρωση για κατοχή όπλου από τον/την θύτη
- Ενημέρωση σχετικά με το αν υπάρχουν παιδιά εντός της ίδιας κατοικίας με το θύτη και αν το θύμα είναι σε κατάσταση εγκυμοσύνης
- Ενημέρωση σχετικά με το ιστορικό εξαρτήσεων και ψυχολογικών διαταραχών του/της χρήστη (αν υπάρχουν)

Όπως αναγράφεται και μέσα στο φύλο εφημερίδας της κυβέρνησης, η εφαρμογή panic button θα είναι εύχρηστη προς το χρήστη. Όταν το θύμα αισθάνεται πως βρίσκεται σε κατάσταση πανικού και κινδυνεύει, πρωτίστως η σωματική ακεραιότητα του ίδιου ή των ανήλικων παιδιών (αν υπάρχουν), μπορεί να κάνει χρήση της εφαρμογής. Πατώντας παρατεταμένα πάνω στο εικονίδιο της εφαρμογής, γίνεται αυτόματα κλίση προς τις αρμόδιες αρχές οι οποίες σπεύδουν με σκοπό να βοηθήσουν τα θύματα από τον κακοποιό τους (Ελληνική Αστυνομία, 2023 όπως ανακτήθηκε από: <https://www.astynomia.gr>), (ΦΕΚ Ν. 4995/2022 Α'16, 2022).

3.3: Ευρωπαϊκό Νομοθετικό Πλαίσιο

Σύμφωνα με τα όσα έχουμε αναφέρει ως τώρα, η έμφυλη ενδοοικογενειακή βία είναι ένα κοινωνικό φαινόμενο που έχει τις ρίζες του στην ανισότητα μεταξύ των φύλων. Η Ευρώπη και τα θεσμικά όργανα της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ) έχοντας αναγνωρίσει τις αρνητικές προεκτάσεις του φαινομένου σε ατομικό, κοινωνικό, οικονομικό, πολιτικό και πολιτισμικό επίπεδο, θέτουν με κάθε ευκαιρία «στη συζήτηση επί στρογγυλής τραπέζης» προτάσεις και διαβουλεύσεις για την καταπολέμηση και εξάλειψη φαινομένων έμφυλης ενδοοικογενειακής βίας. Η πιο πρόσφατη συζήτηση επί του θέματος της ΕΕ είναι η «*Οδηγία του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και Συμβουλίου της Ευρώπης για την καταπολέμηση την βίας κατά των γυναικών και της εξ' οικείων βίας*» όπως αυτή γνωστοποιήθηκε μέσα από την αιτιολογική έκθεση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής στο Στρασβούργο στις 8 Μαρτίου 2022 (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2022)

Όπως αναφέρει και στο εσωτερικό της η αιτιολογική πρόταση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, η έμφυλη βία δεν είναι γυναικείο προνόμιο, υπάρχουν και άντρες θύματα έμφυλης βίας ωστόσο σύμφωνα με τις έρευνες που έχουν διεξαχθεί, φαίνεται να πλήττει δυσανάλογα τις γυναίκες. Για το λόγο αυτό και οι περισσότερες οδηγίες και θεσμικές προτάσεις προσανατολίζονται προς το γυναικείο φύλο γιατί στα αποτελέσματα των ερευνών παρουσιάζουν μεγαλύτερη ευαλωτότητα συγκριτικά με τους άντρες. Στην ίδια αιτιολογική πρόταση συμπεριλαμβάνεται και η ενδοοικογενειακή βία ως μορφή έμφυλης βίας. Στην περίπτωση όμως της ενδοοικογενειακής βίας δεν είναι τόσο στοχευμένες οι αναφορές προς το γυναικείο φύλο καθώς όπως αναφέρει ρητά μέσα η πρόταση του Συμβουλίου, θύμα ενδοοικογενειακής έμφυλης βίας μπορεί να αποτελέσει οποιοδήποτε πρόσωπο ανεξάρτητα από το βιολογικό, κοινωνικό ή την ταυτότητα φύλου του. Για τους λόγους αυτούς λοιπόν η έμφυλη βία γενικά και η έμφυλη βία που εντοπίζεται στους κόλπους της οικογένειας αποτελούν φαινόμενα με ποινικές προεκτάσεις καθώς παραβιάζουν τα ανθρώπινα δικαιώματα. Η καταπολέμηση τους αποτελεί μέρος της δράσης της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την προστασία των βασικών αξιών της ΕΕ και διασφάλισης της τήρησης του Ευρωπαϊκού Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων που έχει αναδείξει η ΕΕ (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2022)

Σκοπός αυτής της ευρωπαϊκής πρότασης είναι να δράσει πιο ενεργά στις διαδικασίες για την αποτελεσματική καταπολέμηση της βίας κατά των γυναικών και της βίας που εντοπίζεται στο οικογενειακό περιβάλλον, στο σύνολο των χωρών που υπάγονται στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Αυτό προσπαθεί να το επιτύχει η ΕΕ μέσα από μία σειρά πολιτικών μέτρων που αναφέρονται στην παρούσα αιτιολογική πρόταση. Μέσα στην πρόταση γίνεται σύσταση για α) ποινικοποίηση των αδικημάτων που εκδηλώνονται λόγω φύλου και τη συνακόλουθη επιβολή κυρώσεων απέναντι στους θύτες, β) προστασία των θυμάτων και διευκόλυνση για την πρόσβαση τους στη δικαιοσύνη, γ) ενίσχυση της πρόληψης και υποστήριξης των θυμάτων έμφυλης βίας. Μέσα από αυτές τις ρυθμιστικές οδηγίες για την καταπολέμηση της έμφυλης ενδοοικογενειακής βίας και τη σύσταση προς τα εθνικά κράτη-μέλη της ΕΕ, να τις εντάξουν στο εκάστοτε εθνικό νομοθετικό πλαίσιο τους στο όνομα των αρχών της αναλογικότητας και επικουρικότητας, η Ευρωπαϊκή Ένωση επιδιώκει «...να διασφαλίσει ένα υψηλό επίπεδο ασφάλειας και πλήρης άσκησης των θεμελιωδών δικαιωμάτων εντός της Ένωσης συμπεριλαμβανομένου και το δικαίωμα στην ίση μεταχείριση και απαγόρευσης των διακρίσεων μεταξύ γυναικών και αντρών» (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2022)

3.4: Διεθνές Νομοθετικό Πλαίσιο: Η Σύμβαση της Κωνσταντινούπολης

Η Σύμβαση της Κωνσταντινούπολης αποτελεί από το πρώτο και ίσως το σπουδαιότερο, ολοκληρωμένο, εργαλειακό επίτευγμα νομοθετικού χαρακτήρα, για την αντιμετώπιση και την εξάλειψη όλων των μορφών έμφυλης βίας, συμπεριλαμβανομένου και της ενδοοικογενειακής βίας, σε διεθνές επίπεδο. Παρουσιάστηκε και για πρώτη διατέθηκε προς υπογραφή τον Μάιο του 2011 ενώ, η εφαρμογή της ξεκίνησε τρία χρόνια αργότερα, τον Αύγουστο του 2014. Αξίζει να κάνουμε μια σύντομη χρονολογική-ιστορική αναδρομή από το πώς ξεκίνησε η σύλληψη της ιδέας περί Σύμβασης, μέχρι και σήμερα, δώδεκα χρόνια μετά που έχει ξεκινήσει να εφαρμόζεται από τα εθνικά κράτη που την έχουν επικυρώσει (ΓΓΔΟΠΦ, 2021), (Council of Europe, 2011).

Το Μάιο του 2005 κατά την πραγματοποίηση της 3^{ης} Συνόδου Κορυφής που διεξήχθη στη Βαρσοβία, τέθηκε ως θέμα συζήτησης στη διάρκεια της Συνόδου, η ανάγκη καλύτερης αντιμετώπισης φαινομένων έμφυλης και ενδοοικογενειακής βίας, με την ίδρυση ενός θεσμικού οργάνου που θα λαμβάνει μέτρα και αποφάσεις για την αποτελεσματική αντιμετώπιση αυτών των φαινομένων. Το 2006-2008 η Ευρωπαϊκή Επιτροπή μέσα από την « *Εκστρατεία του Συμβουλίου της Ευρώπης για την Καταπολέμηση της Βίας κατά των Γυναικών, συμπεριλαμβανομένης και της Ενδοοικογενειακής Βίας* » δεσμεύτηκε για το άμεσο μέλλον να δημιουργήσει ένα νομοθετικό πλαίσιο που θα προλαμβάνει την εκδήλωση έμφυλων φαινομένων, θα προστατεύει τα θύματα τους και αντίστοιχα θα τιμωρεί τους θύτες των φαινομένων αυτών. Το 2008 στο τέλος του έτους, ιδρύθηκε η Επιτροπή για την Πρόληψη και Καταπολέμηση της Βίας κατά των Γυναικών και της Ενδοοικογενειακής Βίας (CAHVIO) ώστε να προετοιμάσει την εν λόγω Σύμβαση. Στις 11 Μαΐου 2011 η σύμβαση άνοιξε προς υπογραφή με την Τουρκία να είναι η πρώτη χώρα που προχώρησε στην κύρωση της και στις 1 Αυγούστου 2014 τέθηκε σε ισχύ. Η Ελλάδα ήταν ανάμεσα στις 10 πρώτες χώρες που την υπέγραψε ενώ η κύρωση της ξεκίνησε με το νόμο 4531 του 2018, όπως παρουσιάστηκε και στην υποενότητα 3.1 του 3^{ου} κεφαλαίου της εργασίας (ΓΓΔΟΠΦ, 2021), (Council of Europe , 2011).

Η Σύμβαση της Κωνσταντινούπολης αποτελείται από 81 άρθρα τα οποία περιέχονται σε 12 κεφάλαια και συνοδεύεται από μια επεξηγηματική έκθεση με 387 σημειώσεις. Η διάρθρωση των άρθρων και των κεφαλαίων της Σύμβασης βασίστηκαν σε τέσσερις διαφορετικούς πυλώνες, τα λεγόμενα τέσσερα P: (ΓΓΔΟΠΦ, 2021), (Council of Europe, 2011).

- Prevention, δηλαδή πρόληψη του φαινομένου
- Protection, δηλαδή προστασία και υποστήριξη των θυμάτων

- Prosecution, δηλαδή ποινική δίωξη των θυτών
- Policies, δηλαδή πολιτικές συνεκτικές και ολοκληρωμένες

Στις 11 Μαΐου 2021 έγινε η συμπλήρωση των 10 ετών από την υπογραφή της Σύμβασης της Κωνσταντινούπολης. Έχοντας περάσει πλέον δώδεκα (12) χρόνια από την παρουσίαση της, τριάντα τέσσερα (34) κράτη μέλη την έχουν κυρώσει, σαράντα έξι (46) την έχουν υπογράψει ενώ χρησιμοποιείται και από πολλές χώρες εκτός της Ευρωπαϊκής Ένωσης ως οδηγός για τη διαμόρφωση του θεσμικού τους πλαισίου σε θέματα έμφυλης και ενδοοικογενειακής βίας. Με αφορμή την επέτειο συμπλήρωσης των δέκα ετών από τη Σύμβαση της Κωνσταντινούπολης, διενεργήθηκε μια διαδικτυακή ημερίδα-συνέδριο με θέμα: « *Η έμφυλη ισότητα και η Σύμβαση της Κωνσταντινούπολης: Μια δεκαετία δράσεων* ». Το συνέδριο για τον εορτασμό της Σύμβασης πραγματοποιήθηκε δικτυακά λόγω της έξαρσης της πανδημίας της νόσου Covid-19. Το βαθύτερο κρυμμένο μήνυμα που βρίσκεται πίσω από τον εορτασμό για τα δέκα έτη από τη συμπλήρωση της Σύμβαση της Κωνσταντινούπολης είναι η «δύναμη» που κρύβει μια συνθήκη μέσα από τη συλλογική υιοθέτηση της, απέναντι στην αντιμετώπιση του φαινομένου της έμφυλης και ενδοοικογενειακής βίας (ΓΓΔΟΠΦ, 2021), (Council of Europe, 2011).

3.5: Η Στρατηγική της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την καταπολέμηση της έμφυλης και ενδοοικογενειακής βίας

Όπως έχουμε ήδη τονίσει στην παρούσα εργασία, η ραγδαία αύξηση του ποσοστού της έμφυλης βίας εντός του οικογενειακού πλαισίου αλλά και της έμφυλης βίας γενικότερα, κάνει την Ευρώπη και τα θεσμικά της όργανα να επαγρυπνούν για την πρόληψη και αντιμετώπιση της. Στο πλαίσιο αυτό η ΕΕ μέσω της Ευρωπαϊκής Επιτροπής δεσμεύεται για την εξάλειψη και καταπολέμηση του φαινομένου μέσα από τη «Στρατηγική για την ισότητα των φύλων 2020-2025». Πρόκειται για μια μακροπρόθεσμη ευρωπαϊκή οδηγία με πολιτικούς στόχους που σε βάθος πενταετίας, με τη λήξη του στρατηγικού προγράμματος αποβλέπει «...προς μια Ευρώπη με ισότητα των φύλων...» όπως αναφέρει χαρακτηριστικά στο εσωτερικό της. Στόχος της στρατηγικής αυτής είναι ο ευρωπαϊκός χώρος να αποτελεί για τους πολίτες ένα ασφαλές περιβάλλον στο οποίο όλοι οι πολίτες ανεξαρτήτως φύλου ή προσανατολισμού ή άλλου χαρακτηριστικού γνωρίσματος θα μπορεί να αισθάνεται ελεύθερος και ίσος προς όλους (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2020).

Μεταξύ των επιμέρους στόχων της Στρατηγικής της ΕΕ για την ισότητα των φύλων αποτελεί ο τερματισμός της έμφυλης βίας και η καταπολέμηση της έμφυλης ενδοοικογενειακής βίας και η αμφισβήτηση των κοινωνικών έμφυλων στερεοτύπων. Ειδικότερα, αναφορικά με

τον τερματισμό τα έμφυλης βίας και της έμφυλης βίας εντός του οικογενειακού πλαισίου η ΕΕ προχώρησε στην έκδοση σχετικής οδηγίας την οποία και ενέκρινε η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, ως το κύριο θεσμικό όργανο της ΕΕ, στις 8 Μαρτίου 2022, ημερομηνία συμβολική καθώς είναι και η Παγκόσμια η μέρα της Γυναίκας. Στο εσωτερικό αυτής της πρότασης-οδηγίας αναγράφεται η πρόθεση της ΕΕ για αυστηροποίηση του νομοθετικού πλαισίου γύρω από την έμφυλη βία ειδικά στη περίπτωση της εξ' οικείων βία και η ενίσχυση των δικαιωμάτων των θυμάτων βίας και κυρίως της ομάδας θυμάτων εγκληματικών πράξεων. Το σημείο στο οποίο επιμένει αυτή η οδηγία είναι η επισφάλεια που αναδύεται από το χώρο του διαδικτύου μέσα από την ταυτόχρονη ανάδειξη της έμφυλης διαδικτυακής βίας και των μορφών (που συνεχώς πληθαίνουν) που αυτή εμφανίζεται όπως έχουμε αναφέρει και στην υποενότητα 1.5 του πρώτου κεφαλαίου (1^{ου}). Αντίστοιχες ήταν οι ενέργειες της Ευρωπαϊκής επιτροπής και για την επίτευξη του στόχου που αποβλέπει στην εξάλειψη των έμφυλων στερεοτύπων. Στις 8 Μαρτίου 2023 η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ξεκίνησε την εκστρατεία για την αμφισβήτηση των έμφυλων στερεοτύπων. Πρόκειται για εκστρατεία πανευρωπαϊκού χαρακτήρα που στοχεύει στην ευαισθητοποίηση και να επαγρύπνηση των συνειδήσεων των πολιτών για τις αρνητικές διαστάσεις των έμφυλων στερεοτύπων και πόσο αυτά επηρεάζουν τις γυναίκες όσο και τους άντρες σε διάφορους τομείς της ιδιωτικής και δημόσιας ζωής (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2020).

3.6: Εθνικό Σχέδιο Δράσης για την Ισότητα των Φύλων (ΕΣΔΙΦ)

Στο πλαίσιο της Ανοιχτής Μεθόδου Συντονισμού (Α.Μ.Σ), που μπορεί να προσδιοριστεί ως μια μορφή μη δεσμευτικού δικαίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης που βασίζεται στο μη κυρωτικό χαρακτήρα και στη διάθεση για ανταλλαγή καλών πρακτικών μεταξύ των κρατών μελών της ΕΕ, η Ελλάδα εναρμόνισε τη Στρατηγική της Ισότητας των Φύλων στο δικό της εθνικό νομοθετικό πλαίσιο για την εξάλειψη και καταπολέμηση της έμφυλης και ενδοοικογενειακής βίας. Το ελληνικό πρόγραμμα ονομάζεται «Εθνικό σχέδιο δράσης για την ισότητα των φύλων 2021-2025». Όπως αναφέρεται και στο εσωτερικό του, σύμφωνα με τη σχετική οδηγία που δημοσιοποίησε η Γενική Γραμματεία Δημογραφικής και Οικογενειακής Πολιτικής και Ισότητας των Φύλων (ΓΓΔΟΠΦ) ο άξονας προτεραιότητας ένα (1) της εθνικής στρατηγικής αναφέρεται στην πρόληψη και καταπολέμηση της έμφυλης και ενδοοικογενειακής βίας. Η προτεραιότητα αυτή επιμερίζεται σε επιμέρους στόχους ώστε να είναι πιο συγκεκριμένη και πιο στοχευμένη η πολιτική δράση για την αντιμετώπιση του φαινομένου. Η πρώτη δράση (1^η δράση) αναφέρεται στη υιοθέτηση επιμέρους νομοθετικών ρυθμίσεων με σκοπό την επίτευξη σκοπών της σύμβασης της Κωνσταντινούπολης. Η δεύτερη δράση (2^η δράση) που έχει επίσης σκοπό την εισαγωγή νομοθετικών ρυθμίσεων που θα ενισχύσουν τη

σύμβαση της Κωνσταντινούπολης προβλέπει: α) στη δημιουργία περισσότερων προγραμμάτων ευαισθητοποίησης των θυτών με σκοπό την ελάττωση των περιστατικών βίας β) την καταγραφή των παιδιών που είναι μάρτυρες αντίστοιχων περιστατικών και τη δημιουργία σχετικού εργαλείου γ) τη διασύνδεση όλων των φορέων αντιμετώπισης φαινομένων έμφυλης βίας μεταξύ τους αλλά και με τις αρμόδιες αρχές και τα Ελληνικά Δικαστήρια και δ) τη δημιουργία ενός εργαλείου αποτίμησης του κινδύνου της ενδοοικογενειακής βίας. Η τρίτη δράση (3^η δράση) που είναι και η τελευταία που αφορά στην αντιμετώπιση της έμφυλης και ενδοοικογενειακής βίας αναφέρεται α) στο συντονισμό των αρμόδιων κρατικών φορέων σε θέματα αντίστοιχα β) στη σύνταξη εκθέσεων προς την επιτροπή GREVIO, αρμόδια επιτροπή για την παρακολούθηση της εφαρμογής της σύμβασης της Κωνσταντινούπολης και γ) τη συλλογή δεδομένων και τη στατιστική τους αποτύπωση σύμφωνα με το ερωτηματολόγιο τα GREVIO και του 13 δείκτες που έχουν οριστεί από την EIGE για τη συντροφική βία με στόχο την παρακολούθηση της εξελικτικής πορείας από την εφαρμογή της σύμβασης της Κωνσταντινούπολης (ΓΓΔΟΠΦ, 2023)

Αναφορικά με την αποτίμηση των στρατηγικών και σε εθνικό και σε ευρωπαϊκό επίπεδο δεν είναι δόκιμο να αξιολογήσουμε αν τελεσφορούν ή όχι, αν δηλαδή η μέχρι τώρα εφαρμογή τους είναι αποτελεσματική. Τη συγκεκριμένη χρονική περίοδο τα σχέδια δράσεις (εθνικό και ευρωπαϊκό) βρίσκονται περίπου στη μέση της χρονικής διάρκειας που εκτιμούν πως χρειάζεται για να υπάρξουν εμφανή αποτελέσματα, επομένως η όποια προσπάθεια εκτίμησης της αποδοτικότητας τους ή μη είναι εσφαλμένη καθώς χρονικά είναι ακόμα εν εξέλιξη. Ωστόσο, αυτό που θα πρέπει να μας προβληματίσει είναι οι στατιστικές αποτυπώσεις που υπάρχουν για την έμφυλη βία από την εφαρμογή των στρατηγικών και έπειτα. Οι στατιστικοί δείκτες που καταγράφουν της έμφυλη και ενδοοικογενειακή βία, μετά την εφαρμογή των στρατηγικών κυμαίνονται στα ίδια επίπεδα χωρίς να υπάρχουν ιδιαίτερες διαφοροποιήσεις τόσο σε ευρωπαϊκό όσο και σε εθνικό επίπεδο. Συγκεκριμένα, μελετώντας την ελληνική περίπτωση και αναφερόμενοι στα στατιστικά στοιχεία που δημοσιοποίησε η ΓΓΔΟΠΦ για το δεύτερο τρίμηνο του 2023 (Απρίλιος-Ιούνιος), οι δομές διαχείρισης του φαινομένου της έμφυλης ενδοοικογενειακής βίας κατέγραψαν 1.126 περιστατικά, αριθμός που διαφοροποιείται ελάχιστα με το αντίστοιχο τρίμηνο του 2022 και του 2021 όπου ακόμα δεν είχε τεθεί σε εφαρμογή εθνική στρατηγική, καθώς παρουσιάστηκε στο Νοέμβριο του ίδιου έτους. Η παράμετρος αυτή θα πρέπει να μας προβληματίσει χωρίς ωστόσο να μπορούμε να πούμε ακόμη αν οι στρατηγικές και οι πολιτικές ευδοκούν. Η όποια προσπάθεια αποτίμησης θα πρέπει να μένει στο στάδιο της παρατήρησης καθώς όπως αναφέραμε θα είμαστε σε θέση να κάνουμε αποτίμηση τους

μετά τη λήξη της προβλεπόμενης περιόδου. Η παρατήρηση παρόλα αυτά μένει στο ότι δεν υπάρχουν ιδιαίτερες διαφοροποιήσεις, τουλάχιστον στα ελληνικά δεδομένα (ΓΓΔΟΠΠΦ, 2023)

Ανασκόπηση 3^ο Κεφαλαίου

Ολοκληρώνοντας την ανασκόπηση του τρίτου κεφαλαίου γύρω από το θεσμικό χαρακτήρα της έμφυλης βίας στην οικογένεια, παρατηρούμε ότι, υπάρχει πλούσια νομική κατοχύρωση για την αντιμετώπιση του φαινομένου σε εθνικό, ευρωπαϊκό και διεθνές πλαίσιο. Κορωνίδα όλων των ρυθμιστικών μέτρων και πολιτικών που έχουν ληφθεί ποτέ αποτελεί η Σύμβαση της Κωνσταντινούπολης, μιας Σύμβασης ορόσημο με διεθνής προεκτάσεις που έδρασε καταλυτικά στη διαμόρφωση του ευρωπαϊκού και εθνικού πλαισίου για την πρόληψη και αντιμετώπιση όλων των μορφών έμφυλης και ενδοοικογενειακής βίας. Αυτό που μπορούμε να παρατηρήσουμε μέσα από την μελέτη και των τριών διαστάσεων (εθνικό, ευρωπαϊκό, διεθνές) είναι ότι θεσμικά τουλάχιστον, «δικαίωμα» στην έμφυλη βίας δεν έχουν μόνο οι γυναίκες αλλά αποτελεί και αντρικό «προνόμιο». Μέσα στις ρυθμιστικές οδηγίες δε γίνεται διαχωρισμός ως προς την αντιμετώπιση των δύο φύλων σε θέματα έμφυλης και ενδοοικογενειακής βίας και εντάσσεται και η αντρική κακοποίηση ως μέρος της έμφυλης βίας. Εστιάζοντας λίγο περισσότερο στο εθνικό νομοθετικό πλαίσιο για την έμφυλη βία διακρίνουμε πως η χώρα μας έχει μια εμπλουτισμένη εργαλειοθήκη με φορείς και δίκτυα δομών για την αποτελεσματικότερη αντιμετώπιση και καταπολέμηση της έμφυλης βίας και όλων των μορφών της. Αυτό που πρέπει να γίνει τώρα για την εξέλιξη της εργασίας είναι να ερευνήσουμε το κοινωνικό φαινόμενο της έμφυλης βίας και σε μικρο-επίπεδο μέσα δηλαδή από τη χαρτογράφηση των χαρακτηριστικών που οικοδομούν το προφίλ ενός θύτη και ενός θύματος.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4^ο

4.Εξετάζοντας τα Χαρακτηριστικά των Δρώντων Υποκειμένων

Μέχρι τώρα η εξέλιξη της παρούσας εργασίας ακολούθησε μια παραγωγική συλλογιστική πορεία για τον προσδιορισμό του φαινομένου της έμφυλης ενδοοικογενειακής βίας. Ξεκίνησε με την εννοιολογική προσέγγιση, ακολούθησε η θεωρητική τεκμηρίωση και η θεσμική ερμηνεία και τώρα είναι η σειρά να εστιάσουμε πιο στοχευμένα, στους δρώντες του φαινομένου (θύματα και θύτες) και το πώς σκιαγραφείται το ψυχοκοινωνικό τους προφίλ.

4.1: Ψυχοκοινωνικό Προφίλ Αντρών και Γυναικών ως Δράστες της Έμφυλης Ενδοοικογενειακής Βίας

Το Δεκέμβριο του 2016 στην Πολωνία, δημοσιεύτηκε ένα άρθρο-ενημερωτικό ψυχολογικό δελτίο, που αφορούσε στην ανασκόπηση των αποτελεσμάτων στην έρευνα για τα « *Ψυχοκοινωνικά χαρακτηριστικά ανδρών και γυναικών ως δράστες ενδοοικογενειακής βίας*». Η έρευνα διεξήχθη σε σωφρονιστικά ιδρύματα στην Πολωνία κατά το έτος 2013 και οι συμμετέχοντες στην έρευνα ήταν 277, άντρες (172) και γυναίκες (105) τρόφιμοι των σωφρονιστικών ιδρυμάτων, ηλικίας από 19 έως 67 ετών, οι οποίοι είχαν κατηγορηθεί και φυλάσσονταν εκεί για ποινικά αδικήματα προς τα μέλη της οικογένειάς τους. Ως εργαλείο της έρευνας χρησιμοποιήθηκε το ερωτηματολόγιο στο οποίο περιέχονταν 120 διαμορφωμένες ερωτήσεις. Ο σκοπός της έρευνας ήταν να γίνει μια συγκριτική μελέτη μεταξύ των χαρακτηριστικών που παρουσιάζουν οι άντρες και οι γυναίκες ως θύτες της ενδοοικογενειακής βίας. Ο λόγος που οι ερευνητές επέλεξαν να εντάξουν και τις γυναίκες ως μέρος της έρευνας είναι γιατί οι μέχρι τότε διαθέσιμες πηγές ενημέρωσης για τα χαρακτηριστικά των θυτών δεν είχαν εξετάσει και τη γυναίκα θύτη, οπότε μέσω της έρευνας αυτής προσπάθησαν να συμπληρώσουν αυτό το ερευνητικό κενό (Rode, Januszek & Rode, 2013) .

Για τη διεξαγωγή της έρευνας οι ερευνητές έθεσαν τρία ερωτήματα προς διερεύνηση. Τα πρώτο αφορούσε τη διερεύνηση των αλλαγών στην προσωπικότητα και την ιδιοσυγκρασία των ατόμων, το δεύτερο ερευνητικό ερώτημα σχετιζόταν τη διερεύνηση των συνθηκών κοινωνικοποίησης των συμμετεχόντων (λαμβάνοντας υπόψη παράγοντες όπως τη σύνθεση της οικογενειακής δομής, τις συγκρούσεις μεταξύ των γονέων, τη χρήση ουσιών ή αλκοόλ από τους γονείς καθώς επίσης και το βαθμό έκθεσης των υποκειμένων στη βία μέσα στην οικογένεια) ενώ το τρίτο και τελευταίο ερώτημα αφορούσε στον προσδιορισμό των κινήτρων των θυτών για τη χρήση βίας μέσα στον οικογενειακό περιβάλλον. Πέρα από τα παραπάνω

ερωτήματα οι ερευνητές έθεσαν ως στοιχεία προς παρατήρηση των συμμετεχόντων τις εξής παραμέτρους: (Rode, Januszek & Rode, 2013)

- Τα πέντε μεγάλα χαρακτηριστικά της προσωπικότητας, τα οποία αναδείχθηκαν μέσα από τη θεωρία των ψυχολογικών χαρακτηριστικών το 1980 και είναι τα ακόλουθα: (Rode, Januszek & Rode, 2013)
 - ✓ Δεκτικότητα (αφορά την ανάγκη του υποκειμένου να είναι δραστήριο και την ανοχή του απέναντι στην αβεβαιότητα και την εξερεύνηση απέναντι στο άγνωστο)
 - ✓ Ευσυνειδησία (αφορά τη σταθερότητα και την ενεργητικότητα του ατόμου όταν θέλει να επιτύχει ένα στόχο)
 - ✓ Εξωστρέφεια (αφορά την κοινωνικότητα, την αυτοπεποίθηση του ατόμου και τη συναισθηματική του εκφραστικότητα στο/στη σύντροφο/σύζυγο)
 - ✓ Καλή προαίρεση (αφορά τα συναισθήματα, τις σκέψεις και τις πράξεις μεταξύ των διαπροσωπικών σχέσεων των συντρόφων)
 - ✓ Νευρωτισμός (αφορά τις μεταπτώσεις στη διάθεση και τη συναισθηματική αστάθεια ενός ατόμου)
- Τη συναισθηματική νοημοσύνη των υποκειμένων και πόσο υψηλός είναι ο δείκτης της
- Την ιδιοσυγκρασία του ατόμου και τέλος
- Την ποιότητα της σχέσης μεταξύ των ατόμων και το βαθμό που είναι προσκολλημένοι ο ένας στον άλλο

Τα αποτελέσματα που προέκυψαν από την παραπάνω έρευνα παρουσιάζουν πραγματικό ενδιαφέρον για τη χαρτογράφηση του προφίλ ενός άντρα και μιας γυναίκης θύτη έμφυλης ενδοοικογενειακής βίας. Οι ερευνητές διατύπωσαν τα συμπεράσματα της έρευνας μέσα από τις απαντήσεις που έλαβαν για τα ερευνητικά ερωτήματα που έθεσαν. Ως προς το πρώτο ερώτημα, τα χαρακτηριστικά της προσωπικότητας και της ιδιοσυγκρασίας του ατόμου, οι ερευνητές διαπίστωσαν ότι οι διαφορές που υπάρχουν μεταξύ αντρών και γυναικών αν και ουσιαστικές, δεν είναι σημαντικές. Ειδικότερα, η έρευνα έδειξε πως ανάμεσα στις δεκαπέντε κλίμακες για τη μέτρηση στις αλλαγές και της προσωπικότητας και της ιδιοσυγκρασίας, οι γυναίκες υπερέχουν των αντρών μόνο σε τρεις από αυτές (καλή προαίρεση, συναισθηματική νοημοσύνη και στυλ αποφυγής-αμφιθυμίας) σε όλες τις υπόλοιπες κλίμακες μέτρησης δεν υπήρξε ουσιαστική διαφορά ή υπεροχή ενός εκ των δύο φύλων. Αναφορικά με το δεύτερο ερευνητικό ερώτημα και τις συνθήκες κοινωνικοποίησης των συμμετεχόντων, και σε αυτή την περίπτωση

οι ερευνητές δεν παρατήρησαν χαοτικές διαφορές μεταξύ των δύο φύλων. Όπως τονίζουν, το φύλο δεν παίζει κάποιο ιδιαίτερο ρόλο στη σύνδεση μεταξύ συνθηκών κοινωνικοποίησης και εμφάνισης βίας. Ίσως λίγο περισσότερο να είναι επιρρεπής οι γυναίκες σε σχέση με τους άντρες από το πόσο επηρεάζονται, όταν έχουν δεχτεί ψυχολογική βία και σεξουαλική κακοποίηση στην παιδική τους ηλικία. Στα συμπεράσματα του τρίτου και τελευταίου ερευνητικού ερωτήματος της έρευνας υπάρχει μια διαφοροποίηση ανάμεσα στα δύο φύλα ως προς τα κίνητρα που πυροδοτούν την εκδήλωση φαινομένων έμφυλης βίας στο ενδοοικογενειακό περιβάλλον. Ανάμεσα στα οκτώ κίνητρα του ερωτηματολογίου για τη χρήση βίας, τρία είναι αυτά που αναδείχθηκαν με ποσοστό μεγαλύτερο του 40% σε σχέση με τα υπόλοιπα: το κίνητρο της άμυνας απέναντι στον έτερο σύζυγο/σύντροφο, το κίνητρο για την ανακούφιση των αρνητικών συναισθημάτων και το κίνητρο της εκδίκησης/ζήλεια (αυτά τα κίνητρα πάντα και σε συνάρτηση με την ποιότητα της σχέσης μεταξύ των συντρόφων). Σε αυτή την κατηγορία οι άντρες συγκριτικά με τις γυναίκες έχουν διπλάσιες πιθανότητες να αντιμετωπίσουν αυτά τα κίνητρα ως πυροδοτικά στοιχεία για να εκδηλώσουν την επιθετική και βίαιη συμπεριφορά τους (Rode, Januszek & Rode, 2013).

Αυτό που μπορούμε να βγάλουμε ως συμπέρασμα μέσα από τα αποτελέσματα της παραπάνω έρευνας αλλά και μέσα από τη βιβλιογραφία που αναλύσαμε ως τώρα στην παρούσα εργασία αναφορικά με τους θύτες είναι πως, δεν είναι απόλυτα δεδομένο ότι η βία που θα εκδηλωθεί μέσα στην οικογένεια στο ρόλο του κακοποιητή θα έχει τον άντρα ενώ στη θέση του θύματος πάντα τη γυναίκα. Όπως επίσης δεν είναι δεδομένο ότι οι παραπάνω παράγοντες θα επηρεάσουν ή ο βαθμός που θα επηρεάσουν θα είναι ίδιος σε όλους τους θύτες έμφυλης ενδοοικογενειακής βίας. Η βία μπορεί να εκδηλωθεί και να προέρχεται και από τα δύο φύλα και προς τα δύο φύλα. Αυτό που διαφοροποιεί άντρες και γυναίκες θύτες είναι οι λόγοι εκδήλωσης αυτής της συμπεριφοράς. Αυτό που πιθανόν να μας ωθεί να έχουμε συνυφασμένη την έμφυλη βία με τον άντρα ως θύτη-υποκινητή της, είναι η δυναμική των έμφυλων στερεοτύπων για τους ρόλους και τη θέση των φύλων, κάτι το οποίο βλέπουμε να διαψεύδεται μέσα από την παραπάνω έρευνα. Επομένως, η όποια προσπάθεια χαρτογράφησης του προφίλ του θύτη της έμφυλης ενδοοικογενειακής βίας καθίσταται δύσκολη γιατί δεν μπορούμε να προσδιορίσουμε επακριβώς ποιο είναι το έναυσμα για την εκδήλωση της κακοποιητικής του συμπεριφοράς.

4.2: Το προφίλ των θυμάτων έμφυλης ενδοοικογενειακής βίας

Όπως έχουμε τονίσει αρκετές φορές μέχρι τώρα μέσα στη βιβλιογραφική ανασκόπηση της παρούσας εργασίας, οι περισσότερες βιβλιογραφικές αναφορές και οι ερευνητικές μελέτες στρέφουν το ενδιαφέρον τους προς τη μελέτη της έμφυλης ενδοοικογενειακής βίας με τη γυναίκα να είναι σχεδόν πάντα ταυτισμένη με το ρόλο του θύματος. Η συμπερίληψη των ανδρών ως θύμα καλύπτεται ελάχιστα έως καθόλου από τις ερευνητικές και βιβλιογραφικές αναφορές. Για την παρουσίαση λοιπόν των χαρακτηριστικών-προφίλ όλων εκείνων των στοιχείων που μπορεί να σκιαγραφούν το θύμα της έμφυλης ενδοοικογενειακής βίας δεν υπάρχουν αναφορές για τους άντρες. Στην παρακάτω έρευνα λοιπόν θα γίνει αναφορά στα στοιχεία εκείνα των γυναικών που ενδεχομένως είναι πιο αντιπροσωπευτικά στο να δομήσουν το προφίλ τους ως θύματα (Pereira, Azeredo, Moreira etc, 2011).

Σε έρευνα που πραγματοποιήθηκε από το πανεπιστήμιο του Πόρτο της Πορτογαλίας σε συνεργασία με τοπικές δομές ψυχικής υγείας της Πορτογαλίας κατά το 2011 και δημοσιεύτηκε το 2020 στο περιοδικό «Aggression and Violent behavior» προέκυψαν κάποια συμπεράσματα που συνθέτουν στοιχειωδώς το προφίλ μιας γυναίκας ως θύμα της έμφυλης ενδοοικογενειακής βίας. Η έρευνα ήταν δευτερογενούς χαρακτήρα με τη σύγκριση 31 προγενέστερων ερευνών σχετικών με το θέμα. Τα ερευνητικά ερωτήματα του τέθηκαν προς διερεύνηση ήταν πρώτον, να απαντηθούν οι συνέπειες από τους διαφορετικούς τύπους βίας που δέχονται τα θύματα εντός οικογενειακού πλαισίου. Δεύτερον, να διερευνηθούν οι παράγοντες που συμβάλλουν στο να παραμείνουν τα θύματα σε μια καταχρηστική σχέση και να μην αναζητήσουν εύκολα βοήθεια και τρίτον, να εντοπιστούν τα χαρακτηριστικά προσωπικότητας που είναι πιο κοινά σε θύματα έμφυλης ενδοοικογενειακής και ενδοσυντροφικής βίας (Pereira, Azeredo, Moreira etc, 2011).

Τα δεδομένα που αντλούμε από τα αποτελέσματα της δευτερογενούς έρευνας σχετικά τα χαρακτηριστικά του προφίλ των θυμάτων γυναικών έμφυλης ενδοοικογενειακής-συντροφικής βίας είναι ότι, δεν υπάρχει ένα σύνολο ή μια ομάδα χαρακτηριστικών προσωπικότητας που να μπορεί να καθορίσει αν κάποιος μπορεί να γίνει θύμα. Το εύρημα που έχει ιδιαίτερη σημασία να αναφέρουμε είναι πως, αντιθέτως με την δυσκολία να συμφωνήσουμε σε ένα κοινό μοτίβο χαρακτηριστικών που παρουσιάζουν τα θύματα, είναι πιο εύκολο να προσδιορίσουμε χαρακτηριστικά στην προσωπικότητα ενός θύματος που το κάνουν πιο επιρρεπή στο να μείνει μέσα σε μια κακοποιητική συντροφική σχέση. Τέτοιου είδους χαρακτηριστικά προσωπικότητας είναι η χαμηλή αυτοεκτίμηση και αυτοπεποίθηση, η κοινωνική απομόνωση, το αίσθημα ανασφάλειας και κατωτερότητας, η υποταγή στο σύντροφο καθώς και η εξάρτηση από εκείνον (όχι μόνο οικονομική αλλά και συναισθηματική). Όλα αυτά τα χαρακτηριστικά

της «επιρρέπειας» όπως διαπίστωσαν οι συγγραφείς της έρευνας τα εμφάνισαν στο χαρακτήρα τους οι γυναίκες που έχουν βιώσει κάποιας μορφής βία από το σύντροφο τους και δεν τα είχαν πριν δεσμευτούν με εκείνον (Pereira, Azeredo, Moreira etc, 2011).

4.3: Εμπόδια στην αναζήτηση βοήθειας από τα θύματα έμφυλης ενδοοικογενειακής βίας

Σε συνέχεια της προηγούμενης έρευνας σε σχέση με τα χαρακτηριστικά που θα μπορούσαν εν δυνάμει να συνθέσουν το προφίλ της γυναίκας θύματος έμφυλης ενδοοικογενειακής βίας, εδώ θα παρουσιάσουμε τους λόγους που κάνουν πιο δύσκολη την αναζήτηση βοήθειας των θυμάτων από τον κακοποιητή τους. Όπως είδαμε λοιπόν και στην ενότητα 4.2, στην έρευνα που παρουσιάστηκε τέθηκε προς απάντηση και το ερευνητικό ερώτημα για τους παράγοντες που συμβάλλουν στο να παραμένουν οι γυναίκες θύματα στην κακοποιητική σχέση με το σύντροφο τους και να μην αναζητούν εύκολα βοήθεια. Οι ερευνητές αποδίδουν αυτή την δυσκαμψία στην προσκόλληση που υπάρχει στα παραδοσιακά στερεότυπα που υπάρχουν για το ρόλο των γυναικών. Οι στερεοτυπικές αυτές αντιλήψεις σύμφωνα με τους ερευνητές μεταβιβάζονται από γενιά σε γενιά με αποτέλεσμα οι γυναίκες να μεγαλώνουν κανονικοποιώντας τη βία ως κάτι το αποδεκτό. Ο δεύτερος παράγοντας τον οποίο αναδεικνύουν είναι ο φόβος για τα παιδιά, πρώτον ως προς το ότι ο κακοποιητικός σύντροφος ως μέρος της εκδίκησης του που θέλει η σύντροφος να τον εγκαταλείψει θα κάνει κακό στα παιδιά και δεύτερον, στο ότι χαλάει το μοτίβο της ενωμένης οικογένειας. Ένας τρίτος παράγοντας στον οποίο εστιάζουν οι ερευνητές είναι η εξάρτηση και κυρίως η οικονομική και δευτερεύοντος η συναισθηματική που έχουν τα θύματα από το θύτη. Οι ερευνητές επισήμαναν ότι οι γυναίκες που εργάζονται έχουν περισσότερες πιθανότητες από αυτές που δεν εργάζονται αν αναζητήσουν βοήθεια από πηγές όπως οι φίλοι, οι αρχές, το άμεσο οικογενειακό περιβάλλον και από επαγγελματίες υγείας. Και ο τέταρτος παράγοντας είναι η κοινωνική κριτική και τα αδιάκριτα σχόλια. Η αντίληψη με την οποία μεγαλώνουν οι γυναίκες ότι είναι ο ενωτικός κρίκος της οικογένειας τις κάνει να αισθάνονται υποχρεωμένες να παραμείνουν μαζί με τον κακοποιητή τους (Pereira, Azeredo, Moreira etc, 2011).

Αυτά αναφορικά με τη γυναίκα θύμα έμφυλης ενδοοικογενειακής βίας και τα εμπόδια προς την αναζήτηση βοήθειας. Οι άντρες δεν συμπεριλαμβάνονται ως αντικείμενο προς διερεύνηση σε αυτή την έρευνα αλλά και γενικότερα δεν συμπεριλαμβάνονται ως εν δυνάμει θύματα της έμφυλης ενδοοικογενειακής βίας.

4.4: Έρευνες

Στα δομικά μέρη μιας ερευνητικής εργασίας που μελετά ένα αντικείμενο, είθισται να περιλαμβάνεται και μια ενότητα στην οποία θα γίνεται παράθεση προγενέστερων ερευνών με την ίδια θεματική ή όσο το δυνατόν με μεγαλύτερη σινάφια. Στην παρούσα εργασία θα παρουσιαστεί η έρευνα «*Intimate partner violence (IPV): a study in men and women from six European countries*». Ο λόγος που παρατίθεται μόνο μια προγενέστερη έρευνα είναι ότι δεν υπάρχουν ερευνητικές μελέτες που να έχουν ως συμμετέχοντες ταυτόχρονα άντρες και γυναίκες. Υπάρχει πληθώρα ερευνητικών μελετών με γυναίκες συμμετέχουσες, περιορισμένες – αλλά υπάρχουν- και μελέτες που αφορούν την αντρική περίπτωση. Το ερευνητικό κενό εντοπίζεται στη συνύπαρξη των δύο ως δείγματα της έρευνας (Costa, Soares, Lindert etc , 2014).

Η παραπάνω έρευνα διεξήχθη κατά το έτος 2014 και δημοσιεύτηκε το 2015 από την Ελβετική Σχολή Δημόσια Υγείας. Το δείγμα αποτέλεσαν άντρες και γυναίκες από έξι ευρωπαϊκές χώρες μεταξύ των οποίων και η Ελλάδα (Πορτογαλία-Πόρτο, Ελλάδα-Αθήνα, Ουγγαρία-Βουδαπέστη, Ισπανία-Γρανάδα, Βέλγιο-Γάνδη, Γερμανία-Στουτγάρδη) και ο λόγος επιλογής των συγκεκριμένων χωρών έγινε για να αντιπροσωπεύουν τη γεωγραφική και πολιτιστική ποικιλομορφία στην Ευρώπη. Σκοπός της έρευνας αυτής ήταν να μελετηθεί η βία που ασκείται από τον/την σύντροφο μεταξύ αντρών και γυναικών σε έξι διαφορετικές ευρωπαϊκές πόλεις (Costa, Soares, Lindert etc , 2014).

Ο αριθμός του δείγματος δεν είναι ακριβής αλλά κατά προσέγγιση καθώς οι ερευνητές προσπάθησαν να εντάξουν περίπου 540 άτομα από κάθε χώρα (ανάλογα και τον πληθυσμό της χώρας) με το δείγμα να είναι μοιρασμένο ισόποσα σε άντρες και γυναίκες ενώ το ηλικιακό τους φάσμα ήταν από δεκαοκτώ (18) έως εξήντα τεσσάρων (64) ετών. Για τον εντοπισμό των συμμετεχόντων υιοθετήθηκαν τέσσερις διαφορετικές στρατηγικές δειγματοληψίας: μέσω τηλεφωνικής κλήσεις, μέσα από τις βάσεις μητρώου της εκάστοτε χώρας, μέσω της προσέγγισης στο δρόμο και μέσω δημόσιας προσέγγισης. Ως εργαλείο της έρευνας επιλέχθηκε το ερωτηματολόγιο το οποίο είτε διαμοιράστηκε προσωπικά από τους ερευνητές είτε στάλθηκε στους συμμετέχοντες μέσω ταχυδρομείου. Η όλη διαδικασία διήρκησε 9 μήνες και για την επεξεργασία των αποτελεσμάτων χρησιμοποιήθηκε η εφαρμογή SPSS v20 (Costa, Soares, Lindert etc , 2014).

Οι ερευνητές επέλεξαν να μελετήσουν την έμφυλη ενδοσυντροφική και ενδοοικογενειακή βία μέσα από τέσσερις διαφορετικές μορφές που μπορεί να εκδηλωθεί: την

ψυχολογική βία, τη σεξουαλική βία, τη σωματική βία και τους τραυματισμούς. Εδώ οι ερευνητές κάνουν διάκριση ανάμεσα σε σωματική βία και τραυματισμό, με τη σωματική βία να τη νοούν ως χτυπήματα ελαφριάς μορφής, επιφανειακά κυρίως και τους τραυματισμούς ως βαριά σωματικές βλάβες. Όλες αυτές οι πτυχές μελετήθηκαν σε συνάρτηση πάντα με ένα σύνολο κοινωνικοδημογραφικών στοιχείων το οποίο περιελάμβανε ερωτήσεις όπως το φύλο, η ηλικία, το μορφωτικό επίπεδο, η οικογενειακή και η εισοδηματική κατάσταση κλπ τις οποίες ήταν υποχρεωτικό να απαντήσουν οι ερωτώμενοι για την εξέλιξη της έρευνας (Costa, Soares, Lindert etc , 2014).

Τα αποτελέσματα τα οποία προέκυψαν από τη μελέτη είναι πως η έμφυλη ενδοοικογενειακή-ενδοσυντροφική βία είναι ένα συχνό φαινόμενο μεταξύ αντρών και γυναικών σε αυτά τα έξι ευρωπαϊκά κράτη που πήραν μέρος στην έρευνα. Σε κάθε μια από τις συμμετέχουσες πόλεις, άντρες και γυναίκες παρουσιάζουν ισοδύναμα ποσοστά θυματοποίησης αλλά και άσκησης βίας προς τον/την σύντροφο τους εκδηλώνοντας περιστατικά βίας μέσα στη σχέση είτε μικρότερης είτε μεγαλύτερης έντασης, αλλά πάντα αμοιβαία σε όλες της τοποθεσίες. Ειδικότερα μελετώντας τις διαφορές ανάμεσα στα δύο φύλα οι ερευνητές διέκριναν ότι το ποσοστό θυματοποίησης μεταξύ αντρών και γυναικών ως προς την ψυχολογική βία και τη σωματική επίθεση ήταν σχεδόν παρόμοια ωστόσο στο ρόλο του θύτη από τις καταγραφές των ερευνητών οι γυναίκες φαίνεται να παρουσιάζουν μεγαλύτερο βαθμό επιρρέπειας στην άσκηση σωματικής βίας ενώ στην αντίστοιχη περίπτωση του άντρα θύτη τα ποσοστά είναι υψηλότερα στην εκδήλωση βίας μέσω του τραυματισμού και της σεξουαλικής κακοποίησης. Λαμβάνοντας υπόψη όλα τα αποτελέσματα που προέκυψαν από την ανάλυση οι ερευνητές διαπίστωσαν την εξής παρατήρηση αναφορικά με την έμφυλη ενδοοικογενειακή-ενδοσυντροφική βία: η εστίαση στην προστασία των γυναικών-θυμάτων και τον περιορισμό των αντρών-θυτών πρέπει να αλλάξει και να εστιάσουμε προς μια πιο γενική κατεύθυνση προστασίας των θυμάτων και περιορισμό των θυτών συνεχίζοντας ταυτόχρονα τις δράσεις για την πρόληψη της βίας κατά των γυναικών αλλά ευαισθητοποιώντας και για την πρόληψη της βίας κατά των αντρών (Costa, Soares, Lindert etc , 2014).

Ανασκόπηση 4^ο Κεφαλαίου

Με την ολοκλήρωση του 4^ο κεφαλαίου έχουμε και την ολοκλήρωση του πρώτου μέρους την παρούσας εργασίας, του θεωρητικού. Μέσα σε αυτό το κεφάλαιο λοιπόν επικεντρωθήκαμε στην παρατήρηση των δρώντων υποκειμένων, δηλαδή στο θύτη και στο θύμα εστιάζοντας στα χαρακτηριστικά που μπορεί να παρουσιάσει κάθε περίπτωση. Στην περίπτωση του θύτη λοιπόν η πρώτη παραδοχή που προέκυψε είναι πως μπορεί θύτης να είναι εξίσου και μια γυναίκα με έναν άντρα, με τις διαφορές ανάμεσα στα δύο φύλα να είναι μικρές. Στην προσπάθεια να σκιαγραφήσουμε το προφίλ του θύματος πάλι δεν μπορούμε να προσδιορίσουμε συγκεκριμένα χαρακτηριστικά προσωπικότητας, τουλάχιστον για τη γυναίκα θύμα καθώς για την περίπτωση του άντρα θύματος δεν υπάρχουν σχετικές πηγές ενημέρωσης που να προσπαθούν να χαρτογραφήσουν το προφίλ του. Αναφορικά με την αναζήτηση βοήθειας στην περίπτωση της γυναίκας θύματος και πάλι, παρατηρούμε την επιρροή που μπορεί αν έχουν τα κοινωνικά στερεότυπα και αντιλήψεις για τους ρόλους των φύλων με τη γυναίκα να είναι κατώτερη του άντρα. Τέλος, στην τελευταία ενότητα της εργασίας έγινε μια ανασκόπηση σχετικά με προγενέστερες έρευνες που έχουν διεξαχθεί. Η έρευνα που παρουσιάστηκε αφορούσε σε μια συγκριτική μελέτη έξι ευρωπαϊκών σε άντρες και γυναίκες σχετικά με την ενδοοικογενειακή – ενδοσυντροφική έμφυλη βία. Το γενικό συμπέρασμα που προέκυψε μέσα από αυτή τη μεγάλη συγκριτική έρευνα είναι πως άντρες και γυναίκες έχουν τις ίδιες πιθανότητες να υπάρξουν θύμα και θύτης μέσα σε μια σχέση γεγονός που μας προβληματίζει και μας επαγρυπνά πως είναι καιρός στο «κάδρο» για τη μελέτη της έμφυλης ενδοοικογενειακής βίας να προστεθεί και η περίπτωση του άντρα θύματος. Αυτό που μένει τώρα για την εξέλιξη της εργασίας είναι να παρουσιαστεί η διαδικασία γύρω από τη διεξαγωγή του ερευνητικού μέρους της εργασίας.

Β΄ ΜΕΡΟΣ: ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΟ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5^ο

5. Ερευνητικό Μέρος

Η έμφυλη βία και ειδικότερα όταν αυτή εντοπίζεται στους κόλπους της οικογένειας, αποτελεί ένα κοινωνικό ζήτημα, διεθνούς κλίμακας, που κάνει την εγχώρια και ευρωπαϊκή κοινωνική πολιτική της ΕΕ να επαγρυπνά για την αντιμετώπιση της. Στο προηγούμενο μέρος της εργασίας, στο θεωρητικό μέρος, έγινε η προσπάθεια της βιβλιογραφικής τεκμηρίωσης του θέματος μέσα από την εννοιολογική και ερμηνευτική του προσέγγιση, την αναφορά στη συμβολή της ελληνικής και ευρωπαϊκής πλευράς ως προς τη θεσμική της κατοχύρωση και αντιμετώπιση καθώς επίσης και μια αναφορά σε μικρο-επίπεδο εστιάζοντας στα δρώντα υποκείμενα (θύτες και θύματα) της έμφυλης ενδοοικογενειακής βίας. Στο πλαίσιο εκπόνησης της παρούσας μεταπτυχιακής διπλωματικής εργασίας με τίτλο: «Ευρωπαϊκές και Εθνικές Πολιτικές για την Καταπολέμηση της Έμφυλης Βίας στην Οικογένεια: Απόψεις Πολιτών άνω των 18 για την αντιμετώπιση της Έμφυλης Ενδοοικογενειακής Βίας», διεξήχθη και εμπειρική έρευνα, ποσοτικού χαρακτήρα, για να διαπιστώσουμε αν μεταξύ του ενήλικου πληθυσμού της χώρας υπάρχει ενημέρωση ως προς την αντιμετώπιση φαινομένων έμφυλης ενδοοικογενειακής βίας. Στα παρακάτω κεφάλαια και τις επιμέρους υποενότητες τους θα γίνει περιγραφή της ερευνητικής διαδικασίας, του ερευνητικού εργαλείου, ανάλυση των ερευνητικών ευρημάτων και ερμηνεία τους με στόχο να φτάσουμε στα συμπεράσματα και να δούμε αν τα ερευνητικά ερωτήματα της έρευνας απαντώνται και πια η σύνδεση τους με την θεωρητική-βιβλιογραφική παράθεση που παρουσιάστηκε στα κεφάλαια του πρώτου μέρους της εργασίας.

5.1: Σκοπός, Στόχοι και Ερευνητικά Ερωτήματα της Έρευνας

Βασική προϋπόθεση για την διεξαγωγή μιας εργασίας είναι να θέσουμε εξ' αρχής το σκοπό της, να βρούμε δηλαδή εκείνο το λόγο ή τους λόγους για τον οποίο έχουμε επιλέξει να μελετήσουμε ένα συγκεκριμένο θέμα. Στη συνέχεια είναι σημαντικό να επιμερίσουμε αυτό το σκοπό σε στόχους οι οποίοι σε πρώτο επίπεδο θα μας βοηθήσουν να προσεγγίσουμε πιο συγκεκριμένα το θέμα που ερευνούμε ως προς το τι είναι ακριβώς θέλουμε να ανακαλύψουμε αλλά και δευτερευόντως μέσα από αυτούς (τους στόχους) θα προκύψουν και τα ερευνητικά ερωτήματα του υποδιερεύνηση αντικειμένου. Μέσα από την κατάτμηση των ερευνητικών ερωτημάτων σε επιμέρους τμήματα θα προκύψουν οι ερωτήσεις που θα μας βοηθήσουν να κατασκευάσουμε το ερευνητικό εργαλείο της έρευνας και οι απαντήσεις που θα δοθούν μέσα από αυτό θα πρέπει να απαντούν ταυτοχρόνως και σε όλο τα προηγούμενα βήματα δηλαδή στο σκοπό, στους επιμέρους στόχους και τα ερευνητικά ερωτήματα μιας εργασίας.

Η οργάνωση της παρούσας ερευνητικής εργασίας ακολούθησε την παραπάνω συλλογιστική πορεία. Σκοπός λοιπόν της παρούσας ερευνητικής μεταπτυχιακής διατριβής είναι να μελετήσει τις εθνικές και ευρωπαϊκές πολιτικές που έχουν διατυπωθεί για την καταπολέμηση του φαινομένου της έμφυλης βίας στο πλαίσιο της οικογένειας ενώ στο ερευνητικό της μέρος καλείται να διερευνήσει τη γνώση που υπάρχει μεταξύ του ενήλικου πληθυσμού ως προς την αντιμετώπιση της. Ο σκοπός αυτός διασπάτε σε τρεις επιμέρους στόχους οι οποίοι είναι: α) τι είναι η έμφυλη βία. Από αυτόν τον πρώτο στόχο προκύπτει και το πρώτο ερευνητικό ερώτημα της εργασίας το οποίο είναι: να διερευνήσουμε σύμφωνα με τους ερωτώμενους της έρευνας, τι γνωρίζουν για την έμφυλη βία. β) ποιοι είναι οι παράγοντες που ευνοούν την ανάπτυξη φαινομένων έμφυλης ενδοοικογενειακής βίας. Από αυτό το δεύτερο στόχο γεννάται και το δεύτερο ερευνητικό ερώτημα το οποίο είναι: να διερευνήσουμε σύμφωνα με τους ερωτώμενους της έρευνας, ποιοι πιστεύουν πως είναι οι παράγοντες που μπορούν να ευνοήσουν την ανάπτυξη φαινομένων έμφυλης βίας εντός του κόλπου της οικογένειας. γ) αναζήτηση βοήθειας για την αντιμετώπιση της έμφυλης ενδοοικογενειακής βίας. Μέσα από τον τρίτο και τελευταίο στόχο δημιουργείται και το τελευταίο ερευνητικό ερώτημα της παρούσας εργασίας το οποίο είναι: να διερευνήσουμε σύμφωνα με τους ερωτώμενους της έρευνας, τι γνωρίζουν ως προς την αναζήτηση βοήθειας για την αντιμετώπιση της έμφυλης ενδοοικογενειακής βίας.

Τα επιμέρους ερευνητικά ερωτήματα που προέκυψαν μέσα από τον κάθε στόχο που τέθηκαν για τη διεξαγωγή της ερευνητικής εργασίας, αποτελέσαν και τον «οδηγό» ως προς την κατασκευή και οργάνωση του ερωτηματολογίου. Στην παρακάτω ενότητα γίνεται λεπτομερής περιγραφή στο ερευνητικό εργαλείο, στον τρόπο με τον οποίο κατασκευάστηκε, στις ενότητες στις οποίες είναι χωρισμένο, τις ερωτήσεις που περιλαμβάνει καθώς επίσης και στην οργάνωση των προσφερόμενων απαντήσεων.

5.2: Ερευνητικό Εργαλείο

Για τη διεξαγωγή της παρούσας ερευνητικής εργασίας επιλέχθηκε η ποσοτική μεθοδολογία και ως ερευνητικό εργαλείο μέτρησης επιλέχθηκε το ερωτηματολόγιο. Ο λόγος που επιλέχθηκε η ποσοτική μεθοδολογία είναι γιατί μέσω αυτής θα μπορούσαμε να αντλήσουμε δεδομένα και απαντήσεις από μεγαλύτερο μέρος του πληθυσμού σχετικά με την ενημέρωση και την αναζήτηση βοήθειας για την αντιμετώπιση της έμφυλης ενδοοικογενειακής βίας. Όπως έχει αναφερθεί ήδη ως ερευνητικό εργαλείο έχει υιοθετηθεί το ερωτηματολόγιο το οποίο κατασκευάστηκε μέσω της εφαρμογής Google Forms της Google. Πρόκειται για μια δωρεάν εφαρμογή στην οποία έχουν πρόσβαση όλοι οι χρήστες που διαθέτουν λογαριασμό στη

Google. Ως προς τη χρήση της είναι φιλική για το χρήστη δίνοντας του πληθώρα επιλογών για να ικανοποιήσει τις απαιτήσεις του για την κατασκευή του ερωτηματολογίου. Το ερωτηματολόγιο είναι δομημένο και συνολικά περιλαμβάνει τριάντα επτά (37) ερωτήσεις κλειστού τύπου οι οποίες είναι μοιρασμένες σε τρεις διαφορετικές υποενότητες.

Αναφορικά με το διαμοιρασμό και τη συμπλήρωση του ερωτηματολογίου έγινε με τη χρήση των ηλεκτρονικών μέσων και αποστάλθηκε ο σύνδεσμος συμπλήρωσης σε άτομα του οικογενειακού και κοινωνικού περιγύρου της ερευνήτριας ενώ έγινε και η ανάρτηση του και στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης (Facebook και Instagram). Αν και πρόκειται για ένα κοινωνικό ζήτημα με αρνητικές προεκτάσεις, είναι και ένα ζήτημα «δημοφιλές» στο γενικό πληθυσμό με αποτέλεσμα λόγω αυτής της δημοφιλίας του πολλοί από τους αποδέκτες του συνδέσμου του ερωτηματολογίου να προχωρήσουν σε εκ νέου προώθηση του και στο δικό τους περίγυρο για τη συμπλήρωση του. Ο διαμοιρασμός ξεκίνησε στις 27 Ιουλίου 2023 και ο σύνδεσμος παρέμεινε ενεργός για δέκα (10) ημερολογιακές ημέρες, μέχρι δηλαδή και τις 5 Αυγούστου 2023. Το σύνολο των συμπληρωμένων ερωτηματολογίων που συγκεντρώθηκαν είναι εκατόν είκοσι οκτώ (128) ωστόσο, δε μπορούμε να έχουμε εικόνα πόσοι είναι οι συνολικοί λήπτες του συνδέσμου ούτε επίσης πόσοι από αυτούς μπορεί να το άφησαν ανολοκλήρωτο. Επιπροσθέτως, κρίθηκε σκόπιμο πριν τον τελικό διαμοιρασμό του ερωτηματολογίου να προηγηθεί μια πιλοτική έρευνα (pilot run) σε οκτώ (8) ερωτώμενους έτσι ώστε να διαπιστωθεί αν υπάρχει κάποια ασάφεια ως προς τη διατύπωση των ερωτήσεων και απαντήσεων και αν ο προβλεπόμενος χρόνος των δέκα (10) λεπτών είναι ικανοποιητικός για τη συμπλήρωση του ερωτηματολογίου.

Η φιλοσοφία γύρω από την κατασκευή του ερωτηματολογίου στηρίχθηκε στα τρία ερευνητικά ερωτήματα. Ειδικότερα, το ερωτηματολόγιο αποτελείται από τρεις ενότητες κάθε μια από τις οποίες κατασκευάστηκε βασιζόμενη στο καθένα από τα ερευνητικά ερωτήματα της παρούσας εργασίας. Οι ερωτήσεις της κάθε ενότητας έχουν μια λογική σινάφια τόσο μεταξύ τους όσο και με τη γενική θεματική της ενότητας και διατυπώθηκαν με τέτοιο τρόπο ώστε να συμφωνούν με όσα έχουν ήδη απαντηθεί στη θεωρητική ανασκόπηση για την έμφυλη βία στην οικογένεια και έχει παρατεθεί στο πρώτο μέρος της εργασίας. Ως προς τις απαντήσεις των ερωτήσεων είναι πολλαπλής επιλογής και ο ερωτώμενος καλείται να επιλέξει μία ή και περισσότερες απαντήσεις (όταν του ζητείται).

Όπως αναφέραμε και παραπάνω οι ερωτήσεις που περιλαμβάνει το ερευνητικό εργαλείο είναι κλειστού τύπου και τα είδη των απαντήσεων που καλούνται να απαντήσουν οι

ερωτώμενοι είναι ανάμεσα σε ναι ή όχι, σε ερωτήσεις των οποίων οι απαντήσεις δίνονται μέσω της κλίμακας Likert (διαβαθμισμένες απαντήσεις μεταξύ απόλυτης συμφωνίας ή απόλυτης διαφωνίας) και σε ερωτήσεις πολλαπλής επιλογής οι απαντήσεις των οποίων φτιάχτηκαν με βάση τη βιβλιογραφική ανασκόπηση. Επιπλέον πέρα από τις τρεις ενότητες ερωτήσεων του ερωτηματολογίου υπάρχει και μια ακόμη ενότητα πέντε (5) ερωτήσεων που βρίσκεται στην αρχή του ερωτηματολογίου, πριν την έναρξη των ερωτήσεων της πρώτης ενότητας, και αφορούν τη συμπλήρωση των δημογραφικών στοιχείων των συμμετεχόντων στην έρευνα. Μέσα από τις ερωτήσεις αυτές θα μπορέσουμε να σκιαγραφήσουμε το προφίλ των συμμετεχόντων στην έρευνα. Η ενότητα των δημογραφικών ερωτήσεων αποτελείται από ερωτήσεις όπως το φύλο, την ηλικία, το μορφωτικό επίπεδο, το εργασιακό καθεστώς και τη σύνθεση του νοικοκυριού των ερωτώμενων. Ο μόνος περιορισμός που τέθηκε για τη συμμετοχή στην έρευνα είναι οι συμμετέχοντες να έχουν συμπληρώσει το δέκατο όγδοο (18) έτος της ηλικίας τους.

Η πρώτη ενότητα του ερωτηματολογίου ονομάζεται: «Ορισμός και εκδήλωση φαινομένων έμφυλης βίας» και η κατασκευή της βασίστηκε στο πρώτο ερευνητικό ερώτημα που αφορά την διερεύνηση του τι είναι η έμφυλη βία σύμφωνα με τους ερωτώμενους στην έρευνα. Η ενότητα αυτή αποτελείται συνολικά από οκτώ (8) ερωτήσεις και ο σκοπός τους είναι να συλλέξουμε δεδομένα σχετικά με το πώς αντιλαμβάνονται οι συμμετέχοντες την έμφυλη βία. Μερικές ενδεικτικές ερωτήσεις της ενότητας αυτής είναι να απαντήσουν οι ερωτώμενοι αν συμφωνούν με έναν ορισμό που δίνεται για την έμφυλη βία, αν γνωρίζουν τι ονομάζουμε θύτη και θύμα της έμφυλης βίας καθώς επίσης και ερωτήσεις που αφορούν το χώρο, τον τρόπο και τους αποδέκτες περιστατικών έμφυλης βίας.

Η δεύτερη ενότητα του ερωτηματολογίου έχει ως τίτλο της: «Παράγοντες εκδήλωσης φαινομένων έμφυλης βίας στο πλαίσιο της οικογενείας» και μέσα από τις ερωτήσεις που περιέχει γίνεται προσπάθεια να αντληθούν δεδομένα που αφορούν τις απόψεις των ερωτηθέντων σχετικά με τους λόγους που οδηγούν στην εκδήλωση φαινομένων έμφυλης βίας στο ενδοοικογενειακό περιβάλλον. Η ενότητα αυτή αποτελείται από εννέα (9) ερωτήσεις και ορισμένες από αυτές είναι να απαντήσουν οι ερωτώμενοι σχετικά με την επιρροή της πανδημίας στην εκδήλωση φαινομένων έμφυλης βίας στο οικογενειακό περιβάλλον, αν το μορφωτικό επίπεδο ενός ανθρώπου δύναται να πυροδοτήσει τέτοιες συμπεριφορές, το εργασιακό του καθεστώς καθώς επίσης και παιδικά βιώματα σε αντίστοιχα φαινόμενα.

Η τρίτη ενότητα που είναι και η τελευταία του ερωτηματολογίου, είναι η μεγαλύτερη από της τρεις σε έκταση ερωτήσεων καθώς περιλαμβάνει δεκαπέντε (15) συνολικά ερωτήσεις. Η θεματική αυτής της ενότητας με τίτλο «Αναζήτηση βοήθειας για την αντιμετώπιση έμφυλων φαινομένων βίας στο πλαίσιο της οικογένειας», περιορίζεται στο να αποτυπώσει τη γνώση που έχουν οι ερωτώμενοι ως προς την αναζήτηση βοήθειας για την αντιμετώπιση φαινομένων έμφυλης βίας στο πλαίσιο της οικογένειας. Μεταξύ των ερωτήσεων που περιλαμβάνει αυτή η ενότητα είναι να απαντήσουν οι συμμετέχοντες, αν έχουν υπάρξει οι ίδιοι θύτες, θύματα ή παρατηρητές φαινομένων έμφυλης βίας εντός του πλαισίου της οικογένειας, αν γνωρίζουν για το υφιστάμενο νομοθετικό πλαίσιο και τις κυρώσεις που αυτό προβλέπει, αν θα αναζητήσουν βοήθεια και που θα απευθύνονταν και τέλος να αξιολογήσουν μέσα από μια σειρά επιλογών πια θεωρούν την καλύτερη πηγή ενημέρωσης για την αντιμετώπιση φαινομένων έμφυλης ενδοοικογενειακής βίας.

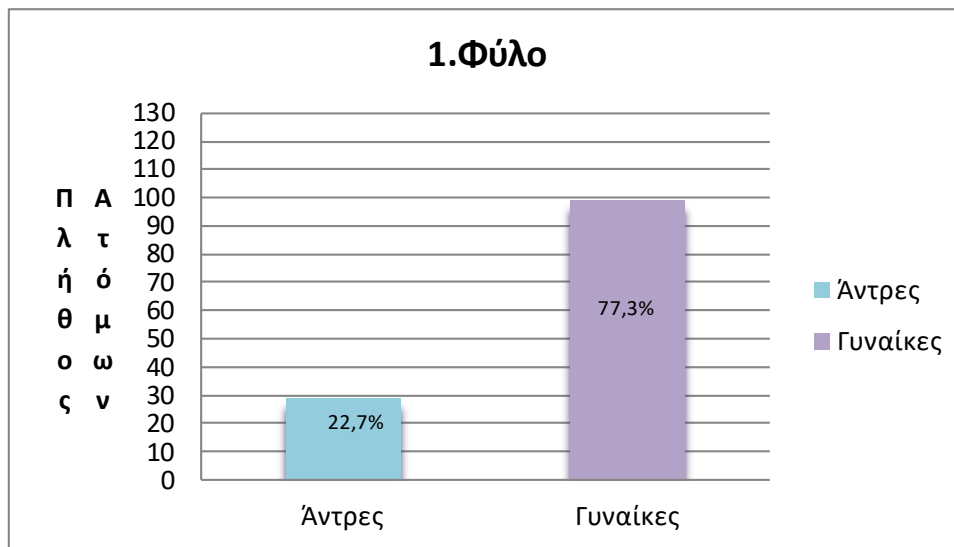
Στο κεφάλαιο που ακολουθεί θα γίνει διαγραμματική παρουσίαση, ανάλυση και ερμηνεία των αποτελεσμάτων που προέκυψαν μέσα τη συμπλήρωση των ερωτηματολογίων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6^ο

6. Παρουσίαση και Ερμηνεία των Αποτελεσμάτων της Έρευνας

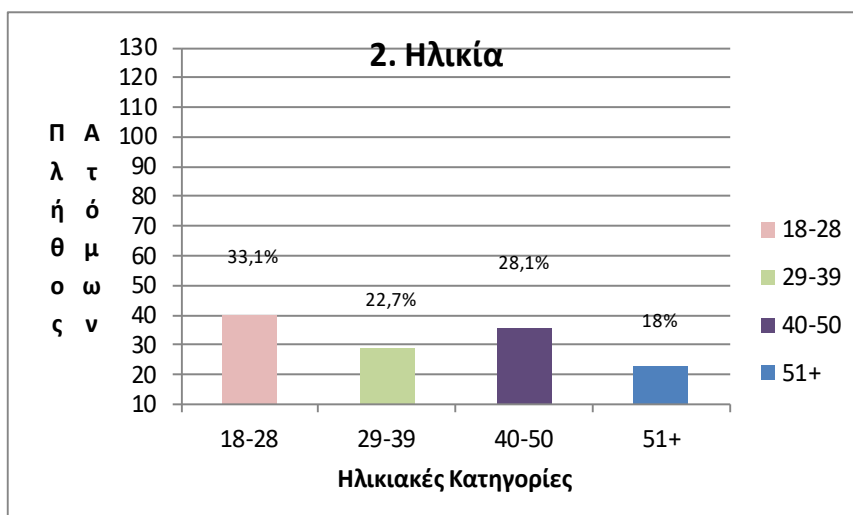
Η παρουσίαση των αποτελεσμάτων της έρευνας θα γίνει ανά θεματική ενότητα όπως έχουν τοποθετηθεί και μέσα στο εργαλείο της έρευνας. Όσον αφορά το πλήθος των απαντήσεων όπως έχει αναφερθεί ήδη, το σύνολο των συμπληρωμένων ερωτηματολογίων που προέκυψαν από την έρευνα είναι εκατόν είκοσι οκτώ (128).

6.1: Δημογραφικά Στοιχεία

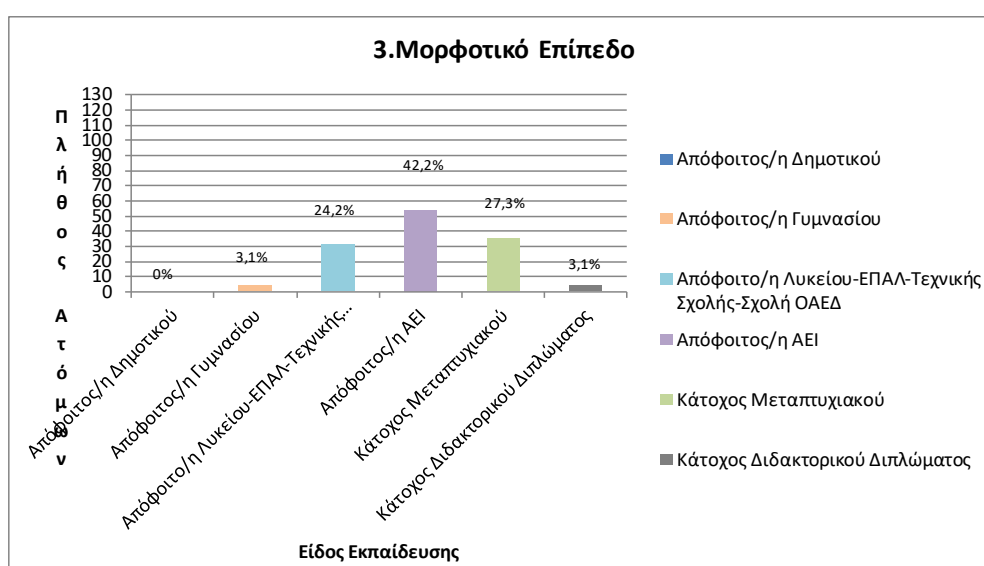
Γράφημα 1

Ξεκινώντας το ερωτηματολόγιο, οι ερωτήσεις 1-5 αφορούν την συμπλήρωση των δημογραφικών στοιχείων των συμμετεχόντων στην έρευνα. Η συμπλήρωση τους είναι υποχρεωτική όπως επίσης και όλες οι ερωτήσεις του ερωτηματολογίου. Στην 1^η ερώτηση (Γράφημα 1) που απαιτεί τη συμπλήρωση του φύλου των ερωτώμενων, σε σύνολο 128 απαντήσεων, οι 29 συμμετέχοντες είναι άντρες και οι 99 είναι γυναίκες. Ποσοστιαία, η συμμετοχή των αντρών καλύπτει το 22,7% και η συμμετοχή των αντρών 77,3%. Επομένως, η γυναίκεια συμμετοχή στην έρευνα καλύπτει περίπου τα $\frac{3}{4}$ των απαντήσεων ενώ η αντρική μόλις το υπόλοιπο $\frac{1}{4}$ περίπου.

Γράφημα 2

Στη 2^η ερώτηση του ερωτηματολογίου (Γράφημα 2), οι συμμετέχοντες καλούνται να προσδιορίσουν την ηλικιακή ομάδα στην οποία ανήκουν από τις προσφερόμενες. Οι ηλικιακές ομάδες είναι: η 18-28 στην οποία ανήκουν 40 άτομα και σε ποσοστό αυτή αναλογία εκφράζει το 33,1%, η 29-39 στην οποία ανήκουν 29 συμμετέχοντες και εκφράζει το 22,7%, η ηλικιακή ομάδα των 40-50 στην οποία συμπλήρωσαν πως ανήκουν 36 συμμετέχοντες/ουσες και ως ποσοστό εκφράζει το 28,1% και τέλος η ηλικιακή ομάδα των 51+ με 23 και ποσοστό συμμετοχής 18%. Παρατηρούμε ότι οι συμμετοχές στην έρευνας καλύπτουν όλο το ηλικιακό φάσμα χωρίς να υπάρχουν χαοτικές διαφορές ανάμεσα στις ηλικιακές ομάδες. Ωστόσο, η ηλικιακή ομάδα με τις περισσότερες συμμετοχές είναι η 18-28, ακολουθεί η 40-50, αμέσως μετά η 29-39 και τέλος η κατηγορία 51+.

Γράφημα 3

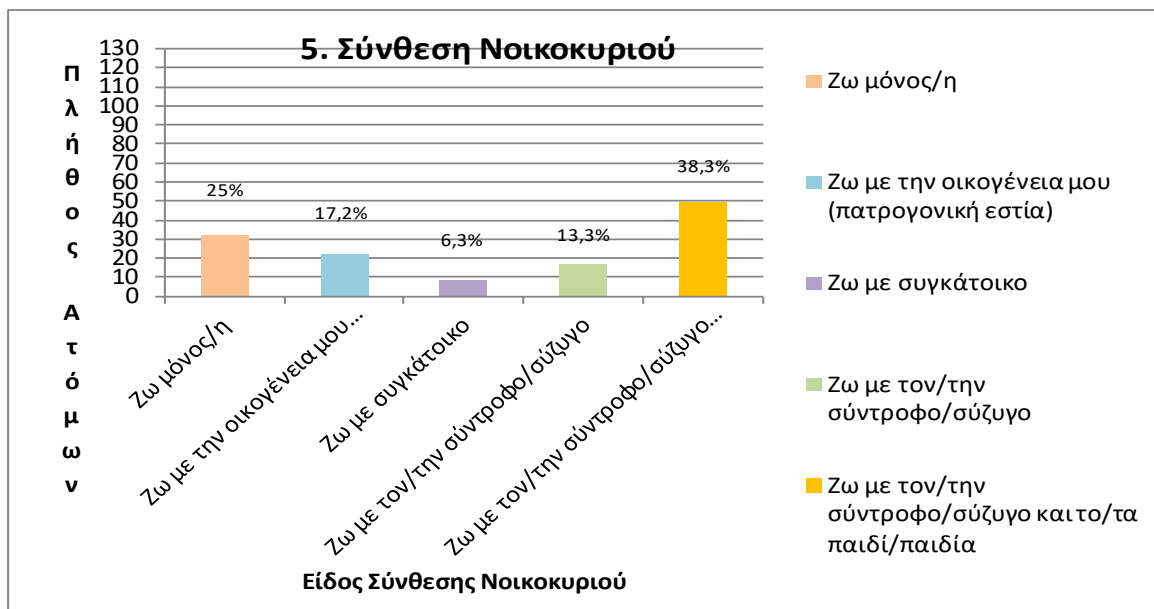
Η 3^η ερώτηση (γράφημα 3) καλεί τους ερωτώμενους να συμπληρώσουν το επίπεδο μόρφωσης που κατέχουν μέσα από μια σειρά επιλογών. Η πρώτη επιλογή είναι απόφοιτος/η δημοτικού η οποία δεν έχει καμία απάντηση, η δεύτερη επιλογή είναι απόφοιτος/η γυμνασίου στην οποία δήλωσαν πως ανήκουν 4 άτομα, επιλογή η οποία εκφράζει το 3,1% του συνόλου των συμμετοχών. Η επόμενη επιλογή αφορά τους αποφοίτους λυκείου-ΕΠΑΛ-τεχνικής σχολής-σχολής ΟΑΕΔ την οποία έχουν συμπληρώσει 31 συμμετέχοντες και σε ποσοστό εκφράζει το 24,2%. Η επιλογή των αποφοίτων ΑΕΙ/ΤΕΙ αποτελεί την πολυπληθέστερη κατηγορία με 54 συμμετοχές και ποσοστό 42,2%. Η επόμενη κατηγορία είναι αυτή στην οποία συμμετέχουν όσοι είναι κάτοχοι μεταπτυχιακού διπλώματος, αντιπροσωπεύει το 27,3% των συμμετοχών (35 απαντήσεις) και η τελευταία κατηγορία είναι για εκείνους που είναι κάτοχοι διδακτορικού διπλώματος, την έχουν συμπληρώσει 4 συμμετέχοντες και σε ποσοστό η κατηγορία αυτή μεταφράζεται ως το 3,1% του συνόλου των συμμετοχών. Στην ερώτηση αυτή παρατηρούμε ότι πάνω από τις μισές συμμετοχές στην έρευνα (93 συμμετοχές) έχουν ολοκληρώσει τουλάχιστον την πανεπιστημιακή εκπαίδευση, ενώ οι συμμετοχές που έχουν ολοκληρώσει έστω τη δημοτική εκπαίδευση, δεν ξεπερνούν τις 35.

Γράφημα 4

Η 4^η ερώτηση (γράφημα 4) της ενότητας των δημογραφικών στοιχείων του ερωτηματολογίου, απαιτεί από τους ερωτώμενους να συμπληρώσουν το εργασιακό καθεστώς στο οποίο ανήκουν. Στην κατηγορία των ανέργων ανήκουν 13 άτομα (10,2%), στην κατηγορία των εργαζομένων έχουν συμπληρώσει πως ανήκουν 92 συμμετέχοντες της έρευνας, με την απάντηση αυτή να είναι η δημοφιλέστερη και να αγγίζει το 71,9% του ποσοστού των

συμμετοχών στην έρευνα. Η αμέσως επόμενη κατηγορία είναι αυτή των φοιτητών με 15 συμμετοχές και ποσοστό 11,7%. Ακολουθεί η κατηγορία των εποχιακά εργαζομένων με εκπροσώπους μόλις έναν από τους συμμετέχοντες και ποσοστό 0,8% ενώ εξίσου μικρή είναι και η συμμετοχή των ερωτώμενων και στις υπόλοιπες κατηγορίες της ερώτησης με τους εποχιακά εργαζομένους να εκφράζουν το 1,6% των απαντήσεων (2 απαντήσεις) και την κατηγορία των ατόμων που έχουν συνταξιοδοτηθεί να αντιπροσωπεύουν το 3,9% του συνολικού ποσοστού των συμμετοχών, δηλαδή 5 συμμετοχές. Όπως φαίνεται και από το γράφημα της ερώτησης αυτής, η πλειοψηφία των συμμετεχόντων ανήκουν στο εργατικό δυναμικό της χώρας (92 απαντήσεις, 71,9%), με την κατηγορία των εργαζομένων να υπερτερεί συντριπτικά έναντι των υπολοίπων κατηγοριών της ερώτησης για το εργασιακό καθεστώς των συμμετεχόντων.

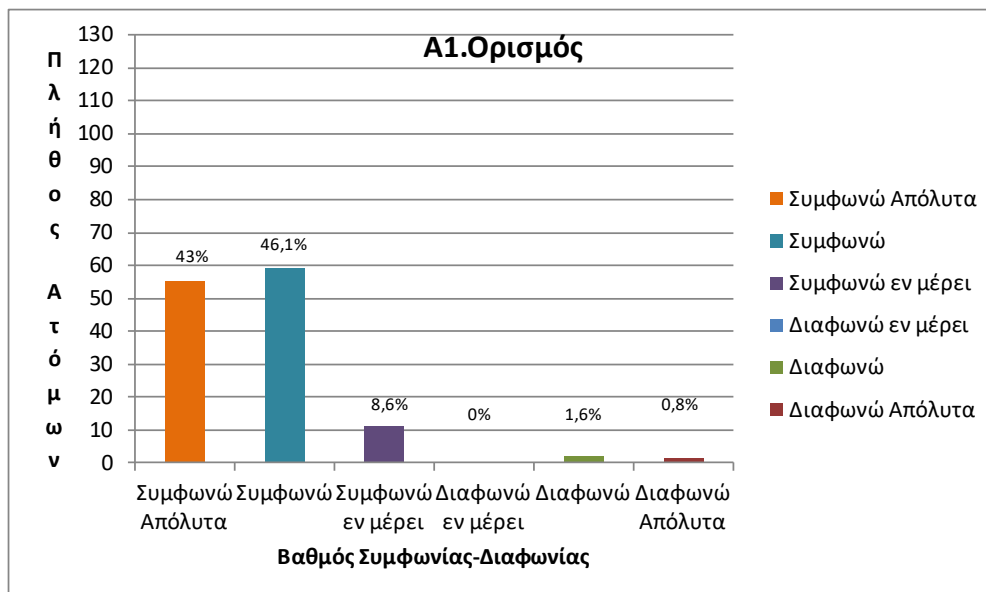
Γράφημα 5

Με την 5^η ερώτηση (γράφημα 5), ολοκληρώνεται και η ενότητα των δημογραφικών στοιχείων του ερωτηματολογίου. Στην ερώτηση αυτοί οι συμμετέχοντες καλούνται να συμπληρώσουν το είδος σύνθεσης νοικοκυριού στο οποίο ανήκουν. Η πρώτη επιλογή είναι για τους συμμετέχοντες που ζουν μόνοι τους στην οποία έχουν συμπληρώσει πως ανήκουν 32 συμμετέχοντες (25%). Η δεύτερη επιλογή αφορά εκείνους τους συμμετέχοντες που ζουν στη πατρογονική εστία, η συμμετοχή εδώ εκφράζει το 17,2% δηλαδή ανήκουν 22 συμμετέχοντες. Η επόμενη προσφερόμενη απάντηση είναι για εκείνους που ζουν με συγγάτοικο. Αυτή η κατηγορία έχει τις λιγότερες συμμετοχές στην ερώτηση (8 απαντήσεις, 6,3%). Η επιλογή της διαμονής με τον/την σύντροφο/σύζυγο εκφράζει το 13,3% του συνολικού ποσοστού και σε

απαντήσεις μεταφράζεται ως 17. Η τελευταία επιλογή της ερώτησης αφορά εκείνους που ζουν κάτω από την ίδια στέγη πέρα από το σύντροφο/σύζυγο μαζί και με το παιδί/παιδιά τους. Αποτελεί τη δημοφιλέστερη απάντηση στην ερώτηση, με 49 απαντήσεις που ως ποσοστό εκφράζει το 38,3%. Αυτό που μπορούμε να κάνουμε ως παρατήρηση αναφορικά με τη σύνθεση νοικοκυριού των ερωτώμενων είναι πως η πλειονότητα τους είναι ζει μέσα σε μια συντροφική σχέση με παιδιά.

Συμπερασματικά, οι παρατηρήσεις που προκύπτουν από αυτή την ενότητα είναι ότι: Πρώτον, η γυναικεία συμμετοχή υπερτερεί έναντι αυτή των αντρών στην έρευνα. Δεύτερον, η έρευνα καλύπτει ένα ευρύ ηλικιακό φάσμα συμμετοχών με την κατηγορία 18-28 να είναι αυτή που συγκεντρώνει τις περισσότερες συμμετοχές. Τρίτον, ως προς το επίπεδο μόρφωσης, η πλειοψηφία των συμμετοχών έχουν ολοκληρώσει τουλάχιστον την πανεπιστημιακή εκπαίδευση. Τέταρτον, η πλειονότητα των συμμετεχόντων ανήκουν στο εργατικό δυναμικό της χώρα και πέμπτον, οι περισσότεροι από τους συμμετέχοντες είναι μέλος ενός νοικοκυριού στο οποίο ζουν με τον/την σύντροφο/σύζυγο τους και το/τα παιδί/παιδιά.

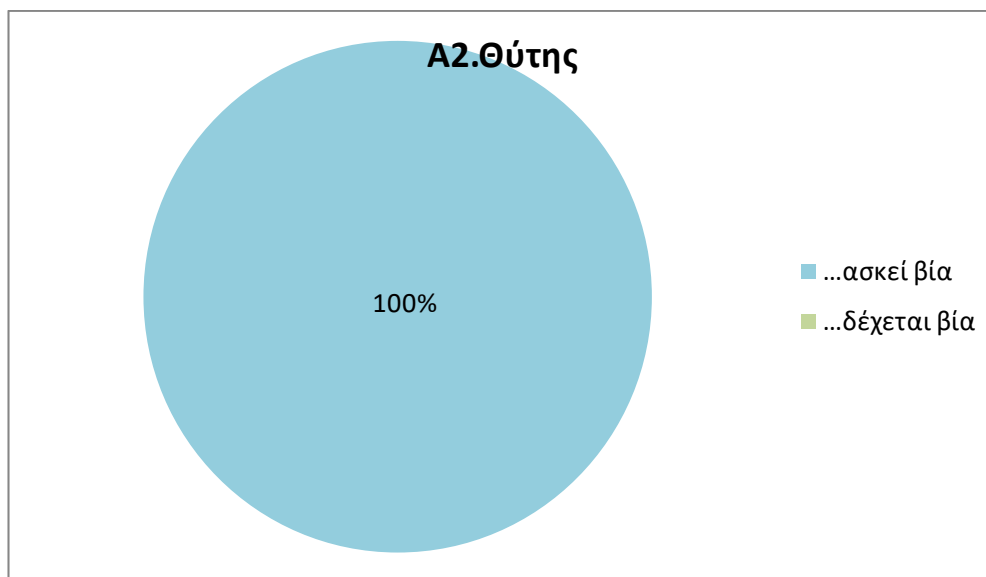
6.2: Α Ενότητα: Ορισμός και Εκδήλωση Φαινομένων Έμφυλης Βίας

Γράφημα 6

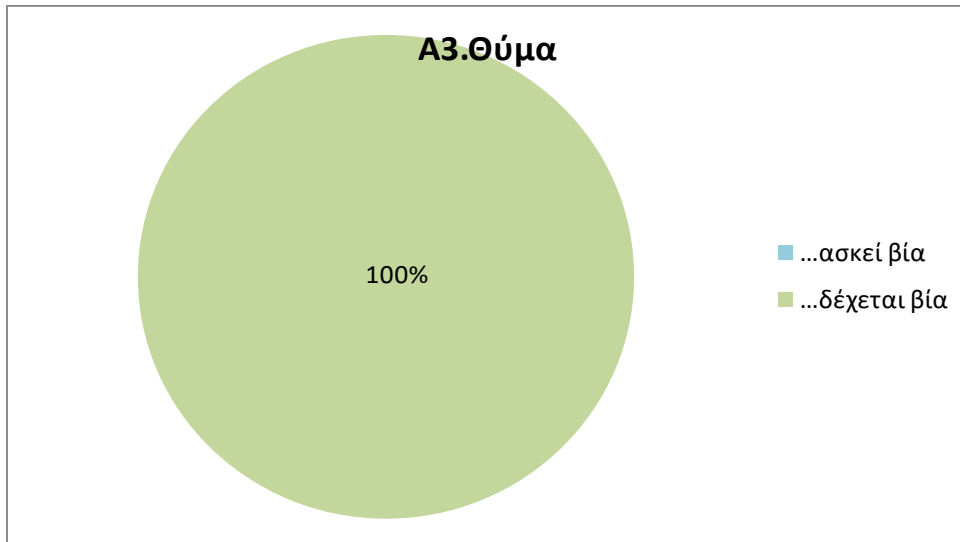
Η Α ενότητα του ερωτηματολογίου ξεκινά με μια ερώτηση (γράφημα 6) ορισμού περί έμφυλης βίας (όπως έχει διατυπωθεί από το κέντρο ΔΙΟΤΙΜΑ) στην οποία οι συμμετέχοντες καλούνται να απαντήσουν το βαθμό συμφωνίας τους ή διαφωνίας τους μέσα ανάμεσα στις έξι διαφορετικές διαβαθμίσεις της κλίμακας Likert. Η απάντηση συμφωνώ απόλυτα συγκέντρωσε 55 απαντήσεις και ποσοστό 43% του συνόλου των συμμετοχών. Η απάντηση συμφωνώ

συγκέντρωσε 59 συμμετοχές, μόλις τέσσερις διαφορά από την προηγούμενη, και ποσοστό 46,1%. Η απάντηση συμφωνώ εν μέρει εκφράζεται από 11 απαντήσεις και σε ποσοστό μεταφράζεται ως το 8,6%. Οι υπόλοιπες τρεις διαβαθμίσεις της διαφωνίας συγκέντρωσαν ελάχιστες συμμετοχές απαντήσεων. Ειδικότερα, η απάντηση διαφωνώ εν μέρει δεν έχει καμία συμμετοχή, η απάντηση διαφωνώ εκπροσωπείται από δύο συμμετοχές (1,6%) ενώ η απάντηση διαφωνώ απόλυτα συγκέντρωσε μόλις μια συμμετοχή που ποσοστιαία εκφράζει το 0,8%. Επομένως οι συμμετέχοντες φαίνεται να αποδέχονται τον ορισμό της έμφυλης βίας όπως αυτός διατυπώνεται στην ερώτηση, με την απάντηση συμφωνώ να είναι η επικρατέστερη επιλογή αλλά και γενικότερα όλες οι διαβαθμίσεις συμφωνίας να υπερτερούν έναντι των διαβαθμίσεων διαφωνίας.

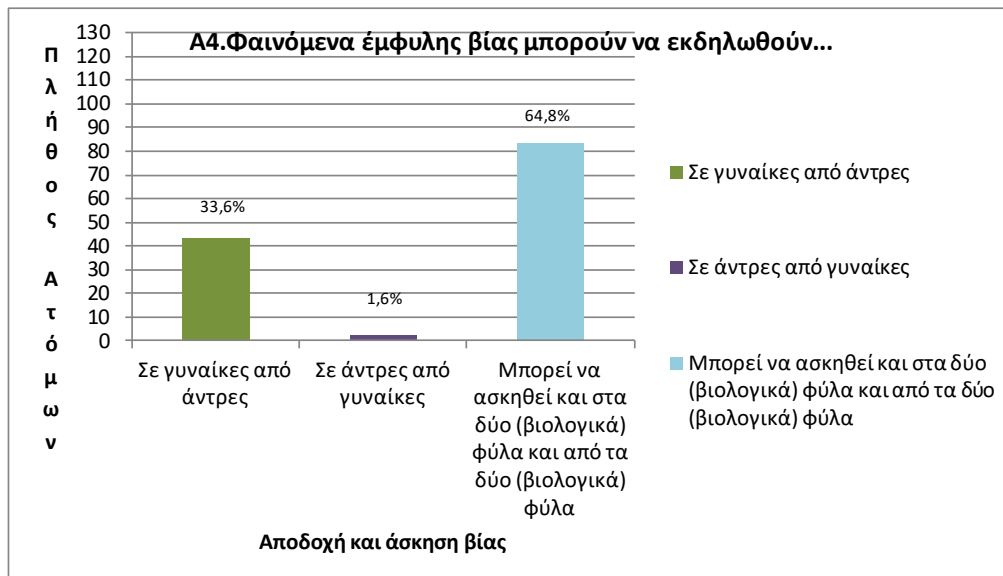
Γράφημα 7

Η 2^η ερώτηση αυτής της ενότητας (γράφημα 7) καλεί τους ερωτώμενους να απαντήσουν αν γνωρίζουν ποιος είναι ο θύτης της έμφυλης βίας. Οι απαντήσεις είναι δύο, αυτός που ασκεί βία και αυτός που δέχεται τη βία. Η ερώτηση αυτή, αποτελεί μια από τις δύο ερωτήσεις του ερωτηματολογίου που έχουν καθολική απάντηση. Όλοι οι συμμετέχοντες έχουν επιλέξει ως απάντηση πως ως θύτη ορίζεται αυτός που ασκεί τη βία. Η ερώτηση μπορεί να φαντάζει ως απλοϊκή ωστόσο δεν είναι. Επομένως όλοι οι συμμετέχοντες στην έρευνα γνωρίζουν το περιεχόμενο της έννοιας θύτης.

Γράφημα 8

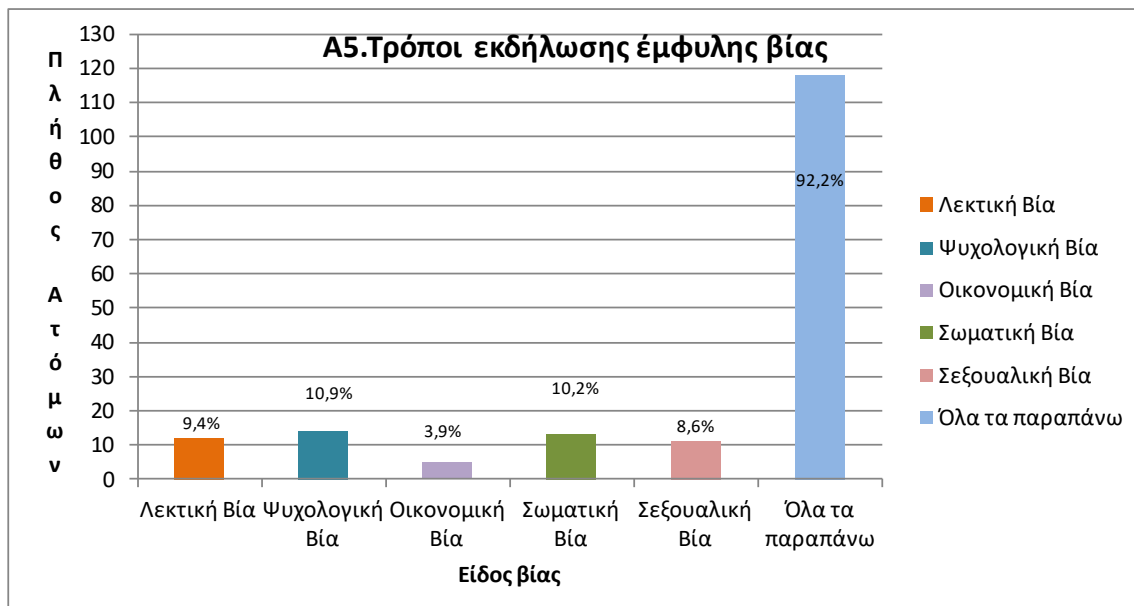
Η 3^η ερώτηση της ενότητας αυτής (γράφημα 8) καλεί τους ερωτώμενους να απαντήσουν αν γνωρίζουν ποιον αποκαλούμε ως θύμα της έμφυλης βίας. Και σε αυτή την ερώτηση όπως και στην προηγούμενη, η απάντηση είναι καθολική καθώς όλοι οι ερωτώμενοι έχουν απαντήσει πως ως θύμα της έμφυλης βίας νοείται το άτομο που γίνεται αποδέκτης της βίαιης συμπεριφοράς

Γράφημα 9

Στην 4^η ερώτηση (γράφημα 9) της Α ενότητας, οι συμμετέχοντες στην έρευνα καλούνται να απαντήσουν ποιος πιστεύουν πως έχει το ρόλο του θύτη και ποιος το ρόλο του θύματος στην εκδήλωση φαινομένων έμφυλης βίας. Οι απαντήσεις στην ερώτηση είναι τρεις: από άντρες σε γυναίκες, από γυναίκες σε άντρες και η απάντηση πως μπορεί να ασκηθεί και από τα δύο φύλα

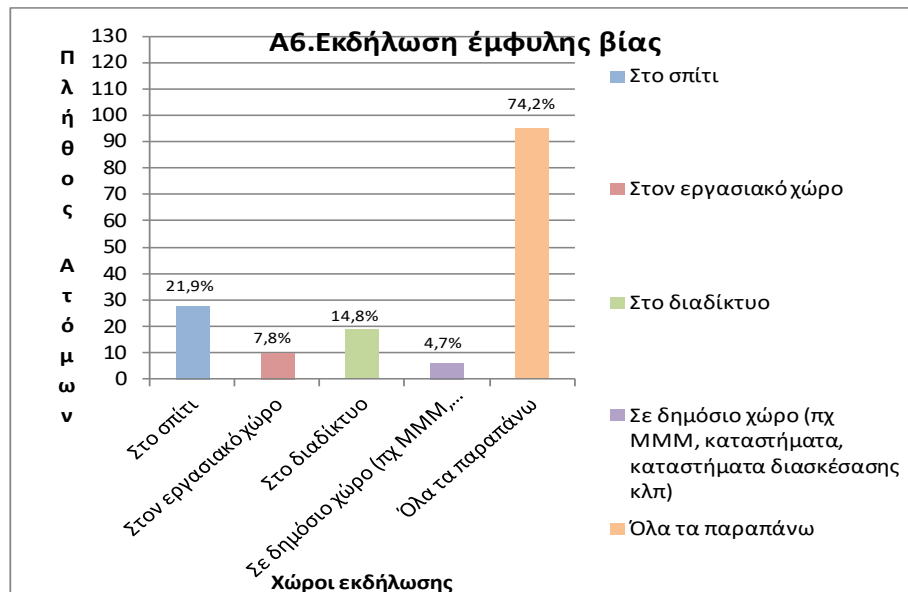
και προς τα δύο φύλα. Με 83 απαντήσεις και ποσοστό 64,8% οι ερωτώμενοι επέλεξαν πως φαινόμενα έμφυλης βίας μπορούν να εκδηλωθούν και προς τα δύο φύλα και από τα δύο φύλα. Δεύτερη ακολουθεί η επιλογή πως τέτοιου είδους φαινόμενα ασκούνται από άντρες με τις γυναίκες να είναι αποδέκτες, με 43 απαντήσεις και ποσοστό 33,6% και τρίτη και τελευταία επιλογή ακολουθεί πως φαινόμενα έμφυλης βίας εκδηλώνονται συνήθως σε άντρες από γυναίκες με δύο απαντήσεις και ποσοστό 1,6% του συνολικού ποσοστού των συμμετεχόντων. Η δημοφιλέστερη απάντηση πως μπορεί θύματα και θύτες φαινομένων έμφυλης βίας να είναι εξίσου και άντρες και γυναίκες επιβεβαιώνεται και μέσα από τις βιβλιογραφικές αναφορές που έγιναν στο πρώτο μέρος της εργασίας. Όπως αποτυπώνεται και στο θεωρητικό μέρος τα ποσοστά των ερευνών παρουσιάζουν κατά γενική πλειοψηφία τους τη γυναίκα στο ρόλο του θύματος και με τον άντρα στο ρόλο του θύτη. Ωστόσο, το ποσοστό κακοποίησης των αντρών υπάρχει και πρέπει να λαμβάνεται υπόψη.

Γράφημα 10

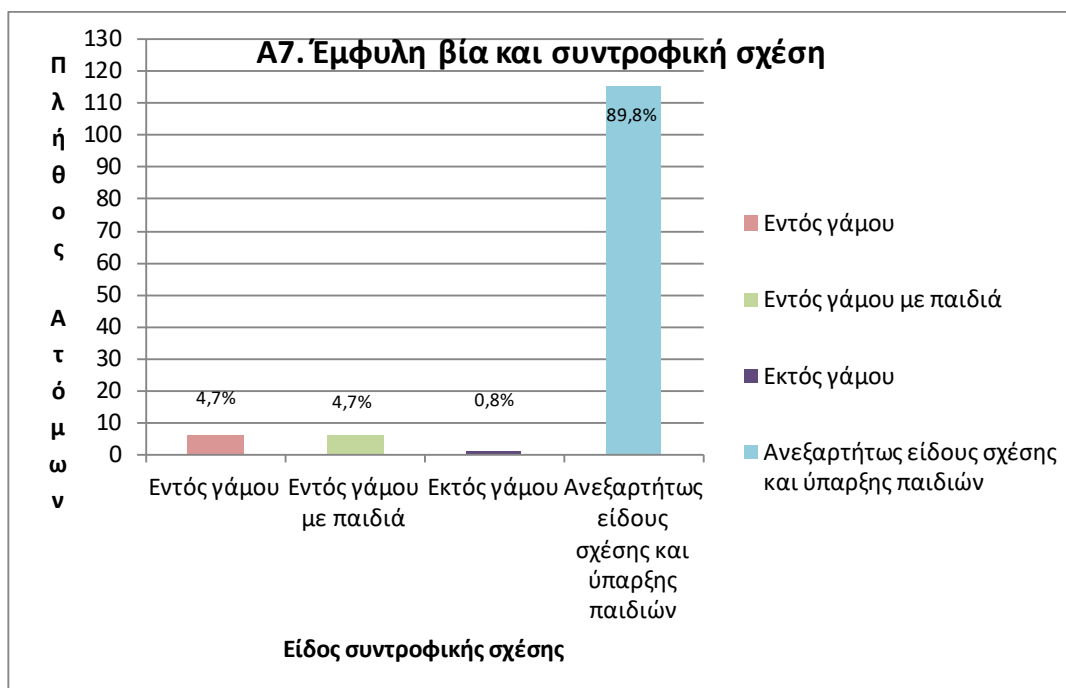
Το παραπάνω γράφημα είναι η στατιστική αποτύπωση της 5^{ης} ερωτήσεως αυτής της ενότητας, στην ερώτηση με ποιο τρόπο εκδηλώνεται η έμφυλη βία. Στην ερώτηση αυτή οι ερωτώμενοι είχαν τη δυνατότητα αν το επιθυμούσαν να επιλέξουν περισσότερες από μια επιλογές απαντήσεων. Η απάντηση της λεκτικής βίας συγκέντρωσε 12 συμμετοχές (9,4%), η ψυχολογική βία συγκέντρωσε 14 απαντήσεις (10,9%), η απάντηση της οικονομικής βίας 5 (5,3%), της σωματικής βίας 13 (10,2%) και της σεξουαλικής βίας 11 απαντήσεις (8,6%). Μεταξύ των απαντήσεων υπήρχε και η επιλογή «όλα τα παραπάνω» στην οποία περικλείονταν όλες οι προαναφερθείσες επιλογές ως τρόπος εκδήλωσης της έμφυλης βίας. Η απάντηση όλα

τα παραπάνω επιλέχθηκε από τους περισσότερους ερωτώμενους ως η απάντηση που περιγράφει καλύτερα την ερώτηση καθώς συγκέντρωσε 118 απαντήσεις που ποσοστιαία μεταφράζεται ως το 92,2% του συνόλου των συμμετοχών. Από την απάντηση «όλα τα παραπάνω» που ήταν και η δημοφιλέστερη μεταξύ των απαντήσεων αντιλαμβανόμαστε ότι, οι ερωτώμενοι αναγνωρίζουν όλα τα είδη έμφυλης βίας ως πιθανότητα να εκδηλωθούν. Η απάντηση αυτή τεκμηριώνεται και βιβλιογραφικά όπως έχουμε ήδη διαπιστώσει με όλους τους τρόπους έμφυλης βίας να δύναται να εκδηλωθούν ειδικά μέσα στο πλαίσιο μιας οικογένειας.

Γράφημα 11

Η ερώτηση Α6 (γράφημα 11) καλεί τους ερωτώμενους να επιλέξουν το που θεωρούν πιο πιθανό να εκδηλωθούν περιστατικά έμφυλης βίας. Και στην ερώτηση αυτή οι συμμετέχοντες είχαν τη δυνατότητα να επιλέξουν ως απάντηση περισσότερες από μία επιλογές. Οι επιλογές ήταν πως εκδηλώνονται στο σπίτι όπου συγκέντρωσε 28 απαντήσεις (21,9%), στον εργασιακό χώρο που συγκέντρωσε 10 απαντήσεις (7,8%), στο χώρο του διαδικτύου που συγκέντρωσε 19 απαντήσεις (14,8%) και η απάντηση πως εκδηλώνεται σε δημόσιους χώρους συγκέντρωσε 6 απαντήσεις (4,7%). Όπως και στην προηγούμενη ερώτηση έτσι και εδώ μεταξύ των απαντήσεων υπήρχε η επιλογή του «όλα τα παραπάνω» η οποία επιλέχθηκε και από τους περισσότερους συμμετέχοντες ως απάντηση και συγκέντρωσε 95 απαντήσεις, δηλαδή εκφράζει το 74,2% των συμμετεχόντων αυτή η απάντηση. Αν και στην παρούσα ερευνητική εργασία η μελέτη ήταν επικεντρωμένη στην έμφυλη βία μέσα στην οικογένεια, μέσα από αναφορές στη βιβλιογραφική επισκόπηση, αναδείχτηκε πως όλες οι επιλογές των απαντήσεων αποτελούν εξίσου πιθανούς χώρους εκδήλωσης περιστατικών έμφυλης βίας.

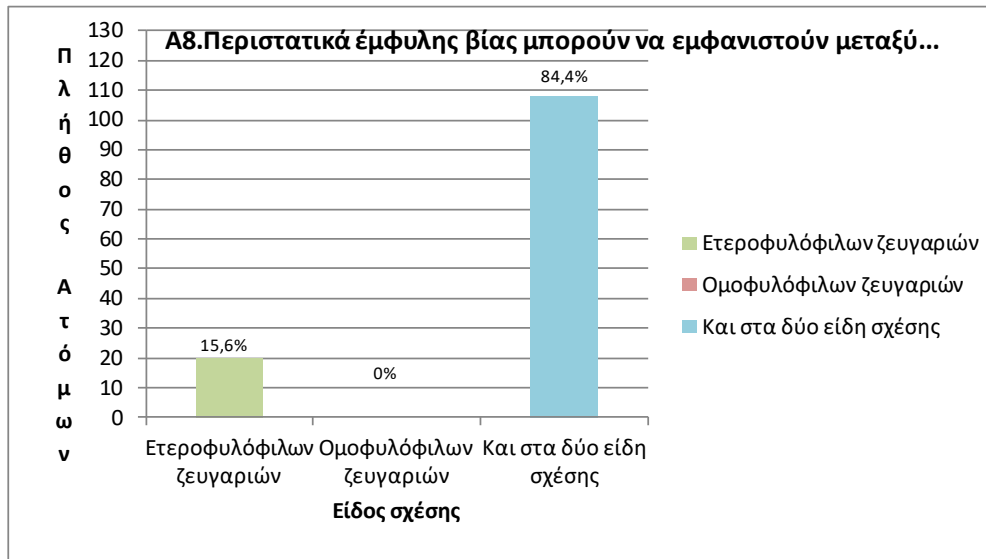

Γράφημα 12

Η ερώτηση A7 (γράφημα 12) ζητά από τους συμμετέχοντες στην έρευνα να απαντήσουν σε ποιο είδος συντροφικής σχέσης θεωρούν πιο πιθανό να εκδηλωθούν περιστατικά έμφυλης βίας. Υπήρχαν τέσσερις πιθανές επιλογές. Η επιλογή εντός γάμου που συγκέντρωσε 6 συμμετοχές (4,7%), η επιλογή εκτός γάμου με παιδιά που επίσης συγκέντρωσε 6 συμμετοχές, η επιλογή εκτός γάμου που δεν επιλέχθηκε από κανέναν συμμετέχοντα και τέλος η επιλογή ανεξαρτήτως είδους σχέσης και ύπαρξης παιδιών που ήταν η απάντηση με τις περισσότερες συμμετοχές αφού την επέλεξαν οι 115 από τους συνολικά 128 συμμετέχοντες (89,8%). Από την απάντηση αυτή αντιλαμβανόμαστε ότι η εκδήλωση φαινομένων έμφυλης βίας σε μια συντροφική σχέση δεν σχετίζεται με το αν τα μέλη της πέρα από τη συναισθηματική σύνδεση, συνδέονται μεταξύ τους και με δεσμούς γάμου και ύπαρξης παιδιών. Η άποψη αυτή απαντάται και βιβλιογραφικά όπως αναπτύχθηκε και στις υποενότητες 4.2 και 4.4 μέσα από τις σχετικές έρευνες που παρατέθηκαν.

Η ερώτηση A8 είναι η τελευταία της ενότητας Α (γράφημα 13). Στην ερώτηση αυτή οι συμμετέχοντες καλούνται να επιλέξουν το είδος σχέσης που θεωρούν πιο πιθανό να εκδηλωθούν περιστατικά έμφυλης βίας, δηλαδή μεταξύ ομοφυλόφιλων ή ετεροφυλόφιλων ζευγαριών. Την επιλογή ετεροφυλόφιλων ζευγαριών επέλεξαν 20 συμμετέχοντες που ποσοστιαία εκφράζεται ως το 15,6% ενώ την επιλογή των ομοφυλόφιλων ζευγαριών δεν επέλεξε κανένας συμμετέχων. Η συντριπτική πλειοψηφία των συμμετεχόντων δήλωσε πως η έμφυλη βία μπορεί να εκδηλωθεί και στα δύο είδη σχέσης, επιλέγοντας την τρίτη επιλογή «και

στα δύο είδη σχέσης» με 120 απαντήσεις που σε ποσοστό μεταφράζεται ως το 84,4%. Το γεγονός πως η έμφυλη βία μπορεί να εκδηλωθεί και στα δύο είδη σχέσης το είδαμε να απαντάται και βιβλιογραφικά μέσα από το τρίτο κεφάλαιο του θεωρητικού μέρους όπου το νομοθετικό πλαίσιο μέσα από τη διεύρυνση του ορισμού της έμφυλης βίας αναγνωρίζει πως το φαινόμενο αυτό μπορεί να πλήξει τόσο τα ομόφυλα όσο και τα ετερόφυλα ζευγάρια.

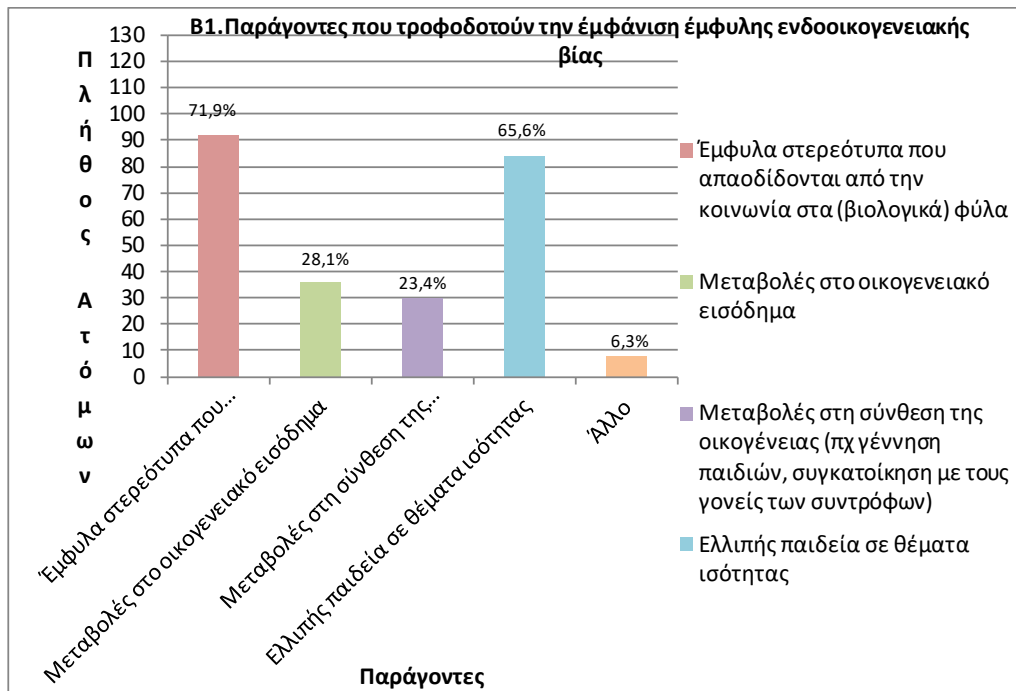

Γράφημα 13

Ολοκληρώνοντας την ερμηνεία των αποτελεσμάτων της Α' Ενότητας διαπιστώνουμε ότι οι απαντήσεις που συγκεντρώθηκαν επιβεβαιώνονται και μέσα από τη βιβλιογραφική ανασκόπηση αλλά και μπορούν να καλύψουν και το πρώτο ερευνητικό ερώτημα με το τι γνωρίζουν οι ερωτώμενοι σχετικά με την έμφυλη βία. Στην συνέχεια ακολουθεί η ανάλυση των απαντήσεων της δεύτερης ενότητας του ερωτηματολογίου.

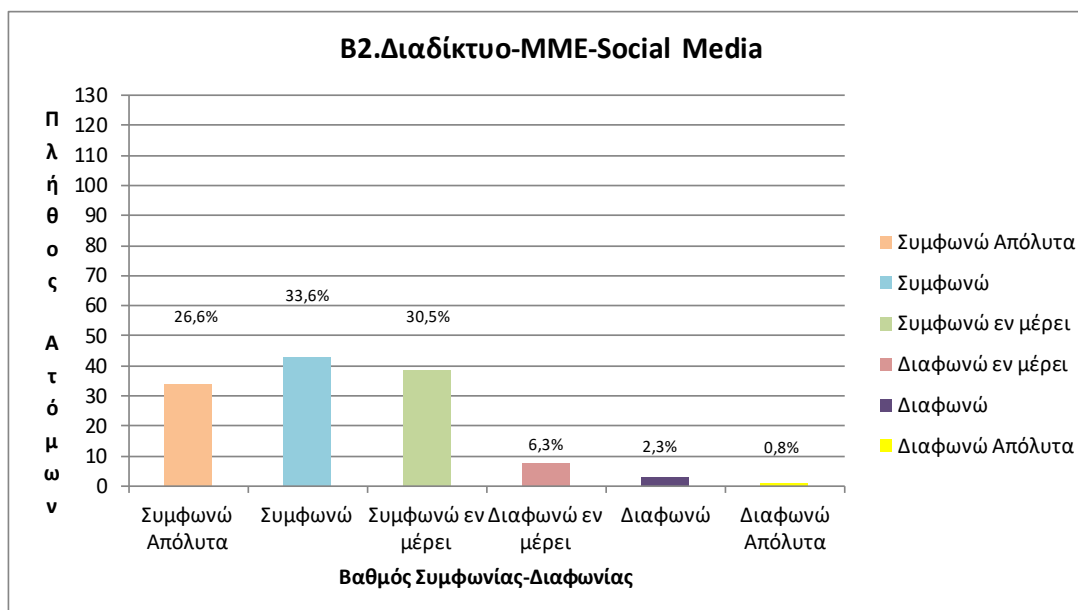
6.3: Β' Παράγοντες εκδήλωσης φαινομένων έμφυλης βίας στο πλαίσιο της οικογένειας

Η Β' Ενότητα είναι η δεύτερη κατά σειρά ενότητα του ερωτηματολογίου. Αποτελείται από εννέα (9) ερωτήσεις και στόχος μέσα από την ενότητα αυτή είναι να διαπιστώσουμε σύμφωνα με τους ερωτώμενους ποιοι πιστεύουν πως είναι οι παράγοντες που τροφοδοτούν την εκδήλωση φαινομένων έμφυλης βίας στο πλαίσιο της οικογένειας. Η ενότητα αυτή αποτελεί και το δεύτερο ερευνητικό ερώτημα της έρευνας.

Γράφημα 14

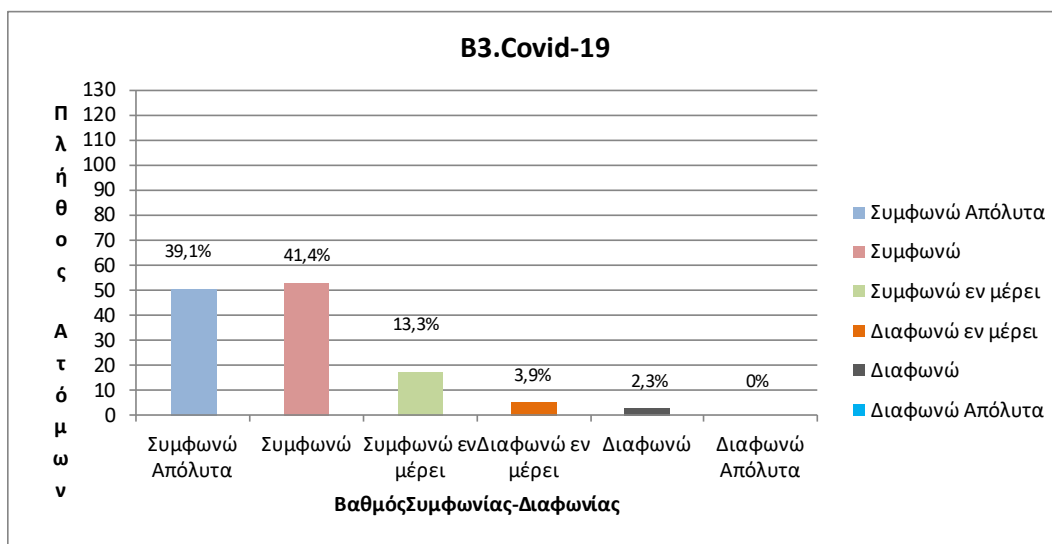
Ξεκινώντας με την ερώτησης B1 (γράφημα 14) της δεύτερης ενότητας, οι ερωτώμενοι καλούνται να επιλέξουν τους παράγοντες εκείνους που θεωρούν πως μπορεί να τροφοδοτήσουν την εμφάνιση περιστατικών έμφυλης βίας μέσα στην οικογένεια και η ερώτηση δίνει στους συμμετέχοντες την επιλογή να επιλέξουν μέχρι και δύο απαντήσεις. Όπως βλέπουμε σύμφωνα και με το διάγραμμα η απάντηση περί έμφυλων στερεοτύπων που αποδίδονται από την κοινωνία στα άτομα έχει συγκεντρώσει τις περισσότερες απαντήσεις (92) που αγγίζουν το ποσοστό 71,9%. Η επόμενη επιλογή που συγκέντρωσε τις περισσότερες απαντήσεις είναι ο παράγοντας της ελλιπούς παιδείας σε θέματα ισότητας με 84 απαντήσεις που σε ποσοστό αγγίζει το 65,6%. Ακολουθεί η επιλογή που θέλει ως παράγοντα επιρροής τις αλλαγές στο οικογενειακό εισόδημα με 36 απαντήσεις και ποσοστό 28,1% και η αμέσως επόμενη επιλογή με μικρή διαφορά είναι ο παράγοντας που αφορά σε μεταβολές στη σύνθεση της οικογένειας. Τελευταία βρίσκεται η επιλογή «άλλο» με 8 απαντήσεις και 6,3% σε ποσοστιαία κατάταξη την οποία έχουν επιλέξει οι συμμετέχοντες οι οποίοι θεωρούν πως υπάρχουν επιπλέον ή και διαφορετικοί παράγοντες από τους προαναφερθέντες που τροφοδοτούν την εκδήλωση φαινομένων έμφυλης βίας στο πλαίσιο της οικογένειας. Τα δεδομένα που προέκυψαν επιβεβαιώνονται και βιβλιογραφικά, καθώς έχει τονιστεί πλειστάκις μέσα από τη βιβλιογραφική ανασκόπηση τα έμφυλα στερεότυπα που αποδίδονται από την κοινωνία στα φύλα και η συνακόλουθη ελλιπής παιδεία σε θέματα ισότητας αποτελούν από τους κυριότερους παράγοντες για την εκδήλωση φαινομένων έμφυλης βίας.

Γράφημα 15

Η ερώτηση B2 (γράφημα 15) καλεί τους συμμετέχοντες στην έρευνα να δηλώσουν το βαθμό συμφωνίας τους ή διαφωνίας τους σχετικά με την προβολή του βίαιου περιεχομένου σε Διαδίκτυο-MME-Social Media και το κατά πόσο αυτή μπορεί να συμβάλει στην εμφάνιση της έμφυλης ενδοοικογενειακής βίας. Παρατηρώντας το γράφημα βλέπουμε πως ο βαθμός συμφωνίας με όλες του τις διαβαθμίσεις είναι μεγαλύτερος από το βαθμό διαφωνίας. Ειδικότερα, η επιλογή συμφωνώ απόλυτα συγκέντρωσε 34 απαντήσεις και ποσοστό 26,6%, η επιλογή συμφωνώ 43 απαντήσεις και ποσοστό 33,6% ενώ η επιλογή συμφωνώ εν μέρει 39 απαντήσεις και ποσοστό 30,5%. Ως προς το βαθμό διαφωνίας η επιλογή διαφωνώ εν μέρει συγκέντρωσε 8 απαντήσεις και ποσοστό 6,3%, η επιλογή διαφωνώ 3 απαντήσεις και 2,3% και τέλος η επιλογή διαφωνώ απόλυτα συγκέντρωσε μόλις 1 απάντηση και ποσοστό 0,8%. Επομένως, διαπιστώνουμε ότι οι ερωτώμενοι συμφωνούν πως τα μέσα Διαδίκτυο-MME-Social Media και το βίαιο περιεχόμενο που προβάλλουν δύναται να επηρεάσουν τη συμπεριφορά των ατόμων στην εκδήλωση περιστατικών έμφυλης βίας μέσα στην οικογένεια. Η άποψη περί επιρροής των παραπάνω μέσων στην εκδήλωση φαινομένων έμφυλης βίας επιβεβαιώνεται και βιβλιογραφικά στην υποενότητα 2.1 μέσα από τη θεωρία της κοινωνικής μάθησης.

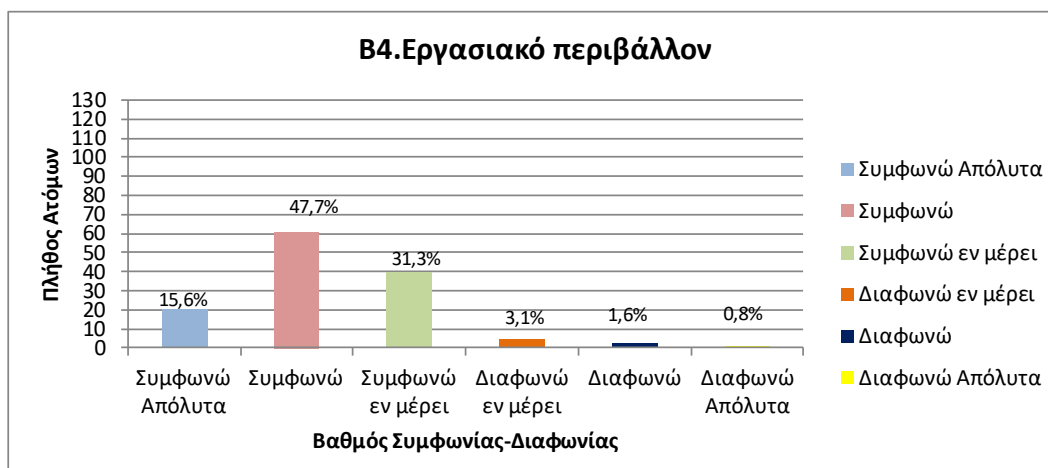
Στην ερώτηση B3 της δεύτερης ενότητας οι ερωτώμενοι καλούνται να δηλώσουν το βαθμό συμφωνίας τους ή διαφωνίας τους σχετικά με την περίοδο της πανδημίας και κατά πόσο αυτή η ιδιαίτερη κατάσταση συνέβαλε στην αύξηση των περιστατικών έμφυλης βίας.

Γράφημα 16

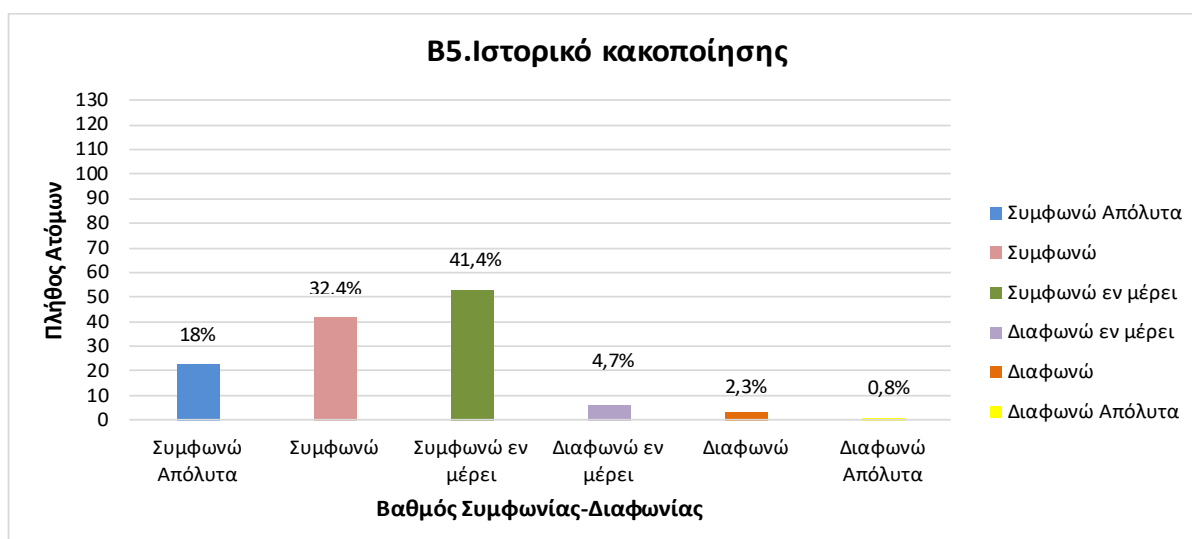
Και σε αυτή την ερώτηση ο βαθμός συμφωνίας των συμμετεχόντων είναι μεγαλύτερος από το βαθμό διαφωνίας. Συγκεκριμένα, ως προς το βαθμό συμφωνίας η απάντηση συμφωνώ βρίσκεται πρώτη στην προτίμηση των συμμετεχόντων με 53 απαντήσεις και ποσοστό 41,4%. Ακολουθεί η απάντηση συμφωνώ απόλυτα με 50 απαντήσεις και ποσοστό 39,1% και αμέσως μετά η απάντηση συμφωνώ εν μέρει με 17 απαντήσεις και ποσοστό 13,3%. Ως προς το βαθμό διαφωνίας συγκεντρώθηκαν αριθμητικά λιγότερες απαντήσεις. Ειδικότερα, η διαβάθμιση διαφωνώ εν μέρει συγκέντρωσε 5 απαντήσεις που ποσοστιαία εκφράζουν το 3,9%, ακολουθεί η απάντηση διαφωνώ με 3 απαντήσεις και ποσοστό 2,3% ενώ η απάντηση διαφωνώ απόλυτα που είναι και η τελευταία διαβάθμιση στο βαθμό συμφωνίας-διαφωνίας δε συγκέντρωσε καμία συμμετοχή. Επομένως, σύμφωνα με τις απαντήσεις που συλλέχθηκαν οι ερωτώμενοι συμφωνούν πως η περίοδος του Covid-19 συνέβαλε στην αύξηση του ποσοστού των φαινομένων έμφυλης ενδοοικογενειακής βίας.

Η ερώτηση B4 αναφέρεται στο κατά πόσο το ένα ασθενές εργασιακό περιβάλλον ή το καθεστώς ανεργίας στο οποίο μπορεί να βρίσκεται κανείς μπορεί να λειτουργήσουν ως παράγοντες για την εμφάνιση περιστατικών έμφυλης ενδοοικογενειακής βίας. Οι συμμετέχοντες και σε αυτή την ερώτηση καλούνται να επιλέξουν το βαθμό συμφωνίας τους ή διαφωνίας τους με την ερώτηση. Όπως φαίνεται και από το παρακάτω διάγραμμα (γράφημα 17) ο βαθμός συμφωνίας στην ερώτηση είναι μεγαλύτερος από το βαθμό διαφωνίας. Η επιλογή συμφωνώ είναι η επικρατέστερη με 61 απαντήσεις και ποσοστό 47,7%, ακολουθεί η απάντηση συμφωνώ με 40 συμμετοχές και ποσοστό 31,3% και τελευταία έρχεται η επιλογή συμφωνώ απόλυτα με 20 συμμετοχές και ποσοστό 15,6%.

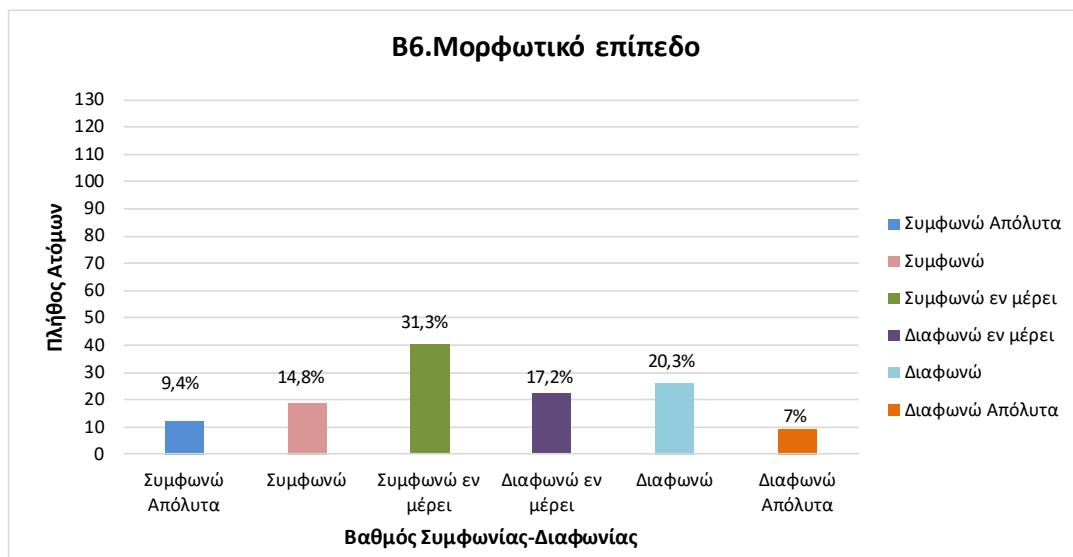
Γράφημα 17

Αναφορικά με το βαθμό διαφωνίας και σε αυτή την ερώτηση έχει συγκεντρώσει λίγες απαντήσεις και χαμηλά ποσοστά επί του συνόλου των απαντήσεων. Ειδικότερα, η απάντηση διαφωνώ εν μέρει έχει επιλεγεί μόνο από 4 συμμετέχοντες (3,1%), η απάντηση διαφωνώ από 2 (1,6%) και τέλος η απάντηση διαφωνώ απόλυτα μόνο από έναν συμμετέχοντα/ουσα (0,8%). Επομένως οι συμμετέχοντες μέσα από τις απαντήσεις τους συντάσσουν με την άποψη ότι το εργασιακό περιβάλλον και οι δυσκολίες που υπάρχουν σε αυτό μπορούν να τροφοδοτήσουν την εκδήλωση φαινομένων έμφυλης βίας μέσα στην οικογένεια. Η παραδοχή αυτή συμπίπτει και με τη βιβλιογραφική ανασκόπηση που έγινε στο πρώτο μέρος της εργασίας μέσα από τις υποενότητες 1.5 και 2.4 και κατά πόσο οι οικονομικές δυσπραγίες, το καθεστώς ανεργίας και οι εργασιακές δυσκολίες μπορούν να πυροδοτήσουν την εμφάνιση τέτοιου είδους φαινομένων.

Γράφημα 18

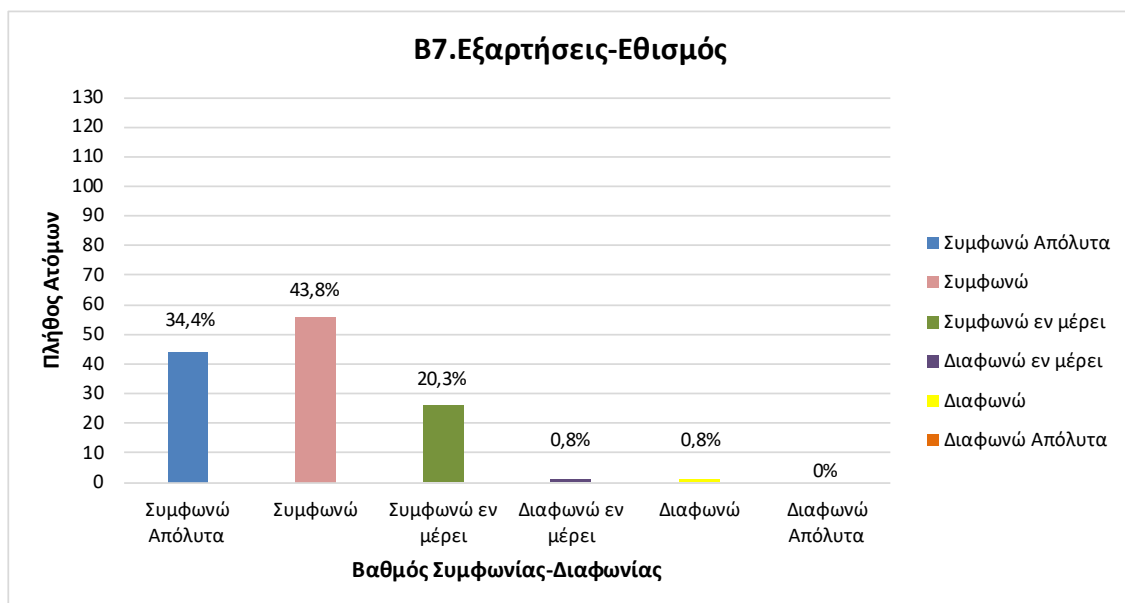
Η ερώτηση B5 (γράφημα 18), όπως και οι περισσότερες σε αυτήν την ενότητα του ερωτηματολογίου, καλεί τους συμμετέχοντες να εκδηλώσουν το βαθμό συμφωνίας τους ή διαφωνίας τους σχετικά με την άποψη ότι το ιστορικό κακοποίησης στην παιδική ηλικία, εντός οικογενειακού πλαισίου, μπορεί να επηρεάσει το άτομο στην ενήλικη ζωή του με το να εκδηλώσει αντίστοιχες κακοποιητικές συμπεριφορές. Οι απαντήσεις και σε αυτή την ερώτηση «γέρνουν» προς την πλευρά του βαθμού συμφωνίας. Πιο συγκεκριμένα, η δημοφιλέστερη απάντηση είναι συμφωνώ εν μέρει με 53 απαντήσεις που σε ποσοστό εκφράζουν το 41,4%. Η αμέσως επόμενη επιλογή είναι το συμφωνώ που συγκέντρωσε 42 απαντήσεις και ποσοστό 32,4% και τελευταία στις διαβαθμίσεις της συμφωνίας είναι η επιλογή συμφωνώ απόλυτα με 23 απαντήσεις και ποσοστό 18%. Αναφορικά με τις διαβαθμίσεις της διαφωνίας όλες έχουν συγκεντρώσει χαμηλά ποσοστά απαντήσεων (κάτω του 5%). Αναλυτικότερα, η επιλογή διαφωνώ εν μέρει συγκέντρωσε 6 απαντήσεις και ποσοστό 4,7%, ακολουθεί η επιλογή του διαφωνώ με τρεις απαντήσεις συνολικά και ποσοστό 2,3% και τέλος η επιλογή διαφωνώ απόλυτα με μία μόλις απάντηση και ποσοστό 0,8%. Άρα αυτό που μπορούμε να διατυπώσουμε ως γενική παρατήρηση για την εν λόγω ερώτηση είναι πως οι συμμετέχοντες θεωρούν το ιστορικό παιδικής κακοποίησης ως παράγοντα για την εμφάνιση έμφυλης βίας στο πλαίσιο της οικογένειας. Η άποψη αυτή συναντάται και βιβλιογραφικά στην παρούσα εργασία μέσα από τις υποενότητες 1.5, 2.1 και 2.3.

Γράφημα 19

Η ερώτηση B6 (γράφημα 19) ζητά από τους ερωτώμενους να δηλώσουν το βαθμό συμφωνίας τους ή το βαθμό διαφωνίας τους σχετικά με την άποψη ότι το μορφωτικό επίπεδο ενός ανθρώπου σχετίζεται με το αν το άτομο αυτό θα δημιουργήσει φαινόμενα έμφυλης βίας

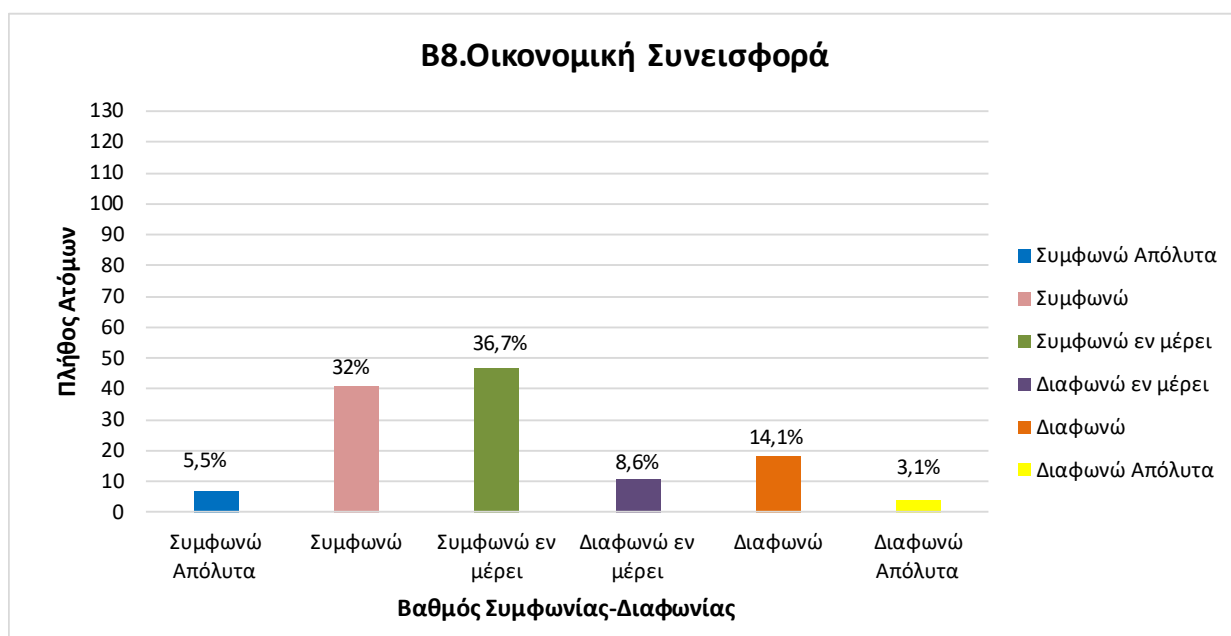
εντός τους οικογενειακού πλαισίου. Αν και σε αυτή την ερώτηση ο βαθμός συμφωνίας υπερτερεί έναντι του βαθμού διαφωνίας παρατηρούμε οι διαβαθμίσεις του βαθμού διαφωνίας συγκεντρώνουν περισσότερες απαντήσεις συγκριτικά με τις προηγούμενες ερωτήσεις που σημείωναν χαμηλά ποσοστά. Ειδικότερα, ως προς το βαθμό η διαβάθμιση με τις περισσότερες απαντήσεις είναι το συμφωνώ εν μέρει με 40 συμμετοχές που αγγίζουν το ποσοστό 31,3%, δεύτερη ακολουθεί η διαβάθμιση συμφωνώ με 19 απαντήσεις που σε ποσοστό μεταφράζονται ως το 14,8% και τέλος η επιλογή συμφωνώ απόλυτα με 12 απαντήσεις και ποσοστό 9,4% επί των συνολικών συμμετοχών. Ως προς τις διαβαθμίσεις του βαθμού διαφωνίας η επιλογή διαφωνώ εν μέρει συγκέντρωσε 22 απαντήσεις και ποσοστό 17,2%, η επιλογή διαφωνώ 26 απαντήσεις και ποσοστό 20,3% και τελευταία η επιλογή διαφωνώ απόλυτα με 9 απαντήσεις που ποσοστιαία μεταφράζεται ως το 7%. Στην ερώτηση αυτή οι απαντήσεις είναι μοιρασμένες σε όλες τις διαβαθμίσεις των βαθμών συμφωνίας και διαφωνίας με το βαθμό συμφωνίας να προηγείται. Η επιρροή του μορφωτικού επιπέδου στην εκδήλωση φαινομένων έμφυλης βίας μέσα στην οικογένεια απαντάται και θεωρητικά όπως έχει ήδη παρατεθεί και στην υποενότητα 2.3 και 2.6.

Γράφημα 20

Στην ερώτηση B7 ζητείται από τους συμμετέχοντες να εκφράσουν το βαθμό συμφωνίας τους ή διαφωνίας τους σχετικά με τη θέση πως ο εθισμός/εξαρτήσεις μπορούν να λειτουργήσουν ως γενεσιουργός αιτία για την εμφάνιση φαινομένων έμφυλης ενδοοικογενειακής βίας. Όπως αποτυπώνεται και στο παραπάνω γράφημα (20) οι ερωτώμενοι συντάσσονται με αυτή τη θέση περί εξαρτήσεων και έμφυλη βίας διότι ο βαθμός συμφωνίας

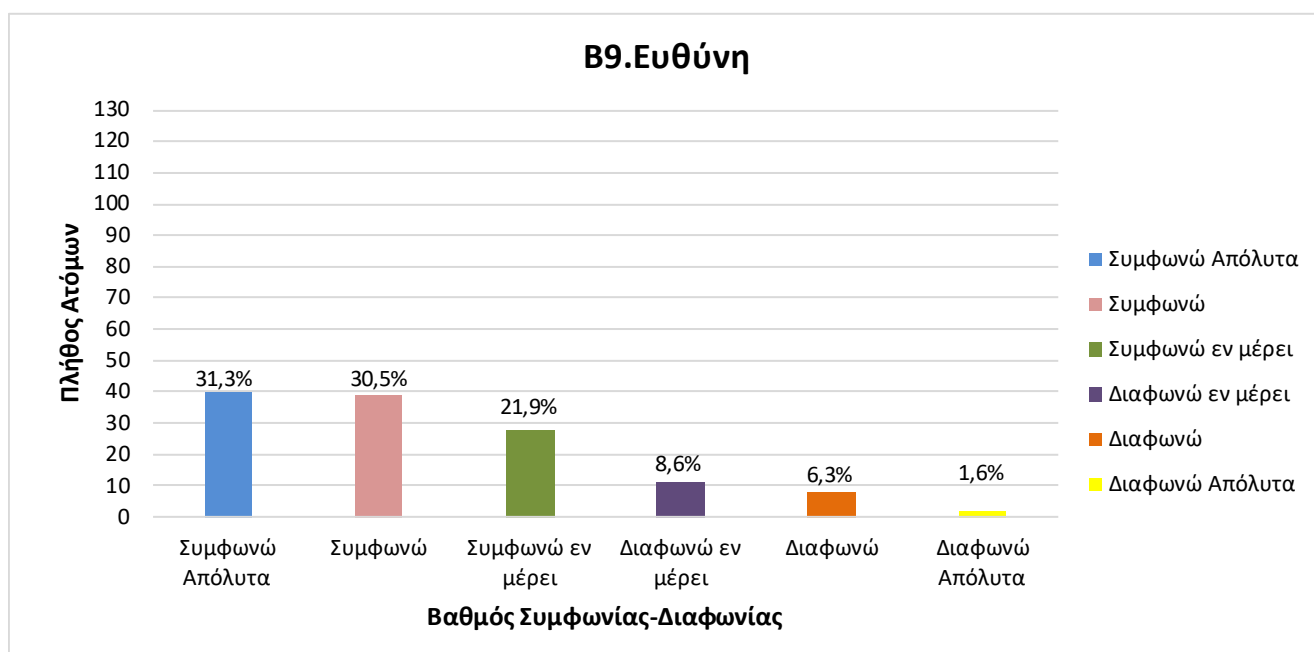
κυριαρχεί έναντι του βαθμού διαφωνίας που συγκέντρωσε από ελάχιστες έως και καθόλου απαντήσεις. Αναλυτικότερα, η δημοφιλέστερη επιλογή της ερώτησης είναι συμφωνώ με 56 απαντήσεις (43,8%), δεύτερη ακολουθεί η απάντηση συμφωνώ απόλυτα με 34,4% και 44 συμμετοχές και τρίτη η διαβάθμιση συμφωνώ εν μέρει με 26 απαντήσεις που ποσοστιαία μεταφράζεται ως το 20,3%. Ως προς το βαθμό διαφωνίας συγκέντρωσε ελάχιστες συμμετοχές σε όλες του τις διαβαθμίσεις με τις απαντήσεις διαφωνώ εν μέρει και διαφωνώ να συγκεντρώνουν από 1 μόλις απάντηση η καθεμία (0,8%) και την επιλογή διαφωνώ απόλυτα να μην την έχει επιλέξει κανείς. Η θέση των συμμετεχόντων σχετικά με τη σύνδεση που υπάρχει ανάμεσα στον εθισμό και την έμφυλη βία συναντάται και σε θεωρητικό επίπεδο όπως έχει παρατεθεί και στο πρώτο μέρος της εργασίας στην ενότητα 1.4.2 του 1^{ου} κεφαλαίου.

Γράφημα 21

Η ερώτηση B8 (γράφημα 21) ζητά από τους συμμετέχοντες να υποστηρίξουν ή να διαψεύσουν την άποψη ότι αυτός που έχει τη μεγαλύτερη οικονομική συνεισφορά στην οικογένεια είναι και εκείνος/εκείνη που θα προβεί πιο εύκολα στην εκδήλωση φαινομένων έμφυλης βίας. Και σε αυτή την ερώτηση οι συμμετέχοντες καλούνται να επιλέξουν την απάντηση μέσα από τις διαβαθμίσεις της κλίμακας Likert. Μέσα από την παρατήρηση του γραφήματος βλέπουμε ότι όλες οι επιλογές έχουν λάβει απαντήσεις με τις διαβαθμίσεις ωστόσο του βαθμού συμφωνίας να συγκεντρώνουν τις περισσότερες γεγονόσ που μας κάνει να υποθέτουμε πως οι συμμετέχοντες τάσσονται υπέρ της άποψη πως το άτομο με τη μεγαλύτερη οικονομική συνεισφορά είναι και εκείνο που θα εμφανίσει συμπεριφορές έμφυλης βίας εντός του κόλπου της οικογένειας. Πιο συγκεκριμένα, η επιλογή συμφωνώ απόλυτα συγκέντρωσε 7

απαντήσεις δηλαδή εκφράζει το 7% των συμμετεχόντων, η επιλογή συμφωνώ εκφράζει το 32% των συμμετεχόντων καθώς την επέλεξαν 41 συμμετέχοντες και η επιλογή συμφωνώ εν μέρει επιλέχθηκε από 47 συμμετέχοντες (36,7%) γεγονός που την καθιστά και την δημοφιλέστερη απάντηση σε αυτή την ερώτηση. Από την πλευρά του βαθμού διαφωνίας η επιλογή διαφωνώ εν μέρει συγκέντρωσε 11 απαντήσεις και ποσοστό 8,6%, η επιλογή διαφωνώ επιλέχθηκε από 18 συμμετέχοντες που ποσοστιαία μεταφράζεται ως το 14,1% και τέλος η επιλογή διαφωνώ απόλυτα που συγκεντρώνει 4 απαντήσεις και ποσοστό 3,1%. Η «συμφωνία» των συμμετεχόντων σχετικά με τη σύνδεση μεταξύ οικονομικής συνεισφοράς και έμφυλης βίας συμφωνεί και με τη βιβλιογραφική κοινότητα καθώς όπως είδαμε και στις υποενότητες 1.1, 1.5, 2.2 και 2.4

Γράφημα 22

Η ερώτηση B9 (γράφημα 22) είναι η τελευταία της Β' ενότητας του ερωτηματολογίου. Στην ερώτηση αυτή, οι συμμετέχοντες καλούνται να δηλώσουν το βαθμό συμφωνίας τους ή διαφωνίας τους με τη θέση ότι ο μοναδικός υπαίτιος για την εκδήλωση φαινομένων έμφυλης βίας στην οικογένεια είναι αυτός που την ασκεί. Και σε αυτή την ερώτηση οι ερωτώμενοι με τις προτιμήσεις τους έδειξαν πως συμφωνούν με την άποψη της αποκλειστικής ευθύνης που βαρύνει το θύτη. Ειδικότερα, η επιλογή συμφωνώ απόλυτα συγκέντρωσε 40 απαντήσεις που συνιστούν το 31,3%, η επιλογή συμφωνώ κατέχει το 30,5% των απαντήσεων (39 συμμετοχές) και η επιλογή συμφωνώ εν μέρει συγκέντρωσε 28 απαντήσεις που ως ποσοστό κατέχουν το 21,9%. Από την πλευρά του βαθμού διαφωνίας οι διαβαθμίσεις έχουν ως εξής: η επιλογή

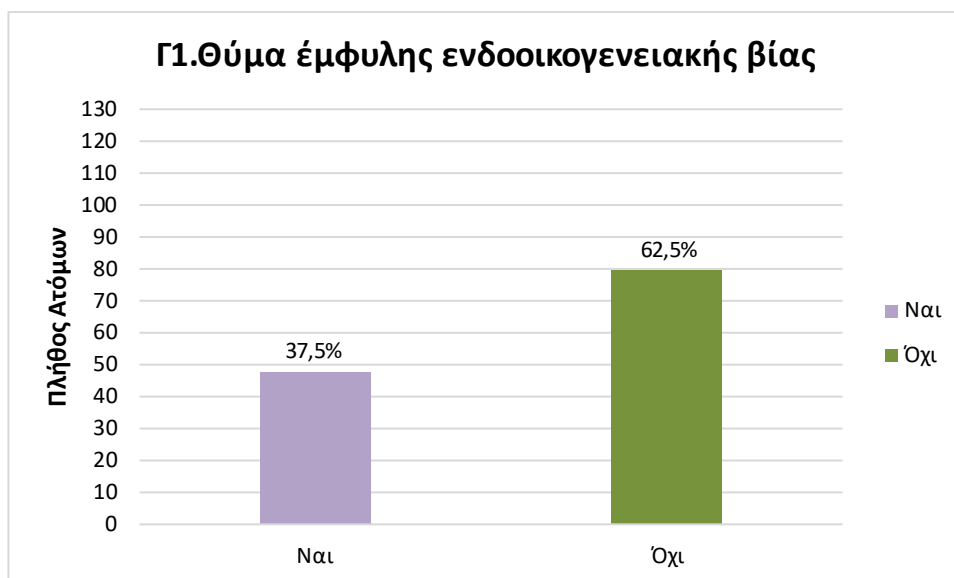
διαφωνώ εν μέρει εκφράζει το 8,6% των συμμετεχόντων (11 απαντήσεις), ακολουθεί η επιλογή διαφωνώ με 8 απαντήσεις και ποσοστό 6,3% και τέλος η επιλογή διαφωνώ απόλυτα με 2 συμμετοχής που επί το γενικό σύνολο κατέχουν το 1,6%. Η άποψη περί αποκλειστική ευθύνης του κακοποιητή τεκμηριώνεται και βιβλιογραφικά στο πρώτο μέρος της εργασίας μέσα από το 3^ο κεφάλαιο.

Ολοκληρώνοντας την ερμηνεία των αποτελεσμάτων της Β' ενότητας του ερωτηματολογίου μπορούμε να κάνουμε δύο γενικότερες επισημάνσεις. Η πρώτη είναι πως σε καμία από τις ερωτήσεις της ενότητας δεν είχαμε πολωτικές απαντήσεις. Σχεδόν σε όλες της ενότητας ο βαθμός συμφωνίας υπερτερούσε του βαθμού διαφωνίας ωστόσο οι υψηλότερες τιμές καταγράφονταν μεταξύ των διαβαθμίσεων συμφωνώ, συμφωνώ εν μέρει, διαφωνώ εν μέρει και διαφωνώ. Από αυτό μπορούμε να διακρίνουμε τη διαλλακτικότητα που έχουν οι συμμετέχοντες απέναντι στους παράγοντες που τροφοδοτούν την έμφυλη βία στην οικογένεια χωρίς να είναι προσηλωμένοι σε απόλυτες απόψεις. Η δεύτερη παρατήρηση την οποία μπορούμε να κάνουμε είναι πως όλες σχεδόν οι ερωτήσεις της ενότητας έχουν απαντηθεί και σε βιβλιογραφικό επίπεδο γεγονός που αποδεικνύει πως απαντάται και το δεύτερο ερευνητικό ερώτημα τόσο θεωρητικά όσο και ερευνητικά.

Στη συνέχεια ακολουθεί η ανάλυση και ερμηνεία των ερωτήσεων της τρίτης ενότητας του ερωτηματολογίου. Η Γ' Ενότητα είναι η τελευταία και περιέχει ερωτήσεις που θα μας βοηθήσουν να διαπιστώσουμε εάν οι ερωτώμενοι είναι ενημερωμένοι ως προς την αναζήτηση βοήθειας για την αντιμετώπιση της έμφυλης ενδοοικογενειακής βίας.

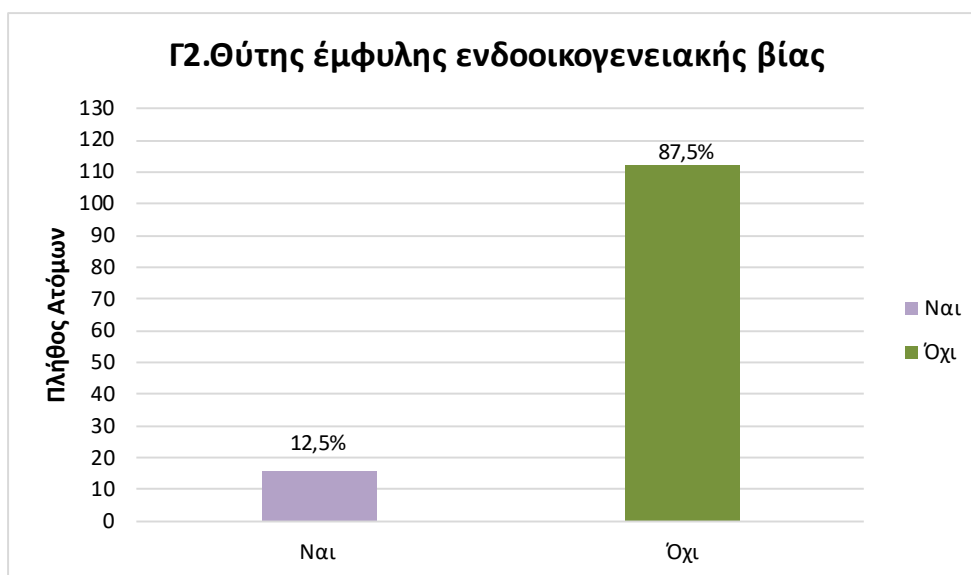
6.4: Γ' Αναζήτηση βοήθειας για την αντιμετώπιση έμφυλων φαινομένων βίας στο πλαίσιο της οικογένειας

Όπως έχει αναφερθεί και παραπάνω, η Γ' Ενότητα είναι η τελευταία του ερωτηματολογίου κι περιλαμβάνει συνολικά 15 ερωτήσεις. Ξεκινώντας με την ερώτηση Γ1, ζητείται από τους συμμετέχοντες στην έρευνα να απαντήσουν με ναι ή όχι αν έχουν αισθανθεί έστω και μια φορά πως έχουν γίνει αποδέκτες έμφυλης βίαιης συμπεριφοράς μέσα στο πλαίσιο της οικογένειας. Όπως φαίνεται και από το παρακάτω γράφημα (23), το 62,5% (80 απαντήσεις) των συμμετεχόντων απάντησαν όχι, ενώ το υπόλοιπο 37,5% (48 απαντήσεις) δηλώνει πως έχει υπάρξει θύμα. Μελετώντας το γράφημα παρατηρούμε ότι πρόκειται για σχεδόν διπλάσια διαφορά μεταξύ των απαντήσεων.

Γράφημα 23

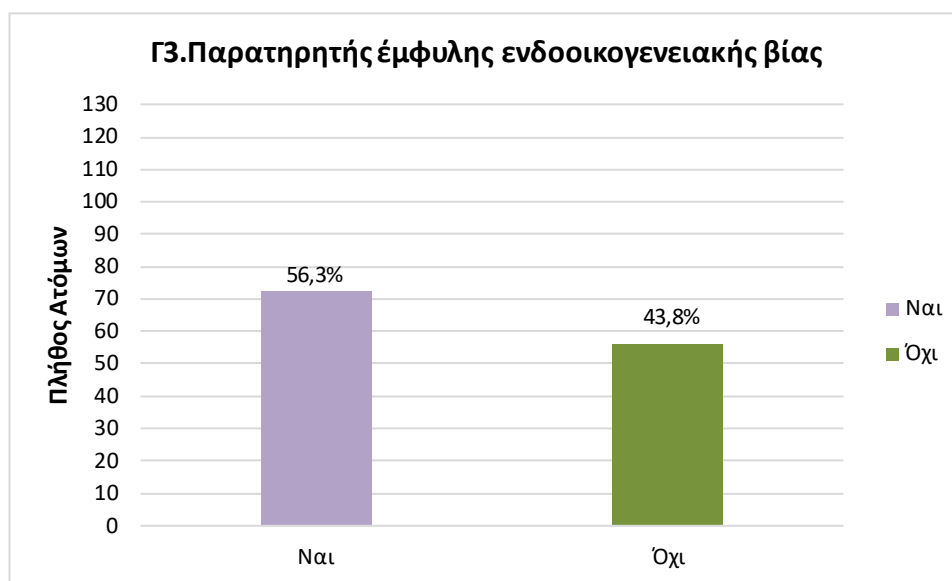
Με βάση και όσα έχουν ειπωθεί στο θεωρητικό μέρος, η ενδοοικογενειακή βία είναι ίσως η πιο δύσκολα καταγράψιμη μορφή βίας καθώς εκδηλώνεται στο φάσμα της ιδιωτικής ζωής και οι αποδέκτες της δε μιλούν εύκολα (1.4.1, 1.4.2). Για το λόγο αυτό, τα υψηλά ποσοστά που συγκέντρωσε η απάντηση όχι ίσως θα έπρεπε να μας προβληματίσουν.

Γράφημα 24

Η ερώτηση Γ2 (γράφημα 24) καλεί τους ερωτώμενους να απαντήσουν με ναι ή όχι, αν οι ίδιοι έχουν προκαλέσει την ανάπτυξη έμφυλων βίαιων συμπεριφορών εντός του ενδοοικογενειακού τους περιβάλλοντος. Η απάντηση ναι συγκέντρωσε 16 απαντήσεις που ως ποσοστό επί των συμμετοχών μεταφράζεται ως το 12,5% ενώ η απάντηση όχι καταλαμβάνει

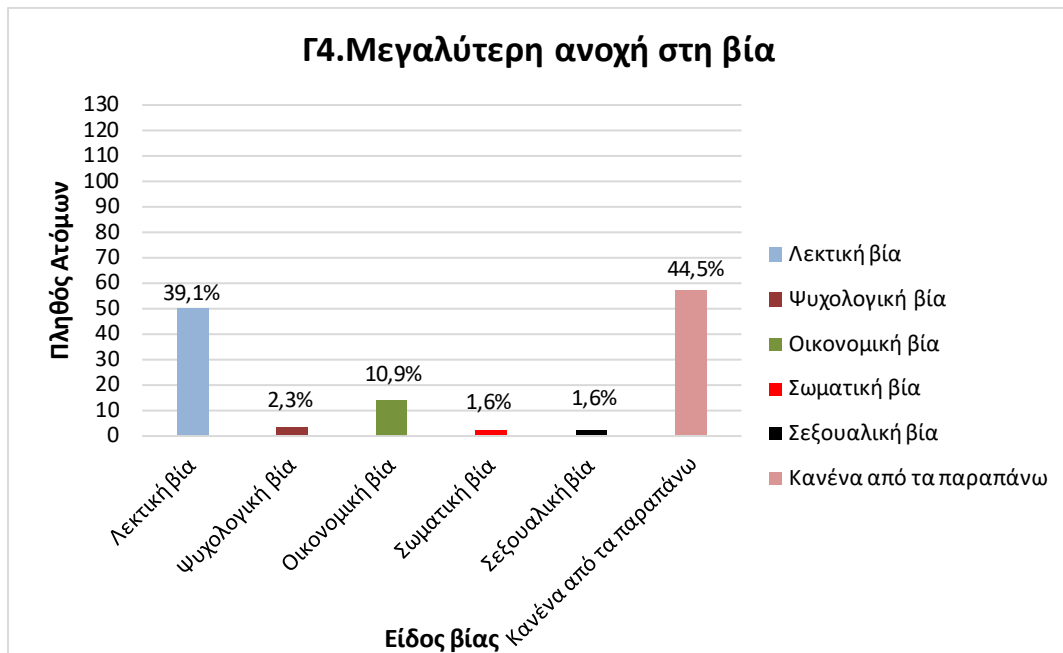
το 87,5% με 112 απαντήσεις. Και σε αυτή την ερώτηση, σε συνδυασμό με την προηγούμενη αλλά και την επόμενη θα πρέπει να είμαστε σκεπτική απέναντι στις απαντήσεις των συμμετεχόντων διότι όπως έχει διατυπωθεί και στη βιβλιογραφική ανασκόπηση το ζήτημα της έμφυλης βίας κινείται σε μια λεπτή γραμμή μεταξύ δημόσιας και ιδιωτικής ζωής και τα δρώντα υποκείμενα (θύτης, θύμα, παρατηρητής) δεν το παραδέχονται εύκολα. Επιπλέον, σε έρευνες που θίγουν τέτοιου είδους θεματική με ευαίσθητη θεματολογία όπως η έμφυλη ενδοοικογενειακή βία, πάντα υπάρχει ο φόβος από την πλευρά των ερωτώμενων για την ανωνυμία τους και την προστασία των προσωπικών δεδομένων.

Γράφημα 25

Στην ερώτηση Γ3 (γράφημα 25), οι συμμετέχοντες στην έρευνα καλούνται να απαντήσουν με ναι ή όχι αν έχουν υπάρξει παρατηρητές περιστατικών έμφυλης ενδοοικογενειακής βίας. Η απάντηση ναι συγκέντρωσε 72 συμμετοχές που ποσοστιαία μεταφράζεται ως το 56,3% ενώ η απάντηση όχι συγκέντρωσε 56 συμμετοχές συμπληρώνοντας το υπόλοιπο 43,8% του συνόλου των συμμετοχών. Και αυτή η ερώτηση, όπως και οι προηγούμενες δυο, είναι εύκολο να την παραδεχτεί κάποιος ωστόσο η συγκεκριμένη ερώτηση ίσως είναι πιο εύκολο συγκριτικά με το να παραδεχτεί κάποιος πως ήταν θύτης ή θύμα αντίστοιχων φαινομένων. Όπως έχουμε τονίσει τα όρια της έμφυλης βίας είναι ισχνά.

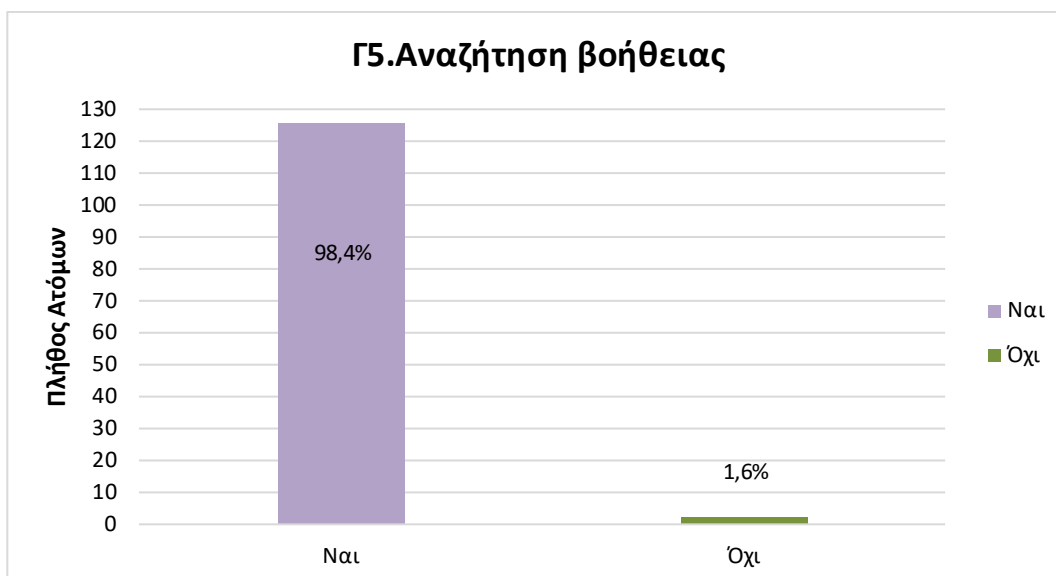
Στην ερώτηση Γ4 (γράφημα 26), οι συμμετέχοντες στην έρευνα καλούνται να απαντήσουν σε ποιο από τα είδη βίας, που δίνονται ως επιλογές απάντησης, θα είχαν μεγαλύτερη ανοχή και δε θα αναζητούσαν άμεσα βοήθεια.

Γράφημα 26

Μεταξύ των απαντήσεων είναι η λεκτική βία, η ψυχολογική βία, η οικονομική βία, η σωματική βία, η σεξουαλική βία και τέλος η επιλογή κανένα από τα παραπάνω. Η απάντηση την οποία επέλεξαν οι περισσότεροι συμμετέχοντες είναι κανένα από τα παραπάνω με 57 συμμετοχές που ως ποσοστό εκφράζει το 44,5% του συνόλου των συμμετοχών. Δεύτερη ακολουθεί η απάντηση της λεκτικής βίας με 50 συμμετοχές και ποσοστό 39,1%. Παρατηρώντας το γράφημα 26 βλέπουμε ότι οι υπόλοιπες απαντήσεις έχουν αρκετά μεγάλη απόκλιση από τις δύο πρώτες, σε προτιμήσεις των συμμετεχόντων, απαντήσεις. Ειδικότερα, η οικονομική βία εκφράζει ως απάντηση 14 από τους συμμετέχοντες δηλαδή το 10,9%, ακολουθεί η ψυχολογική βία με 3 συμμετοχές και ποσοστό 2,3% και τέλος οι επιλογές σωματική και σεξουαλική βία έχουν από δύο απαντήσεις η κάθε μια που ως ποσοστό εκφράζουν το 1,6%. Βιβλιογραφικά δεν υπάρχει κάποιου είδους αναφορά που να καλύπτει ακριβώς το περιεχόμενο της ερώτησης ωστόσο αυτό που διαπιστώσαμε μέσα από τη θεωρητική ανασκόπηση είναι ότι τα θύματα της έμφυλης βίας μέχρι να αναζητήσουν βοήθεια και να μην ανέχονται «κανένα από τα παραπάνω» έχουν βιώσει τις περισσότερες αν όχι όλες τις μορφές έμφυλης βίας από τους κακοποιητές τους.

Η ερώτηση Γ5 (γράφημα 27) ζητά από τους ερωτώμενους να απαντήσουν με ναι ή όχι σε μια υπόθεση εργασίας. Η υπόθεση είναι η εξής: έστω ότι οι συμμετέχοντες ζουν σε ένα οικογενειακό περιβάλλον στο οποίο έρχονται αντιμέτωποι με φαινόμενα έμφυλης βίας, η ερώτηση είναι αν θα αναζητούσαν βοήθεια.

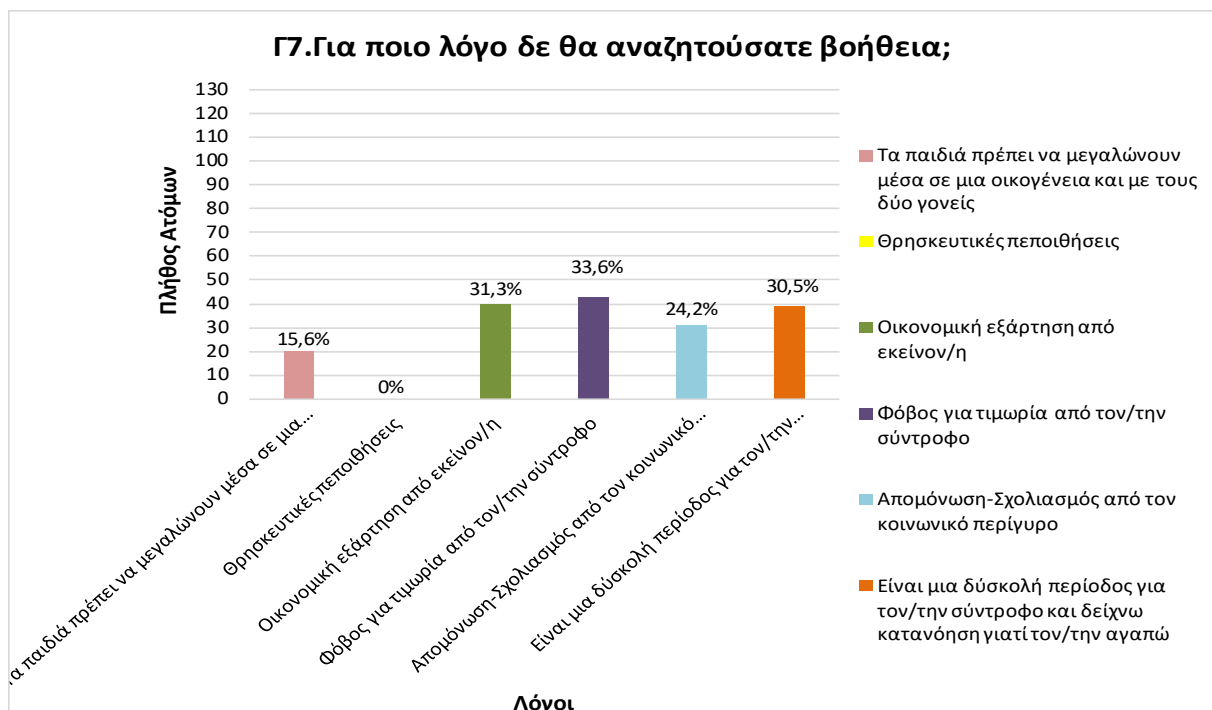
Γράφημα 27

Όπως βλέπουμε και στο παραπάνω διάγραμμα η απάντηση είναι σχεδόν καθολική με τους 126 από τους συνολικά 128 συμμετέχοντες να επιλέγουν την απάντηση ναι (98,4%). Η απάντηση όχι εκπροσωπεί μόλις το 1,6% των συμμετεχόντων έχοντας συγκεντρώσει 2 απαντήσεις. Τα υψηλά ποσοστά της απάντησης «ναι» απέναντι στην αναζήτηση βοήθειας έρχονται σε αντιδιαστολή με όσα έχουν ειπωθεί σε επίπεδο βιβλιογραφίας στην ενότητα 4.3 σχετικά με τα εμπόδια για την αναζήτηση βοήθειας.

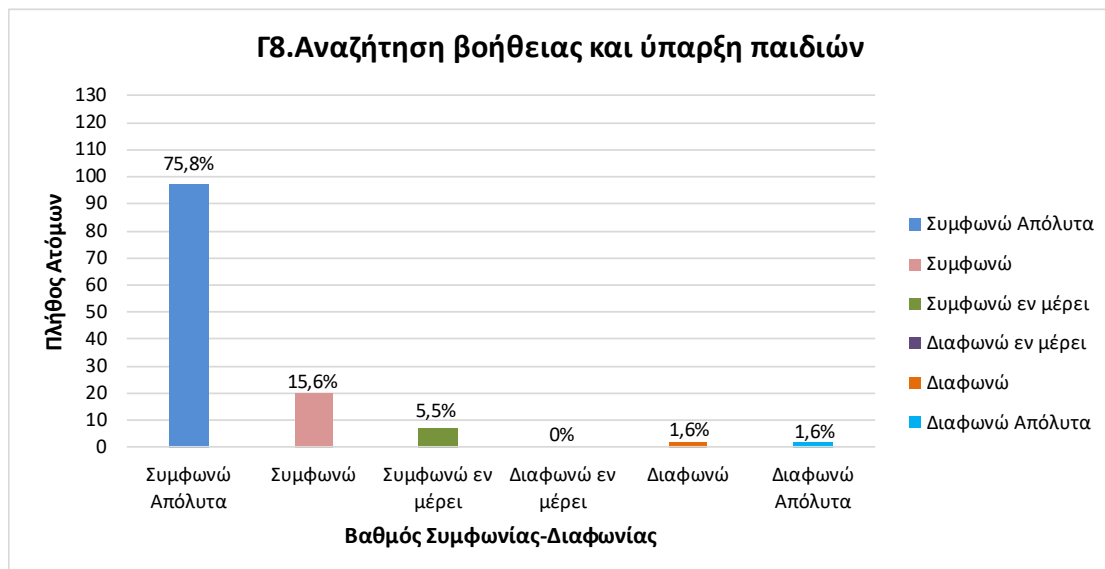
Γράφημα 28

Η ερώτηση Γ6 (γράφημα 28), είναι συνέχεια της ερώτησης Γ5. Κάνοντας την υπόθεση εργασίας πως οι ερωτώμενοι έχουν επιλέξει ως απάντηση πως ναι, θα αναζητούσαν άμεσα βοήθεια αν έρχονταν αντιμέτωποι με περιστατικά έμφυλης βίας στην οικογένεια τους, καλούνται σε αυτή την ερώτηση να επιλέξουν που θα απευθύνονταν για βοήθεια. Οι επιλογές απαντήσεων ήταν μεταξύ: φίλους/ανθρώπους που εμπιστεύομαι, αστυνομία, δικηγόρο/λειτουργό της δικαιοσύνης (πχ εισαγγελέα), σε δομές/φορείς που σχετίζονται με την αντιμετώπιση τέτοιων θεμάτων και τέλος η επιλογή άλλο την οποία μπορεί να επιλέξει όποιος πιστεύει πως δεν τον εκφράζει κάποια από τις παραπάνω επιλογές και θα απευθυνόταν κάπου αλλού για βοήθεια. Πρώτη σε προτίμηση των συμμετεχόντων έρχεται η επιλογή των φίλων και ανθρώπων εμπιστοσύνης με 54 απαντήσεις και ποσοστό 42,2%, δεύτερη έρχεται η επιλογή της αναζήτησης βοήθειας από αρμόδιους φορείς και δομές με 41 συμμετοχές και ποσοστό 32%, έπεται η αναζήτηση βοήθειας από δικηγόρο με 15 απαντήσεις και ποσοστό 11,7%, ακολουθεί η επιλογή της αστυνομίας με 10,9% και 14 απαντήσεις και τέλος η επιλογή άλλο την οποία επέλεξαν μόλις 4 συμμετέχοντες που ως ποσοστό η επιλογή αυτή εκφράζει το 3,1%. Αν και σε αυτήν ερώτηση η απάντηση των φίλων είναι η δημοφιλέστερη, σε επίπεδο βιβλιογραφίας όπως είδαμε στο 4.3 η επιλογή των οικείων δεν είναι τόσο σύνηθες λόγω της κοινωνικής κριτικής και των σχολίων που μπορεί να δεχτούν.

Γράφημα 29

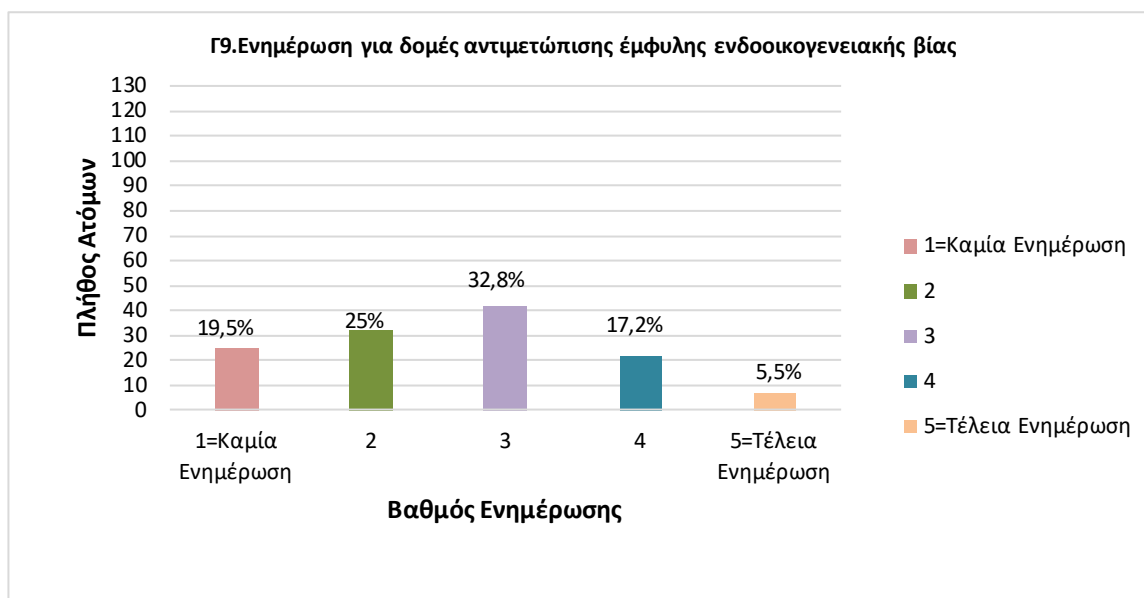
Και η ερώτηση Γ7 (γράφημα 29) συνδέεται με την ερώτηση Γ5. Στην ερώτηση Γ5 οι ερωτώμενοι κλήθηκαν να απαντήσουν με ναι ή όχι στην αναζήτηση βοήθειας για την αντιμετώπιση της έμφυλης ενδοοικογενειακής βίας, τώρα στην ερώτηση Γ7 στην υπόθεση εργασίας αν δε θα αναζητούσαν άμεσα βοήθεια για την αντιμετώπιση της έμφυλης ενδοοικογενειακής βίας να επιλέξουν μέσα από μια σειρά απαντήσεων τους λόγους για τους οποίους δε θα το έκαναν. Δημοφιλέστερη είναι η απάντηση πως δε θα το έκαναν λόγω φόβου για τιμωρία από τον/την σύντροφο με 43 απαντήσεις και ποσοστό 33,6%. Δεύτερη είναι η επιλογή της οικονομικής εξάρτησης από τον/την σύντροφο με 40 απαντήσεις και ποσοστό 31,3%. Αμέσως μετά είναι η επιλογή πως δείχνουν κατανόηση απέναντι σε μια ενδεχόμενη δύσκολη περίοδο που μπορεί να αντιμετωπίζει ο/η σύντροφος με 30,5% και 39 απαντήσεις. Ακολουθεί η επιλογή της κοινωνικής απομόνωσης και του σχολιασμού με 24,2% και 31 απαντήσεις, προ τελευταία είναι η επιλογή πως δεν αναζητούν βοήθεια γιατί τα παιδιά να ζουν σε μια οικογένεια και με τους δύο γονείς με 15,6% και τελευταία η επιλογή των θρησκευτικών πεποιθήσεων που δεν επιλέχθηκε από κανέναν συμμετέχων/ουσα. Η ερώτηση αυτή επιβεβαιώνεται και βιβλιογραφικά μέσα από την ενότητα 4.4 του 4^{ου} κεφαλαίου. Αυτό που θα πρέπει να μας προβληματίσει στην παρούσα ερώτηση είναι τα υψηλά ποσοστά που συγκέντρωσε η επιλογή της κατανόησης απέναντι στο σύντροφο σε συσχέτισμό με την καθολική απάντηση ναι που έδωσε η πλειοψηφία των συμμετεχόντων στην ερώτηση αν θα αναζητούσαν άμεσα βοήθεια.

Γράφημα 30

Στην ερώτηση Γ8 οι συμμετέχοντες στην έρευνα καλούνται να δηλώσουν το βαθμό συμφωνίας τους ή διαφωνίας τους με την υπόθεση πως πέρα από τους ίδιους, στο οικογενειακό

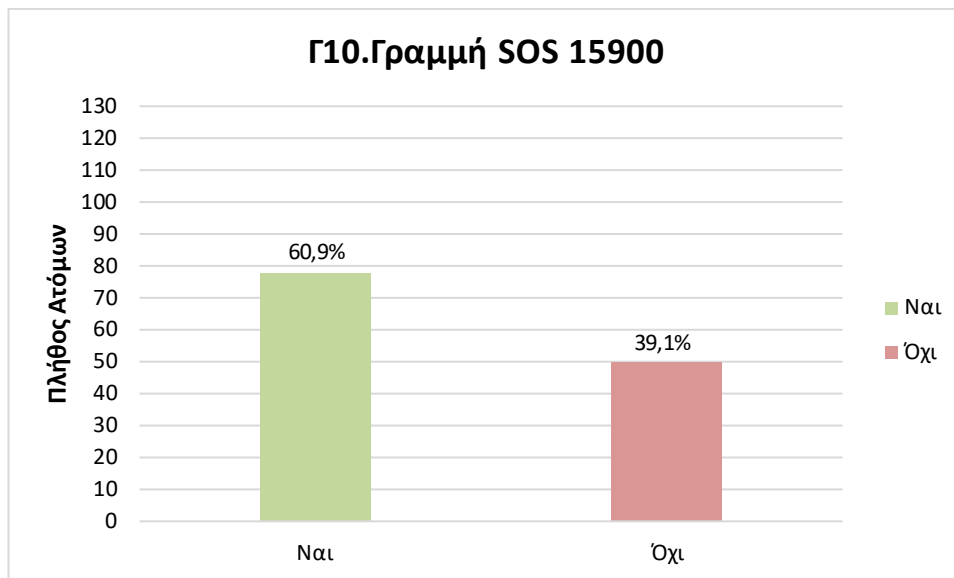
περιβάλλον που ζουν υφίσταντο βία και το/τα παιδί/παιδιά τους και κατά πόσο πιο εύκολα θα αναζητούσαν βοήθεια. Η διαβάθμιση συμφωνώ απόλυτα αποτελεί τη δημοφιλέστερη απάντηση της ερώτησης με 97 συμμετοχές και ποσοστό 75,8% ακολουθεί η επιλογή συμφωνώ με 20 απαντήσεις και ποσοστό 15,6%. Η επιλογή συμφωνώ εν μέρει συγκέντρωσε 7 απαντήσεις που ως ποσοστό κατέχουν το 5,5% των συμμετοχών και τέλος οι επιλογές διαφωνώ και διαφωνώ απόλυτα με δύο απαντήσεις η κάθε μία και ποσοστό 1,6%. Η επιλογή συμφωνώ εν μέρει δεν απαντήθηκε από κανέναν συμμετέχοντα. Επομένως, οι συμμετέχοντες τάσσονται υπέρ της άποψης ότι η ύπαρξη παιδιών λειτουργεί ως παράγοντας στο να αναζητήσουν πιο εύκολα βοήθεια. Η άποψη αυτή επιβεβαιώνεται έμμεσα και από την προηγούμενη ερώτηση (Γ7) που η επιλογή ότι τα παιδιά πρέπει να μεγαλώνουν και με τους δύο γονείς ήταν από τους τελευταίους λόγους στο να μην αναζητήσει κάποιος άμεσα βοήθεια για την αντιμετώπιση της έμφυλης ενδοοικογενειακής βίας.

Γράφημα 31

Στην ερώτηση Γ9 (γράφημα 31) οι ερωτώμενοι καλούνται να αξιολογήσουν μέσα από μία αριθμητική κλίμακα τη γνώση που έχουν για τις δομές υποστήριξης για τα άτομα που υφίστανται έμφυλη βία στο πλαίσιο της οικογένειας. Η κλίμακα περιλαμβάνει 5 στάδια όπου το 1= καμία ενημέρωση και το 5=τέλεια ενημέρωση. Παρατηρώντας το γράφημα βλέπουμε ότι οι περισσότερες απαντήσεις συγκεντρώνονται στη μέση της κατάταξης. Ειδικότερα, η κλίμακα 1 που σημαίνει καθόλου ενημέρωση συγκέντρωσε 25 απαντήσεις και ποσοστό 19,5%. Η δεύτερη κλίμακα συγκέντρωσε 32 απαντήσεις και ποσοστό 25%. Η τρίτη κλίμακα, που είναι και η δημοφιλέστερη απάντηση συγκέντρωσε 42 απαντήσεις και ποσοστό 32,8%. Η τέταρτη

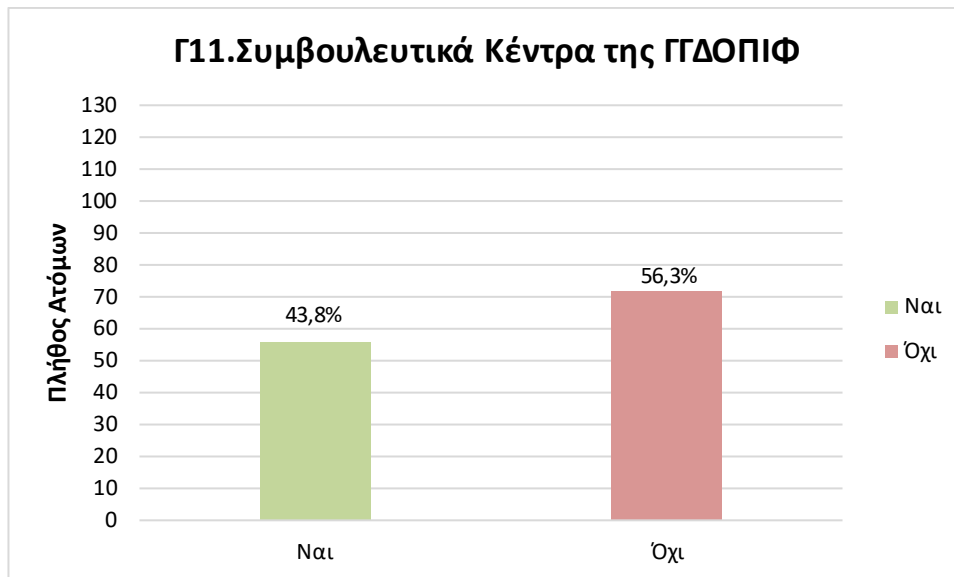
κλίμακα έχει 22 απαντήσεις και ποσοστό 17,2% και τέλος η κλίμακα πέντε που μεταφράζεται ως η τέλεια ενημέρωση έχει 7 απαντήσεις και 5,5% του συνολικού ποσοστού των συμμετοχών. Επομένως, όπως αντιλαμβανόμαστε οι ερωτώμενοι έχουν μέτρια ενημέρωση ως προς τις δομές που υπάρχουν καθώς η τρίτη κλίμακα που συγκέντρωσε τις περισσότερες απαντήσεις βρίσκεται στη μέση ακριβώς της αριθμητικής κατάταξης και απέχει ίση απόσταση από τα δύο άκρα.

Γράφημα 32

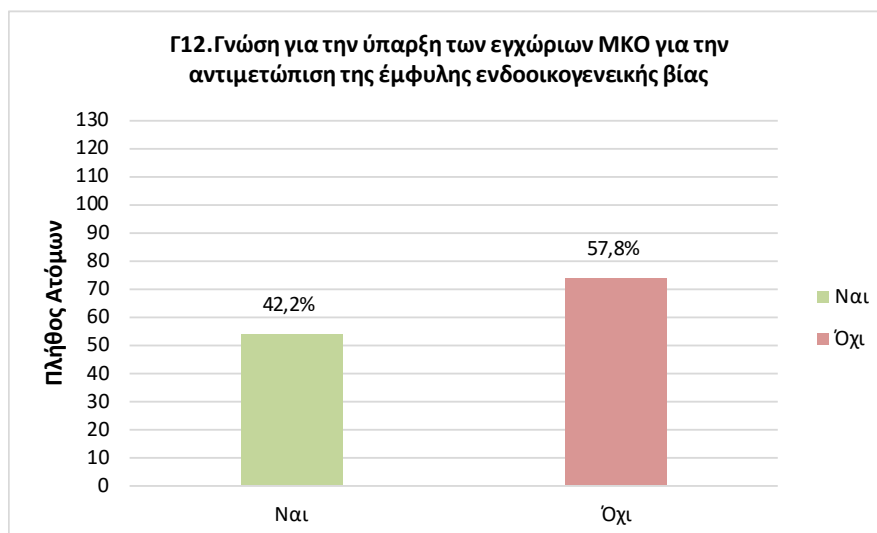
Η ερώτηση Γ10 (γράφημα 32) καλεί τους συμμετέχοντες στην έρευνα να απαντήσουν με ναι ή όχι στην ερώτηση αν γνωρίζουν για την ύπαρξη της πανελληνίας 24ωρης τηλεφωνικής γραμμής 15900. Η απάντηση ναι επιλέχθηκε από 78 συμμετέχοντες με το ποσοστό να αγγίζει το 60,9% ενώ η απάντηση όχι επιλέχθηκε από 50 συμμετέχοντες συγκεντρώνοντας το 39,1% του συνολικού ποσοστού των συμμετοχών. Επομένως, αυτό που διαπιστώνουμε σύμφωνα με τα αποτελέσματα είναι ότι οι συμμετέχοντες έχουν γνώση για την ύπαρξη της γραμμής. Στο 3^ο κεφάλαιο και στην υποενότητα 3.2.2 του θεωρητικού μέρους της εργασίας, υπάρχει λεπτομερής αναφορά σχετικά με τη γραμμή SOS 15900.

Η ερώτηση Γ11 (γράφημα 33) θέτει στους συμμετέχοντες στην έρευνα την ερώτηση αν γνωρίζουν για την ύπαρξη και λειτουργία των Συμβουλευτικών Κέντρων της ΓΓΔΟΠΠΦ που υπάρχουν ανά την Ελλάδα και τις υπηρεσίες που μπορούν να προσφέρουν στους πολίτες. Οι προτεινόμενες απαντήσεις είναι ναι ή όχι. Η απάντηση ναι συγκέντρωσε 56 συμμετοχές που ως ποσοστό εκφράζει το 43,8% και η απάντηση όχι 72 συμμετοχές και ποσοστό 56,3%.

Γράφημα 33

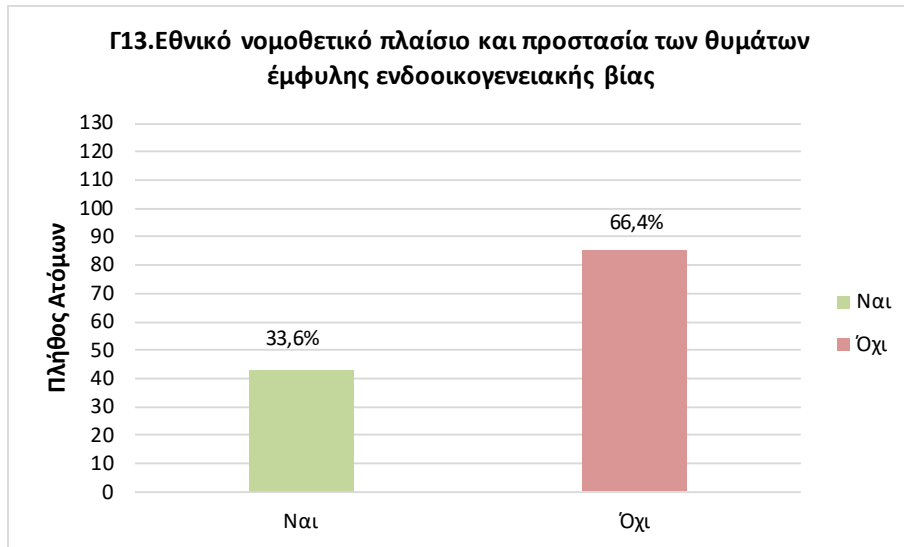
Η απάντηση αυτή δημιουργεί ένα προβληματισμό ειδικά αν τη συσχετίσουμε με τα αποτελέσματα που προέκυψαν από την ερώτηση Γ9 όπου η δημοφιλέστερη απάντηση ήταν πως οι συμμετέχοντες έχουν μέτρια ενημέρωση για δομές/φορείς που μπορούν να απευθυνθούν. Στην υποενότητα 3.2.1 γίνεται αναφορά για τα συμβουλευτικά κέντρα της ΓΓΔΟΠΙΦ.

Γράφημα 34

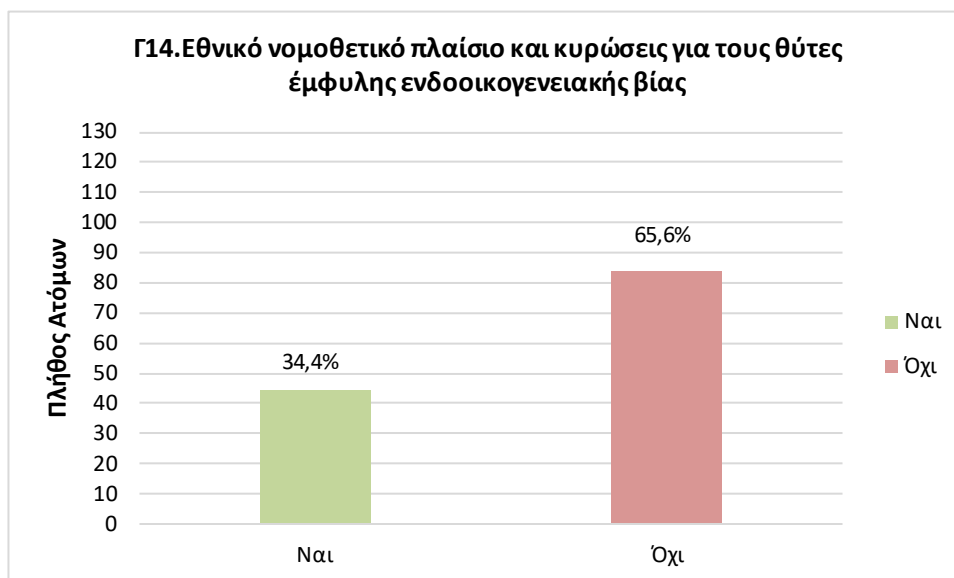
Στην ερώτηση Γ12 (γράφημα 34) οι συμμετέχοντες καλούνται να απαντήσουν με ναι ή όχι σχετικά με τη γνώση για την ύπαρξη των ΜΚΟ στην Ελλάδα για την αντιμετώπιση της έμφυλης ενδοοικογενειακής βίας. Η απάντηση ναι εκπροσωπεί το 42,2% των συμμετεχόντων (54 απαντήσεις) ενώ η απάντηση όχι το 57,8% (74 απαντήσεις). Και σε αυτή την ερώτηση

προκύπτει ο προβληματισμός σχετικά με τη μέτρια ενημέρωση και τα υψηλά ποσοστά της απάντησης όχι.

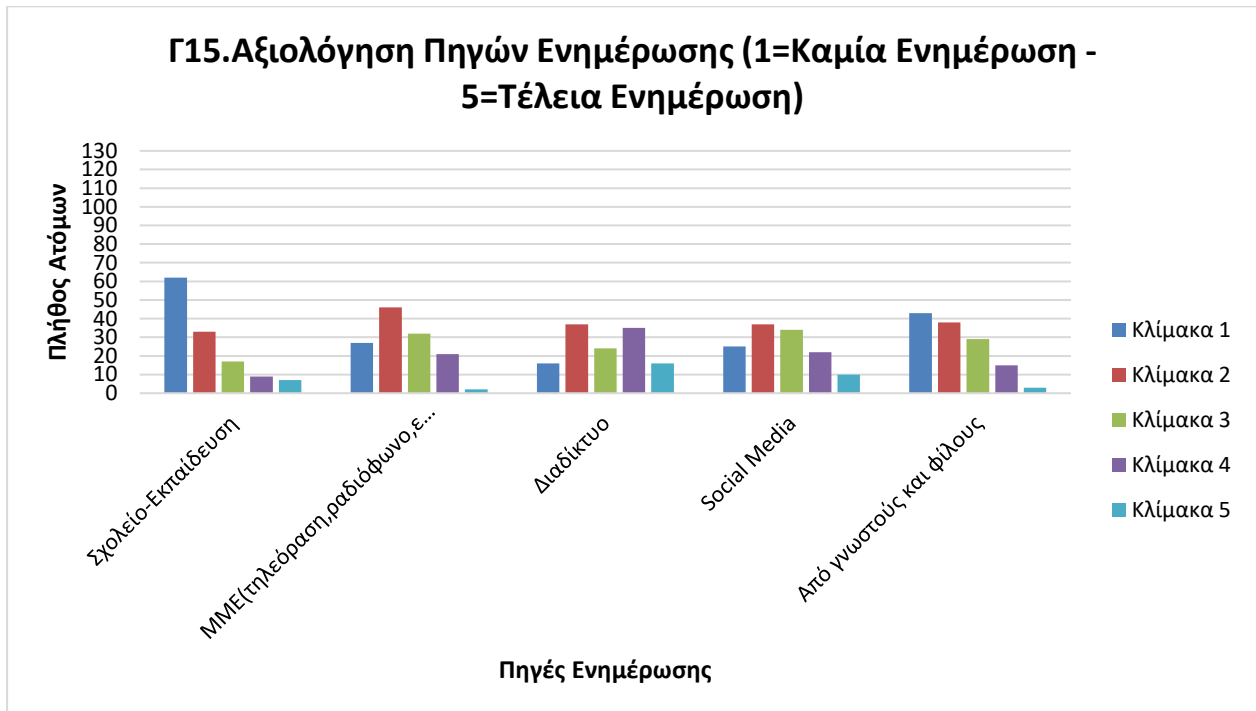
Γράφημα 35

Στην ερώτηση Γ13 (γράφημα 35) οι συμμετέχοντες καλούνται να απαντήσουν με ναι ή όχι σχετικά με τη γνώση τους για το εθνικό νομοθετικό πλαίσιο περί έμφυλης ενδοοικογενειακής βίας και προστασίας των θυμάτων. Η απάντηση όχι είναι η δημοφιλέστερη καθώς την έχουν επιλέξει οι 85 από τους 128 συμμετέχοντες (66,4%) ενώ η απάντηση ναι έρχεται δεύτερη σε προτίμηση με 43 συμμετοχές (33,6%), σχεδόν οι μισές δηλαδή από την απάντηση όχι. Η αναφορά στο εθνικό νομοθετικό πλαίσιο και στα όσα αυτό περιλαμβάνει έγινε στις ενότητες 3.1 και 3.2 και στις υποενότητες που περιλαμβάνουν.

Γράφημα 36

Στην ερώτηση Γ4 οι ερωτώμενοι καλούνται να επιλέξουν μεταξύ ναι και όχι αν γνωρίζουν για τις κυρώσεις του εθνικού νομοθετικού πλαισίου απέναντι στους θύτες της έμφυλης ενδοοικογενειακής βίας. Η απάντηση όχι είναι η δημοφιλέστερη σε αυτή την ερώτηση με 84 απαντήσεις και ποσοστό 65,6% ενώ η απάντηση ναι ακολουθεί με 44 απαντήσεις που ποσοστιαία εκφράζουν το 34,4% του συνόλου των συμμετοχών στην έρευνα. Επομένως από τα δεδομένα που αντλούμε από την ερώτηση αυτή αντιλαμβανόμαστε ότι οι συμμετέχοντες δεν έχουν γνώσεις ως προς τις κυρώσεις του νομοθετικού πλαισίου.

Γράφημα 37

Η ερώτηση Γ15 (γράφημα 37) είναι η τελευταία της Γ΄ Ενότητας και του ερωτηματολογίου. Στην ερώτηση αυτή οι συμμετέχοντες καλούνται να αξιολογήσουν από ποια από τις προσφερόμενες πηγές ενημέρωσης θεωρούν πως λαμβάνουν την καλύτερη ενημέρωση σε θέματα σχετικά με την αναζήτηση βοήθειας για την αντιμετώπιση της έμφυλης ενδοοικογενειακής βίας. Οι πηγές ενημέρωσης είναι οι εξής: σχολείο-εκπαίδευση, MME, διαδίκτυο, social media, από γνωστούς και φίλους. Η κλίμακα αξιολόγησης των πηγών είναι από 1-5 με το 1 να ισοδυναμεί με καμία ενημέρωση και το 5 με την τέλεια ενημέρωση. Ξεκινώντας την ανάλυση ανά απάντηση και σύμφωνα με το γράφημα, η επιλογή σχολείο-εκπαίδευση έχει ως δημοφιλέστερη απάντηση την κλίμακα 1 με 62 απαντήσεις, στην κλίμακα 2 συγκέντρωσε 33 απαντήσεις, στην κλίμακα 3 συγκέντρωσε 17 απαντήσεις, στην κλίμακα 4 συγκέντρωσε 9 απαντήσεις και στην κλίμακα 5 συγκέντρωσε 5 απαντήσεις. Επομένως το

σχολείο-εκπαίδευση είναι μια πηγή ενημέρωσης από την οποία σύμφωνα με τα ευρήματα δεν υπάρχει ενημέρωση για την αντιμετώπιση της έμφυλης ενδοοικογενειακής βίας. Στην πηγή των ΜΜΕ η κλίμακα 1 συγκέντρωσε 27 απαντήσεις, η κλίμακα 2 συγκέντρωσε 46 απαντήσεις, η κλίμακα 3 συγκέντρωσε 32 απαντήσεις, η κλίμακα 4 συγκέντρωσε 21 απαντήσεις και τέλος η κλίμακα 5 συγκέντρωσε 2 απαντήσεις. Επομένως, σύμφωνα με τους συμμετέχοντες η ενημέρωση που λαμβάνουν από τα ΜΜΕ είναι μέτρια προς λίγη αν αναλογιστούμε πως οι κλίμακες 2 και 3 συγκέντρωσαν τις περισσότερες απαντήσεις. Το διαδίκτυο ως πηγή ενημέρωσης στην κλίμακα 1 συγκέντρωσε 16 απαντήσεις, στην κλίμακα 2 συγκέντρωσε 37 απαντήσεις, στην κλίμακα 3 συγκέντρωσε 24 απαντήσεις, στην κλίμακα 4 συγκέντρωσε 35 απαντήσεις και τέλος στην κλίμακα 5 συγκέντρωσε 16 απαντήσεις. Επομένως, σύμφωνα με τις αξιολογήσεις των συμμετεχόντων η ενημέρωση που λαμβάνουν από το διαδίκτυο είναι από λίγη έως καλή δεδομένου ότι οι κλίμακες 2,3,4 έχουν τις περισσότερες απαντήσεις. Τα social media ως πηγή ενημέρωσης στην κλίμακα 1 συγκέντρωσαν 25 απαντήσεις, στην κλίμακα 2 συγκέντρωσαν 37 απαντήσεις, στην κλίμακα 3 συγκέντρωσαν 34 απαντήσεις, στην κλίμακα 4 συγκέντρωσαν 22 απαντήσεις και τέλος στην κλίμακα 5 συγκέντρωσαν 5 απαντήσεις. Επομένως, σύμφωνα με τις αξιολογήσεις των ερωτώμενων η ενημέρωση που έχουν από τα social media είναι από μέτρια έως ελάχιστη λαμβάνοντας υπόψη ότι οι κλίμακες 2 και 3 συγκέντρωσαν τις περισσότερες αξιολογήσεις. Στην τελευταία επιλογή μεταξύ των απαντήσεων που δόθηκαν στην ερώτηση Γ15 είναι οι φίλοι και οι γνωστοί ως πηγή ενημέρωσης. Στην κλίμακα 1 συγκεντρώθηκαν 43 απαντήσεις, στην κλίμακα 2 συγκεντρώθηκαν 38 απαντήσεις, στην κλίμακα 3 29 απαντήσεις, στην κλίμακα 4 συγκεντρώθηκαν 15 απαντήσεις και τέλος στην κλίμακα 5 συγκεντρώθηκαν μόλις 3 απαντήσεις. Επομένως, η ενημέρωση που μπορεί να λάβει κάποιος από γνωστούς και φίλους είναι κάτω του μετρίου αναλογιζόμενοι ότι οι περισσότερες απαντήσεις έχουν συγκεντρωθεί στην κλίμακα 1. Αυτό που μπορούμε να αντιληφθούμε μέσα από την παρατήρηση του γραφήματος 37 είναι ότι δεν υπάρχει τέλεια πηγή ενημέρωσης σχετικά με την αντιμετώπιση της έμφυλης βίας ενώ αντιθέτως η πηγή από την οποία δεν έχουμε καμία ενημέρωση διαφαίνεται πως είναι το σχολείο-εκπαίδευση. Οι υπόλοιπες πηγές κινούνται στο φάσμα της μετριότητας ίσως κι πιο κάτω με το διαδίκτυο ενδεχομένως να είναι κατά την πλειοψηφία πηγή που μπορεί να λάβει κάποιας μορφής ενημέρωση για την αντιμετώπιση της έμφυλης ενδοοικογενειακής βίας.

Ολοκληρώνοντας την ανάλυση των δεδομένων της Γ' Ενότητας μπορούμε να πούμε πως τα περισσότερα από τα ευρήματα της έρευνας απαντώνται και βιβλιογραφικά γεγονός που

σημαίνει πως και το τρίτο ερευνητικό ερώτημα της έρευνας καλύπτεται σε ικανοποιητικό βαθμό. Ο προβληματισμός που προκύπτει σε αυτή την ενότητα είναι πως από τα ευρήματα ορισμένων απαντήσεων διαπιστώνουμε πως οι απαντήσεις έρχονται σε αντίφαση μεταξύ τους.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7^ο

7. Συμπεράσματα

Όπως είχαμε αναφέρει και στην εισαγωγή της παρούσας εργασίας, σκοπός της είναι η μελέτη των ευρωπαϊκών αλλά και εγχώριων πολιτικών ως προς την καταπολέμηση των φαινομένων της έμφυλης ενδοοικογενειακής βίας και να ερευνήσουμε τι γνώση υπάρχει μεταξύ του ενήλικου πληθυσμού για την αντιμετώπιση της αν κάποιος/α βρεθεί σε αυτή τη δυσχερή θέση. Η επιλογή της συγκεκριμένης θεματικής, που δυστυχώς είναι πιο επίκαιρη από ποτέ με τα ποσοστά έμφυλης βίας να αυξάνονται κάθε έτος, προσανατολισμένη στην έρευνα γύρω από την αναζήτηση βοήθειας για την αντιμετώπιση του φαινομένου, έγινε διότι μέσα από μελέτη της υπάρχουσας βιβλιογραφίας μπορεί να διαπιστώσει κανείς την «έλλειψη» που εντοπίζεται ως προς τη γνώση για την αναζήτηση βοήθειας. Υπάρχει πληθώρα βιβλιογραφικού και ερευνητικού υλικού για την έμφυλη βία σε όλο το φάσμα της ωστόσο, δεν υπάρχουν αναφορές ή είναι περιορισμένες για το αν οι πολίτες γνωρίζουν πως να την αντιμετωπίσουν και να αναζητήσουν βοήθεια. Επομένως αυτό αποτελεί και έναν υποβόσκον σκοπό, να προσπαθήσει η παρούσα εργασία να συμβάλει στο κενό που παρατηρείται σε θεωρητικό και ερευνητικό επίπεδο.

Ως προς τα δομικά μέρη της ερευνητικής εργασίας, επιλέχθηκε η ποσοτική μεθοδολογία για τη διεξαγωγή της, με ερευνητικό εργαλείο το ερωτηματολόγιο ώστε να υπάρχει η δυνατότητα να αντληθούν δεδομένα από μεγαλύτερο μέρος του γενικού πληθυσμού. Επιπλέον, για την πιο στοχευμένη μελέτη του φαινομένου της έμφυλης ενδοοικογενειακής βίας τέθηκαν εξ' αρχής και τα ερευνητικά ερωτήματα. Το πρώτο ερευνητικό ερώτημα αφορά τη διερεύνηση του τί συνιστά η έμφυλη βία. Το δεύτερο ερευνητικό ερώτημα αφορά τη διερεύνηση των παραγόντων που συνηγορούν στην εμφάνιση φαινομένων έμφυλης βίας στην οικογένεια ενώ το τρίτο ερευνητικό ερώτημα καλείται να διερευνήσει την ενημέρωση που υπάρχει ως προς την αναζήτηση βοήθειας. Πέραν της ερευνητικής κάλυψης του φαινομένου της έμφυλης ενδοοικογενειακής βίας, στο πρώτο μέρος της εργασίας έγινε και θεωρητική τεκμηρίωση του.

Στο πρώτο κεφάλαιο (1^ο κεφάλαιο) γίνεται η εννοιολογική πλαισίωση του φαινομένου. Ειδικότερα, θέτοντας ως χρονολογική αφετηρία την αρχαιότητα ξεκινάμε να μελετούμε την έμφυλη βία. Μέχρι και το 1984 δεν υπήρχε κάποια συστηματική βιβλιογραφική καταγραφή του φαινομένου όπως επίσης καθυστερημένη ήταν και η παρατήρηση του φαινομένου από την επιστημονική κοινότητα με μόλις το 1970 να ξεκινούν οι πρώτες προσπάθειες παρατήρησης της και αυτές στο φάσμα της δημόσιας ζωής. Το όσα συμβαίνουν πίσω από της κλειστές πόρτες

της ιδιωτικής ζωής αποτελούν ακόμη ένα αχαρτογράφητο τοπίο, καθιστώντας με τον τρόπο αυτό την έμφυλη βία στην οικογένεια ως την πιο δύσκολα καταγράψιμη μορφή έμφυλης βίας. Οι αρνητικές κοινωνικές προεκτάσεις του φαινομένου που έχει αποκτήσει σήμερα κάνουν την ακαδημαϊκή κοινότητα να επαγρυπνά προς τη μελέτη της έμφυλης βίας με αποτέλεσμα να διατυπώνονται όλο και περισσότερες μορφές και είδη με τα οποία αυτή εκδηλώνεται. Χαρακτηριστικό είναι το παράδειγμα της έμφυλης διαδικτυακής βίας που καταλαμβάνει μεγάλο μέρος του τρόπου εκδήλωσης του φαινομένου της έμφυλης βίας (Τάκαρη, 1984), (Γατσάς Β.,2006), (Χατζηφωτίου Σ., 2005), (European Women’s Lobby, 2017).

Στο δεύτερο κεφάλαιο (2^ο κεφάλαιο) της εργασίας παρουσιάστηκαν αρκετές από τις ερμηνευτικές προσεγγίσεις που έχουν διατυπωθεί για τον προσδιορισμό του φαινομένου της έμφυλης ενδοοικογενειακής βίας. Ορισμένες από αυτές που παρατέθηκαν είναι η θεωρία της κοινωνικής μάθησης, του ρόλου των φύλων, η φεμινιστική προσέγγιση, η εξήγηση του οικονομικού μοντέλου κλπ. Αυτό που προκύπτει ως βασικό συμπέρασμα από την ανάδυση των θεωριών που παρουσιάστηκαν είναι πως όλες τονίζουν τον πολυδιάστατο και πολυπαραγοντικό χαρακτήρα του φαινομένου καθώς για την ανάλυση του, θεωρούν οι εκπρόσωποι των θεωριών, πως πρέπει να το εξετάσουμε από διαφορετικές οπτικές γωνίες και λάβουμε υπόψη μας πολλούς παράγοντες για την ερμηνεία του (ατομικό, κοινωνικό, πολιτικό, πολιτισμικό κλπ). Ιδιαίτερη αναφορά αξίζει να κάνουμε στη θεώρηση του Pierre Bourdieu και στον τρόπο με τον οποίο νοηματοδοτεί τη βία δίνοντας για πρώτη φορά μια νέα διάσταση της με την εισαγωγή του όρου συμβολική βία. Η ολοκλήρωση του κεφαλαίου σηματοδοτήσει και την ολοκλήρωση του εννοιολογικού πλαισίου για την έμφυλη βία έχοντας διατυπωθεί οι έννοιες, ορισμοί, μορφές και προσεγγίσεις που την εξηγούν ως φαινόμενο (Bourdieu, 1999), (ΚΕΘΙ, 2003)

Στο τρίτο κεφάλαιο (3^ο κεφάλαιο) η παρούσα εργασία επικεντρώθηκε στην παρουσίαση του νομοθετικού πλαισίου που έχει θεσπιστεί για την έμφυλη και ενδοοικογενειακή βία σε επίπεδο Ελλάδας και Ευρώπης. Επιτομή όλων των ρυθμιστικών νομοθετικών κειμένων αποτελεί η σύμβαση της Κωνσταντινούπολης ο χαρακτήρας και η σπουδαιότητα της οποία ξεπερνά τα ευρωπαϊκά όρια και μιλάμε πια για μια σύμβαση με διεθνικό χαρακτήρα. Οι αρνητικές προεκτάσεις του φαινομένου, που διαφαίνονται μέσα από τις στατιστικές αποτυπώσεις, ωθούν το ευρωπαϊκό και εθνικό ρυθμιστικό σύστημα να κάνουν πιο συγκεκριμένη τη στοχοθεσία τους για την καταπολέμηση και εξάλειψη του φαινομένου. Όπως είδαμε και στις υποενότητες 3.5 και 3.6 η Ευρώπη έχει θεσπίσει τη Στρατηγική για την Ισότητα των Φύλων 2020-2025 και στο πλαίσιο της Ανοιχτής Μεθόδου Συντονισμού η Ελλάδα εναρμονίστηκε με την στρατηγική αυτή θεσπίζοντας τη δική της στρατηγική με τίτλο Εθνικό

Σχέδιο Δράσης για την Ισότητα των Φύλων 2021-2025. Αν και, και οι δύο στρατηγικές βρίσκονται σε εξέλιξη χωρίς να έχει περατωθεί το χρονικό περιθώριο, δεν θα ήταν δόκιμο να κάνουμε αποτίμηση τους ωστόσο θα πρέπει να μας προβληματίσουν τα υψηλά ποσοστά έμφυλης ενδοοικογενειακής βίας που συνεχίζουν να καταγράφονται (ΓΓΔΟΠΦ, 2021), (Council of Europe, 2011), (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2020), (ΓΓΔΟΠΦ, 2023).

Στο τέταρτο κεφάλαιο (4^ο κεφάλαιο) η μελέτη της εργασίας επικεντρώνεται στη μικρο-επίπεδη διάσταση του φαινομένου της έμφυλης ενδοοικογενειακής βίας. Ειδικότερα, γίνεται η παρουσίαση των επιμέρους ψυχοκοινωνικών χαρακτηριστικών των θυτών και των θυμάτων με στόχο να σκιαγραφήσουμε το προφίλ τους. Αυτό που προκύπτει ως γενικότερη παρατήρηση, μέσα από την παράθεση αντίστοιχων μελετών, είναι πως δεν μπορούμε με ακρίβεια να προσδιορίσουμε συγκεκριμένα χαρακτηριστικά που οικοδομούν το προφίλ θυτών και θυμάτων αντρών και γυναικών, καθώς συνηγορούν πολλοί διαφορετικοί παράγοντες που ωθούν στην εμφάνιση τέτοιων συμπεριφορών. Η δυσκολία αυτό του κεφαλαίου έγκειται στο γεγονός ότι υπάρχουν περιορισμένες προγενέστερες μελέτες που να έχουν σχετική συνάφεια με τη θεματική της παρούσας εργασίας. Η παρούσα εργασία έχει ως στόχο να καταγράψει τη ενημέρωση υπάρχει μεταξύ του ενήλικου πληθυσμού για την αντιμετώπιση της έμφυλης ενδοοικογενειακής βίας έχοντας ως συμμετέχοντες άντρες και γυναίκες εξίσου. Στο σημείο αυτό ακριβώς εντοπίζεται και η δυσκολία, στο ότι δεν υπάρχουν μελέτες που να έχουν και τα δύο φύλα ταυτόχρονα ως συμμετέχοντες. Για το λόγω αυτό παρατίθεται και μόνο μία ερευνητική μελέτη, τα χαρακτηριστικά της οποίας παρουσιάζουν κάποιο βαθμό συνάφειας με τη παρούσα εργασία. Το γενικότερο συμπέρασμα που προέκυψε μέσα από τη μελέτη της έρευνας είναι πως άντρες και γυναίκες έχουν τις ίδιες πιθανότητες να βρεθούν στη θέση θύματος και θύτη με ειδοποιό το πως εκδηλώνουν τις βίαιες συμπεριφορές τα φύλα, συμπέρασμα που επιβεβαιώνεται και μέσα από τη βιβλιογραφική ανασκόπηση των προηγούμενων κεφαλαίων (Rode, Januszek & Rode, 2013), (Pereira, Azeredo, Moreira etc, 2011), (Costa, Soares, Lindert etc , 2014).

Ολοκληρώνοντας το θεωρητικό μέρος της εργασίας προκύπτουν ορισμένες παρατηρήσεις. Πρώτον, χωρίς να είμαστε απόλυτοι, αυτό που μπορούμε να πούμε είναι πως σε όλες τις αναφορές για την έμφυλη βία, σε επίπεδο θεωρητικό, θεσμικό, ερευνητικό, η έννοια της έμφυλης βίας είναι συνυφασμένη με τη γυναίκα. Ως ένα σημείο είναι δικαιολογημένο καθώς η πλειονότητα των καταταραγμένων θυμάτων αφορούν σε γυναίκες, από την άλλη όμως θα πρέπει να εστιάσουμε και στην περίπτωση του άντρα. Οι (ελάχιστες) αναφορές σε αντρική κακοποίηση δε θα πρέπει να μείνουν μόνο στο επίπεδο της απλής αναφοράς αλλά να περάσουν

στο επίπεδο της συστηματικής μελέτης. Θα πρέπει λοιπόν να αναλογιστούμε μήπως στην προσπάθεια να μελετήσουμε και αντιμετωπίσουμε την έμφυλη βία, «ασκούμε έμφυλη βία» αφήνοντας «εκτός» την αντρική περίπτωση έμφυλης βίας; Είναι ένας συλλογισμός που θα πρέπει να μας προβληματίσει και να μας δραστηριοποιήσει για περαιτέρω μελέτη. Δεύτερη παρατήρηση που μπορεί να διαπιστώσει κανείς μέσα από τη θεωρητική ανασκόπηση είναι, η επιρροή οι έχουν οι κοινωνικές αντιλήψεις, στερεότυπα, προκαταλήψεις κλπ για τους ρόλους και τη θέση των φύλων. Σχεδόν σε όλο το εύρος της βιβλιογραφικής μελέτης είδαμε την επιρροή που έχουν αυτές οι κοινωνικές πεποιθήσεις στην εκδήλωση φαινομένων έμφυλης βίας (κυρίως σε επίπεδο οικογένειας) καθώς τις περισσότερες φορές είναι συγκαλυμμένες με άλλους παράγοντες. Αν θέλουμε να κάνουμε λόγο για ισότητα μεταξύ των δύο φύλων και για εξάλειψη της έμφυλης βίας, η απαρχή θα πρέπει να είναι από την αλλαγή αυτών των κατεστημένων αντιλήψεων. Η διαιώνιση τους μόνο κοινωνικούς τριγμούς θα δημιουργούν και η οποιαδήποτε προσπάθεια αντιμετώπισης τους θα είναι ένα φαύλος κύκλος καθώς δε θα έχει αντιμετωπιστεί το πρόβλημα στη ρίζα του, δηλαδή στην αποτροπή των κοινωνικών αντιλήψεων περί ρόλων των φύλων. Η τρίτη παρατήρηση είναι αναφορικά με το νομοθετικό πλαίσιο. Μέσα από την ανασκόπηση στο εθνικό νομοθετικό πλαίσιο διαπιστώσαμε πως το ελληνικό «οπλοστάσιο» είναι αρκετά οργανωμένο με υπηρεσίες και δομές που βασίζονται σε αντίστοιχες πολιτικές, για την αντιμετώπιση της έμφυλης βίας. Το ερώτημα που προκύπτει είναι το ποια είναι η συνεισφορά του κράτους απέναντι στην ενημέρωση και ευαισθητοποίηση των πολιτών στο θέμα της έμφυλης βίας. Όπως έχει ειπωθεί πολλές φορές και στο δημόσιο λόγο τα ποσοστά καταγραφής της έμφυλης βίας, δυστυχώς, κάθε χρόνο γίνονται όλο και πιο αποθαρρυντικά, με την οικογένεια να βρίσκεται στο επίκεντρο. Μήπως λοιπόν θα πρέπει να υπάρξει μέριμνα για ενημέρωση, για τη μέριμνα που μπορεί να προσφέρει ο κρατικός μηχανισμός απέναντι στους πολίτες γενικά και στα θύματα ειδικότερα; Η (κακή) δημοφιλία του φαινομένου αυτού θα πρέπει να λειτουργήσει ως έναυσμα για πιο ουσιαστική ενημέρωση των πολιτών. Η τέταρτη παρατήρηση που προκύπτει αφορά την έλλειψη ερευνητικών μελετών με θέμα την έμφυλη ενδοοικογενειακή βία στις οποίες θα είναι συμμετέχοντες άντρες και γυναίκες εξίσου. Οι όποιες προγενέστερες ερευνητικές πηγές που έχουν στη διάθεση μας εστιάζουν κυρίως στην αποτύπωση της γυναικείας κακοποίησης και ελάχιστες από αυτές στην αντρική, όμως έρευνες με συμμετέχοντες και τους δύο δεν υπάρχουν. Το κενό αυτό ελπίζουμε να καλυφθεί μερικώς με την παρούσα εργασία και να αποτελέσει συνεισφορά για την ερευνητική κοινότητα.

Επιστρέφοντας στην αρχή και στα ερευνητικά ερωτήματα που θέσαμε. Το πρώτο ερώτημα αφορούσε στη μελέτη του τί είναι η έμφυλη βία. Το ερώτημα αυτό απαντάται σε θεωρητικό επίπεδο μέσα από τα κεφάλαιο ένα και δύο. Στο πρώτο κεφάλαιο αναπτύχθηκαν οι ορισμοί και οι μορφές της έμφυλης βίας, εστιάζοντας στο πλαίσιο της οικογένειας που είναι το κεντρικό σημείο αναφοράς και στο δεύτερο κεφάλαιο αναπτύχθηκαν οι θεωρητικές προσεγγίσεις που την ερμηνεύουν ως κοινωνικό φαινόμενο. Ως προς το δεύτερο ερευνητικό ερώτημα που είχε να κάνει με τους παράγοντες εκδήλωσης φαινομένων έμφυλης βίας στην οικογένεια, καλύπτεται και αυτό βιβλιογραφικά μέσα από τις τελευταίες ενότητες του πρώτου κεφαλαίου και τις τελευταίες ενότητες του τετάρτου. Αναφορικά με το τρίτο ερευνητικό ερώτημα που αφορούσε τη διερεύνηση γύρω από την ενημέρωση που υπάρχει για την αναζήτηση βοήθειας για την αντιμετώπιση του φαινομένου, είναι το ερώτημα που μένει μετέωρο. Στη βιβλιογραφική κοινότητα αλλά και σε ερευνητικό επίπεδο προγενέστερων ερευνών δεν υπάρχουν αναφορές που να καλύπτουν την ενημέρωση που υπάρχει μεταξύ του πληθυσμού επί του θέματος. Επομένως σε επίπεδο βιβλιογραφίας - από αυτή που εξετάστηκε στην παρούσα εργασία - το τρίτο ερώτημα παραμένει αναπάντητο. Αυτό που πρέπει να εξετάσουμε τώρα είναι αν τα ερευνητικά ερωτήματα καλύπτονται και ερευνητικά από τα ευρήματα της έρευνας.

Σε εμπειρικό επίπεδο, το ερωτηματολόγιο ακολούθησε τη συλλογιστική πορεία των ερευνητικών ερωτημάτων. Με οδηγό τα ερευνητικά ερωτήματα που τέθηκαν για τη διεξαγωγή της διατριβής κατασκευάστηκε και το ερωτηματολόγιο με το καθένα από τα ερευνητικά ερωτήματα να αποτελεί και μία ενότητα του ερευνητικού εργαλείου.

Από τα δεδομένα που αντλήθηκαν από τους συμμετέχοντες έχουν προκύψει κάποιες γενικές παρατηρήσεις. Αναφορικά με την πρώτη ενότητα που αφορούσε τη διερεύνηση της έμφυλης βίας, οι συμμετέχοντες με τις απαντήσεις τους έδειξαν πως είναι σε θέση να νοηματοδοτήσουν την έννοια της έμφυλης βίας αναγνωρίζοντας τον ορισμό και τις μορφές της. Αυτό στο οποίο πρέπει να μείνουμε είναι πως με τις απαντήσεις τους οι ερωτώμενοι αναγνωρίζουν πως η έμφυλη βία αφορά και τα δύο φύλα τόσο στη θέση του θύματος όσο και στη θέση του θύτη (ερώτηση A4 - γράφημα 9). Όσον αφορά τη δεύτερη ενότητα που αποτελεί και το δεύτερο ερευνητικό ερώτημα, οι παρατηρήσεις που προέκυψαν από την επεξεργασία των ευρημάτων είναι ότι οι παράγοντες οι παρουσιάζουν ως «υπαίτιοι» για την εκδήλωση φαινομένων έμφυλης βίας στην οικογένεια, είναι και οι παράγοντες που αναδείχθηκαν μέσα από τη βιβλιογραφία. Επομένως, ως προς τα δύο πρώτα ερευνητικά ερωτήματα, απαντώνται τόσο σε θεωρητικό όσο και σε ερευνητικό επίπεδο. Ερχόμενοι στην τρίτη ενότητα και ερώτημα,

του ερωτηματολογίου και της έρευνας αντίστοιχα, που ήταν η γνώση και η ενημέρωση για την αναζήτηση βοήθειας για την αντιμετώπιση της έμφυλης ενδοοικογενειακής βίας διαπιστώνουμε τα εξής: Α) Στην ερώτηση Γ9 τι γνωρίζουν γενικά για τις δομές που ασχολούνται με την αντιμετώπιση θεμάτων έμφυλης βίας η επικρατέστερη απάντηση ήταν η επιλογή 3 δηλαδή μέτρια ενημέρωση. Σε επόμενες ερωτήσεις που κατονόμαζαν συγκεκριμένες δομές αντιμετώπισης τέτοιων θεμάτων η απάντηση των συμμετεχόντων ήταν όχι, πως δεν τις γνωρίζουν. Επομένως εδώ υπάρχει μια διχογνωμία και μια σύγχυση απαντήσεων. Β) Η ερώτηση Γ15 καλούσε τους συμμετέχοντες στην έρευνα να αξιολογήσουν μια σειρά πηγών ενημέρωσης από αυτή που δε λαμβάνουν καμία ενημέρωση προς αυτή που λαμβάνουν την τέλεια ενημέρωση. Η απάντηση που προέκυψε σύμφωνα με τους ερωτώμενους είναι πως, καμία από τις προσφερόμενες πηγές δεν είναι επαρκής ώστε να τους προσφέρει την τέλεια ενημέρωση, όλες κινούνται στη μετριότητα και κάτω του μετρίου. Συνδυάζοντας την απάντηση αυτή με την απάντηση της ερώτησης Γ9, επιβεβαιώνεται η απάντηση Γ9 καθώς και η αξιολόγηση της γνώσης για τις δομές και η αξιολόγηση των πηγών από τις οποίες μπορούν να μάθουν για τις πηγές κινούνται στο φάσμα του μετρίου. Επομένως, το τρίτο ερευνητικό ερώτημα απαντάται και αυτό μέσα από την ερευνητική διαδικασία.

Ολοκληρώνοντας τον κύκλο της διατριβής μέσα από τη θεωρητική και ερευνητική διαδικασία επιστρέφουμε πίσω σε αυτό που είχαμε θέσει ως σκοπό της εργασίας για να δούμε αν απαντάται. Σκοπός της παρούσας εργασίας ήταν η μελέτη των ευρωπαϊκών και εθνικών πολιτικών για την καταπολέμηση της έμφυλης βίας στην οικογένεια και τι ενημέρωση υπάρχει στο γενικό (ενήλικο) πληθυσμό για την αντιμετώπιση της. Η απάντηση στο αν απαντάται μέσα από την παρούσα εργασία ο σκοπός της είναι ναι, απαντάται. Ωστόσο, η απάντηση στην ερώτηση αν υπάρχει ενημέρωση είναι πως, όχι δεν υπάρχει ενημέρωση ή για να είμαστε ακριβείς δεν υπάρχει επαρκείς ενημέρωση. Τα ευρήματα της παρούσας έρευνας θα μπορούσαν ενδεχομένως να καλύψουν κάποιο μέρος που βιβλιογραφικού «κενού» που επισημίναμε πως υπάρχει σχετικά με τη μελέτη που υπάρχει για το αν υπάρχει ενημέρωση σε θέματα αντιμετώπισης της έμφυλης ενδοοικογενειακής βίας, ενώ οι παρατηρήσεις σε θεωρητικό και ερευνητικό επίπεδο θα μπορούσαν να δώσουν το έναυσμα τόσο για περαιτέρω μελέτη του θέματος όσο και ως ένα μικρό δείγμα πως δεν υπάρχει επαρκής ενημέρωση. Οι ευρωπαϊκές και εθνικές πολιτικές διαθέτουν εργαλεία για αντιμετώπιση, αυτό που απαιτείται είναι η ενημέρωση του γενικού πληθυσμού για το ότι υπάρχουν εργαλεία και σε δεύτερο επίπεδο πως μπορούν να τα αξιοποιήσουν. Ο κύκλος αυτής της διπλωματικής κλείνει με την ελπίδα πως οι παρατηρήσεις και τα συμπεράσματα θα αποτελέσουν την αρχή για την επίτευξη του βελτίονος.

Βιβλιογραφία

Ξενόγλωσση:

- Bourdieu, P. (1999). *Η Αντρική Κυριαρχία*. Αθήνα: Στάχυ.
- Brotto, G., Sinnamon, G., & Petherick, W. (2017). Victimology and Predicting Victims of Personal Violence. Στο *The Psychology of Criminal and Antisocial Behavior* (σσ. 79-144). Ανάκτηση 06 09, 2023, από https://www.researchgate.net/publication/312152715_Victimology_and_Predicting_Victims_of_Personal_Violence
- Costa, D., Soares, J., Lindert, J., Hatzidimitriadou, E., Sundin, O., Toth, O., . . . Barros, H. (2014). Intimate partner violence: a study in men and women from six European countries. *International Journal of Public Health*, 60(4). Ανάκτηση 10 07, 2023, από https://www.researchgate.net/publication/272518443_Intimate_partner_violence_a_study_in_men_and_women_from_six_European_countries
- Council of Europe Convention on preventing and combating violence against women and domestic violence. (2011). *THE FOUR PILLARS OF THE CONVENTION OF CONSTANT*. Ανάκτηση 19 04, 2023, από <https://rm.coe.int/grc-brochure-on-the-four-pillars-of-the-istanbul-convention-final/1680a5428d>
- Council of Europe Portal. (χ.χ.). *What causes gender-based violence*. Ανάκτηση 06 05, 2023, από <https://rm.coe.int/grc-brochure-on-the-four-pillars-of-the-istanbul-convention-final/1680a5428d>
- Culkin, J., & Perrotto, R. (2008). *Θεμελιώδης Αρχές της Ψυχολογίας*. (Μ. Καπετάνιου-Πάντα, Μεταφρ.) Αθήνα: Εκδόσεις ΕΛΛΗΝ.
- Giddens, A. (2002). *Κοινωνιολογία*. Αθήνα: Gutenberg.
- Goldner, L., Sinko, L., & Arnault, D.-M. (2021). *The Trauma Recovery Actions Checklist: Applying Mixed Methods to a Holistic Gender-Based Violence Recovery Actions Measure*. Ανάκτηση 06 09, 2023, από MDPI: Open Access Journal: <https://www.mdpi.com/2411-5118/2/3/29>
- Hendricks, J. (2014). *CRISIS INTERVENTION IN CRIMINAL JUSTICE/SOCIAL SERVICE*. U.S.A: Charles C. Thomas.
- Hirigoyen. (2006). *Η κακοποιημένη γυναίκα. Η βία μέσα στο ζευγάρι*. Αθήνα: Πατάκη.
- Huecker, M., King, K., Jordan, G., & Smock, W. (2020). *Domestic Violence*. Treasure Island(FL): StatPearls. Ανάκτηση 12 02, 2023, από <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/books/NBK499891/>

- Karamessini, M. (2012). Female activity and employment trends and patterns in Greece. Women's difficult road to economic independence. *Trajectories of female Employment in the Meditterannen*, σσ. 65-90.
- Lamble, L. (2019). Only 6 countries in the world give women and men equal legal work rights. *The Guardian*. Ανάκτηση 03 03, 2023, από https://www.theguardian.com/global-development/2019/mar/01/only-six-countries-in-the-world-give-women-and-men-equal-legal-rights?CMP=fb_gu&fbclid=IwAR25EpsJvV1DmuURusTkRf6ouqwSWjPvu0rp5gqX663SIEi0frcXb9E_06M
- Manson, R., Hyman, I., Berman, H., Guruge, S., Kanagaratman, P., & Manuel, L. (2008). Violence is an International Language:Tamil Women's Perceptions of Intimate Partner Violence. *Sage Journals*, 14(12). Ανάκτηση 19 01, 2023, από <https://journals.sagepub.com/doi/abs/10.1177/1077801208325096>
- Medical Modiale. (2019). *Multi-level approach for the prevention of and response to violence against women*. Ανάκτηση 08 05, 2023, από <https://medicamondiale.org/en/service/media-centre/multi-level-approach-for-the-prevention-of-and-response-to-violence-against-women>
- Pereira, M., Azeredo, A., Moreira, D., Brandao, I., & Almeida, F. (2011). Personality characteristics of victims of intimate partner violence: A systematic review. *ScienceDirect*. Ανάκτηση 07 07, 2023, από <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S1359178919302642>
- Rode, D., Rode, M., & Januszek, M. (2015). Psychosocial characteristics of men and women as perpetrators of domestic violence. *ReasearchGate*, 46(1), σσ. 53-64. Ανάκτηση 26 06, 2023, από https://www.researchgate.net/publication/276082966_Psychosocial_characteristics_of_men_and_women_as_perpetrators_of_domestic_violence
- Spinellis. (1997). *Crime in Greece in perspective*. Αθήνα: Sakkoulas.
- The Advocates for Human Rights. (2003). *Causes and Effects of Gender-Based Violence*. Ανάκτηση 06 05, 2023, από http://hrlibrary.umn.edu/svaw/advocacy/modelsessions/causes_effects.PDF
- UNFPA & WAVE. (2014). *Stengthening Health System Responses to Gender-Based Violence in Eastern Europe and Central Asia*. Ανάκτηση 20 03, 2023, από <https://eeca.unfpa.org/sites/default/files/pub-pdf/WAVE-UNFPA-Report-EN.pdf>
- Walby, S., Towers, J., & Francis, B. (2014). Mainstreaming Domestic and Gender-Based Violence into Sociology and the Criminology of Violence. *ResearchGate*. Ανάκτηση 06 09, 2023, από https://www.researchgate.net/publication/269727235_Mainstreaming_Domestic_and_Gender-Based_Violence_into_Sociology_and_the_Criminology_of_Violence

- WomenSoS. (χ.χ.). *Μορφές Βίας: Ενδοοικογενειακή Βία*. Ανάκτηση 07 02, 2023, από <https://womensos.gr/morfes-vias>
- World Health Organization. (2002). *Violence-a global public health problem-World Report on Violence and Health*. Ανάκτηση 20 03, 2023, από Krug, E; Dahleberg, LL; Mercy, JA; Zwi, AB; Lozano, R: https://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/42495/9241545615_eng.pdf
- World Health Organization. (2012). *Understanding and addressing violence against women-Overview*. Ανάκτηση 10 12, 2022, από http://apps.who.int/iris/bitstream/10665/77433/1/WHO_RHR_12.35_eng.pdf
- World Health Organization. (2018). *Violence Against Women:Global Picture Health Response*. Ανάκτηση 11 03, 2023, από Κοινωνική Πολιτική: <https://socialpolicy.gr/2018/01/%CE%B2%CE%AF%CE%B1-%CE%BA%CE%B1%CF%84%CE%AC-%CF%84%CF%89%CE%BD-%CE%B3%CF%85%CE%BD%CE%B1%CE%B9%CE%BA%CF%8E%CE%BD-%CF%83%CF%85%CE%BD%CF%84%CF%81%CE%BF%CF%86%CE%B9%CE%BA%CE%AE-%CE%B2%CE%AF%CE%B1-%CE%BA.html>

Ελληνική:

- Αρτινοπούλου, Β. (2006). *Ενδοοικογενειακή Κακοποίηση Γυναικών*. Αθήνα: Νομική Βιβλιοθήκη.
- Αρτινοπούλου, Β., Φαρσεδάκης, Ι., Ζουλινάκη, Α., Κατσίκη, Γ., Ξυλοπούλου, Ε., & Παπαμιχαήλ, Σ. (2003). *Ενδοοικογενειακή βία κατά των Γυναικών: Πρώτη Πανελλαδική Επιδημιολογική Έρευνα*. Ανάκτηση 02 03, 2023, από Κέντρο Ερευνών για Θέματα Ισότητας: https://www.kethi.gr/sites/default/files/wp-content/uploads/2009/01/111_ENDO-OIKOGENEIAKH_BIA_KATA_GYNAIKWN.pdf
- Βιτσιλάκη, Χ., Γκασούκα, Μ., & Παπαδόπουλος, Γ. (2011). *Φύλο και Πολιτισμός*. Ζεφύρι: Διάδραση.
- Γατσάς, Β. (2006). *Βία κατά των Γυναικών*. Αθήνα: Καλοκάθη.
- Γενική Γραμματεία Δημογραφικής και Οικογενειακής Πολιτικής και Ισότητας των Φύλων. (2022). *3η Ετήσια Έκθεση της Βίας κατά των Γυναικών*. Ανάκτηση 24 05, 2023, από <https://isotita.gr/wp-content/uploads/2022/11/3h-ethsia-ekthesi-Via-kata-twn-Gynaikwn-GGDOPIF.pdf>
- Γενική Γραμματεία Δημογραφικής και Οικογενειακής Πολιτικής και Ισότητας των Φύλων. (2020). *Εθνική Νομοθεσία*. Ανάκτηση 21 01, 2023, από Γενική Γραμματεία Δημογραφικής και Οικογενειακής Πολιτικής και Ισότητας των Φύλων: <https://isotita.gr/nomothesia/ethniki-nomothesia/>

- Γενική Γραμματεία Δημογραφικής και Οικογενειακής Πολιτικής και Ισότητας των Φύλων. (2023). *Τριμηνιαίο Ενημερωτικό Δελτίο 11: Πολιτικές και Δράσεις της ΓΓΔΟΠΠΦ για την Πρόληψη και την Καταπολέμηση της Βίας κατά των Γυναικών Ανάλυση Στατιστικών Στοιχείων του Δικτύου Δομών και της Γραμμής SOS 15900 της ΓΓΔΟΠΠΦ Απρίλιος-Ιούνιος 2023*. Ανάκτηση 05 09, 2023, από <https://isotita.gr/wp-content/uploads/2023/09/11th-Newsletter-04-05.23.pdf>
- Γενική Γραμματεία Δημογραφικής και Οικογενειακής Πολιτικής και Ισότητας των Φύλων. (2019). *1η Ετήσια Έκθεση για τη Βία κατά των Γυναικών*. Ανάκτηση 24 05, 2023, από Γενική Γραμματεία Δημογραφικής και Οικογενειακής Πολιτικής και Ισότητας των Φύλων: <https://isotita.gr/wp-content/uploads/2020/12/1%CE%B7-%CE%88%CE%BA%CE%B8%CE%B5%CF%83%CE%B7-%CE%B3%CE%B9%CE%B1-%CF%84%CE%B7-%CE%92%CE%AF%CE%B1-%CE%BA%CE%B1%CF%84%CE%AC-%CF%84%CF%89%CE%BD-%CE%93%CF%85%CE%BD%CE%B1%CE%B9%CE%BA%CF%8E%CE%BD.pdf>
- Γενική Γραμματεία Δημογραφικής και Οικογενειακής Πολιτικής και Ισότητας των Φύλων. (2021). *2η ετήσια έκθεση για τη βία κατά των γυναικών*. Ανάκτηση 24 05, 2023, από Γενική Γραμματεία Δημογραφικής και Οικογενειακής Πολιτικής και Ισότητας των Φύλων: <https://isotita.gr/wp-content/uploads/2021/11/2h-ethsia-ekthesi.pdf>
- Γενική Γραμματεία Δημογραφικής και Οικογενειακής Πολιτικής και Ισότητας των Φύλων. (2021). *Εθνικό Σχέδιο Δράσης για την Ισότητα των Φύλων 2021-2025*. Ανάκτηση 05 09, 2023, από <https://isotita.gr/wp-content/uploads/2021/12/%CE%95%CE%A3%CE%94%CE%99%CE%A6-2021-2025.pdf>
- Διοτίμα. (2018). *Πέντε ερωτήσεις και απαντήσεις για την έμφυλη βία*. Ανάκτηση 14 01, 2023, από <https://diotima.org.gr/pente-erotiseis-kai-apantiseis-gia-ti/>
- Διοτίμα: Κέντρο Γυναικείων Ερευνών και Μελετών. (2019). *Τελική Έκθεση: έρευνα για την αντιμετώπιση της έμφυλης βίας στον προσφυγικό και μεταναστευτικό πληθυσμό (κορίτσια, αγόρια, γυναίκες, άντρες): Διαθεσιμότητα, προσβασιμότητα και ποιότητα των παρεχόμενων υπηρεσιών στην Ελλάδα*. Ανάκτηση 23 05, 2023, από https://diotima.org.gr/wp-content/uploads/2019/12/FINAL-REPORT_GR-1.pdf
- Ελληνική Αστυνομία. (2023). *Ξεκίνησε η λειτουργία του Panic Button (κουμπί πανικού) κατά τη ενδοοικογενειακής βίας, σε Αθήνα και Θεσσαλονίκη*. Ανάκτηση 21 06, 2023, από <https://www.astynomia.gr/2023/03/27/27-03-2023-xekinise-i-leitourgia-tou-panic-button-koubi-panikou-kata-tis-endooikogeneiakis-vias-se-attiki-kai-thessaloniki/>
- Επίσημος Ιστότοπος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. (2017). Ανάκτηση 18 04, 2023, από https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/policies/justice-and-fundamental-rights/gender-equality/gender-based-violence/what-gender-based-violence_en

- Επίσημος Ιστότοπος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. (2017). Ανάκτηση 18 04, 2023, από https://ec.europa.eu/greece/NEWS/20172411_STAMATISTE_TIN_VIA_KATA_TO_N_GYNAIKON_el
- Ευρωπαϊκή Επιτροπή. (2020). *Στρατηγική για την ισότητα των φύλων: Επιτεύγματα και βασικοί τομείς δράσεις*. Ανάκτηση 05 09, 2023, από https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/policies/justice-and-fundamental-rights/gender-equality/gender-equality-strategy_el
- Ευρωπαϊκή Επιτροπή. (2022). *Οδηγία του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και Συμβουλίου για την καταπολέμηση της βίας κατά των γυναικών και της εξ'οικείων βίας*. Ανάκτηση 29 06, 2023, από <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:52022PC0105>
- Ευρωπαϊκό Ινστιτούτο για την Ισότητα των Φύλων. (2017). *Διαδικτυακή βία σε βάρος γυναικών και κοριτσιών*. Ανάκτηση 05 02, 2023, από https://eige.europa.eu/sites/default/files/documents/ti_pubpdf_mh0417543eln_pdfweb_20171026164000.pdf
- Καραμεσίνη, Μ. (2021). *Γυναίκες, Φύλο και Εργασία στην Ελλάδα*. Αθήνα: Νήσος-Π.ΚΑΠΟΛΑ.
- Καραμόσχογλου, Α. (2010). Ν. 3500/2006 - Οι ποινικές ρυθμίσεις. Ο ρόλος των εκπαιδευτικών. Στο *Ποινική Διακιοσύνη*.
- Κορδή, Μ. (2019). *Η θέση της γυναίκας στο σύγχρονο κόσμο (με αφορμή την 8η Μαρτίου)*. Ανάκτηση 18 04, 2023, από <https://www.hapsc.org/gynaika-martios-kordi/>
- Μουσούρου, Λ. (1996). *Κοινωνιολογία της σύγχρονης οικογένειας*. Αθήνα: Gutenberg.
- Οικουμενική Διακήρυξη για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα*. (1948). Ανάκτηση 07 02, 2023, από https://www.ohchr.org/sites/default/files/UDHR/Documents/UDHR_Translations/grk.pdf
- Οργανισμός Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης. (2014). *Βία κατά των γυναικών: πανευρωπαϊκή έρευνα. Τα αποτελέσματα με μια ματιά*. Ανάκτηση 19 12, 2022, από https://fra.europa.eu/sites/default/files/fra-2014-vaw-survey-at-a-glance-oct14_el.pdf
- Πανούσης, Γ. (1995). *Το μήνυμα της εγκληματολογίας*. Αθήνα: ΣΑΚΚΟΥΛΑΣ.
- Παπαθεοδώρου. (2007). Η ποινικοποίηση της ενδοοικογενειακής βίας. Συγκριτική προσέγγιση. Στο *Ποινική Δικαιοσύνη*.
- Παπαμιχαήλ, Σ. (2006). *Σημειώσεις Εγκληματολογίας, Ενδοοικογενειακή Βία*. Αθήνα: Υπουργείο Δημόσιας Τάξης.

- Πολυμέρου. (2004). Η συναισθηματική κακοποίηση του παιδιού: Ζητήματα ορισμού και αξιολόγησης επίπτωσης στην ψυχική υγεία. Στο *Παιδί και Έφηβος-Ψυχική υγεία και ψυχοπαθολογία*.
- Σούλη, Σ. (2019). *Αθέατη Βία, Η αγάπη δεν πρέπει να πονάει. Οδηγός Αυτοβοήθειας για κάθε Γυναίκα*. Αθήνα: ANEMOS ΕΚΔΟΤΙΚΗ.
- Σύμβαση της Κωνσταντινούπολης*. (2011). Ανάκτηση 18 12, 2022, από <https://rm.coe.int/168046031c%20%CF%83%CF%84%CE%B9%CF%82%2018/12/2022>
- Τάκαρη, Ν. (1984). *Η γυναίκα απο την αρχαιότητα ως την τεχνολογική επανάσταση*. Αθήνα: Σταμούλης.
- ΦΕΚ 232/Α/24-10-2006 - Ν.3500/2006. (2006). *Για την αντιμετώπιση της ενδοοικογενειακής βίας και άλλες διατάξεις*. Ανάκτηση 23 05, 2023, από <https://www.e-nomothesia.gr/oikogeneia/n-3500-2006.html>
- ΦΕΚ 50/Α/26-03-2019 - Ν/4604/2019. (2019). *Πρώθηση της ουσιαστικής ισότητας των φύλων, πρόληψη και καταπολέμηση της έμφυλης βίας*. Ανάκτηση 24 05, 2023, από <https://www.e-nomothesia.gr/autodioikese-demoi/nomos-4604-2019-phek-50a-26-3-2019.html>
- ΦΕΚ 62/Α/5-4-2018 - Ν.4531/2018. (2018). *Κύρωση της Σύμβασης του Συμβουλίου της Ευρώπης για την Πρόληψη και την Καταπολέμηση της Βίας κατά των γυναικών και της Ενδοοικογενειακής Βίας και προσαρμογή της ελληνικής νομοθεσίας*. Ανάκτηση 24 04, 2023, από <https://www.e-nomothesia.gr/oikogeneia/nomos-4531-2018-phek-62a-5-4-2018.html>
- ΦΕΚ Ν.4995/2022 Α'16. (2022). *Ρύθμιση ειδικότερων θεμάτων της πιλοτικής λειτουργίας του Προγράμματος «ΚΟΜΒΙΟΝ ΠΑΝΙΚΟΥ» (Panic Button)*. Ανάκτηση 21 06, 2023, από <https://www.e-nomothesia.gr/oikogeneia/kya-111847-2022.html>
- Χαμόγελο του Παιδιού. (2020). *Το Χαμόγελο του Παιδιού μιλά για τη Βία ενάντια στα παιδιά και τα Δικαιώματα τους*. Ανάκτηση 18 04, 2023, από <https://www.hamogelo.gr/gr/el/ta-ne-a-mas/to-chamogelo-tou-paidiou-mila-gia-ti-via-enantia-sta-paidia-kai-ta-dikaiomata-tous/>
- Χατζηφωτίου, Σ. (2005). *Ενδοοικογενειακή βία κατά των γυναικών και παιδιών: Διαπιστώσεις και προκλήσεις για την Κοινωνική Εργασία*. Θεσσαλονίκη: ΤΖΙΟΛΑ.
- Ψαρρά, Κ. (2008). *Ενδοοικογενειακή βία. Στο Ψυχοιατροδιακαστική*. Λευκωσία: Broken Hill.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Ερωτηματολόγιο Έρευνας

Ευρωπαϊκές και Εθνικές Πολιτικές για την Καταπολέμηση της Έμφυλης Βίας στην Οικογένεια: Απόψεις Πολιτών άνω των 18 για την Αντιμετώπιση της Έμφυλης Ενδοοικογενειακής Βίας

(Εισαγωγικό Μήνυμα)

Ονομάζομαι Κιτσικούδη Παγώνα και είμαι μεταπτυχιακή φοιτήτρια του προγράμματος "Κοινωνικής Πολιτικής" του Τμήματος Κοινωνικής και Εκπαιδευτικής Πολιτικής του Πανεπιστημίου Πελοποννήσου. Στο πλαίσιο εκπόνησης της μεταπτυχιακής διπλωματικής εργασίας μου, διεξάγω έρευνα σχετικά με την ενημέρωση που υπάρχει μεταξύ του ενήλικου πληθυσμού για την αντιμετώπιση φαινομένων έμφυλης βίας μέσα στο οικογενειακό περιβάλλον. Σκοπός της έρευνας είναι να αποτυπώσει τη γνώση που υπάρχει ανάμεσα στους πολίτες ως προς την έμφυλη βίας και πως αυτή μπορεί να αντιμετωπιστεί όταν εντοπίζεται μέσα στους κόλπους της οικογένειας. Η συμπλήρωση του ερωτηματολογίου είναι πλήρως ανώνυμη και δεν αποθηκεύονται στοιχεία που να αποκαλύπτουν την ταυτότητα σας ή άλλα προσωπικά σας δεδομένα. Η μέση διάρκεια συμπλήρωσης του δε θα ξεπεράσει τα 10 λεπτά. Καμία απάντηση δεν είναι λάθος καθώς υπόκεινται στην προσωπική άποψη του καθενός. Για τυχόν διευκρινήσεις και απορίες μπορείτε να επικοινωνήσετε μαζί μου μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου στη διεύθυνση: sep2157sp@go.uop.gr

Σας ευχαριστώ εκ των προτέρων.

Κιτσικούδη Παγώνα

Δημογραφικά Στοιχεία

* Η συμπλήρωση των παρακάτω πεδίων είναι υποχρεωτική

***Φύλο:**

- Άντρας
- Γυναίκα

***Ηλικία:**

- 18-28

- 19-39
- 40-50
- 51+

***Μορφωτικό Επίπεδο:**

- Απόφοιτος/η Δημοτικού
- Απόφοιτος/η Γυμνασίου
- Απόφοιτος/η Λυκείου-ΕΠΑΛ-Τεχνικής Σχολής ΟΑΕΔ
- Απόφοιτος/η ΑΕΙ
- Κάτοχος Μεταπτυχιακού Διπλώματος
- Κάτοχος Διδακτορικού Διπλώματος

***Εργασιακό Καθεστώς:**

- Άνεργος/η
- Εργαζόμενος/η
- Φοιτητής/τρια
- Εποχιακά εργαζόμενος/η
- Περιστασιακά Εργαζόμενος/η
- Είμαι Συνταξιούχος/α

***Σύνθεση Νοικοκυριού:**

- Ζω μόνος/η
- Ζω με την οικογένεια (πατρογονική εστία)
- Ζω με τον/την σύντροφο/σύζυγο
- Ζω με τον/την σύντροφο/σύζυγο και το/τα παιδί/παιδιά

Α Ενότητα: Ορισμός και Εκδήλωση Φαινομένων Έμφυλης Βίας

* Η συμπλήρωση των παρακάτω πεδίων είναι υποχρεωτική

***1. "Η έμφυλη βία περιλαμβάνει οποιαδήποτε επιβλαβή πράξη, κατά της αξιοπρέπειας και της ακεραιότητας όσων την υφίστανται. Ακόμη και οι απειλές τέτοιων πράξεων, ο εξαναγκασμός και η στέρηση της ελευθερίας αποτελούν πράξεις έμφυλης βίας". Μπορεί ο παραπάνω σύντομος ορισμός να προσδιορίσει το περιεχόμενο της έμφυλης βίας;(Κέντρο για τα Έμφυλα Δικαιώματα και την Ισότητα, ΔΙΟΤΙΜΑ)**

- Συμφωνώ Απόλυτα
- Συμφωνώ
- Συμφωνώ εν μέρει
- Διαφωνώ εν μέρει
- Διαφωνώ
- Διαφωνώ απόλυτα

***2. Ο όρος "θύτης" προσδιορίζει αυτόν/ή που..**

- ...ασκεί βία
- ...δέχεται βία

***3. Ο όρος "θύμα" προσδιορίζει αυτόν/ή που...**

- ...ασκεί βία
- ...δέχεται βία

***4. Φαινόμενα έμφυλης βίας εκδηλώνονται συνήθως..**

- Σε γυναίκες από άντρες
- Σε άντρες από γυναίκες
- Μπορεί να ασκηθεί και στα δύο (βιολογικά) φύλα και από τα δύο (βιολογικά) φύλα

***5. Με ποιο τρόπο εκδηλώνεται η έμφυλη βία; (δυνατότητα πολλαπλών απαντήσεων)**

- Λεκτική βία
- Ψυχολογική βία
- Σωματική βία
- Σεξουαλική βία
- Όλα τα παραπάνω

***6. Που θεωρείτε πιο πιθανό να εκδηλωθούν περιστατικά έμφυλης βίας; (δυνατότητα πολλαπλών απαντήσεων)**

- Στο σπίτι
- Στον εργασιακό χώρο
- Στο διαδίκτυο
- Σε δημόσιο χώρο (πχ ΜΜΜ, καταστήματα, καταστήματα διασκέδασης κλπ)
- Όλα τα παραπάνω

***7. Περιστατικά έμφυλης βίας είναι πιο πιθανό να παρουσιαστούν σε μια συντροφική σχέση...**

- Εντός γάμου
- Εντός γάμου με παιδιά
- Εκτός γάμου
- Ανεξαρτήτως είδους σχέσης και ύπαρξης παιδιών

***8. Περιστατικά έμφυλης βίας μπορούν να εκδηλωθούν μεταξύ...**

- Ετερόφυλων ζευγαριών
- Ομοφυλόφιλων ζευγαριών
- Και στα δύο είδη σχέσης

B' Ενότητα: Παράγοντες εκδήλωσης φαινομένων έμφυλης βίας στο πλαίσιο της οικογένειας

***1. Οι παράγοντες που μπορεί να τροφοδοτήσουν την εμφάνιση περιστατικών έμφυλης βίας μέσα στην οικογένεια μπορεί να είναι..(μέχρι δύο απαντήσεις)**

- Έμφυλα στερεότυπα που αποδίδονται από την κοινωνία στα (βιολογικά) φύλα
- Μεταβολές στο οικογενειακό εισόδημα
- Μεταβολές στη σύνθεση της οικογένειας (πχ γέννηση παιδιών, συγκατοίκηση με τους γονείς των συντρόφων)
- Ελλιπής παιδεία σε θέματα ισότητας
- Άλλο

***2. Διαδίκτυο-MME-Social Media. Η προβολή βίαιου περιεχομένου σε αυτά τα μέσα μπορεί να συμβάλει στην εμφάνιση περιστατικών έμφυλης βίας στο πλαίσιο της οικογένειας;**

- Συμφωνώ Απόλυτα
- Συμφωνώ
- Συμφωνώ εν μέρει
- Διαφωνώ εν μέρει
- Διαφωνώ
- Διαφωνώ απόλυτα

***3. Η χρονολογική περίοδος της πανδημίας του Covid-19, κατά την οποία υπήρχε ο περιορισμός των μετακινήσεων και κατ' επέκταση η παραμονή στο σπίτι, θεωρείται ότι μπορεί να συνέβαλε στην αύξηση περιστατικών έμφυλης ενδοοικογενειακής βίας;**

- Συμφωνώ Απόλυτα
- Συμφωνώ
- Συμφωνώ εν μέρει
- Διαφωνώ εν μέρει
- Διαφωνώ
- Διαφωνώ απόλυτα

***4. Προβλήματα στο εργασιακό περιβάλλον ενός ατόμου ή το καθεστώς ανεργίας στο οποίο μπορεί να βρίσκεται ένα άτομο, μπορούν να λειτουργήσουν ως παράγοντες για την εμφάνιση περιστατικών βίας με βάση το φύλο(βιολογικό) στο πλαίσιο της οικογένειας;**

- Συμφωνώ Απόλυτα
- Συμφωνώ
- Συμφωνώ εν μέρει
- Διαφωνώ εν μέρει
- Διαφωνώ
- Διαφωνώ απόλυτα

***5. Ένα άτομο που έχει βιώσει την ενδοοικογενειακή βία στην παιδική του ηλικία είναι πιθανό να υιοθετήσει/μιμηθεί/αναπαράγει αντίστοιχες συμπεριφορές στην ενήλικη ζωή, όταν δημιουργήσει τη δική του οικογένεια**

- Συμφωνώ Απόλυτα
- Συμφωνώ
- Συμφωνώ εν μέρει
- Διαφωνώ εν μέρει
- Διαφωνώ
- Διαφωνώ απόλυτα

***6. Το μορφωτικό επίπεδο ενός ανθρώπου σχετίζεται με το αν το άτομο θα δημιουργήσει περιστατικά έμφυλης βίας στο ενδοοικογενειακό του περιβάλλον**

- Συμφωνώ Απόλυτα
- Συμφωνώ

- Συμφωνώ εν μέρει
- Διαφωνώ εν μέρει
- Διαφωνώ
- Διαφωνώ απόλυτα

***7. Οι εξαρτήσεις/ο εθισμός μπορούν να λειτουργήσουν ως αιτίες για την εμφάνιση περιστατικών έμφυλης βίας στο πλαίσιο της οικογένειας**

- Συμφωνώ Απόλυτα
- Συμφωνώ
- Συμφωνώ εν μέρει
- Διαφωνώ εν μέρει
- Διαφωνώ
- Διαφωνώ απόλυτα

***8. Αυτός/η με τη μεγαλύτερη οικονομική συνεισφορά στην οικογένεια μπορεί να είναι και εκείνος/η που θα προβεί στην άσκηση περιστατικών έμφυλης βίας στο πλαίσιο της οικογένειας.**

- Συμφωνώ Απόλυτα
- Συμφωνώ
- Συμφωνώ εν μέρει
- Διαφωνώ εν μέρει
- Διαφωνώ
- Διαφωνώ απόλυτα

***9. Μοναδικός/ή υπεύθυνος/η για την ανάπτυξη περιστατικών έμφυλης βίας μέσα στο ενδοοικογενειακό περιβάλλον είναι αυτός/ή που την ασκεί**

- Συμφωνώ Απόλυτα
- Συμφωνώ
- Συμφωνώ εν μέρει
- Διαφωνώ εν μέρει
- Διαφωνώ
- Διαφωνώ απόλυτα

Γ' Ενότητα: Αναζήτηση βοήθειας για την αντιμετώπιση έμφυλων φαινομένων βίας στο πλαίσιο της οικογένειας

***1. Έχετε αισθανθεί, έστω και μια φορά, πως έχετε γίνει αποδέκτης έμφυλης βίαιης συμπεριφοράς μέσα στο πλαίσιο της οικογένειας;**

- Ναι
- Όχι

***2. Έχετε προκαλέσει εσείς ο ίδιος την ανάπτυξη έμφυλων βίαιων συμπεριφορών στο ενδοοικογενειακό περιβάλλον;**

- Ναι
- Όχι

***3. Έχετε υπάρξει παρατηρητής περιστατικών έμφυλης ενδοοικογενειακής βίας;**

- Ναι
- Όχι

***4. Σε ποιο από τα παρακάτω είδη βίας, που μπορούν να αναπτυχθούν μέσα στο πλαίσιο της οικογένειας, θα είχατε μεγαλύτερη ανοχή και δε θα αναζητούσατε άμεσα βοήθεια;**

- Ναι
- Όχι

***5. Ας υποθέσουμε πως ζείτε σε ένα περιβάλλον στο οποίο έρχεστε αντιμέτωπος/η με έμφυλες βίαιες συμπεριφορές μέσα στην οικογένεια, θα αναζητούσατε βοήθεια;**

- Ναι
- Όχι

***6. Ας υποθέσουμε πως απαντήσατε ναι στην ερώτηση Γ5 τότε, σε ποιο από τα παρακάτω θα αναζητούσατε βοήθεια;**

- Φίλους/ανθρώπους που εμπιστεύομαι
- Αστυνομία
- Δικηγόρο/λειτουργούς της δικαιοσύνης (πχ Εισαγγελέας)
- Σε δομές/φορείς που ασχολούνται με την αντιμετώπιση τέτοιων θεμάτων
- Άλλο

***7. Ας υποθέσουμε πως έχετε απαντήσει όχι στην ερώτηση Γ5 τότε, για ποιο λόγο δε θα αναζητούσατε βοήθεια; (μέχρι δύο απαντήσεις)**

- Τα παιδιά πρέπει να μεγαλώνουν μέσα σε μια οικογένεια και με τους δύο γονείς
- Θρησκευτικές πεποιθήσεις
- Οικονομική εξάρτηση από τον/την σύντροφο
- Φόβος για τιμωρία από τον/την σύντροφο
- Απομόνωση-Σχολιασμός από τον κοινωνικό περίγυρο
- Είναι μια δύσκολη περίοδος για τον/την σύντροφο και δείχνω κατανόηση γιατί τον/την αγαπώ

***8. Ας υποθέσουμε πως ζείτε σε ένα περιβάλλον στο οποίο πέρα από εσάς, υφίσταντο βία και το/τα παιδί/παιδιά σας. Θα αναζητούσατε πιο άμεσα βοήθεια από το αν τα περιστατικά βίας που υπάρχουν στην οικογένεια δεν περιορίζονται μόνο σε εσάς αλλά και στα παιδιά;**

- Συμφωνώ Απόλυτα
- Συμφωνώ
- Συμφωνώ εν μέρει
- Διαφωνώ εν μέρει
- Διαφωνώ
- Διαφωνώ απόλυτα

***9. Τι γνωρίζετε για τις δομές υποστήριξης που υπάρχουν για τα άτομα που υφίστανται έμφυλη βία στο πλαίσιο της οικογένειας;**

- 1=Καμία ενημέρωση
- 2
- 3
- 4
- 5=Τέλεια ενημέρωση

***10. Γνωρίζετε για την ύπαρξη της πανελλήνιας 24ωρης τηλεφωνικής γραμμής 15900 (γραμμή sos);**

- Ναι
- Όχι

***11. Γνωρίζετε για την ύπαρξη και τη λειτουργία των Συμβουλευτικών Κέντρων της Γενικής Γραμματείας Ισότητας των Φύλων που υπάρχουν ανά την Ελλάδα στα οποία παρέχονται ΔΩΡΕΑΝ υπηρεσίες πληροφόρησης και συμβουλευτικής;**

- Ναι
- Όχι

***12. Γνωρίζετε τις Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις (ΜΚΟ) που υπάρχουν για την αντιμετώπιση περιστατικών έμφυλης βίας στην οικογένεια;**

- Ναι
- Όχι

***13. Γνωρίζετε για το υφιστάμενο εθνικό νομοθετικό πλαίσιο που υπάρχει για τα δικαιώματα και την προστασία των ατόμων που δέχονται έμφυλη βία μέσα στην οικογένεια;**

- Ναι
- Όχι

***14. Γνωρίζετε για τις κυρώσεις που προβλέπονται από το εθνικό νομοθετικό πλαίσιο για όσους δημιουργούν περιστατικά έμφυλης βίας μέσα στην οικογένεια;**

- Ναι
- Όχι

***15. Αξιολογίστε στην παρακάτω κλίμακα από το 1-5, από ποιες από τις παρακάτω πηγές θεωρείτε πως λαμβάνετε καλύτερη ενημέρωση σχετικά με την αναζήτηση βοήθειας και αντιμετώπιση της έμφυλης βίας μέσα στην οικογένεια (1=Καμία Ενημέρωση – 5=Τέλεια Ενημέρωση)**

Σχολείο - Εκπαίδευση	1	2	3	4	5
MME (τηλεόραση, ραδιόφωνο, εφημερίδες, περιοδικά)	1	2	3	4	5
Διαδίκτυο	1	2	3	4	5
Social Media	1	2	3	4	5
Από γνωστούς και φίλους	1	2	3	4	5